

Playfair 2.0

Languages document
January 18, 2022

A Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ à á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ÿ

[illegible]

A Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ß À Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß

АБВГГДЕЁЖЗИЙЙККЛМНОПРСТУЎФХЧЦШЩЦЪ
ЫЛЬЬSЄЭІЇЈЎЯЎЪЖҒЖҚҢХҮҮҺӨӨ

áâãäåæçèéêëëìíîïðñ
 òóôõö÷øùúûüýþÿàáâã
 äåæçèéêëëìíîïðñòóôõ
 ö÷øùúûüýþÿ

Th ct ff ffi ffl fi fl sp st fb ffb ffh ffj ffk fh

fi fí fj fk fp ft fh fi fl ff ffh ffi fln fnt

абвгдеёжзиййкклмнопрстуѡфхцшщъыьъсеэі
їђюяђѣјѓѕќњхүұӧӨӪ
$$\Delta\Omega_{\mu\pi 01234567890123456789}{}^{0123456789}{}_{0123456789}{}^{1/21/32/31/43/4}$$

.,;...!;!?!?&!?!?&•*#/\(){}[]Oo[]OO[] ---_," " ” ‘ ’ «» <>

Goed roze sexfilmshowtje van Bep Nooy in Quick. In Zweden vocht groepje quakers bij sexfilm. Ik gaf z'n quasi sexy vrouw acht bedlampjes. Jim zag de helft van de New York-Quebecexpres. Lex bederft uw quiz met typisch vakjargon. De export blijft qua omvang typisch zwak. Bas wil zelf gympjes kopen van de extra chèque. Zwijgend bikt Max elf halve croquetjes op. Ex-premier Jan de Quay was bovenal zelf geschokt. Felixje, Querido's uitgaven zijn wel prachtboeken. Voor acht zogenaamde babywelpjes kwam taxi frequent. Ach, yoghurt is 'n exquis drankje, proef zelf waarom 't u bevalt. Zelfs Coby vindt het exportquotum wijn karig. Catz' elixer bij Aquavit gemengd: je proeft whiskey! Berucht quislingtype krijgt maximumstraf van twee jaar zonder aftrek. Aquariumwinkel bezorgde vijf typisch luxevisjes. Symphonie van warmoranje rozen in feestelijk luxebouquet geschikt. Alsjeblieft, Querido's schrijvers, welgekozen exemplaren.

Glyph complement in Playfair upright weights, widths, and optical sizes

A Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ÿ

A B V G Ğ D E È Ê Ë Ì Í Î Ï Ð Ñ Ò Ó Ô Õ Ö × Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã

A Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ß Ž Ź Ż Ƶ

А Б В Г Г Ё Д Е Ё Ё Ж З И Й Й К К Л М Н О П Р С Т У Ў Ф Х Ч Ц Ш Щ Ъ
Ъ Ы Ь Ъ S € Э І І ґ ґ Ю Я ґ ґ Ж ґ Ж ґ ґ Х ґ ґ Ө Ө

*aáăǎđďđĩđĩâââăăàăāąǻæbcćčċcĉdðd'deéëêēèěẽë
 ẹẹẹ̉ẹ̤ẹ̥ạẓẔfgg̃g̈g̊ghḥḥııîïìîïjȳĵkķklĺłľllmnnń ñņ
 ŋñoóõôốộồổỗöøòỏớợởởỡōøóõœpṑqrṛṙṛrsśŝşßfttťttuú-
 ůůûüűùủưứựừửữứūųũvwxw̄x̆ẋxyýÿÿyỳỹzžžžćńóśź
 ThTäTèTäTüTiTìTj ff fi fl fifí ffi ffl cts p st fbffb ffi ffk fhfsh
 fjfkfbfst fhfi flffssh ffi fflfftfd föfëfäfföffeffa*

*абвггдеёжзийѝкклмнопрстуѹфхцшщѸъыьѿєэіј
ћюяђњѣжжкңхүһөоби̇ӥи̊*

[illegible]

Goed roze sexfilmshowtje van Bep Nooy in Quick. In Zweden vocht groepje quakers bij sexfilm. Ik gaf z'n quasi sexy vrouw acht bedlampjes. Jim zag de helft van de New York-Quebecexpres. Lex bederft uw quiz met typisch vakjargon. De export blijft qua omvang typisch zwak. Bas wil zelf gympjes kopen van de extra chèque. Zwijgend bikt Max elf halve croquetjes op. Ex-premier Jan de Quay was bovenal zelf geschokt. Felixje, Querido's uitgaven zijn wel prachtboeken. Voor acht zogenaamde babywelpjes kwam taxi frequent. Ach, yoghurt is 'n exquis drankje, proef zelf waarom 't u bevalt. Zelfs Coby vindt het exportquotum wijn karig. Catz' elixer bij Aquavit gemengd: je proeft whiskey! Berucht quislingtype krijgt maximumstraf van twee jaar zonder aftrek. Aquariumwinkel bezorgde vijf typisch luxevisjes. Symphonie van warmoranje rozen in feestelijk luxebouquet geschikt. Alsjeblieft, Querido's schrijvers, welgekozen exemplaren.

Playfair Languages Test Document

Romance languages

Latin Ligatured.....	7
Italian.....	8
Italian.....	9
French.....	10
French.....	11
Occitan.....	12
Spanish.....	13
Spanish.....	14
Galician.....	15
Catalan.....	16
Portugese.....	17
Portugese.....	18
Romanian.....	19
Romanian.....	20
Albanian.....	21
Rhaeto-Romansh.....	22

Germanic languages

German.....	23
German.....	24
German.....	25
Luxembourgish.....	26
Dutch.....	27
Dutch.....	28
West Frisian.....	29
Afrikaans.....	30
English.....	31
English.....	32
English.....	33
English.....	34
English.....	35
English.....	36
English.....	37

Nordic languages

Danish.....	38
Danish PRE-REFORM.....	39
Danish POST-REFORM.....	40
Norwegian BOKMÅL.....	41
Norwegian NYNORSK.....	42
Norwegian.....	43
Swedish.....	44
Swedish.....	45
Old Norse.....	46
Icelandic.....	47
Icelandic.....	48
Faroese.....	49

Uralic languages

Hungarian.....	50
Hungarian.....	51
Estonian.....	52
Estonian.....	53
Finnish.....	54
Sámi.....	55
Skolt Sámi.....	56

West-Slavic languages

Czech.....	57
Czech.....	58
Slovak.....	59
Slovak.....	60
Slovenian.....	61
Polish.....	62
Polish.....	63

Balto-Slavic languages

Latvian.....	64
Lithuanian.....	65

East-Slavic

Russian.....	66
Russian.....	67
Ukrainian.....	68
Ukrainian.....	69
Belarusian.....	70
Belarusian.....	71

South-Slavic

Bulgarian.....	72
Bulgarian.....	73
Croatian.....	74
Croatian.....	75
Serbian CYRILLIC.....	76
Serbian LATIN.....	77

South-East Asian languages

Indonesian.....	78
Malay.....	79
Tagalog FILIPINO.....	80
Vietnamese.....	81

Celtic

Welsh.....	82
Irish Gaelic.....	83
Scottish Gaelic.....	84
Cornish.....	85
Breton.....	86
Manx.....	87

Turkic

Turkish.....	88
Turkish.....	89
Tatar.....	90
Azeri.....	91
Turkmen.....	92
Uzbek.....	93

Miscellaneous

Mongolian.....	94
Greenlandic.....	95
Basque.....	96

Tacitus

De origine et situ Germanorum

LATIN LIGATURED

I
Germania omnis a Gallis Rhætisque et Pannoniis Rheno et Danubio fluminibus, a Sarmatis Dacisque mutuo metu aut montibus separatur: cetera Oceanus ambit, latos sinus et insularum immensa spatia complectens, nuper cognitis quibusdam gentibus ac regibus, quos bellum aperuit. Rhenus, Rhæticarum Alpium inaccessio ac præcipiti vertice ortus, modico flexu in occidentem versus, septentrionali Oceano miscetur. Danubius, molli et clementer edito montis Abnobæ jugo effusus, plures populos adit, donec in Ponticum mare sex meatibus erumpat: septimum os paludibus hauritur.

II
Ipsos Germanos indigenas crediderim, minimeque aliarum gentium adventibus et hospitibus mixtos; quia nec terra olim, sed classibus advehebantur, qui mutare sedes quærebant, et immensus ultra, utque sic dixerim, adversus Oceanus raris ab orbe nostro navibus aditur. Quis porro, præter periculum horridi et ignoti maris, Asia aut Africa aut Italia relictæ, Germaniam peteret, informem terris, asperam cælo, tristem cultu aspectuque, nisi si patria sit? Celebrant carminibus antiquis (quod unum apud illos memoriæ et annalium genus est) Tuisconem deum terra editum, et filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios assignant, e quorum nominibus proximi Oceano Ingævones, medii Hermiones, ceteri Istævones vocentur. Quidam autem, ut in licentia vetustatis, plures deo ortos pluresque gentis appellationes, Marsos, Gambrivos, Suevos, Vandalios, affirmant; eaque vera et antiqua nomina. Ceterum Germaniæ vocabulum recens et nuper additum; quoniam, qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint, ac nunc Tungri, tunc

Germani vocati sint: ita nationis nomen, non gentis evaluisse paulatim, ut omnes primum a victore ob metum, mox a seipsis invento nomine Germani vocarentur.

III
Fuisse apud eos et Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in prælia canunt. Sunt illis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem baritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnae fortunam ipso cantu augurantur: terrent enim trepidantve, prout sonuit acies. Nec tam voces illæ, quam virtutis concentus videntur. Affectatur præcipue asperitas soni et fractum murmur, objectis ad os scutis, quo plenior et gravior vox repercussu intumescat. Ceterum et Ulixem quidam opinantur longo illo et fabuloso errore in hunc Occanum delatum, adisse Germaniæ terras, Asciburgiumque, quod in ripa Rheni situm hodieque incolitur, ab illo constitutum nominatumque. Aram quin etiam Ulixi consecratam, adjecto Lærtæ patris nomine, eodem loco olim repertam, monumentaque et tumulos quosdam Græcis litteris inscriptos in confinio Germaniæ Rhætiæque adhuc exstare: quæ neque confirmare argumentis, neque refellere in animo est: ex ingenio suo quisque demat, vel addat fidem.

IV
Ipse eorum opinionibus accedo, qui Germaniæ populos nullis aliis aliarum nationum connubiis infectos propriam et sinceram et tantum sui similem gentem exstitisse arbitrantur: unde habitus quoque corporum, quanquam in tanto hominum numero, idem omnibus; truces et cacrulei oculi, rutilæ comæ, magna corpora et tantum ad impetum valida; laboris atque operum non eadem patientia: minimeque sitim æstumque tolerare, frigora atque

inediam cælo solove assueverunt.

V
Terra, etsi aliquanto specie differt, in universum tamen aut silvis horrida aut paludibus fœda: humidior, qua Gallias; ventosior, qua Noricum ac Pannoniam aspicit: satis ferax; frugiferarum arborum impatiens: pecorum fecunda, sed plerumque improcera; ne armentis quidem suus honor, aut gloria frontis: numero gaudent; eaque solæ et gratissimæ opes sunt. Argentum et aurum propitii an irati dii ægaverint, dubito. Nec tamen affirmaverim, nullam Germaniæ venam argentum aurumve gignere: quis enim scrutatus est? possessione et usu haud perinde afficiuntur. Est videre apud illos argentea vasa, legatis et principibus eorum muneri data, non in alia vilitate, quam quæ humo finguntur quanquam proximi, ob usum commerciorum, aurum et argentum in pretio habent, formasque quasdam nostræ pecuniæ agnoscunt atque eligunt: interiores simplicius et antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem et diu notam, serratos bigatosque. Argentum quoque, magis quam aurum sequuntur, nulla affectione animi, sed quia numerus argenteorum facilius usui est promiscua ac vilia mercantibus.

VI
Ne ferrum quidem superest, sicut ex genere telorum colligitur. Rari gladiis aut majoribus lanceis utuntur: hastas, vel ipsorum vocabulo frameas gerunt, angusto et brevi ferro sed ita acri et ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent: et eques quidem scuto frameaque contentus est: pedites et missilia spargunt, plura singuli, atque in immensum vibrant, nudi aut sagulo leves. Nulla cultus jactatio; scuta tantum lectissimis coloribus distinguunt:

Antonio Fogazzaro

“Il Dolore nell’Arte”

ITALIAN

I
Sull’orlo di un lago bizzarro che io amo, verde ai due capi, sottile e torto per sinuose gole di colli selvaggi e di montagne tragiche, sereno a mezzo il corso nell’arco di un golfo idilliaco, si affaccia allo specchio maggiore delle acque una densa e signorile corona di ombra. Sovente per le vie solitarie di quell’ombra fui preso dal senso di una bellezza che più si prometta di quanto si sveli. Non la scoprivo intera nel tremolar lucente del lago tra i tronchi, nelle pensose montagne assise a levante del bosco, nelle alte scene lontane, dorate di sole, che mi apparivano tratto tratto a settentrione. Mi sorgeva invece nel cuore e me lo riempiva di sè l’idea di una possibile parola unica nella quale consuonassero tante diverse voci di cose; di una profonda parola di bellezza, tentante e inafferrabile come la parola di accordi musicali che annuncino, preparino una successiva rivelazione di suoni e invece si spengano senza seguito nel silenzio. Così penetrato dall’anima occulta delle cose che mi figuravo desiderosa e incapace di esprimersi a me com’ero io di comprender lei, movevo alla più recondita sede di quel regno di ombra dove i maggiori alberi, fronteggiandosi in giro, congiungendosi a grande altezza in un’ascensione unica, fanno di sè ghirlanda e tempio a un cupo fantasma.

Una giovine donna, bellissima, dai capelli scomposti, dalle vesti cadenti, siede là sopra un alto seggio, piegato il busto gentile in avanti, puntati i gomiti alle ginocchia, strette le guance fra i pugni chiusi, fissi gli occhi tordidi nel vuoto. Il viso rivela una intelligenza forte che affonda nella follia. Nessuna cura stringe più costei nè del mondo nè di sè. Nessun vivente presuma, per esserle stato caro, poterle recar conforto. Ella non torcerebbe un momento gli occhi suoi avidi dalla visione di angoscia che la impietra; e tuttavia ci balena che possa repente balzar dal

seggio con uno strido, avventarsi là dove guarda, tanto potente vita spirò nel marmo il grande artista che le pose nome «Desolazione». Si soffre davanti all’alta Dolorosa, e si gode intensamente di soffrire. Ci partiamo pensosi e la visione di lei ne persegue al sole, per le ombre che il vento scompiglia, lungo le rive sonore del lago scintillante. Non ci guasta l’incanto dei colori e dei suoni ma vi spira una malinconia segreta che lo rende più soave, infonde alle voci delle cose un accento nuovo e profondo. Pare che l’enigma di bellezza oscura onde avemmo dianzi turbato il cuore vi ritorni, lo preme più forte, quasi vi si disveli. I susurri del fogliame paiono prima dire dire incalzando e poi dolersi, nel venir meno, di non essere intesi.

II
Ma non è nel vento, è sulle labbra silenziose della bella creatura di marmo che ci si disegna la prima parola del mistero. Perchè costei che se fosse viva ci agghiaccerebbe il sangue con la sua vista, ci distruggerebbe l’incanto del giardino, perchè si mesce, fatta visione e opera d’arte, con la bellezza delle cose in un’armonia che ci muove al desiderio e al sospiro, a un turbamento non simile alla pietà, simile piuttosto alle inquietudini dell’amore nascente? S’ella fosse raffigurata nell’atto del pregare o del piangere, di una emozione insomma tenera e calda, si direbbe che l’attitudine sua genera il sentimento nostro; ma non è così. Il dolore e l’amore di lei, compenetrandosi a vicenda, si sono indurati in un’angoscia torva, senza tenerezza, senza fiamma. È forse la leggiadria del volto e del corpo che può tanto sopra di noi? No, la sua bellezza è troppo cupa, troppo sinistro il disordine dei suoi capelli e delle sue vesti. La potenza sua fascinatrice è nella grandiosità del suo dolore impersonale, senza nome. Ella non è una madre, non è un’amante, è il dolore stesso, è l’idea pura, fatta marmo,

dell’universale dolore, del dolore che oscura presto o tardi ogni vita umana. Ma se l’idea pura del dolore, sensibilmente rappresentata dall’Arte, ne accende l’anima di pensieri alti e soavi, conviene che in lei si asconda qualche occulta bellezza; e poichè solo ha potenza di commuovere l’opera d’arte che fu creata nella commozione, conviene pensare che il creatore di quel marmo abbia concepito con entusiasmo, prima di noi, una occulta bellezza del soffrire. Pure, se io potessi evocare dai morti Vincenzo Vela, l’artefice sovrano, e interrogarlo, egli mi risponderebbe di non avere pensato mai a una bellezza del soffrire.

III

Signori, le sorgenti della ispirazione artistica sfuggono alla coscienza stessa dell’artista. Esse si celano in una regione misteriosa dello spirito umano, nelle tenebre inferiori alla coscienza dove giacciono tesori di ricordanze oscurate e lampeggiano meravigliose facoltà del conoscere cui non sono ministri nè i sensi nè il ragionamento. Laggiù sono le inaccessibili fonti della ispirazione artistica insieme alle fonti degli oscuri presentimenti, della malinconia e della ilarità senza causa conosciuta, delle dolcezze mistiche. Di laggiù è balzata in un’ora di emozione creatrice questa mirabile forma cui l’artista, vagheggiandola e meditandola, condusse poi a perfezione squisita; e non è temerità di pensare che nelle ombre del subcosciente un’arcana bellezza del dolore fosse da lui appresa. Non è temerità di pensare che quando erravamo per i viali deserti ascoltando la voce del vento e delle onde colla mente piena della Desolata, una bellezza mistica del dolore fosse appresa da noi stessi, che pur non ne avevamo coscienza. Non esclamate, signori, ch’è temerario innalzare su questa sola pietra la strana dottrina di una bellezza recondita del dolore. No, io ho incominciato col parlarvi

Allarme bilancio a Ca' Farsetti la giunta taglia le spese del 40%

ITALIAN

IL COMUNE corre ai ripari e «taglia» del 40 per cento le spese correnti di tutti gli assessorati per fronteggiare la diminuzione delle entrate che si prepara, a cominciare da quelle del Casinò, con i 107 milioni di euro previsti dalla convenzione con la casa da gioco che verranno ormai certamente ridimensionati, a meno di imprevedibili recuperi, come ha già anticipato il presidente Mauro Pizzigati. «Abbiamo già approvato un atto di indirizzo in Giunta – annuncia l'assessore al Bilancio, Michele Mognato – che invita tutte le direzioni a limitare al 60 per cento le spese correnti già stanziolate. A giugno faremo una verifica e vedremo se sarà possibile allentare il vincolo, ma intanto attueremo un monitoraggio continuo della situazione».

La riduzione annua degli incassi
L'analisi di Mognato è sconsolante: «La convenzione con il Casinò implica che, se la riduzione annua degli incassi è superiore al 5,5 per cento, essa vada rivista, ed è un'eventualità possibile. Dobbiamo inoltre a fare i conti con una diminuzione delle entrate dell'Ici per la prima casa di circa 3 milioni e 600 mila euro, che non ci sono stati restituiti dal Governo. La crisi del mattone, inoltre, ci porterà meno risorse in bilancio dai permessi di costruzione, e quella del turismo meno introiti di bigliettazione dall'Actv e dalle Ztl, le zone a traffico limitato. A questo si aggiunge appunto, ora, anche la crisi della casa da gioco, che deve accantonare anche forti somme per gli accantonamenti legati alla causa con i croupier. In queste condizioni la riduzione delle spese correnti è un atto di responsabilità e abbiamo già dato mandato a tutte le direzioni dei vari assessorati di stilare un piano con le spese da tagliare per il 40 per cento degli importi già stanziati». E' già previsto per la prossima settimana un giro di incontri bilaterali con, di volta in volta, l'assessore al Bilancio e gli

altri assessori e le direzioni competenti per valutare i vari piani di riduzione.

«Il fatto di avere approvato il bilancio 2009 e gli atti conseguenti in anticipo – prosegue ancora Mognato – ci consente di avere il quadro della situazione e programmare questi interventi prudenziali di riduzione. La speranza è che nei prossimi mesi questi vincoli si possano allentare, la situazione possa migliorare e si possa quindi riaprire il «rubinetto» della spesa corrente, ma per ora è solo un auspicio e la realtà con la quale dobbiamo confrontarci è questa». L'Actv ha ad esempio incassato dai biglietti nel 2008 circa 9 milioni di euro in meno rispetto alle sue previsioni e il 2009 – dalle prime rilevazioni – segna un'ulteriore contrazione degli incassi da bigliettazione, che si riverbereranno, inevitabilmente, anche sulle entrate di Ca' Farsetti.

Per quanto riguarda le Ztl, il 2008 si è chiuso con poco più di 10 milioni di euro di entrate rispetto ai 12,3 milioni dell'anno precedente e le previsioni per il 2009 sono di un'ulteriore diminuzione degli introiti. «Venice Connected», il nuovo sistema di prenotazioni delle visite turistiche in città via Internet, che penalizza invece chi arriva senza preavviso – lanciato dal vicesindaco Michele Vianello – è stato appena attuato e non è ancora possibile prevedere quali saranno i suoi benefici effettivi per le case comunali, in un anno, comunque, di contrazione turistica.

Il Comune non ha intenzione di agire sulla leva delle tariffe, oltre a quanto è già stato fatto, proprio per il difficile momento economico che colpisce anche i cittadini veneziani e dunque l'unica leva resta quella della riduzione delle spese, oltre alla speranza di attrarre possibili sponsor privati che però potranno venire buoni, eventualmente, per investimenti e non certo per alleviare la sofferenza sulle spese correnti. Il giro di vite deciso da Mognato è dunque inevitabile,

in attesa di tempi migliori.

Quattordici anni di carcere per Antonello Montante. Dopo due ore di camera di consiglio, la gup di Caltanissetta Graziella Luparello ha condannato l'ex responsabile legalità di Confindustria che si proclamava paladino dell'antimafia. Una condanna pesante, che va oltre le richieste del procuratore Amedeo Bertone, dell'aggiunto Gabriele Paci, dei sostituti Stefano Luciani e Maurizio Bonaccorso, che avevano chiesto 10 anni e 6 mesi. Ed è una condanna scontata di un terzo, perché Montante aveva scelto di essere giudicato con il rito abbreviato, dunque a porte chiuse, e lui – l'onnipresente su giornali e tv – è diventato un imputato fantasma, non si è presentato neanche una volta in aula davanti al suo giudice.

Condannati anche i componenti del «cerchio magico» di Montante: 6 anni e 4 mesi per Diego Di Simone, l'ex ispettore della squadra mobile di Palermo diventato il capo della security dell'associazione degli Industriali: era il più fedele scudiero di Montante per gli affari sporchi, dagli accessi abusivi nella banca dati delle forze dell'ordine (per costruire dossier) ai contatti con alcune misteriose talpe istituzionali che provavano a spiare i pubblici ministeri e la dirigente della Mobile, Marzia Giustolisi.

Condannato pure Marco De Angelis, funzionario della questura di Palermo, a 4 anni: era il braccio operativo di Diego Di Simone. Tre anni a Gianfranco Ardizzone, l'ex comandante provinciale della Guardia di finanza di Caltanissetta.

Di rivelazione di notizie riservate e concorso esterno rispondeva Andrea Grassi, ex funzionario del Servizio centrale operativo della polizia oggi questore di Vibo Valentia: è stato condannato a 1 anno e 4 mesi (è stato assolto dal concorso esterno, non faceva parte della catena delle talpe di Montan-

Étienne François Dralet

« L'art du taupier »

FRENCH

LA ZOOLOGIE range la Taupe dans la classe des mammifères, dans l'ordre des carnassiers, dans la famille des insectivores, dans la tribu des Talpidés, où elle constitue le genre *Talpa*, placé entre ceux Desman (*Myogale*) et *Condylure* (*Condylura*).

Jusqu'à présent, on connaît trois espèces dans le genre Taupe: la *Taupe Woogura*, la *Taupe aveugle* et la *Taupe d'Europe*, ou commune.

La Taupe *Woogura* (*Talpa Woogura*), récemment découverte au Japon, ne diffère de celle commune que par son pelage de couleur fauve sale & en ce qu'elle ne possède que trois paires d'incisives à chaque mâchoire, tandis que les deux autres espèces en ont quatre à la mâchoire inférieure; ses mœurs sont identiques.

« La Taupe aveugle (*Talpa cæca*) est ainsi nommée, parce que son œil est recouvert par une membrane mince, translucide, percée en avant de la pupille d'un trou très-fin, non dilatable, par lequel on peut voir le globe de l'organe. Quant aux autres points de l'organisation, la Taupe aveugle se distingue peu de la Taupe vulgaire; elle aurait cependant la trompe plus longue, les incisives supérieures plus larges, les lèvres, les pieds et la queue blancs au lieu d'être gris. Son pelage épais et velouté est gris-noir foncé, la pointe des poils étant d'un noir brun; sa taille est la même que celle de la Taupe commune. » (A. E. Brehm, *L'Homme et les animaux*, t. Ier, p. 756-757.) [Illustration: Fig. 1.—La Taupe commune.]

La Taupe commune ou d'Europe (*TALPA EUROPEA*) est un petit mammifère fouisseur, à corps long et cylindrique, à pattes très-courtes, à tête prolongée en avant en forme de groin ou de boutoir, avec des yeux si petits & si bien cachés sous les poils qu'on a longtemps nié leur existence, dépourvue de conque de l'oreille externe, munie enfin d'un simple rudiment de queue. Son corps est recouvert d'un poil fin, serré, court, mou,

imitant le velours, de couleur noire avec des reflets grisâtres et rougeâtres; la longueur totale, du bout du nez à l'extrémité de la queue, est de om, 15 à om, 16 chez les adultes.

« *La Taupe commune se trouve dans toute l'Europe, à quelques exceptions près, et arrive jusque dans l'Asie centrale & septentrionale. Beaucoup de naturalistes ne voient dans la Taupe américaine qu'une variété de notre espèce. En Europe, le midi de la France, la Lombardie & le nord de l'Italie dessinent sa limite méridionale. De là, elle remonte vers le nord jusqu'à Dovrefeld; en Grande-Bretagne, jusque vers l'Écosse centrale; en Russie, jusqu'au milieu du bassin de la Dwina. Elle manque complètement dans les Orcades, les Shetlands, la plus grande partie des Hébrides & en Islande. En Asie, elle va du Caucase jusqu'à la Léna. Dans les Alpes, elle monte jusqu'à une altitude de 2,000 mètres. Partout elle est commune & se multiplie d'une manière surprenante, là où elle n'a pas d'ennemis.* » (Brehm, ut supra, p. 747.)

Il ne sera pas sans intérêt pour les agriculteurs d'étudier successivement les principaux points de l'organisation et l'ensemble des mœurs de cet animal.

La Taupe est un animal fouisseur: elle ne peut vivre & se reproduire qu'en creusant dans le sol des galeries souterraines, des gîtes et des nids, plus ou moins longs et spacieux. Aussi la nature l'a-t-elle spécialement construite pour ces fonctions; elle l'a dotée d'une clavicule large et courte, supportée par une lame verticale provenant du sternum; l'humérus, très-court, est fortement renflé à ses deux bouts et renvoyé latéralement; le radius est également court et robuste, le cubitus a la forme d'une lame prolongée en avant par un fort onglet transversal qui n'est que la transformation de l'olécrane. Enfin, la courbure, la situation latérale de l'humérus, la disposition des muscles en général

& des muscles peaussiers en particulier, élèvent le coude plus haut que l'épaule et amènent la paume de la main en dehors.

La main, et c'est bien véritablement une main, présente une longueur égale à sa largeur. Les phalanges métacarpiennes et digitales sont formées d'osselets courts à têtes articulaires, & se terminent par une phalange onguéale droite, acuminée, convexe en dessus, taillée en bec de flûte en dessous, longue & forte; enfin un fort osselet en forme de fer de serpe, né de l'extrémité du radius, vient s'insérer près de l'ongle du pouce. Cette main merveilleuse sert à fouir, et pour cela, elle est conformée à la fois comme une pioche & comme une pelle, elle est munie d'ongles longs et puissants, elle fonctionne d'avant et de côté en arrière; mais elle sert aussi à la marche et même à une marche rapide, en se plaçant perpendiculairement au sol sur lequel elle s'appuie avec l'extrémité des ongles.

Le membre postérieur se rapproche bien plus, par sa conformation, des membres analogues des autres mammifères. Le bassin est allongé, ouvert par devant et soudé par l'ilium avec les vertèbres sacrées; le fémur est allongé & offre deux fortes têtes articulaires; le tibia est long & fort, et son péroné, développé en haut, se confond avec lui en bas. Le pied est étroit, allongé, placé d'aplomb sous le ventre; il est terminé par des ongles droits, longs et très-aigus; on y trouve, comme à la main, mais plus grêle & à l'état rudimentaire, un petit osselet surnuméraire. Le pied peut venir en aide à la main, dans l'action de fouiller, et servir à pousser la terre de côté; il sert aussi à la marche et se pose sur toute la plante, le membre postérieur donnant l'impulsion principale au corps tout entier.

La main forme pour la Taupe une pioche à la fois et une pelle; mais elle est encore aidée dans ces fonctions par la tête, dont la mâchoire supérieure se termine en museau

Madagascar: l'armée souhaite « précipiter le départ » du président

FRENCH

DES MILITAIRES ont investi, lundi 16 mars, les bureaux de la présidence & de la Banque Centrale dans le centre d'Antananarivo. Une forte explosion & des tirs nourris ont été entendus dans les bâtiments. Le chef de l'Etat, Marc Ravalomanana, ne se trouvait pas sur place. Il vit retranché dans un autre palais, situé à une dizaine de kilomètres de la capitale.

L'armée a donné l'assaut des bureaux de la présidence à Antananarivo pour « précipiter le départ du (président Marc) Ravalomanana », a déclaré le chef d'état-major de l'armée, le colonel André Andriarijaona. « *Le palais est occupé. C'était notre mission pour aujourd'hui. Pour l'instant, nous n'avons pas d'autres ordres* », a-t-il précisé. Il a ainsi expliqué que les militaires n'iraient pas au palais où se trouve le chef de l'Etat tant qu'ils ne seraient « pas rassurés sur la position » de la garde présidentielle qui le protège, afin d'éviter un bain de sang.

Selon France 24, les combats ont désormais cessé. Le palais est tombé dans les mains de l'opposition. La prise du palais se serait faite dans une relative tranquillité, les militaires n'auraient utilisé leurs armes que pour faire des tirs de sommation. Selon RFI, deux blindés restent désormais stationnés dans la cour.

Selon un scénario bien rodé, le chef de l'opposition, Andry Rajoelina, a harangué ses partisans lors d'un rassemblement sur la place du 13-Mai, au cœur de la capitale. Il a demandé « aux forces de l'ordre d'exécuter sans retard » un « mandat d'arrêt » pour « *haute trahison* » visant le président. Ce « mandat » avait été auparavant annoncé par la « ministre de la justice » nommée par l'opposant.

Mais par la suite, M. Rajoelina a assuré qu'il n'avait pas demandé à l'armée de prendre le contrôle du palais présidentiel. « A l'heure actuelle, Ravalomanana n'a pas de pouvoir », a confié à Reuters celui que l'on surnomme Andry « TGV »,

avant de lancer : « *beaucoup de choses vont se passer dans les prochaines 48 heures* ».

D'après le commandant de la gendarmerie nationale, des éléments de la garde présidentielle ont fait défection au moment de réintégrer leur unité d'origine dans les forces armées. Une partie des forces de sécurité s'est d'ores et déjà rangée derrière l'opposition. Dans la matinée, deux explosions avaient été entendues près du palais présidentiel mais, jusque-là, rien n'indiquait qu'il s'agissait d'une attaque de l'opposition ou de l'armée contre la résidence de Marc Ravalomanana.

L'Union africaine (UA), réunie d'urgence à Addis Abeba, a prévenu l'opposition et l'armée malgaches qu'elle condamnerait toute prise illégale du pouvoir à Antananarivo. « *Si l'opposition veut s'emparer du pouvoir sans avoir rempli les obligations légales & constitutionnelles, ce sera un coup d'Etat et nous condamnerons* », a affirmé à la presse le président en exercice du Conseil de paix et de sécurité de l'UA.

Les troubles de ces derniers mois à Madagascar ont fait 135 morts. Ils risquent de porter un coup très grave au secteur du tourisme, qui rapporte 390 millions de dollars de devises par an, et de faire fuir les investisseurs étrangers présents notamment dans la prospection pétrolière et minière. Malgré ses immenses richesses agricoles et minières, l'île est l'un des pays les plus pauvres d'Afrique.

Burkina Faso : deux soldats français tués, quatre otages sauvés

Dans la nuit de jeudi à vendredi, l'assaut sur un camp jihadiste dans le nord du pays a permis de libérer quatre touristes, dont deux Français kidnappés le 1er mai au Bénin.

Ils appartenaient au commando Hubert de la marine, unité d'élite des forces françaises. Cédric de Pierrepont, né en 1986, et Alain Bertoncello, né en 1991, ont été tués dans la nuit de jeudi à vendre-

di dans le nord du Burkina Faso. Ils participaient à une mission qui a permis de sauver quatre otages, dont deux Français – Patrick Picque et Laurent Lassimouillas, kidnappés le 1er mai, pendant un séjour touristique au Bénin.

Les deux hommes sont attendus à Paris samedi en fin d'après-midi. Deux autres otages, une Américaine et une Sud-Coréenne, ont également été libérées. « Personne n'avait connaissance de leur présence », a déclaré la ministre française des Armées, Florence Parly. Les deux femmes étaient otages, « a priori, depuis vingt-huit jours », a indiqué le chef d'état-major des armées, le général François Lecointre. Les Etats-Unis ont adressé vendredi leurs remerciements à la France.

Les deux Français avaient été enlevés alors qu'ils faisaient un safari dans le parc de la Pendjari, qui court sur 5000 kilomètres le long de la frontière burkinabée. L'enlèvement n'avait pas été revendiqué. Le corps de leur guide, très abîmé par des charognards, avait été retrouvé le 4 mai, et leur véhicule, incendié, découvert à quelques dizaines de kilomètres, au Burkina Faso.

Risque « de transfèrement des otages »

C'est dans ce pays, et non au Bénin, qu'a eu lieu l'opération militaire « *complexe* », selon les autorités, pour les libérer. D'après le chef d'état-major français François Lecointre, elle s'est déroulée avec l'aide des forces burkinabées et « *un soutien américain en renseignement* ». Les moyens de l'opération Barkhane, le dispositif de l'armée française au Sahel, ont également été mobilisés.

Les ravisseurs étaient surveillés depuis plusieurs jours, l'armée est intervenue en raison du risque « de transfèrement des otages à une autre organisation terroriste qui agit au Mali, et qui est la katiba Macina [du prédicateur Amadou Koufa, NDLR] », rendant « impos-

Republica d'Indonesia es un país d'Asia dau Sud-Èst

OCCITAN

INDONESIA (nom complèt Republica d'Indonesia) es un país d'Asia dau Sud-Èst situat entre l'Ocean Indian e l'Ocean Pacific au nòrd-oèst d'Austràlia e au sud-èst de Malàisia. Es un estat insulari que s'estend sus la màger part deis archipèus de la region qu'es independent dempuei 1945. Es eissit deis Índias Neerlandesas que sa formacion foguèt l'òbra de la politica coloniala de la Companhia neerlandesa deis Índias orientalas (VOC) e dei País Bas. Entraïnèt leis annexions successivas d'una tiera d'estats princiers generalament musulmans. D'efèct, crosiera comerciala entre China e Índia, la region veguèt l'aparicion d'estats marchands a partir dau sègle VII. Inicialament basat sus lo modèl indian e lei principis dau bodisme e de l'indoïsme, s'islamizèron pauc a pauc a partir dau sègle XIV e l'arribada dei Portugués remplaçats per leis Olandés a la fin dau sègle XVI. Après l'independéncia, Indonesia conoguèt principalament de regimes autoritaris, especialament aqueu dau generau Suharto que foguèt finalament reversat en 1998 per laisser la plaça a un regime democratic.

Indonesia es un país musulman fòrça poblat amb aperaquí 254 milions d'abitants (2015). Es una republica de regime presidencial que sa capitala es Jakarta. Sa lenga oficiala es l'indonesian qu'es una varietat de malai. Pasmens, au mens 700 autrei lengas son parladas dins l'archipèu. La geografia deis illas es montanhosa e la region es geologicament fòrça activa. A un clima umid que varia de tipe tropicau ò equatorial. Son economia conoís un desvolopament economic fòrça important dempuei la fin dau sègle XX. Aquò a permès au país de venir una poissança regionala importanta qu'a un ròtle actiu au sen de L'ASEAN e que fa partida dau G20.

Enfin, au nivèu culturau, Indonesia a un patrimòni fòrça ric gràcias a la diversitat etnica

de son poblament, a l'aparicion d'estats estructurats au sègle VII, a l'influéncia de plusors religions majoras (bodisme, indoïsme, islam e cristianisme) e de culturas desvolopadas (indiana, chinesa, aràbia, europèa) e d'una politica dau govèrn en favor de la promoccion dei culturas localas.

Topografia

Indonesia es un estat insulari (17 508 illas) d'una superficia de 1 919 440 km² que s'estend sus aperaquí 5 000 km d'est en oèst e 2 000 km dau nòrd au sud. Gropa la màger part deis illas d'Insulíndia entre l'Ocean Pacific a l'est e l'Ocean Indian a l'oèst. Se pòu destriar dos arcs principaus. Lo premier se situa llong de l'Ocean Indian e se forma dins leis illas Simeulue, Nias e Mentawai, se perseguís ambé leis illas pichonas de Sonda (Sumba, Timòr... etc.) e se corba vèrs lo nòrd (Illas Tanimbar, Kai) e enfin vèrs l'oèst (Celebas). Lo segond arc groppa lei zònas montanhosas de Sumatra, deis illas meridionalas de Sonda (Bali, Sumbawa, Alor... etc.) e se corba vèrs lo nòrd. Situat au limit entre lei placas australiana e eurasiatica, es una region fòrça activa ai nivèus sismic e volcanic amb un centenau de volcanes actius. Certanei representan un perill important en causa d'una activitat importanta e d'una poblacion nombrosa installada a proximitat per aprofichar lei tèrras drudas. La Papoa Occidentala fa partida d'un ensembles geologic diferent situat au limit entre lei placas australiana e pacifica. S'i troba la cima pus auta dau país (Puncak Jaya, 4 884 m).

L'idrografia es limitada a de rius pichons en causa de la talha relativament deis illas e de sa topografia escabrosa que favoriza la formacion de traçats idrografics dirèctes entre lei montanhas e l'ocean. En revènge, se pòu nòtar l'existéncia de glaciers sus lei cimas pus autas de Papoasia que fan partida dei rars glaciers situats a una latitud quasi equatoriala. Pasmens, en causa

dau rescaufament climatic globau, son en regression rapida e sa disparicion totala es prevista per lo sègle XXI.

Clima

Situada entre 6°N e 11°S de latitud, Indonesia a un clima tropicau, amb alternància de sasons umidas e secas, e equatorialu umide tota l'annada. Lei precipitacions anualas son importantas ambé de valors entre 1 780 e 3 175 mm dins lei regions bassas e qu'agantan 6 100 m dins certanei regions montanhosas dau litorau oèst de Sumatra, de Java, de Bornèo, de Sulavesi e de Papoasia. La temperatura mejana es auta e establa dins lo corrent de l'annada (entre 26° e 30°C a Jakarta).

Demografia

En 2014, la poblacion indonesiana èra estimada a 253,6 milions d'abitants (4en reng mondial). Lo país conoís una augmentacion demografica regulara dempuei la segonda mitat dau sègle XX qu'es encuei sostenguda per lo mantenement d'un taus de feconditat sufisent per permetre lo renovelament dei generacions (2,18 enfants per frema en 2014) e una esperança de vida en augmentacion (72,2 ans totjorn en 2014). Lo vieilhiment de la poblacion es encara limitat mai es en cors de formacion ambé 42,3% de la poblacion qu'a un temps entre 25 e 54 ans e 50,9% qu'a un temps entre 0 e 24 ans.

L'urbanizacion es febla ambé solament 53% deis abitants installats dins una vila. Autra caracteristica, mai de la mitat de la poblacion dau país èra concentrada sus l'illa de Java (143 milions en 2014) onte la densitat de poblacion agantava 1 117 ab/km². La meteissa annada, Sumatra aviá 50,3 milions d'abitants e Sulavesi 18,5 milions e la partida indonesiana de Bornèo 13,7 milions. Lei vilas pus importantas d'Indonesia èran donc principalament situadas

Gabriel García Márquez

«Cien años de soledad»

SPANISH

MUCHOS AÑOS después, frente al pelotón de fusilamiento, el coronel Aureliano Buendía había de recordar aquella tarde remota en que su padre lo llevó a conocer el hielo. Macondo era entonces una aldea de veinte casas de barro y cañabrava construidas a la orilla de un río de aguas diáfanas que se precipitaban por un lecho de piedras pulidas, blancas y enormes como huevos prehistóricos. *El mundo era tan reciente, que muchas cosas carecían de nombre, y para mencionarlas había que señalarlas con el dedo.* Todos los años, por el mes de marzo, una familia de gitanos desarrapados plantaba su carpa cerca de la aldea, y con un grande alboroto de pitos y timbales daban a conocer los nuevos inventos. Primero llevaron el imán. Un gitano corpulento, de barba montaraz y manos de gorrión, que se presentó con el nombre de Melquíades, hizo una truculenta demostración pública de lo que él mismo llamaba la octava maravilla de los sabios alquimistas de Macedonia. Fue de casa en casa arrastrando dos lingotes metálicos, y *todo el mundo se espantó al ver que los calderos, las pailas, las tenazas y los anafes se caían de su sitio, y las maderas crujían por la desesperación de los clavos y los tornillos tratando de desenclavarse, y aun los objetos perdidos desde hacía mucho tiempo aparecían por donde más se les había buscado, y se arrastraban en desbandada turbulenta detrás de los fierros mágicos de Melquíades.* «*Las cosas, tienen vida propia pregonaba el gitano con áspero acento, todo es cuestión de despertarle el ánima.*» José Arcadio Buendía, cuya desaforada imaginación iba siempre más lejos que el ingenio de la naturaleza, y aun más allá del milagro y la magia, pensó que era posible servirse de aquella invención inútil para desentrañar el oro de la tierra. Melquíades, que era un hombre honrado, le previno: «*Para eso no sirve.*» Pero José Arcadio Buendía no creía en aquel tiempo en la honradez de los

gitanos, así que cambió su mulo y una partida de chivos por los dos lingotes imantados. *Úrsula Iguarán*, su mujer, que contaba con aquellos animales para ensanchar el desmedrado patrimonio doméstico, no consiguió disuadirlo. «*Muy pronto ha de sobrnarnos oro para empedrar la casa*», replicó su marido. Durante varios meses se empeñó en demostrar el acierto de sus conjeturas. Exploró *palmo a palmo* la región, inclusive el fondo del río, arrastrando los dos lingotes de hierro y recitando en voz alta el conjuro de Melquíades. Lo único que logró desenterrar fue una armadura del siglo XV con todas sus partes soldadas por un cascote de óxido, cuyo interior tenía la resonancia hueca de un enorme calabazo lleno de piedras. Cuando *José Arcadio Buendía* y los cuatro hombres de su expedición lograron desarticular la armadura, encontraron dentro un esqueleto calcificado que llevaba colgado en el cuello un relicario de cobre con un rizo de mujer.

En marzo volvieron los gitanos. Esta vez llevaban un catalejo y una lupa del tamaño de un tambor, que exhibieron como el último descubrimiento de los judíos de Amsterdam. *Sentaron una gitana en un extremo de la aldea e instalaron el catalejo a la entrada de la carpa.* Mediante el pago de cinco reales, la gente se asomaba al catalejo y veía a la gitana al alcance de su mano. «La ciencia ha eliminado las distancias», pregonaba Melquíades. «Dentro de poco, el hombre podrá ver lo que ocurre en cualquier lugar de la tierra, sin moverse de su casa.» Un mediodía ardiente hicieron una asombrosa demostración con la lupa gigantesca: pusieron un montón de hierba seca en mitad de la calle y le prendieron fuego mediante la concentración de los rayos solares. José Arcadio Buendía, que aún no acababa de consolarse por el fracaso de sus imanes, concibió la idea de utilizar aquel invento como un arma de guerra. Melquíades,

otra vez, trató de disuadirlo. Pero terminó por aceptar los dos lingotes imantados y tres piezas de dinero colonial a cambio de la lupa. Úrsula lloró de consternación. Aquel dinero formaba parte de un cofre de monedas de oro que su padre había acumulado en toda una vida de privaciones, y que ella había enterrado debajo de la cama en espera de una buena ocasión para invertirías. José Arcadio Buendía no trató siquiera de consolarla, entregado por entero a sus experimentos tácticos con la abnegación de un científico y aun a riesgo de su propia vida. Tratando de demostrar los efectos de la lupa en la tropa enemiga, se expuso él mismo a la concentración de los rayos solares y sufrió quemaduras que se convirtieron en úlceras y tardaron mucho tiempo en sanar. Ante las protestas de su mujer, alarmada por tan peligrosa inventiva, estuvo a punto de incendiar la casa. Pasaba largas horas en su cuarto, haciendo cálculos sobre las posibilidades estratégicas de su arma novedosa, hasta que logró componer un manual de una asombrosa claridad didáctica y un poder de convicción irresistible. Lo envió a las autoridades acompañado de numerosos testimonios sobre sus experiencias y de varios pliegos de dibujos explicativos, al cuidado de un mensajero que atravesó la sierra, y se extravió en pantanos desmesurados, remontó ríos tormentosos y estuvo a punto de perecer bajo el azote de las fieras, la desesperación y la peste, antes de conseguir una ruta de enlace con las mulas del correo. A pesar de que el viaje a la capital era en aquel tiempo poco menos que imposible, José Arcadio Buendía prometía intentarlo tan pronto como se lo ordenara el gobierno, con el fin de hacer demostraciones prácticas de su invento ante los poderes militares, y adiestrarlos personalmente en las complicadas artes de la guerra solar. Durante varios años esperó la respuesta. Por último, cansado de esperar,

El presidente de la Fed señala que el peligro de una depresión

SPANISH

EL PRESIDENTE de la Reserva Federal, Ben Bernanke, se muestra confiado sobre las posibilidades de una pronta recuperación de la actual situación económica. En una entrevista televisiva concedida al programa 60 Minutes, de la cadena CBS, Bernanke ha señalado este domingo que el peligro de que EE UU caiga en una depresión «ha pasado», que el país «ha evitado ese riesgo» y que la recesión «probablemente» terminará a finales de este año.

Según CBS, se trata de la primera entrevista que da un presidente del banco central estadounidense en dos décadas. Bernanke dijo que la otorgó porque «es un momento extraordinario y ésta es una forma de que yo me dirija directamente al pueblo estadounidense».

«Veremos a la recesión llegar a su fin probablemente este año y una recuperación a principios del siguiente», ha augurado Bernanke, aunque la condición indispensable para una recuperación «sostenida» es que el sistema financiero vuelva a funcionar regularmente, según sus palabras.

Bernanke ha aseverado, además, que ningún banco grande estadounidense es insolvente y ha prometido que si las cosas empeoran el Gobierno no los dejará quebrar, sino que intervendrá para evitar los efectos de una bancarrota en el sistema financiero. El jefe de la Reserva Federal hizo precisamente eso con la compra de casi el 80% de la aseguradora AIG en septiembre del año pasado.

No fue una medida que tomó de buena gana, según el mismo ha revelado en la entrevista, en la que ha señalado también que esa acción es «la que más me enfada de todas». AIG «hizo todo tipo de apuestas desmesuradas», ha criticado Bernanke, quien ha reconocido que es «injusto» que los contribuyentes tengan que aportar dinero para rescatarla ahora. No obstante, ha señalado que «no había otra opción», porque la quiebra de la aseguradora habría arras-

trado a todo el sistema bancario.

El Gobierno ha inyectado más de 170.000 millones de dólares (131.732 millones de euros) en AIG desde septiembre, más que en ninguna otra empresa financiera. Pese a la intervención pública, la aseguradora tenía previsto pagar hoy 165 millones de dólares (128 millones de euros) en bonificaciones a los ejecutivos que hicieron las apuestas arriesgadas, como parte de una cláusula en sus contratos negociada el año pasado.

Frente al caso de AIG, Bernanke ha justificado la decisión de no salvar al banco de inversión Lehman Brothers, cuya quiebra en septiembre sacudió al sistema financiero internacional. El jefe de la Fed ha defendido que esa entidad carecía de suficiente colateral para que el Banco Central le pudiera extender préstamos, mientras que AIG sí lo tenía.

En este punto, Bernanke ha admitido que, en la segunda mitad de octubre, «el sistema financiero global estuvo muy cerca del colapso», pero se evitó con el programa de rescate financiero aprobado por el Congreso por valor de 700.000 millones de dólares (542.425 millones de euros), gracias al cual el Departamento del Tesoro ha inyectado capital en los bancos.

Bernanke ha explicado, además, de que el sistema regulador de EE UU «era como un castillo de arena en la playa», capaz de aguantar pequeñas olas, pero no la marejada. Al respecto, ha dicho que es necesario más regulación de los bancos grandes y posiblemente el establecimiento de una entidad que vigile el sistema financiero en su conjunto. Actualmente, la responsabilidad de regular la economía en EE UU está dividida entre numerosas agencias, incluida la Reserva Federal.

El ex secretario general del PSOE y exvicepresidente del Gobierno Alfredo Pérez Rubalcaba (Solares, Cantabria, 67 años) ha fallecido este viernes en el hospital Puerta de Hierro de Majadahonda (Ma-

drid) como consecuencia de un ictus. La defunción ha sido confirmada pasadas las 15.30. La capilla ardiente se instalará en el Congreso de los Diputados a partir de las 20.30. El PSOE ha suspendido los actos de campaña de este viernes y mañana sábado; Ciudadanos, Podemos y el PP han suspendido también sus mítines. El veterano político, casado con Pilar Goya y sin hijos, había ingresado en estado grave a última hora de la tarde del miércoles. Su estado empeoró ayer por la mañana, cuando pasó a ser de «extrema gravedad» según el parte hospitalario. Una UVI móvil del Summa 112 le trasladó la víspera al complejo hospitalario «con síntomas compatibles con un infarto cerebral». Se le practicó un cateterismo y desde entonces permanecía en la UCI. El primer parte médico difundido la noche del miércoles explicaba que se le había aplicado «el protocolo diagnóstico y terapéutico habitual».

Pedro Sánchez, presidente del Gobierno y su sucesor al frente del partido, adelantó ayer su regreso a España desde la localidad rumana de Sibiu, donde se celebraba el Consejo Europeo. Sánchez tomó esa decisión para estar con la familia del político, informaron fuentes del Gobierno. Felipe González también suspendió un acto que tenía previsto. Otros dirigentes del PSOE que se encontraban fuera de Madrid empezaron a regresar a la capital cuando conocieron la gravedad del estado del exministro del Interior, que también fue miembro del consejo editorial de EL PAÍS. Este viernes, el presidente en funciones tenía previsto desplazarse a Barcelona, pero a mediodía, tras el Consejo de Ministros, ha comunicado que permanecía en Madrid para seguir su evolución.

«Ha sido una de las personalidades más importantes de la reciente historia de España; un adversario digno de respeto y admiración», ha afirmado el expresidente Mariano Rajoy. Las muestras de condolencia han llegado con rapidez desde

O Rubalcaba que eu coñecín

GALICIAN

UN GRUPO DE XORNALISTAS que nos facemos chamar Grupo Crónica levamos corenta anos xantando todos os xuíces con algún protagonista da actualidade. Este último xoves, o día 9, o noso invitado era Alfredo Pérez Rubalcaba. Tiñámolo apalabrado desde facía unha semana, e ocorreu o que ocorreu. Invitabamos a Rubalcaba unha ou dúas veces ao ano, non porque fose noticia, senón porque buscabamos as súas análises, a súa forma de ver as cousas, incluso a súa ironía. A última vez díxonos que lle encantaba xantar co noso grupo porque «*son o máis novo de todos vós*». A vez anterior que eu lle invitei para tratar de sonsacarle información de como se derrotou a ETA, pedíume que fose nun restaurante discreto. Como en Madrid non hai restaurantes discretos, rogueille ao dono dun que me preparase un lugar onde ninguén nos vise e colocounos no soto. Rubalcaba estivo encantado do refuxio ata o momento de marcharnos: ao saír tropeizamos con todo o Madrid político e xudicial e tivemos que ir saudando mesa por mesa. O meu invitado limitouse a dicir: «*Non se pode saír de casa*». Saía barato invitalle a comer, porque apenas comía. Pero a conversación era deliciosa. Tiña algo de lingua viperina, moito de humor, absolutamente todo de información, unha forma suave de criticar ao poder e aos seus propios compañeiros e unha sensación de que tiña a chave de todos os segredos. Sempre sospeitei que, á inversa, a miña conversación non lle resultaba especialmente grata porque non sei falar de fútbol, que era o seu outra paixón, ademais da química e a política. O Rubalcaba que eu coñecín demostrou ser un mago da palabra cando lle tocou ser portavoz do Goberno xusto cando estalou o GAL e Garzón puxo un xe sobre o organigrama desa banda. Había que ter moito amorne para someterse cada semana a unha dura rolda de

prensa con esa pantasma sobre a mesa. Poucos españois resistírono. A impresión que queda despois da súa morte é que era un valente, como demostrou a noite do «*merecemos un goberno que non nos amenta*»; que era un gran estratega, ao organizar o diálogo que significaría o final de ETA sen que o Goberno aparecese por actor e deixando os contactos en mans dos partidos coma se fose cousa súa; que foi un gran servidor do Estado, ao que concibía como «*un home, unha mesa e un teléfono*», e parecía un retrato da súa persoa; que tiña conviccións socialistas, pero unha disposición ao pacto absolutamente natural; e algo importante neste tempo: despois de tantos anos en política e de manexar tanto poder, non se lle coñece nin unha soa sospeita de uso indebido dese poder; morreu como un modesto profesor de universidade.

A Compostela que queremos é a que somos capaces de soñar, de idear. Así foi desde o descubrimento dos restos apostólicos, asimilando e innovando en cada momento a corrente desafiante que viña de Europa a galope. Pero o depósito tanxible e intanxible do pasado non é suficiente se non se constrúe unha tradición e unha cultura para un presente e un porvir. Ou acaso renunciámos a facelo? Todas as cidades teñen unha historia íntima que os cidadáns transmitimos a diario coa memoria e a palabra. O desafío é non deformar a biografía urbana con relatos fantásticos que impidan conciliar o material e o inmaterial. A cultura é quen de articular o urbanismo e a economía, o turismo e o patrimonio, a rehabilitación e a arquitectura contemporánea, a universidade, o tecido industrial e o emprego, e mesmo a Cidade da Cultura, alá arriba na montaña que trata de espertar, e a cidade culta aquí abaixo, secular e imponente. Compostela ten un

compoñente simbólico en Galicia, pero coa simboloxía non chega, é un compromiso dinámico. A capitalidade haina que merecer e actualizala a través de relacións colaborativas e institucionais sistemáticas, sobre todo coas outras cidades galegas. Santiago é, ademais, a culminación dunha peregrinación contemporánea cunha rede global propia. Estamos diante dun fenómeno espiritual no que se mesturan diversos motivos e que esixe sensibilidade e coñecemento para desentrañalos e actuar consecuentemente. Os peregrinos que chegan sen pausa non son uns turistas calquera, traen e levan consigo opinións e mensaxes que requiren establecer contactos e relacións internacionais permanentes. O ano xubilar 2021 debe ser un desexo para Galicia. Non é só cousa da Igrexa, é a oportunidade de revitalizar o zeitgeist, o espírito escondido que hai que saber poñer ao día e proxectar alén dos límites do cotián. A oportunidade de converter o xubileo nun afán común, cunha visión cosmopolita e autóctona, merece unha escritura conxunta, compartindo proxectos e responsabilidades co Xacobeo, e a administración local non pode estar de costas. O enigma de Compostela é saber conciliar os tempos, os da cidade e os do camiño, os de pensar e compartir, cun novo argumento proactivo para participalo e consensualo. Disponse dos medios, hoxe entre brétemas, o Real Padroado e o Consorcio obrigan a cooperar entre administracións e opcións políticas. Hai uns días volvía de escoitar un debate dos candidatos municipais. Pareceume prometedor que teñan propostas en común, pero dicíame que Santiago de Compostela é algo máis do que alí se dixo. Sorteando a chuva mansa baixo os soportais, preguntábame cal é, en última instancia, o espírito dos tempos que queremos transmitir.

Souberon que algo grave pasaba

En quina manera vingué a sant brandan el desig de cercar el paradís perdut

CATALAN

MOSSENYER SANT BRANDAN fou home de gran penitència i d'estreta abstinència i de molta virtut; i regia, amb l'imperi de sa crossa abacial, una lenta ramada negreiant de tres milia monjos. Una volta s'esdevingué que a l'hora de vespres arribà al monestir que governava el sant abad, un monjo d'edat madura, i de bona vida i d'estranya terra, qui havia nom Barint, i era son nebot. El dit sant Brandan li demanà de moltes coses, ço és, què era estat, què li havia esdevingut; i si mai havia vista o oïda alguna meravella. Com fos que el sant oncle el pregàs molt carament i amorosa, llavors el dit Barint començà a plorar i se gità per terra i s'anegà en profunda oració, en la qual va romandre com esbalaït. Graciosament Sant Brandan el prengué en sos braços i l'aixecà, i li va dir, amb un besar mellifluent, aquestes gracioses paraules: —*Quina és, fill, la causa d'aquesta tan greu fellonia? ¿Creus que el teu adveniment ens ha fet enuig?* Certa cosa és que de la teva vinguda gran plaer n'haguérem. Per ço s'es menester que a tots no saltres donis alegria i consolació, i ens diguis alguna bona paraula de Déu d'on la nostra ànima en pasturi; i que ens recontis les diverses meravelles que veieres en les partides i en les errors de la mar oceana per on navegares llargament.

—A l'encariment d'aquesta petició poderosa com un conjur, s'abellí l'esquerp Barint, el qual trencant el silenci, començà a expandir-se en paraules abundants. I va dir:

—Mon fill Menoc era el procurador dels pobres del Crist. Com fos desitjós de major solitud, fugí del nostre cenobi, i camina, caminà, a la bella ventura, trobà una illa, no gaire lluny d'una muntanya, la qual hom anomena Lapifil. Embolcallada per un cel indulgent aquesta illa és sobiranament delitosa. L'amor del cel i la tendra verdor de la terra l'hi retingueren; i hi sojornà gran temps. Durant el qual, arribà fins a mi un novell

ardit, ço és, que el monjo fugitiu comandava gran multitud de monjos sota la seva preladia i que Déu mostrava per ell grans signes i miracles. La qual cosa suscità en mon cor irrefrenable enyorament de veure'l; i en vaig pendre el camí. Com ja hi era prop, Déu li revelà l'arribada meva i prevenint-la de tres jorns, m'exí a carrera amb sos germans. Anàvem embarcats en nau. Quan la nau s'acostà a la dita illa, veiérem que de diverses partides, vestits diversament, eixint-nos a camí, venien companyes de monjos, contínues com un formiguer qui emigra; brunzents i denses com un eixam. Diversament vestits i arribant de contrades diverses, emperò combregaven en una fe i en una esperança i en una caritat. Tenien una església on s'ajuntaven per l'ofici divinal. I no menjaven altra cosa sinó pa i nous i arrels d'herba. Cantaven aquests monjos les completes ensems, i després se recloïen en llurs celles. Cascú tenia la seva, i allà s'estava en oració fins el prim-son. Al cant primer del gall reposaven una mica. Jo i mon fillol trespàrem tota la illa; i la trespàrem tant que arribàrem a la vorera del mar, a la banda d'occident. Allà tenia ell la nau on s'era embarcat; i me va dir: —*Mon pare, muntau en nau i navegueu cap a Llevant, cap a aquella illa que és dita Terra de promissió dels sants, la qual havem de donar als nostres successors qui vindran després de nosaltres.*

Muntàrem en la nau. Encara no hi érem, quan al nostre entorn, escampadissa, una boira s'espargí. Era humida i flonja, lleugera com la cendra, flairosa i blanca com un torterol d'aubaina matinal. Tan espessa era que obturava l'esguard encaradís, i a penes podia veure hom la distància que hi ha de proa a popa. Per espai d'una hora durà aquesta blancura vaporosa. Traspassada la calitja, un esclat de llum ens inundà. I ens semblà veure, lluny, dins la claror viva, tremoladissa de besllums, una terra dilatada i verdejant. Vore-

jàvem la costa delitosa: ombra de penyals blaus, clara i fresca i regalant, com l'aigua clara; ombra perfumada de brancatges perfumats; el singlot de l'aigua musical en la por inviolada de les coves; volior d'unes grans aus, blanques i lentes, qui amb llur dolçura gutural amoixaven l'aire i coronaven la nau amb una viva garlanda d'ales. En el recés d'una cala, amorosa i rodona com un pit, pura i sonant com una cítara, en l'arena d'or blanca de lliris, posàrem el peu. I ens enfonsàrem en el misteri de la solitud. No hi havia herba sense rou, ni planta sense flor ni branca sense fruita. Per espai de quinze dies vagàrem per aquella deserta amenitat, i ens deixàrem perdre, sota les altes arcades vegetals, entre les soques, damunt l'herba viva intacta, que cruixia sota els nostres peus amb un petit gemec humà. Entre l'escampada verdor de l'herbei, les pedres suaus i lliesses, que eren gemmes, guaitaven amb pupilla vària: enormes safirs que ens miraven amb la gran ullada blava; topacis, amb la ullada de foc amorós qui amoixa i no crema. Al terme d'aquells quinze dies ens trobàrem a la vora d'un gran riu. Decorria, ample i solemniat, amb profundes aigües mudes. Per anar més enllà, a l'altra riba, no hi havia enlloc gual ni passatge. Esperàrem el consell de Déu. Un bell home jove i resplendent se'ns mostrà, el qual ens saludà graciosament pel propi nom i després va dir: —*Siau els benvinguts, servents de Déu, monjos germans! Gran mercè us ha feta el Senyor de mostrar-vos aquesta terra. És aquella terra que cercàveu, que donarà als seus sants.* A saber haveu que el riu la migparteix. La meitat n'és aquesta banda on sou. Déu vos en guard però, de passar més envant. Preneu-ho en paciència i tornau-vos en arrera, allà d'on sou vinguts. —ço digué el donzell; i aleshores un dels monjos qui amb nosaltres eren vinguts gosà demanar-li d'on ell era i quin nom havia. Ell li diu: —Per què em demanes d'on som ni

David Corazzi

“Vasco da Gama”

PORTUGUESE

ENTRE AS CAUSAS que espertaram o animo e brio dos portugueses para se abalançarem á empreza dos descobrimentos, podem apontar-se como principaes: o desejo de dilatar a fé christã em todo o mundo conhecido; a sêde de gloria e de renome; a ambição de grangear fortuna conduzindo para o reino as especiarias, o ouro e pedras preciosas em que abundam as regiões orientaes; e a curiosidade de desvendar os segredos da natureza n'aquellas remotissimas paragens.

E não se julgue que as navegações do seculo XV foram iniciadas sem plano, sem destino. Pelo contrario. Os nossos intrepididos mareantes levavam a sua rota já marcada, e não levantavam ferro sem se aperceberem de todos os conhecimentos e aparelhos necessarios ao cosmographo. A cultura intellectual do povo portuguez attingira o grau de desenvolvimento bastante grande para acompanhar o movimento scientifico e litterario das mais adiantadas nações da Europa, e com as suas viagens n'aquella época teve principio a historia verdadeira das navegações ao longo da Africa. Até ali tudo é vago, indeciso, fabuloso.

Portugal estava mais proximo, que nenhum outro povo, do litoral africano; tinha já tomado Ceuta; dobrara o cabo Bojador; e sabia, em virtude da passagem do cabo da Boa Esperança, que existia comunicação entre o Atlantico e o mar das Indias. Por tudo isto nutria no peito a generosa aspiração de levar o nome da patria e do filho de Maria aos paizes em que nasce a aurora. Tal era o desejo, a vontade nacional. Ora, sempre que um povo nutre uma idéa grandiosa, surge de entre a multidão um 'grande homem', o qual é—porque assim digamos—a personalisação do sentimento popular. Esse grande homem, esse representante da vontade unica de todos os portuguezes foi Vasco da Gama.

Affirmam os chronistas que elle nasceu em Sines, e que teve por

paes a Estevão da Gama e Isabel Sodré; e ainda que pouco escreviam, d'onde possamos inferir como correria a sua infancia e puericia, é comtudo facil presumir que principiou a sua carreira nos mares da Africa, e que sendo encarregado de negocios importantes, d'elles se desempenhou a contento do seu rei. A biographia de *Vasco da Gama* só é clara quando el-rei D. Manuel o escolheu para levar a cabo a empreza que sonhara. O facto de haver sido eleito pelo monarcha 'afortunado' bem mostra que o Gama era navegante experimentado, e de animo feito e capaz de grandes cousas. E assim acontecia. Entre as qualidades que lhe adornavam o espirito, avultavam a energia com que exercia o mando, a constancia nos designios, e a inflexibilidade na administração da justiça.

Assomado de genio, commetteu atrocidades, é certo; mas, se ao lermos a descripção de suas inclemencias e durezas, nos lembrarmos das circumstancias em que foram praticadas, veremos que muitas, se não todas, dictou-as a necessidade de manter a disciplina, ou de domar a aspereza dos inimigos.

Tendo Vasco da Gama acceitado a espinhosa commissão, aperceberam-se os tres navios construidos expressamente para ella: '*S. Gabriel*', '*S. Rafael*' e '*S. Miguel*'. No primeiro arvorou Vasco da Gama o pendão de commandante; ao segundo deu por capitão seu irmão Paulo da Gama; e o terceiro, conhecido pela alcunha de '*Berrio*', ficou sob as ordens de Nicolau Coelho.

Nada faltava á expedição. Abundancia de mantimentos, boa artilheria, velame de sobreselente, medico, botica, presentes para os reis em cujos dominios aportasse, tudo se preparou. A armada partio do Tejo a 8 de julho de 1497 por entre as saudações e as lagrimas da numerosa multidão, que affluira á praia do Restello.

Depois de avistar as Canarias, e

de fazer aguada na ilha de Santa Maria, archipelago de Cabo Verde, seguiu Vasco da Gama para o cabo da Boa Esperança... Começaram os trabalhos e os perigos. Desencadeavam-se furiosas as tempestades ameaçando submergir a armada inteira, e a esta lucta incessante com os elementos juntava-se a insubordinação dos tripulantes, que não queriam continuar a viagem. Serenadas as tormentas e suffocada a insurreição, chegou a frota no dia 8 de novembro á bahia que tem por nome '*Angra de Santa Helena*'.

Saídos em terra os portuguezes para fazer observações, descobriram dois negros atrás de uma collina. Deram-lhes de comer, e prometteram manjares e contas de cristal a todos os companheiros, que descessem á praia. Os negros accederam ao convite, mostraram-se amigos dos nossos; mas pouco depois revelaram-se traçoeiros e malfeteiros. Em vista da hospedagem que os indigenas lhe offereciam, decidio Vasco da Gama fazer-se novamente de véla, e a 20 de novembro conseguiu dobrar o cabo da Boa Esperança. Removeram-se os terrores, com que o afamado promontorio salteava a imaginação dos tripulantes, e começou a empreza a affigurar-se mais auspiciosa.

A sessenta leguas de distancia a armada surgiu e fundeou em uma bahia chamada '*Aguada*' ou '*Angra de S. Braz*'. E como os portuguezes temessem um recebimento igual ao que tiveram na '*Angra de Santa Helena*', desembarcaram promptos e armados para a lucta. Tiveram com effeito de repellar a violenta aggressão de um enorme bando de negros hottentotes. Estes indigenas são de estatura meã, espadaudados, e as mulheres têm uma bossa no prolongamento dos rins, que produz um effeito desusado, e que lhes serve para trazer os filhos. Cumpre todavia dizer que esta bossa é ainda mais accentuada nas mulheres 'bochimans'.

Quando deixaram a '*Aguada de S. Braz*' padeceram os portuguezes

Câmara das Caldas quer Presidente da República nas comemorações

PORTUGUESE

O PRESIDENTE da Câmara das Caldas quer que a cidade receba uma cerimónia nacional da revolução de 16 de Março, como forma de reconhecimento ao movimento que antecedeu o 25 de Abril.

“Uma cerimónia com o senhor Presidente da República nas Caldas seria um reconhecimento aos homens que fizeram este movimento”, disse Fernando Costa, durante uma evocação local que teve lugar na Escola de Sargentos do Exército (ESE) e no Centro Cultural e de Congressos (CCC) da cidade.

“Eu já falei dessa hipótese ao senhor Presidente da República. Será um marco bastante importante”, acrescentou, confessando que “a cidade já se disponibilizou para receber as cerimónias oficiais do dia 10 de Junho ou do dia 25 de Abril”.

O autarca ponderou ainda que a cidade poderá fazer um tributo aos duzentos militares que participaram no movimento das Caldas, uma vez que o antigo Regimento de Infantaria 5, actualmente ESSE, foi condecorado com a medalha de honra da cidade.

A data que para sempre será lembrada como a preparação para a Revolução de Abril foi mesmo motivo para que *Josep Sánchez Cervelló*, um professor de história da Universidade Rovira i Virgili, desafiasse os políticos locais a reclamarem este facto histórico a nível nacional.

“O acto das Caldas é marcante para a conquista da democracia do país”, afirmou. Também o presidente da Junta de Freguesia de Nossa Senhora do Pópulo, Vasco Oliveira, destacou que “todos os caldenses se devem de orgulhar do 16 de Março”.

No decorrer das cerimónias foi apresentado na sala multiusos do CCC o livro de Joana Tornada, *“Nas vésperas da democracia em Portugal – o golpe das Caldas de 16 de Março de 1974”*.

A autora caldense escreveu este documento histórico como tese de mestrado. “Houve uma gran-

de abertura dos militares e todos me receberam muito bem e contribuíram para este livro. Cada expressão tem o seu valor e depois confrontei o testemunho com outras fontes documentais, nomeadamente na GNR e no Exército. Foi uma experiência muito interessante, porque cruzámos as informações e reuniu-se consenso porque aquilo que era menos claro, ficou claro com estas provas”, revelou.

A jovem mestrada em História Contemporânea trabalha na cidade e entende que ainda existe muito para investigar sobre o 16 de Março.

Da obra da caldense foram impressos mil livros, sendo que duzentos exemplares foram adquiridos pela autarquia das Caldas.

O arquivo histórico das Caldas brevemente vai receber mais duas mil obras desde a implantação da primeira República até aos dias de hoje, de uma colecção particular de um dos participantes no 16 de Março, apesar de ser de Lamego.

Ferreira da Silva confessou que está disposto a “doar” toda a sua colecção porque *“a Câmara das Caldas foi a única que mostrou interesse pelo 16 de Março e por esta colecção”*, disse.

Na cerimónia do 16 de Março, que decorreram na ESE, houve uma homenagem aos mortos, uma missa, seguindo-se uma visita aos locais que marcaram este acontecimento histórico, em que uma coluna do RI5 saiu em direcção a Lisboa na tentativa de derrubar o Regime, concluindo-se com uma visita ao Museu da ESE.

As cerimónias foram presididas pelo *Major General Piriquito*, em representação do *Estado Maior* das Forças Armadas, assim como pelo comandante da ESE, coronel *Lúcio Santos*, e pelo presidente da Câmara.

O deputado do Bloco de Esquerda na Assembleia da República, Heitor de Sousa, visitou na passada segunda-feira o Hospital Termal das Caldas da Rainha para fazer

um ponto da situação da reabilitação do termalismo no âmbito do Serviço Nacional de Saúde e constatou que “do ponto de vista funcional não existem impedimentos técnicos e de construção para a reabertura no 15 de maio, feriado da cidade, só existem impedimentos administrativos”.

A presença de bactérias patogénicas na água levou ao encerramento do Hospital Termal das Caldas da Rainha e a reabertura é aguardada com expectativa, mas segundo Heitor de Sousa, *“precisa ainda de umas autorizações da Direção Geral de Saúde e da Direção Geral do Património, mas pelo que percebemos está por semanas, até porque nós fizemos essa pergunta e não nos deram uma resposta concreta, talvez para não criar expectativas exageradas em relação ao timing preciso para as inaugurações”*.

“A boa notícia é que ficámos com certeza que o termalismo vai ser recuperado”, manifestou, acrescentando que “viemos também saber e fazer o ponto da situação da construção do hotel de cinco estrelas nos pavilhões do parque”.

“Ao que parece estava prevista a construção de um estacionamento subterrâneo ao lado dos pavilhões do parque e terá sido abandonada. Esperamos que tal se confirme porque criar estacionamentos novos em zonas históricas é uma má política do ponto de vista da gestão da mobilidade e da preservação do património de grande relevância”, afirmou.

“Esperemos que a construção do hotel seja uma boa notícia para a cidade, de qualquer maneira vamos ainda aguardar por alguns detalhes que ainda estão por definir, temos a confirmação de que a Direção Geral do Património e a Direção Geral de Energia e Geologia vão seguir este projeto, existe também um comité interministerial que acompanha a entrada do termalismo no Serviço Nacional de Saúde, foi-nos dito que para este ano estão previstos 600 mil

Max Blecher

«Întâmplări în irealitatea imediată»

ROMANIAN

ÎN APROPIEREA CASEI NOASTRE se afla un magazin cu mașini de cusut unde mă duceam în fiecare zi și stăteam ore întregi. Proprietarul lui era un băiat tânăr, Eugen, care tocmai isprăvisese serviciul militar și își găsise un rost în oraș deschizând această prăvălie. Avea o soră mai mică decât el cu un an, Clara. Trăiau împreună undeva într-o mahala și ziua se ocupau de prăvălie; n-aveau nici cunoștințe, nici rude.

Prăvălia era o simplă odaie particulară închiriată întâia oară pentru comerț. Pereții mai păstrau încă zugrăveala lor de salon, cu ghirlânzi violete de liliac și urmele rectangulare și decolorate ale locurilor unde fuseseră atârinate tablourile, în mijlocul plafonului rămăsese o lampă de bronz cu o calotă de majolică de culoare roșie închisă, acoperită pe margine cu foi verzi de acantă reliefate din faianță. Era un obiect plin de ornamente, vechi și desuet însă impozant – ceva ce semăna cu un monument funerar ori cu un general veteran purtând la paradă bătrâna lui uniformă.

Mașinile de cusut se înșirau bine aliniate pe trei rânduri, lăsând între ele două alei largi până în fund. Eugen avea grijă să stropească podeaua fiecare dimineată cu o cutie veche de conserve găurită în fund. Șuvița de apă care se scurgea era foarte subțire și Eugen o mânua cu dexteritate desenând pe podea spirale și opturi savante. Câteodată se iscălea și scria data zilei. Zugrăveala de pe pereți reclama în mod evident asemenea delicateți.

În fundul magazinului un paravan de scânduri despărțea un fel de cabină de restul încăperii; o perdeă verde acoperea intrarea. Acolo stăteau tot timpul Eugen și Clara, acolo mâncau la prânz, pentru ca să nu părăsească prăvălia în timpul zilei. Ei o numeau „cabină artiștilor” și îl auzii pe Eugen într-o zi spunând:

—E o adevărată „cabină de artist”. Când ies în prăvălie și vorbesc jumătate de ceas pentru ca să

vând o mașină de cusut, nu joc o comedie?

Și adăugă pe un ton mai doct:

—Viața, în general e teatru curat.

În dosul cortinei Eugen cânta din vioară. Ținea notele pe masă, stătea îngheboșat asupra lor descifrând cu răbdare portativele încâlcite ca și cum ar fi descurcat un ghem de ațe cu multe noduri pentru a scoate din ele un fir unic și subțire, firul bucății muzicale. Toată după-amiaza ardea pe un cufăr o lampă mică de petrol umplând încăperea cu o lumii moartă și deorganizând pe perete umbra enormă a violonistului.

Veneam atât de des acolo încât cu timpul devenii un fel de oaspete mobilă, o prelungire a canapelei vechi de mușama pe care stăteam imobil, un lucru de care nu se ocupa nimeni și nu stânjenea pe nimeni. În fundul cabinei Clara își făcea toaleta de după-masă. *Își ținea rochiile într-un dulăpior și se privea într-o oglindă spartă răzimată de lampă, pe cufăr.* Era o oglindă atât de veche încât toată poleiala era ștearsă pe alocuri și prin petele transparente apăreau obiectele reale din dosul oglinzii amestecându-se cu imaginile reflectate, ca într-o fotografie cu clișee suprapuse.

Câteodată se dezbrăca aproape de tot și se fricționa cu apă de Colonie pe la subțiori, ridicând fără jenă brațele, ori pe sâni – băgând mâna între cămașă și corp. Cămașa era scurtă și când se apleca vedeam în întregime picioarele foarte frumoase strânse de ciorapii bine întinși. Semăna în tot cu o femeie pe jumătate goală, pe care o văzusem cândva pe o carte poștală pornografică ce mi-o arătase un covrigar la grădină.

Provoca în mine același leșin nedeslușit ca și imaginea obscenă, un fel de vid ce se făcea în piept în același timp cu o poftă sexuală îngrozitoare ce-mi strângea pubisul ca niște gheare.

Stăteam în „cabină” întotdeauna în același loc, pe canapea în dosul lui Eugen, și așteptam ca să-și ter-

mine Clara toaleta. Atunci ea ieșea în magazin, trecând între mine și fratele ei printr-un spațiu atât de strâmt încât trebuia să-și frece pulpele de genunchii mei.

Clipa aceasta o așteptam în fiecare zi cu aceeași nerăbdare și același chin. Ea depindea de o mulțime de circumstanțe mărunte pe care le cântăream și le pândeam cu o exasperată și extraordinară ascuțită sensibilitate. Era de ajuns ca lui Eugen să-i fie sete, să n-aibă poftă de cântat ori să vie un client în prăvălie pentru ca să părăsească locul de lângă masă și spațiul să poată trece Clara departe de mine.

Când după-amiaza mergeam acolo și mă apropiam de ușa magazinului, antene lungi și vibrante ieșeau din mine și explorau aerul pentru a capta sunetul viorii; dacă auzeam că Eugen cântă se făcea în mine o mare liniște. Intram cât mai încet și spuneam chiar din prag cu voce tare numele meu pentru ca el să nu creadă că a venit un client și astfel să întrerupă cântatul o secundă; s-ar fi putut întâmpla ca în secunda aceea să înceteze brusc inerția și mirajul melodiei și Eugen să părăsească vioara și să nu mai cânte deloc în după-amiaza aceea.

Cu asta însă nu se sfârșea posibilitatea întâmplărilor nefavorabile. Erau încă atâtea lucruri ce se petreceau în cabină... Tot timpul cât Clara își făcea toaleta ascultam cele mai mici zgomote și urmăream cele mai mici mișcări cu teama ca nu cumva din ele să iasă dezastrul după-amiezii.

Era posibil de pildă ca Eugen să tușească ușor, să înghită puțină salivă și să spuie brusc că îi este sete și că merge la cofetărie să ia o prăjitură; din fapte infim de mărunte, ca tusea aceasta, ieșea monstruoasă și enormă o după-masă pierdută. Ziua întreagă își pierdea atunci importanța și noaptea în pat, în loc să mă gândesc pe îndelete (și oprindu-mă câteva minute asupra fiecărui detaliu pentru a-l „vedea” și a mi-l aminti mai bine)

Trei erori strategice în campania electorală din Republica Moldova

ROMANIAN

»Când crezi că dansezi cu Diavolul, de fapt Diavolul dansează cu tine«

Alegerile de la 5 aprilie nu vor fi decisive. Pentru că nimeni nu va puncta decisiv atunci. Vor fi însă extrem de importante în perspectiva parcursului RM, pentru că alegerile vor fixa vectorul politic ulterior. Și care, în următorul ciclu electoral, va putea așeza Chișinăul, ferm de data aceasta, pe direcția euroatlantică. Cum va arăta RM după alegeri, vom vedea nu peste multă vreme. Deocamdată, vom puncta mai jos trei erori strategice semnificative într-o campanie încă în desfășurare.

„Stăpânul televiziunii” sau iluzia mediatică. Cei care cred că în actuala campanie electorală televiziunile vor fi decisive se înșală. Și nu pentru că, în principiu, mass-media nu ar avea un rol de jucat, ci pentru că cei care le utilizează la Chișinău o fac într-o manieră complet inefficientă. Proiectul în care acestea sunt puse să lucreze ține mai degrabă de zorii apariției televiziunii, nu de secolul XXI!

Mai concret. Atunci când a căpătat dimensiunea unui fenomen de masă, adică prin a doua jumătate a veacului trecut, media era considerată atotputernică: poate manipula, poate influența, poate conduce. Atunci s-au plămădit teorii de tipul „glonțul magic” (o lovitură din partea media are efectul unui glonț decisiv) sau „teoria hipodermică” (mesajul este injectat, abil, fiecărui receptor în parte). Ideea de bază era aceasta: efectul este direct proporțional cu doza de mesaje injectate. Astăzi, maniera de utilizare a televiziunilor din RM, cu rarissime excepții, provine din această viziune. Cei care le controlează par să creadă că indivizii sunt simpli receptori care, dacă nu sunt convinși prima dată de justetea unui mesaj, vor fi a doua oară; sau a treia oară; sau a patra... De aici abundența pe sticlă a acelorași figuri și a acelorași mesaje (pozitive sau negative) într-o

atmosferă de monotonie dezo-lantă. Viziunea este însă greșită. Efectele media – știm astăzi – sunt nuanțate: depind de receptori, de context, de cei care mediază informația. Mai mult, la un moment dat poate apărea ceea ce sociologii numesc efect de saturație – de la un punct încolo mesajul trezește (doar) respingere sau ignorare, indiferent de cantitatea sau calitatea lui. În acel moment, efectul persuasiv al televiziunii devine aproape nul, nereușind să convertească, ci, eventual, să întărească opiniile deja formate. Așa funcționează astăzi multe instituții mass-media în RM. Concluzia: nu cei care ies des pe asemenea televiziuni vor câștiga puncte electorale – unii dintre ei nu vor lua nici măcar scorurile pe care le înregistrau fără ajutorul lor.

RCS & RDS a anunțat vineri că va transfera o parte din activele media și efectivele implicate în producția de programe ale Digi 24 către Campus Media TV SRL.

RCS & RDS SA va transfera o parte din activele media și efectivele implicate în producția de programe de televiziune și conținuturi online sub brandul Digi24 către Campus Media TV SRL, parte a operațiunilor grupului în România. Transferul, care va implica și cedarea licenței audiovizuale în baza căreia emite postul de știri Digi24, va deveni efectiv după minimum 30 de zile.

Cesiunea are loc în cadrul procesului de eficientizare a activității diviziei media din cadrul Grupului Digi | RCS & RDS, inițiat în luna februarie, și are următoarele scopuri: creșterea flexibilității organizaționale a activităților de producție și difuzare de știri și programe de actualitate, creșterea eficienței și îmbunătățirea rezultatelor financiare aferente acestor activități prin responsabilizarea personalului cu privire la utilizarea resurselor, diversificarea surselor de finanțare, simplificarea fluxurilor decizionale și a proceselor de producție, precizează

Grupul Digi | RCS & RDS, conform Agerpres.

Reuniunea anuală a Grupului Bilderberg, o organizație care alimentează cele mai interesante teorii ale conspirației, este din nou în atenția vânătorilor de senzational. Imediat după ce Grupul a organizat prima întâlnire, în 1954, la Hotelul Bilderberg din Olanda, cel mai vânat secret de către organizațiile anarhiste este locația reuniunii următoare.

Imediat ce acest loc este aflat, oameni din toată lumea își rezervă cazare în localitatea respectivă doar pentru a protesta la gardul domeniului care găzduiește cei 120-150 de participanți la lucrări. Deseori protestele au degenerat în violențe.

Pentru a se feri de astfel de manifestări, membrii Grupului organizează diversiuni, de câteva ori reușind să trimită anarhiștii în celălalt capăt al lumii. Anul trecut, însă, nu a reușit nicio diversiune pentru că unul dintre invitați, premierul sârb Ana Brnabici, s-a apucat să spună, încă din februarie, că e așteptată la Torino, Italia. Reuniunea a avut loc în perioada 7-10 iunie 2018. Se știe agenda acelei reuniuni, profund globalistă și arătând preocupări pentru „deviaționiștii” din politica de vârf, Donald Trump este ținta multor critici din partea membrilor sau asociaților Grupului, și mass-media, dar nu sunt cunoscute concluziile. Pentru a le deduce trebuie urmărite reacțiile celor prezenți după reuniune.

Marian Vanghelie a dat știrea sfârșitului de săptămână, vineri, în studioul DCNews, unde a vorbit despre Florian Coldea, general (r) al SRI. „Este dispus să facă orice ca să scape”, a spus social-democratul, vorbind despre dosarul în care generalul în rezervă a fost chemat pentru a fi citat și în care ar urma să fie audiat, săptămâna viitoare, potrivit unor surse.

Vanghelie susține însă că Coldea a fost deja audiat, în 23 aprilie, când a fost chemat la Secția pentru

Zgjedhjet 2009, qendrat e votimit, ku do të votojnë VIP-at e politikës

ALBANIAN

BERISHA E RUÇI do të votojnë në të njëjtën qendër votimi, Meta dhe Rama në Njësinë Bashkiake Nr. 7. Kryetarja e Kuvendit, Topalli, e vetmja që nuk do të votojë në Tiranë, por në Shkodër. Ndërsa debati për përgatitjet e zgjedhjeve të 28 qershorit është përqendruar te shpërndarja e kartave të identitetit, polemikat duket se nuk do të prekin gjetjen e emrave të votuesve në listat e zgjedhësve. Ndryshe nga zgjedhjet e mëparshme, ku pati mjaft kontestime dhe denoncime të rasteve të shumta ku zgjedhësit nuk gjenin emrat në listat e votuesve, në zgjedhjet e 28 qershorit një gjë e tillë duket se nuk do të jetë problem. Mjafton të klikosh në uebsite-in zyrtar të Ministrisë së Brendshme, në të cilin gjendet lista elektronike e zgjedhësve, ku pasi vendos emrin në një kohë rekord gjen njësinë vendore dhe qendrën e votimit ku voton. Gazeta “Albania” pasqyron sot njësitë bashkiake dhe qendrat e votimit ku do të votojnë më 28 qershor krerët e shtetit dhe emrat kryesorë të politikës. Njësitë Bashkiake Nr. 2, 5, 7 dhe 10 janë njësitë që kanë numrin më të madh të politikanëve që figurojnë të regjistruar në listat e zgjedhësve.

Krerët e shtetit. Presidenti i Republikës, Bamir Topi, është i regjistruar në listën e zgjedhësve në Njësinë Bashkiake Nr. 9 në Tiranë. Kreu i shtetit do të votojë më 28 qershor në qendrën e votimit që do të ngrihet në shkollën “Servete Maçi”. Kryeministri dhe kryetari i Partisë Demokratike, Sali Berisha, është i regjistruar si zgjedhës në Njësinë Bashkiake Nr. 2 në kryeqytet. Ai do të përmbushë të drejtën e tij kushtetuese duke votuar në qendrën e votimit që do të jetë në Liceun Artistik. Interesant është fakti se kryetarja e Kuvendit, Jozefina Topalli, do të jetë e vetmja figurë e politikës, e cila nuk figuron si zgjedhës në qytetin e Tiranës. Më 28 qershor, Topalli

duhet të udhëtojë në drejtim të Shkodrës për të votuar, ku ajo është e regjistruar si zgjedhëse. Kryetarja e Kuvendit do të votojë në lagjen “N. Mazi” në Bashkinë e Shkodrës.

Ministrat

Ministri i Jashtëm, Lulzim Basha, do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 8, në qendrën e votimit që do të ngrihet në Çerdhen Nr. 13. Zëvendëskryeministri Genci Pollo do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 5, në shkollën “Emin Duraku”. Ministri i Transporteve, Sokol Olldashi, do të votojë në të njëjtën qendër votimi ku do të votojë shefi i qeverisë, në qendrën pranë Liceut Artistik, në Njësinë Bashkiake Nr. 2. Në Njësinë Bashkiake Nr. 2 figuron i regjistruar emri i ministrit të Bujqësisë, Jemin Gjana, por ai do të votojë në qendrën e votimit që do të jetë në shkollën “Osman Myderizi”. Ministri i Mjedisit, Luftër Xhuvëli, do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 7. Përsa u përket figurave të tjera të së djathtës, presidenti i Asamblesë në Nderit të Partisë Republikane, Sabri Godo, do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 2, në qendrën e votimit në shkollën “Hoxha Tahsin”, kreu i PR-së, Fatmir Mediu, do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 5, kreu i PDK-së, Nard Ndoka, do të votojë në Njësinë Bashkiake Nr. 2.

Opozita

Dy krerët e opozitës, Edi Rama dhe Ilir Meta, do të votojnë në të njëjtën njësi bashkiake në kryeqytet. Si kryetari i PS-së, ashtu edhe kreu i LSI-së, janë të regjistruar si zgjedhës në Njësinë Bashkiake Nr. 7 në Tiranë. Rama do të votojë në qendrën e votimit që do të ngrihet në Institutin e Historisë, ndërsa Meta do të votojë në një qendër votimi që do të ngrihet në një nga lokalet që ndodhet në këtë njësi. Ish-kryeministri dhe ish-kryetari i Partisë Socialiste, Fatos Nano, do të votojë në shkollën “Dora

Distria”, në Njësinë Bashkiake Nr. 10. Kryetari i Partisë Social-Demokrate do t’i drejtohet qendrës së votimit në shkollën “Edit Durham”, në Njësinë Bashkiake Nr. 5. Po në Njësinë Bashkiake Nr. 5 do të votojë edhe sekretari i Përgjithshëm i LSI-së, Petrit Vasili, i cili do të votojë në qendrën e votimit që do të ngrihet në Kopshtin Nr. 42. Edhe kryetari i Partisë Demokratice Sociale, Paskal Milo, figuron në listat e zgjedhësve në Njësinë Bashkiake Nr. 5, ku ai do të votojë në shkollën “Dëshmorët e Lirisë”. Ndërsa kreu i G99-s, Erion Veliaj, do të votojë në shkollën “Fan Noli”, në Njësinë Bashkiake Nr. 2.

Në këto momente shumë të vështira për familjen Tanushi, me zemër jam pranë bashkëshortes dhe tri fëmijëve të tij, duke u shprehur ngushëllimet më të singerta!

U prehsh në paqen e përjetshme heroit ynë!”, shkruan Meta.

Për ngjarjen reagoi edhe kreu i Partisë Demokratike, Lulzim Basha, i cili i përcjell ngushëllimet më të ndjera familjes.

“Me hidhërim të thellë përcolla lajmin se sonde në mbrëmje u nda nga jeta prej plagëve të marra major Klodian Tanushi, komandanti i kontingjentit ushtarak shqiptar në misionin e NATO-s në Letoni. Ju përcjell ngushëllimet më të ndjera familjes së major Tanushit dhe miqve, kolegëve e të afërmeve të tij. Në veçanti mendimet e mija shkojnë pranë bashkëshortes dhe tre fëmijëve të major Klodian Tanushit. Lutem që shpirti i tij të prehet në paqe!”, shkruan Basha.

Ish-kryeministri Sali Berisha shkruan se përulet me nderim të thellë për sakrificën e major Klodian Tanushit.

“Miq, sonde u nda nga jeta komandanti i kontingjentit shqiptar në misionin e NATO-s në Letoni, major Klodian Tanushi. Komandant Klodian Tanushi me datën 6 maj mbeti i plagosur rëndë në krye të detyres nga eksplodimi i

Ils Plantas ell'Engheltiara ed ella Russia

RHAETO-ROMANSH

ILS PLANTAS ein ina famiglia da num e pum el Grischun, mo els han era anflau renum ellas tiaras nua ch'els ein emigrai. Il pli renomau da quels emigrai ei Joseph Planta senior staus, il qual ha scret (per engles) l'emprema lavur scientifica davart il lungatg romontsch.

Mo era ils auters commembers dalla famiglia ein fetg interessants pil historicher. En quei artechel considerein la sort dils Plantas ell'Engheltiara ed ella Russia, digl otgavel al schenivavel tschentaner.

L'emprema generaziun

Andrea Planta era plevon a Castasegna. Sunter ina dimora ella Germania eis el ius *ell'Engheltiara* igl onn 1752 per daventar plevon dalla pleiv reformada da lungatg tudestg a Londra. 1758 era el bibliotecari assistent al Museum Britannic, ina instituziun che era gest vegnida fundada sut il patrunadi dil retg. El ei vegnius eligius «F. R. S.», commember dalla Societad Roiala, la societad erudita e scientifica la pli eminenta ell'Engheltiara. El era bein enconuschius tier la famiglia roiala d'origin tudestg, ed el ei vegnius numnaus sco bibliotecari dil retg George III e «*lectur*» dalla regina Charlotte. Andrea ha giu quater affons, Joseph, Marianne, Frederica ed Elisabeth. A casa a Londra tschintschavan ils Plantas aunc adina romontsch, sco Joseph seregorda pli tard.

Andrea aveva in frar pli giuven, Martin Planta. Era el ei daventaus plevon. Sco precursor da Pestalozzi, s'interessava el per la reforma dalla pedagogia. 1748 ha el bandunau sia activitad el Grischun ed ha fatg in viadi da studis atras l'Europa. Sunter dus onns eis el arrivaus a Londra, nua ch'el ei vegnius activs sco pedagog ed ha fundau pliras scolas tenor sias ideas. El ei morts igl onn 1772 el Grischun.

La secunda generaziun

Il fegl d'Andrea Planta, *Joseph* (senior), naschius 1744 a

Castasegna el Grischun, ei vegnius educaus da siu bab, ed ha studegiu a Utrecht e Göttingen. Sunter in viadi ella Frontscha ed ell'Italia, ei el daventaus secretari dil minister britannic a Bruxelles. El ei turnaus ell'Engheltiara 1773 sunter la mort da siu bab, ed el ei vegnius numnaus successur da quel sco bibliotecari assistent al *Museum Britannic* a Londra. 1776 eis el vegnius promovius conservatur dils manuscrets; finalmein eis el daventaus bibliotecari principal.

Planta ha deteniu quei post da directur dil Museum Britannic da 1799 tochen sia mort igl onn 1827. En quei temps ei il Museum daventaus bia pli gronds, perquei ch'el ha artau la biblioteca dil retg permiert George III e ha acquistau scazis sco la pietra da Rosetta (capturada dils Franzos) ed ils marmors Elgin (engulai dil Parthenon d'in diplomat engles). Durent il temps d'uffeci da *Joseph Planta* s'augmentava il diember da visiturs alla biblioteca ed alla secziun dallas antiquitads stediamein. Planta ha reagiu energicamein a quella sfida, arvend il Museum dapli al public ed extendend las collecziuns ed ils edifecis dall'instituziun.

Sco siu bab ei Joseph Planta vegnius elegius «F. R. S.», igl onn 1774. Tier la *Royal Society* era el il commember responsabel per la corrispundenza jastra pervia da sias enconuschientschas linguisticas, e pli tard eis el daventaus in dils secretaris permanents dalla Societad.

Joseph Planta ha scret sia brev davart il lungatg romontsch («*An Account of the Romansh Language*») per engles als commembers dalla *Societad Roiala* igl onn 1776. El ha descret ils tratgs principals dil romontsch e cumparegliau el culs auters lungatgs derivai dil latin, denton era cun il celtic ed igl etrusc. El carteva ch'in pievel etrusc hagi giu habitau en Surselva, e ch'il latin plidau dils Sursilvans seigi

vegnius influenhaus dil lungatg etrusc. Quella brev da Planta ei vegnida legida en translaziun tudestga da certs erudits grischuns, particularmein da Pader Placi a Spescha. La tentativa da Planta e pli tard da Spescha da metter il romontsch en relaziun cun lungatgs sco il celtic ni igl etrusc aveva forse da far dapli cull'ideologia che culla verdad, mo ellas han encuraschau ils erudits europès da *s'interessar* pil romontsch.

Joseph Planta ha suandau cun grond interess las pitgiras dalla Svizra e dil Grischun sut la tirannia da *Napoleon*, ed el ha scret ina historia dalla Confederaziun helvetica en dus toms per il public engles. Da 1788 a 1811 ha el era deteniu il post da «paymaster of exchequer bills», in tip d'ufficial finanzia tier la regenza englesa. 1778 ei el semaridau cun ina Englesa, *Elizabeth Atwood*. Els han giu in fegl, Joseph junior.

Sia sora, Frederica, enconuschida alla famiglia roiala ed alla cuort semplamein sco «Miss Planta», era mussadra dils affons dil retg George III. Ella ei morta igl onn 1778.

L'autra feglia d'Andrea, Elisabeth, ei semaridada cun in plevon engles, *Henry Stephens*, il qual ei morts prematuramein. Sunter la mort da siu um era Elisabeth Stephens en pitgiras finanzialed ha dumandau igl agid da siu frar per anflar ina soluziun. Joseph ha scret ina brev a siu amitg *Andrei Samborsky*, che era staus caplon dalla cuminonza russa a Londra ed era lu turnaus en sia patria, per dumandar sche quei plevon ortodox savessi tschercar per Elisabeth in post sco guvernanta tier l'aristocrazia russa. Samborskii ha anflau ina tala situaziun per ella tier la famiglia dalla contessa *Ekaterina Schuvalova*, ina dama dalla cuort ed ina figura prominenta dall'aristocrazia a S. Petersburg. Selegrond da quella caschun, ha Elisabeth fatg il viadi ella Russia;

„Todsünden“ Vorwort

GERMAN

UNTER DEN GROSSEN VERDIENSTEN, die der Träger dieses vielgefeierten Namens sich erworben, steht nicht in letzter Linie das: in jenen drangvollen Zeiten, als eine kraftvolle Gegenwartskunst mit einer schwächlichen Nachklangkunst zusammenprallte, der neuen Dichtung in den weiteren Kreisen des bis dahin gleichgültig gebliebenen Publikums Bahn gebrochen zu haben.

Es geschah dies durch seine Bücher „*Plaudereien mit der Herzogin von Seeland*“ und „*Apotheker Heinrich*“.

Aber wie, Heiberg ein Bahnbrecher? Er war allerdings sehr viel weniger ein solcher, als die, welche das Wort Realismus auf ihre Fahne geschrieben hatten. Er—so wenig wie Theodor Fontane—brach auch keineswegs so ganz mit der Vergangenheit, wie jene es zu thun meinten; er—so wenig wie *Theodor Fontane*—stellte keine großartigen, langatmigen und langweiligen Programme auf; er—so wenig wie Theodor Fontane—spielte sich als Begründer einer ganz neuen, noch nie dagewesenen Poesie auf. Dafür vollbrachten *Theodor Fontane* und *Hermann Heiberg* realistische Thaten; sie waren unter den ersten in Deutschland, welche die Wirklichkeitskunst begründeten. In den siebziger Jahren erschien ganz im Stillen Fontanes „*L'Adultera*“; Heiberg schrieb 81 seine graziösen, entzückenden Plaudereien und zwar nur, „um seine mißmutigen Gedanken zu töten,“ keineswegs aber, am allerwenigsten, um Belegstücke zu liefern, welche die einzige Berechtigung des neuen Dogmas darthun sollten.

Er schrieb sie freilich gerade in der Zeit, als jener heiße Kampf entbrannte; doch hat das vielleicht nicht so sehr den maß- und geschmackvollen Realismus, der seine Dichtungen kennzeichnet, hervorgerufen, als sein durch seine Vergangenheit geschärfter Wirklichkeitssinn. Er »war« Realist, er wurd' es nicht erst. Denn er hatte gelebt, und er hatte

erlebt, eh' er die Feder ergriff; er war ein reifer Mann, als er sein erstes Buch schrieb; er erfüllte buchstäblich die Forderung der *Concourts*, (*wenn ich nicht irre, waren es die beiden Brüder, welche sie aufstellten,*) daß man erst vierzig Jahre zählen müsse, bevor man sich Realist nennen dürfe. Aber Realist! Meines Wissens hat sich Heiberg nie so genannt, und da seine Bücher nicht „*die einzige Berechtigung des Realismus*“ beweisen wollten, da er sich nicht auf ein einseitiges Dogmenverkünden und Dogmenbeweisen kapriziert hatte, sondern in Wahrheit nichts anderes als wirken, nämlich die Sinne und die Seele des Lesers nach seinem Willen regieren, sie mit den Bildern und Vorstellungen, welche seine Ideen forderten, füllen wollte—etwas, was bis jetzt alle Dichter seit Homer, ohne Ausnahme, erstrebten—, so nahte seinen Büchern das Publikum sich unbefangen und ohne jegliche Voreingenommenheit. *Dem Publikum ist es nämlich in der That ja ganz gleichgültig, wer vor ihm steht, ob es ein Idealist, Romantiker, Realist oder was immer sei—als ob überhaupt die Wirklichkeit diese Gegensätze so scharf begrenzt aneinanderhielte!—es will nur eins: es will bezwungen sein; der Leser wünscht zu fühlen, daß der Künstler Gewalt über ihn habe, er will sein Gefangener sein...* Heiberg bezwang das Publikum; er fesselte es mit Rosenguirlanden in seinen entzückenden Plaudereien; aber aus seinen folgenden Büchern—ich denke hier besonders an den „*Apotheker Heinrich*“—langte es mitunter zugleich wie ein Paar grauer Schattenarme, die sich Einem unvermerkt um den Hals schlangen, fester und fester... und die uns mit unheimlicher Gewalt tiefer und tiefer in das Buch und seine Geschichten hineinzusehen zwangen, bis langsam sich die Spannung löste und ein *hinreißender* Humor uns den Alp von der tiefaufatmenden Brust wälzte... Was sag' ich? in das Buch? In das Leben, in das

Leben, wie es ist! In allen seinen folgenden Arbeiten, wenn auch in einzelnen bisweilen die Kraft des Dichters nachzulassen schien, steckte ein Element der Ursprünglichkeit, ein naives, leidenschaftliches Ergreifen der Dinge, wie es Einem lange nicht vorgekommen. Und dabei doch wieder: man fühlte sich so wohl bei Heiberg; er hat etwas Aristokratisches, Vornehmes, Weltmännisches; bei ihm vereinigte sich Weltton mit Frische, heitere Laune mit einer schneidenden Satire. Auch seine berückendsten Schilderungen waren durch einen goldechten Humor verklärt. Dieser Humor gerade ist das Auszeichnende der schriftstellerischen Persönlichkeit Heibergs: nicht viele Dichter der gegenwärtigen Zeit können sich zu diesem Erlösungsmittel durchringen, sie werden immer zwischen den schmerzvollsten Gegensätzen hin und her geschleudert, und erleichtert seufzen sie auf, wenn ihnen ein Begünstigter begegnet, und horchen auf ihn, um zu lernen, wie man das schwere Leben leicht nimmt.

Und dringender wurde nun allgemach das Fragen: Wer ist dieser Mann? Wo kommt er her? Nicht müßige Neugierde bloß war es, die so forschte. Denn, um es mit einem groben und beschränkten Wort zu sagen: Was Einer ißt, das ist er. Meine Leser verstehen sicher, was ich meine.

Man erfuhr nach und nach folgendes

Hermann Heiberg ist am 17. November 1840 in Schleswig, der jetzigen Provinzialhauptstadt, als Sohn eines Rechtsanwalts geboren. Die Heibergs, eine angesehene *Patrizierfamilie*, spielten in der kleinen Stadt seit langem eine große Rolle. Heibergs Mutter, die noch lebt, entstammt dem gräflichen Hause Baudissin-Knoop. Er verlebte eine sehr glückliche Jugend, man *ließ* ihm als Knaben Luft und Licht ... und er war ein frischer, fröhlicher Junge, kein

Hermann Heiberg

„Todsünden“

GERMAN

Es war Herbstzeit, doch bisher hatte kein Sturm die Bäume ihrer Blätter entkleidet. Wohin das Auge blickte, sah es noch Laub, aber die Wälder hatten doch ihr Aussehen bereits verändert: wundervolle kupferrote und in scharfem Eiergelb prangende Farben tauchten neben dem Grün, das der Sommer gezeigt, auf, und wie mit Silber bedeckt erschien ein einzelner Baum, der, hoch die andern überragend, emporstrebte aus einem parkartigen Gehölz, welches das versteckt und düster gelegene Erbgut Falsterhof rings umgab.

An einem solchen Herbsttage, um die Dämmerung, wandte sich ein Mann, der eben die Dreißig zurückgelegt hatte, in die zu dem Gute führende Kastanienallee.

Aber bald hemmte er seine Schritte und horchte gespannt nach dem Hofe hinüber. Als von dort das Gebell eines Hundes an sein Ohr schlug, änderte er, den unheimlich klugen Mund in dem scharfknochigen, bartlosen Gesicht bewegend, die Richtung, zwängte sich durch zwei eine stille, große Wiese flankierende Feldsteine hindurch und ging, wiederholt vorsichtig um sich schauend, auf einem Umwege dem Gehöft zu.

Nach zehn Minuten hatte er ein zur Linken des Herrenhauses sich hinstreckendes, dichtes Gehölz erreicht, durchschritt es, bis er an einen Gemüsegarten gelangte, und schlich dann an einem diesen begrenzenden Wirtschaftsgebäude entlang. Hier übersprang er, den gebahnten Weg verlassend, einen mit Brennesseln bestandenen Graben und befand sich zuletzt nur noch wenige Schritte entfernt von einem hier emporragenden Flügel des Gutshauses.

Es war ein wohl über zwei Jahrhunderte alter, aus breiten, starken Backsteinen abgeführter, verwitterter Bau, umrankt von Epheu und Schlinggewächsen, und dem Auge um so unfreundlicher und düsterer erscheinend, als die Fenster tief eingeladen waren, und große Bäume ihn beschatteten.

Vor zwei Monaten war, über siebenzig Jahre alt, der Besitzer von Falsterhof, Klaus von Brecken, gestorben, und seit vierzehn Tagen kämpfte seine ebenso alte Frau Marianne, geborene Sand, mit dem Tode. Das wußte der Mann, der hier horchend still stand und sich so Gewißheit verschaffen wollte über Verlauf oder Ende der Krankheit.

Das Schlafzimmer der Greisin lag nach hinten hinaus; es schaute mit seinen Fenstern auf einen jetzt von dem Fremden betretenen, von Gebüsch eingefriedigten kleinen Rasenleck. Monate konnten vergehen, bevor es jemandem einfiel, diesen abgeschiedenen Winkel zu beschreiten; so war denn der Späher sicher, daß niemand ihn beobachten werde.

Nun drückte er sich hart an die Mauer, bestieg einen an sie gelehnten Feldstein und schaute ins Innere des Hauses.

Eben fuhr der Abendwind durch Gebüsch und Bäume und fing sich stürmisch in dieser Ecke. Aber Tankred von Brecken, der Besitzerin Neffe, kümmerte sich nicht darum.

Mit Luchsaugen beobachtete er, was drinnen im Krankenzimmer vorging. In einem hohen Bett mit verblichenen, grünseidenen Gardinen lag die alte Frau mit gefalteten Händen; eine Lampe brannte auf dem Tisch mitten im Zimmer; daneben Medizinflaschen, Gläser, Leinwand, Schwämme und Schachteln.

Alte, schwere Möbel standen ringsum; ihr Äußeres bekundete Gediegenheit und Wohlhabenheit; so ernsthaft schauten sie drein, als empfänden sie, was sich hier abspielte, als hörten sie das Röcheln der Kranken, als sähen sie das blasse, schmerzverzehrte Angesicht einer jungen Frau, die sich in einen großen, seidenbezogenen Lehnssessel niedergelassen hatte und nun schon seit zwei Tagen und Nächten von der Sterbenden, ihrer Mutter, nicht gewichen war.

Vor einigen Jahren hatte Theo-

nie Cromwell ihren Mann, einen jungen Ingenieur, nach dreimonatlicher Ehe verloren und war dann zu ihren Eltern nach Falsterhof zurückgekehrt. Sie hatte kaum je einen Blick in die Welt gethan, denn seit ihrer Geburt war sie nur zweimal für kurze Zeit vom Gute fortgewesen. Gouvernanten hatten ihren Unterricht geleitet; als sehr spät geborenes, einziges Kind hatten ihre Eltern sie nicht missen wollen und jene Methode der Erziehung zur Anwendung gebracht, die, einem unbewußten Egoismus entspringend, mehr den Eltern selbst als den Kindern zu gute kommt.

Was sich jetzt diesem jungen Leben eröffnete, war schmerzlich genug.

Theonie war zwar Erbin des großen Besitzes, aber stand völlig allein in der Welt da. Der einzige Verwandte, den sie besaß, war Tankred von Brecken, derselbe, der eben versteckt ins Krankenzimmer spähte. Aber schon bei der ersten, vor vier Monaten erfolgten Begegnung mit ihm hatte sich ihrer eine unauslöschliche Abneigung gegen ihn bemächtigt. Tankred war glatt, höflich und zuvorkommend, aber sein Antlitz, das Theonie an die Züge eines Verbrechers erinnerte, von dem sie einmal ein Bild in einem Buche gesehen hatte, schuf in ihr ein Urteil über seinen Charakter, von dem sich ihre Vorstellungen nicht zu lösen vermochten.

Tankred war der einzige Sohn eines jüngeren Bruders des verstorbenen Herrn von Brecken, der alles durchgebracht und zuletzt von den Wohlthaten des Besitzers von Falsterhof gelebt hatte. Auch Tankreds Mutter lag unter der Erde, man sagte, aus Gram über die Verkommenheit ihres Sohnes, der früher als Schreiber auf adligen Gütern thätig gewesen war, aber nirgend seine Stellung hatte behaupten können und sich zuletzt — gleich nach dem Ableben seiner Mutter — auf Falsterhof eingefunden hatte. Hier saß er nun

Schrottpapiere, Bankenrettung – Hoffnungsschimmer?

GERMAN

ES IST ZU BEGINN dieses Frühlings vor allem der oberste amerikanische Währungshüter Ben Bernanke, der seinen Landsleuten vorsichtig Hoffnung auf ein Ende der konjunkturellen Eiszeit macht. Zum Jahresende, sagt der Vorsitzende der Notenbank Federal Reserve, könnte die schwere Rezession überwunden sein und ein behutsamer Wirtschaftsaufschwung einsetzen.

Sehnlich auf bessere Zeiten hoffen nicht nur jene rund fünf Millionen Amerikaner, die in der Krise ihren Arbeitsplatz verloren haben, oder Hunderttausende von Hausbesitzern, denen die Zwangsversteigerung ihres Heims droht, weil sie ihre Hypothekendarlehen nicht mehr bedienen können, sondern auch Barack Obama. Seit zwei Monaten im Amt, wünscht er sich ein möglichst schnelles Ende der ökonomischen Misere herbei, die er selbst als die schwerste seit der Großen Depression bezeichnet hat. Den amerikanischen Präsidenten plagen zwar keine finanziellen Sorgen; doch eine Erholung der Konjunktur lässt sich nur dann glaubhaft als Erfolg wirtschaftspolitischer Bemühungen darstellen, wenn sie in einem nicht allzu großen zeitlichen Abstand eintritt.

An Bemühungen mangelt es wahrlich nicht. Innerhalb kürzester Zeit hat Obama zusammen mit dem Kongress ein fast 800 Milliarden Dollar teures Konjunkturpaket geschnürt – das größte der amerikanischen Geschichte. Eine Mischung aus Steuererleichterungen, vor allem für die Mittelschicht, und Milliardeninvestitionen in die vielfach marode Infrastruktur soll der größten Volkswirtschaft der Welt einen wichtigen Impuls geben und sie zurück auf den Pfad eines gedeihlichen Wachstums führen.

Doch Zweifel an der Wirksamkeit des Programms sind angebracht. Die Haushalte werden das Geld nicht nur für den Konsum ausgeben, sondern auch mehr sparen, weil ihr Vermögen unter der Häu-

ser- und Finanzkrise gelitten hat und weil sie sicher sein können, dass die Schulden der Regierung eines Tages durch höhere Steuern abgetragen werden müssen. Die staatlichen Investitionen werden nicht nur unausgelastete Kapazitäten mobilisieren, sondern auch Arbeitskräfte von anderen Projekten abziehen. Das ahnen offenbar auch Obama und seine ökonomischen Berater, denn sie haben das Ziel des Maßnahmenbündels schwammig formuliert: 3,5 Millionen Arbeitsplätze sollen bis Ende kommenden Jahres „geschaffen oder gesichert“ werden. Das lässt gehörigen Raum für Interpretationen, denn die Zahl jener Jobs, die durch höhere Staatsausgaben erhalten werden, ist kaum verlässlich zu berechnen.

Der Leitzins würde „für längere Zeit auf dem aktuellen oder einem niedrigeren Niveau“ gehalten Frankfurt/Berlin – Der sich mit 0,5 Prozent bereits auf einem historischen Tief befindliche Leitzinssatz wurde vom Rat der Europäischen Zentralbank (EZB) in Frankfurt am Donnerstag belassen. Der Leitzins würde „für längere Zeit auf dem aktuellen oder einem niedrigeren Niveau“ gehalten, sagte EZB-Chef Mario Draghi am Donnerstag in Frankfurt, ohne den Zeitraum zu konkretisieren. Laut Draghi wird die Politik des billigen Geldes „die schrittweise Erholung der Konjunktur im Rest des Jahres und 2014“ anschieben. Die Inflationsgefahr sei auf „mittlere Sicht“ gering. Abwärtsrisiken Eine weitere Senkung dürfte also als nicht notwendig erachtet werden, da es konjunkturell Hoffnungsschimmer gibt. Die Industrie in der Eurozone ist im Juli erstmals nach langer Pause wieder gewachsen. Dafür sorgten die steigende Nachfrage nach Exportwaren und stabilere Binnenmärkte. Man will den seit Mai gültigen Leitzins aber auch nicht heben. „Die Abwärtsrisiken für das Wachstum überwiegen weiterhin“, so EZB-Chef Mario Draghi. Die Lage am Arbeitsmarkt

bleibe kritisch. EZB-Protokolle öffentlich Künftig soll die Öffentlichkeit mehr Einblick erhalten, wie in der EZB um Entscheidungen gerungen wird. Im Herbst soll eine Freigabe der bisher geheim gehaltenen Ratsprotokolle auf die Tagesordnung kommen. Der neue Chef der britischen Notenbank lässt sich weiter nicht in die Karten schauen: Bei ihrer Zinsentscheidung in London äußerten sich die Währungshüter um Mark Carney noch nicht dazu, wie lange die Zinsen auf dem Rekordtief von 0,5 Prozent bleiben sollen und ob das Anleihen-Kaufprogramm angetastet wird. Die US-Notenbank Fed hatte am Vortag ebenfalls entschieden, ihren Leitzins in einer Spanne zwischen null und 0,25 Prozent zu belassen. Auf diesem Niveau liegt die Fed Funds Rate seit Ende 2008, also seit viereinhalb Jahren.

Erstmalig weist unser Ex-Bundeskanzler jetzt auf eine „Krise der europäischen Institutionen“ hin. Denn keiner der unzähligen Redner der letzten Wochen hat zum Griechenland-Problem jemals auch nur angedeutet, welche ungeheuerliche Schlaperei ganz offensichtlich in Brüssel passiert. Waren sie alle die letzten Jahre im Tiefschlaf, die Vielzahl der erfolglosen, abgehalfterten oder auf einen Versorgungs-posten weggelobten Politiker dort? Oder warum hat man in der aufgeblähten Brüsseler „Schaltzentrale“ die in jedem Jahr gestiegene Neuverschuldung Griechenlands – immer weit über die „erlaubten“ 3 % des B.I.P. hinaus – nicht mitbekommen? Mir scheint Brüsseler Untätigkeit/Unfähigkeit hat zu nahezu irreparablen Schäden in und für Europa geführt. Gibt es Konsequenzen für irgendjemand dort? Und wo war die EZB all die Jahre – die Hüterin und oberste Aufsichtsbehörde für einen starken Euro und Wächterin über die Einhaltung der Stabilitätskriterien der beteiligten 17 Länder?

Dieses Buch erscheint, da die Eurokrise trotz – oder besser: we-

Hannert dem Atlantik a weider

LUXEMBOURGISH

ET WAR DEEN éischte Roman a Lëtzebuenger Sprooch: Guy Rewenig, Hannert dem Atlantik. Roman, éditions phi, Iechternach 1985. Alles virun him ass et net wäert, Roman genannt ze ginn. Endlech huet een e Roman geschriwwen, deen sech zu Lëtzebuerg, méi genoege zu Esch ofspillt, deen op Lëtzebuergesch geschriwwen ass an dee nawell zur Weltliteratur kënnt gehéieren. Et war keng Geschicht méi aus der Provënz, keen Heimatroman, där et natierlech e sëllege virum rewi ginn hat. Et wor e Roman aus Lëtzebuerg, deen awer allgemeng mënschlech Themen déklinéiert huet. Deen duerch seng Universalitéit eng gesond Distanz zu deem Lëtzebuerg vermëttelt huet. Dee mat senger Mammesprooch gespillt huet, Sproochvarianten agesat huet, schwéier wa net onméiglech z'iwwersetzen. En authentesch Lëtzebuenger Roman. An dach konnte weder d'Sproochpuriste nach d'Patrioten eppes dermatt ufänken. De Guy krut trotz senger Verdéngschter jo och nach keng Éireplack DicksRodange-Lentz; dat wär jo de Combel. Mä e krut eng éischte Kéier de nationale Literaturpräis.

An et gong weider: 1987 koum Gemëschte Chouer. Roman, éditions phi, Iechternach 1987, eng Geschicht iwwert e Behënnerten – keen einfache Kascht. 1989 koum dem Guy säin drëtten Roman: Mass mat dräi Hären. éditions phi, Iechternach 1985. Dës Kéier hunn ech mech och am Roman erëmfonnt, well e net nëmmen am Minett, mä och op Plazen an an enger Zäit gespillt huet, déi ech kannt hunn. Ech hu verstan, wéi e Schrëftsteller schafft: dass hie net einfach seng Fantasi spille léisst, mä seng Geschicht an Zäit a Raum veruert, dass

Schreiwen och Aarbecht ass. Dat witzegt wor, dass ech Hannert dem Atlantik während engem Vol op New York gelies hunn, an där Ouschtervakanz,

wou d'Kathedralstierm zu Lëtzebuerg ofgebrannt sin, vun deenen am drëtten Roman rieds ass. War deen éischte Roman gesellschaftskritesch, koum bei dësem drëtten Roman eng méi politesch Dimensioun derbäi. Lëtzebuerg hat eng aktuell, engagéiert Literatur op Lëtzebuergesch. Dat wor zwar scho beim Renert an am Fong och bei verschidde Kaméidistécker vum Dicks de Fall, mä hei gong et ëm ons Zäit, an där ech a meng Frënn a Kollege liewen an agéieren. Literatur als Spigelbild vun der sozialer a politescher Wierklechkeet. Vläch manner Weltliteratur wéi déi zwee éischte Romaner, dofir awer méi witzeg a sëcher keng Provënzliteratur.

D'Krëinung an deem Sënn ass dat Bichelchen, mat deem de Guy 2007 erëm de nationale Literaturconcours gewonnen huet: Guy Rewenig, Le chef d'orchestre à la baguette de bambou. Une lettre, pockolibri 3, éditions ultimomondo, Nospelt 2007. De Mwayé schreift dem Här President e Bréif, an deem e mat sengen afrikaneschen Aen Lëtzebuerg beschreift, wou en Aarbecht sicht. De Mwayé ka natierlech kee Lëtzebuergesch, duerfir schreift en op Franséisch. Beim rewi eng éischter ongewinnte literaresch Sprooch, déi awer typesch ass fir vill Lëtzebuenger Autoren: si beherrschen déi dräi Sproochen. Dem rewi seng Beschreiwung vun engem Futballmätch oder vun der neier Oktav, déi Autosfestival heescht, gehéiere net nëmmen an eng Anthologie fir Lëtzebuenger Schoulen. Dat ass e Stéck Lëtzebuerg, wéi mir et „onse Noper weisen“, an deenen aus Afrika nawell.

Natierlech ginn dës puer Zeilen dem Guy senger immenser literarescher Produktioun net gerecht. Mä an enger Anthologie, wéi d'forum-Redaktioun se hei geplangt huet, dierf a mengen Aen déi politesch engagéiert Literatur net feelen. Dofir mäi Choix vun

deenen dräi Wierker.

Déidlech Accidenter sinn ëm 29% geklommen

Am Mobilitéitsministère goufen e Freideg d'Zuelen vun de Stroossenaccidenter presentéiert. 2018 goufen et 31 déidlech an 234 uerg Accidenter.

Den Transportminister François Bausch huet e Freideg de Mëtteg d'Zuelen vun de Stroossenaccidenter vun zejoert offiziell presentéiert. 265 uerg oder déidlech Accidenter gouf et op eise Stroossen. An de meeschte Fäll waren déi déidlech a schlëmm Onglécker op ze héich Vitesse zeréck ze féieren. A 31 Fäll war den Accident déidlech (2017: 24, also +29%) an et goufen am Ganzen 36 Doudeger op eise Stroossen, dat ass e Plus vun 44%.

D'Police sicht nom déidlechen Accident e Mëttwoch no Zeien

Tëscht dem Fridhaff an Housen, am Beräich vun der Lëpschter Dällt, koum et e Mëttwoch den Owend géint 18.20 Auer zu engem fatalen Accident.

E Freideg huet d'Police nom déidlechen Accident vun e Mëttwoch op der N7/E421 en Zeienopruff lancéiert. Gesicht gëtt no deene Leit, déi hannert dem accidentéierte Won gefuer sinn oder eppes gesinn hunn.

All Informatioun ass fir d'Dikrecher Police um 4997-8500.

D'Streck war um Freideg nach emol fir ronn 1 Stonn fir den Traffic gespaart, ass awer géint Mëtteg nees opgaangen.

En Auto, deen aus Richtung Fridhaff koum, war op der dräispureger Strooss op d'Géigespur geroode an do mat engem anere Won kollidéiert.

De Schock war esou uerg, datt de Chauffeur vum Auto, deen op d'Géigespur geroode war, net iwwerlief huet. E war 25 Joer al, esou d'Police um Mëttwoch den Owend.

Chauffeur a Bäifuererin aus deem aneren Auto goufe schwéier,

Critici van de Thaise monarchie 'verdwenen na uitlevering'

DUTCH

BANGKOK Drie Thaise activisten die worden beschuldigd van belediging van het Thaise koningshuis, zijn na hun uitlevering door Vietnam aan Thailand verdwenen, melden mensenrechtenorganisaties in het land.

Enkele maanden geleden werden twee andere Thaise dissidenten in ballingschap dood gevonden in Laos. Hun magen waren volgespoten met cement.

De Thaise vicepremier *Prawit Wongsuwan* ontkende vrijdag dat de drie activisten in handen zijn van de Thaise autoriteiten, zoals de Thai Alliance for Human Rights stelt in een verklaring.

Chuchep Chiwasut, die onder de naam 'Oom Sanam Luang' online programma's maakt waarin hij politiek commentaar geeft, en zijn mede-activisten *Siam Theerawut* en *Kritsana Thapthai* zouden afgelopen woensdag door Vietnam zijn overgedragen aan Thailand.

De activisten werden in januari dit jaar gearresteerd in Vietnam voor illegale binnenkomst en gebruik van valse paspoorten. Ze waren vanuit Laos naar Vietnam gevlucht na de brute moorden op Chatcharn Buppawan en Kraidej Luelert, twee critici van het Thaise militaire regime en de monarchie, in december.

„De Thaise regering moet onmiddellijk bekendmaken waar Chuchep en zijn twee collega's zijn, en hun familie en advocaten toestaan hen te zien”, aldus Brad Adams, directeur Azië van Human Rights Watch.

Volgens de *Thai Lawyers for Human Rights* (TLHR) heeft de familie van Siam Theerawut de vermissing van de drie gemeld bij de Thaise autoriteiten, die zeiden niets te weten van de zaak.

Levensgevaarlijk Laos

In Laos, een communistische éénpartijstaat, zijn in de afgelopen twee jaar al vijf Thaise activisten vermoord of verdwenen. Onder hen is een prominente politiek activist, de 76-jarige Surachai Dan-

wattananusorn, die vanuit Laos via zijn online radioprogramma's kritiek uitte op de Thaise junta en het koningshuis van zijn moederland. Hij verdween in december op mysterieuze wijze en wordt nog steeds vermist.

In 2016 verdween *Itthipol Sukpaen* en in juli 2017 *Wuthipong Kachathamakul*, een radio-dj bekend als *Ko Tee*. Hij werd voor de ogen van zijn vrouw en een vriend ontvoerd door tien gewapende, Thais sprekende mannen wiens gezichten verborgen waren achter zwarte bivakmutsen.

Sinds de staatsgreep in 2014 zijn tientallen Thai naar het buitenland gevlucht, waaronder ministers, academici en politieke activisten. Sommigen kregen asiel in westerse landen, maar de meerderheid verblijft in de buurlanden Laos en Cambodja.

Veel van hen zijn aangeklaagd onder de draconische Thaise majesteitschennismetten, die breed zijn te interpreteren en tot vijftien jaar gevangenisstraf voorschrijven voor het beledigen van leden van het koningshuis.

Neperfgename jaren achter tralies

Alleen is Delveys echte achternaam Sorokin en fabuleerde deze 28-jarige dochter van een Russische vrachtwagenchauffeur die naar Duitsland was geëmigreerd, haar hele leven bij elkaar. Door net te doen alsof ze tot de high society behoorde, lichtte ze mensen op voor een totaalbedrag van ruim een kwart miljoen dollar.

Sorokin viel door de mand en stond de afgelopen weken voor het hekje. Een rechter in New York bepaalde afgelopen donderdag dat de oplichtster tenminste vier en maximaal twaalf jaar de cel in moet. Daarnaast moet de oplichtster het bij elkaar gefraudeerde geld terugbetalen en kreeg ze een boete van 24.000 dollar.

Grote leugens

„Ik ben compleet *murw* geslagen door het formaat van het bedrog”,

zei rechter Diane Kiesel, toen ze Sorokin haar straf oplegde. „Ze was alleen geïnteresseerd in *designkleding, de champagne, de privéjets, de boutiquehotels en de exotische reisjes die daarbij horen; alles wat je met een smak geld kan kopen. Alleen had ze geen smak geld. Het enige wat ze had, waren grote leugens.*”

Sorokin had grote plannen toen ze vijf jaar geleden in New York neerstreek. Ze zou een luxe *privéclub* openen aan Park Avenue, met een bar, een nachtclub en een expositieruimte. Alleen bleek dat vooral een manier om leningen los te peuteren bij banken; het verkregen geld gaf Sorokin vervolgens uit aan kleding en vakanties. De leningen afbetalen deed ze niet.

Na de strafoplegging bood Sorokin haar verontschuldigen aan, maar daar hechtte de rechter weinig waarde aan. Volgens Kiesel was de verdachte tijdens het proces vooral bezig met haar imago – ze had zelfs een stylist ingeschakeld om goed voor de dag te komen – en maakte zich zorgen over welke actrice haar zou spelen in de serie die Netflix over haar maakt.

Als Sorokin haar straf heeft uitgezeten in de beruchte gevangenis op Riker Island, is de kans groot dat ze wordt gedeporteerd naar Duitsland.

Rechtszaak tegen militairen wordt juridische kluwen

De voorzitter van de meervoudige militaire strafkamer verzuchtte donderdag al dat de zaak erg complex aan het worden is. Wie naar de dagvaarding kijkt, ziet een redelijk overzichtelijk geheel: bedreiging, mishandeling en vernedering. Strafbare feiten die – als ze al op zitting komen – meestal leiden tot een lage taakstraf. Het ergste feit op de dagvaarding, het zogeheten drie man tillen waarbij een militair als plagerij de kont van een collega in zijn gezicht gedrukt krijgt, was in het verleden goed voor 40 uur dienstverlening.

Gerard Reve

„De Avonden”

DUTCH

HET WAS NOG DONKER, toen in de vroege morgen van de twee en twintigste December 1946 in onze stad, op de eerste verdieping van het huis Schilderskade 66, de held van deze geschiedenis, Frits van Egters, ontwaakte. Hij keek op zijn lichtgevend horloge, dat aan een spijker hing. „Kwart voor zes,” mompelde hij, „het is nog nacht.” Hij wreef zich in het gezicht. „Wat een ellendige droom,” dacht hij. „Waar ging het over?” Langzaam kon hij zich de inhoud te binnen brengen. Hij had gedroomd, dat de huiskamer vol bezoek was. „Het wordt dit weekeind goed weer,” zei iemand. Op hetzelfde ogenblik kwam een man met een bolhoed binnen. Niemand lette op hem en hij werd door niemand begroet, maar Frits bekeek hem scherp. Opeens viel de bezoeker met een zware bons op de grond.

„Was dat alles?” dacht hij. „Wat gebeurde er verder? Niets, geloof ik.” Hij sloep weer in. De droom ging voort, waar hij was opgehouden. De man lag, met de bolhoed over zijn gezicht gedrukt, in een zwarte doodkist, die in een hoek van de kamer op een lage tafel stond. „Die tafel ken ik niet,” dacht hij, „zou die geleend zijn?” Hij keek in de kist en zei luid: „Daar zitten we in ieder geval morgen nog mee opgescheept.” „Dat hoeft niet,” zei een man met een kaal hoofd, een rood gezicht en een bril, „wedden, dat ik de begrafenis nog op vanmiddag twee uur geregeld kan krijgen?”

Hij werd opnieuw wakker. Het was twintig minuten over zes. „Ik ben al uitgeslapen,” zei hij bij zichzelf, „daarom word ik zo vroeg wakker. Ik heb nog een flink uur.”

Hij sluimerde langzaam in en trad voor de derde maal de huiskamer binnen. Er was niemand. Hij liep op de kist toe, keek er in en dacht: „Hij is dood en begint te bederven.” Opeens was de gestalte bedekt met allerlei timmermanswerktuigen, die tot de rand van de kist lagen opgestapeld: hamers, grote boren,

zagen, waterpassen, schaven, zakjes met spijkers en tangen. Alleen de rechterhand van de dode stak er bovenuit.

„Er is geen mens,” dacht hij, „in het hele huis is niemand; wat moet ik doen? Muziek, dat helpt.” Hij boog zich over de kist heen naar het radiotoestel, maar zag op hetzelfde ogenblik de hand, die blauwachtig van kleur was geworden, met lange, witte nagels aan de vingertoppen, langzaam zich opheffen. Met een schok deinsde hij terug. „Ik moet me niet bewegen,” dacht hij, „anders gebeurt het.” De hand zakte langzaam weer neer.

Hij voelde zich, toen hij wakker werd, benauwd. „Tien voor zeven,” mompelde hij, op het horlogeturend. „Wat een beroerde droom.” Hij draaide zich om en sloep weer in.

Door dikke, groene gordijnen liep hij weer de huiskamer binnen. De bezoekers waren weer aanwezig. De man met het rode gezicht trad hem tegemoet, glimlachte en zei: „Het gaat niet. Het wordt Maandagmorgen tien uur. We zetten de kist zo lang in de studeerkamer.” „Studeerkamer?” dacht Frits, „studeerkamer? Is die in ons huis? Natuurlijk, hij bedoelt de zijkamer.” Zes personen namen de kist op hun schouders. Hijzelf liep vooruit om de deur open te zetten. „Er zit een sleutel in,” dacht hij, „dat is een goed ding.”

De kist was uiterst zwaar en de dragers liepen langzaam, in gelijke tred. Opeens zag hij, dat de bodem begon door te zakken en uitboog. „Het gaat breken,” dacht hij, „verschrikkelijk. Van buiten is het lijk nog gaaf, maar van binnen is het een dunne, gele brij. Het slaat op de grond tot moes.”

Toen ze halverwege de gang door waren, boog de bodem zo ver door, dat er een spleet ontstond. Hieruit schoof langzaam dezelfde hand, waarvoor hij was teruggedeinsd, te voorschijn. Geleidelijk kwam een hele arm naar buiten. De vingers tastten en naderden de

hals van een van de dragers. „Als ik schreeuw, valt alles,” dacht Frits. Hij keek toe, hoe de bodem steeds dieper doorboog en de hand steeds dichterbij de keel van de drager kwam. „Ik kan niets doen,” dacht hij, „ik kan niets doen.”

Hij werd voor de vierde maal wakker en richtte zich op in bed. Het was vijf minuten over half acht. In de slaapkamer was het zeer koud. Ijsbloemen bleken, toen hij, na vijf minuten te zijn blijven zitten, was opgestaan en het licht had aangestoken, de onderste helft van de ruiten te bedekken. Hij liep huiverend naar het kloset.

„Ik moet savonds voor het naar bed gaan even een eindje wandelen,” dacht hij, toen hij zich in de keuken stond te wassen, „dan wordt de slaap dieper.” De zeep glipte hem uit de vingers en hij moest geruime tijd in de schemerige ruimte onder de gootsteen er naar rondtasten. „Het begint goed,” mompelde hij.

„Het is Zondag,” dacht hij opeens, „dat is een meevaller.” „Ik ben veel te vroeg op, stom,” zei hij daarop bij zichzelf. „Nee,” dacht hij, „op deze manier wordt het geen bedorven dag; dit keer eens niet om elf uur opgestaan.” Hij begon bij het afdrogen van zijn gezicht te neuriën, ging zijn slaapkamer binnen, kleepte zich aan en kamde zijn haar voor de kleine spiegel, die vlak naast de deur half boven het bed hing. „Het is nog krankzinnig vroeg,” dacht hij, „ik kan nog niet naar binnen. De schuifdeuren staan open.”

Hij ging aan een kleine schrijftafel zitten, nam een konijntje van wit marmer, ter grootte van een lucifersdoosje, in de hand en klopte er zacht mee op de stoelleuning. Daarna zette hij het weer terug op het stapeltje papier, waarvan hij het had opgenomen. Hij rilde, stond op, liep weer de keuken in en nam uit de broodtrommel twee kadetjes, waarvan hij het eerste in een paar happen in de mond propte en het tweede tussen de tanden zette,

Dûbeleksposysje 't Noordelijke Landschap' Groningen ontmoet Friesland

WEST FRISIAN

FAN 18 MAAIE oant en mei 23 juny eksposearje fjirtjin Fryske en Grinslânske lânskipsskilders harren wurk yn de eksposysjeromte fan Tresoar yn Ljouwert en yn Galerie Forma Aktua yn Grins. Yn dizze eksposysje is de top fan de hjoeddeistige generaasje lânskipsskilders út it noarden fan Nederlân fertsjintwurdige. Sân Fryske en sân Grinzer skilders sjogge allegear op ferskillende wize nei it Fryske en Grinzer lân, de Wadden, de wolken, de flaktes, de stilte en de dynamyk.

Sûnt it ekspresjonisme yn Grinslân 100 jier lyn yntrodusearre waard fia de keunstrûnte 'De Ploeg' en nei de Twadde Wrâldoarloch fia de keunstnersgroep 'Yn 'e Line', krijt it noardlike lânskip folop omtinken yn de skilderkeunst.

Yn dizze eksposysje is de top fan de hjoeddeistige generaasje lânskipsskilders út it noarden fan Nederlân fertsjintwurdige. It ûnderwerp mei foar alle keunstners itselde wêze, harren úteringsfoarmen binne folslein ferskillend. It folsleine skala fan keunstúteringen, fan realistysk oant abstrakt, komt oan bod.

Sân Fryske en sân Grinzer skilders sjogge allegear op ferskillende wize nei it Fryske en Grinzer lân, de Wadden, de wolken, de flaktes, de stilte en de dynamyk.

De eksposearjende keunstners binne: Brunet Riegstra, Dinie Boogaart, Dirk Beintema, Geert Schreuder, Gerald Schuil, Gerrit Wijngaarden, Gertjan Scholte-Albers, Gert-Jan Veenstra, Huib van der Stelt, Irma Kamp, Marten van Holten, René Tweehuysen, Sip Hofstede, Ton Stoltenkamp.

Sykje nei foarâlders

Tresoar beskikt oer in skat oan gegevens oer dyn Fryske foarâlders. As offisjeel oerheidsargyf wurde hjir de aktes fan de Boargerlike Stân fan alle Fryske gemeentes bewarre.

Ek de saneamde DTBL-boeken, de boeken mei de (tsjerklike) gegevens oer dopen, trouwen, begraven en lidmaten út de perioade foar 1811 lizze yn de depots fan Tresoar. Asto dêr yn sykje wolst kin dat op www.allefriezen.nl, de spesjale webside foar stambeamûndersyk yn Fryslân. Tik dêr yn it sykfinster de nammen fan dyn (oer-)pake en -beppe mar ris yn: grutte kâns datst' de fermelding fan har trouwakte fynst (as dat teminsten mear as 75 jier lyn wie, oars is it yn ferbân mei privacy noch net iepenbaar). Set wol efkes in 'e' tusken de beide nammen, oars wurket it net (foarbyld: *Jelmer de Vries & Grietje de Jong*).

Mei de sykbalke hjirboppe kinst' ek sykje, mar Alle Friezen is folsleiner. Boppedat kinst' dêr direkt ek de orizjinele akte lêze en de hantekeningen fan pake en beppe ûnder de akte stean sjen. Ek kinst' op Alle Friezen gegevens oer foarâlders fine út oare Tresoar-kolleksjes, lykas de notariële argiven en de Memoarjes fan Sukseje (sjoch foar wat der allegearre yn sit op it oersjoch fan boarnen fan Alle Friezen).

Hjirûnder fynst' njonken in oersjoch fan wat der yn Alle Friezen sit noch in oantal oare sykmooglikheden om mear te witten te kommen oer it libben fan dyn foarâlders yn Fryslân.

Sykje nei Fryske literatuer

Wolst wat witte oer Fryske literatuer, Fryske boeken en skriuwers fan doe mar benammen ek fan no, dan bist by Tresoar op it goede plak. Want Tresoar is net allinne dwaande mei it ferline, wat de Fryske literatuer oanbelanget benammen ek mei it hjoed. Fanút Tresoar wurde der it hiele jier troch aktiviteiten organisearre om it literêre klimaat te befoarderjen. It hichtepunt dêrby is yn de neisimmer, as Tresoar mei it Frysk op toernee de provinsje yn giet (Swalk).

Tresoar soe Tresoar net wêze

as wy ek net in wiidweidich argyf hiene fan alles wat te meitsjen hat mei de Fryske literatuer. Us biblioteek hat in bewarfunksje fan alle Fryske útjeften. Typ yn de sykbalke hjirboppe de titel fan in Frysk boek en do silst sjen dat it yn de kolleksje sit. It sykresultaat kinst maklik filterje troch yn it menu oan de rjochterkant te kiezen foar in auteur of by 'hokker materiaal sykje ik?' te kiezen foar in boek. Ast' it boek liene wolst kinst op de knop 'Freegje oan by Tresoar' drukke.

Njonken de printe boeken hat Tresoar foar Frysk literatuerûndersyk ek in wiidweidige samling letterkundige dokuminten, sa as orizjinele hânskriften fan boeken, brievesamlingen fan skriuwers, knipselmappen, bio- en bibliografyen, foto's, film- en lûdopnamen, ensfh. Tresoar organisearret ek geregeld kursussen oer Fryske literatuer, sawol foar lêzers as foar skriuwers. Sjoch dêrfoar op de side mei kursusunformaasje.

Hjirûnder fynst noch in tal siden fan Tresoar dêrst' mear te witten komme kinst.

Fuortset ûnderwiis

Hasto stúdzjeboeken nedich oer Fryske ûnderwerpen of sikest gewoan in rêstich plak om studearjen te kinnen? Of wolsto just mei kollegastudenten oerlizze? Dat kin by Tresoar! Wy beskikke oer twahûndert stúdzjeplakken. Unyk foar Nederlân is it prachtige stúdzjeterras, dat yn ien fan de moaiste stedsparken fan Nederlân leit, De Prinsetún.

'Triedsjes nei it ferline'

Elkenien bewarret foarwerpen dy, t foar him of har wichtich binne. Folwoeksenen dogge dat, mar bern ek. De wearde fan dy foarwerpen is meastal net yn jild út te drukken: it giet om it ferhaal dat der by heart. Dat ferhaal ferbynt persoanen en situaasjes fan doe en no mei elkoar. Yn it

André P. Brink

„’n Droë wit seisoen”

AFRIKAANS

DAAR WAS ’N KORT beriggie oor die begrafnisreëlins in die koerant en ek was van plan om dit by te woon, maar dit het skeefgeloop. Ek moes laat die oggend inkom middestad toe vir ’n ete-afspraak met ’n besoekende skryfster en kon die begrafnis as voorwendsel gebruik om die vroumens vroegtydig af te skud: een van die roomkoek-etende dames wat oor bloed, tranen en ongehude moeders skryf en ’n hoed opsit vir afsprake; met ’n leserskring van tienduisende, en daarom onmisbaar vir ons tydskrif. Gevolglik was ek klaar nie in ’n goeie luim toe ek, ’n kwartier laat, van my parkeerplek af begin aanstryk in die rigting van die Carlton-sentrum nie. Ek was afgetrokke, en eers in die omgewing van die Hooggeregshof het iets tot my deurgedring. Ek het geaarsel, en opgekyk, en gaan staan. Wat was dan aan die gang? Eers ná ’n rukkie het dit my getref: die stilte. Dit was asof die gewone middestadgedruis om my weggesak het. Oral het mense stilgestaan. Motors het nie meer gery nie. Asof die hart van die stad in ’n doodskrimp opgehou klop het: asof ’n ontsaglike hand in dié borskas ingegryp en die hart in ’n dodelike greep vasgevat het. Tog was daar geluid, en juis iets soos ’n hartklop – ’n lae gedreun, byna te laag vir die oor om op te vang, asof dit direk deur die vlees en gebeente in die liggaam geïnsinueer word. Soos ’n onderaardse rammeling, maar anders as die mynsskotte wat mens daagliks in Johannesburg waarneem. Naderhand het ons beweging ook gewaar. Onder van die stasie se kant af het ’n trae wal van mense in die straat aangekom en die stilte voor hulle uitgestoot: ’n dowwe, onkeerbare falanks van swartes. Hulle het nie geskreeu nie, daar was geen rumoer nie. Maar dié in die voorste linies het met hul gebalde vuiste in die lug geloop, soos takke en dryfhoute wat uitsteek bo die oppervlak van

’n swaar aankomende vloed.

Uit die strate waar ons was, het swartmense in die rigting van die aankomende massa begin beweeg, ook swyend, asof die kolk hulle ingesleep het. Ons wittes – skielik baie min van ons in die yslike ruimte tussen die ontoegeeflike beton van die geboue – het begin wegskuifel na mure en pilare. Niemand het gepraat of selfs ’n skielike beweging uitgevoer nie. Die hele aksie was vertraag soos in ’n kykweer-skoot op TV. Eers later het ek te hore gekom dat daar dié dag uitspraak gegee is in een van die baie terrorismeverhore van die afgelope maande; en die skare was van Soweto af op pad om daar te wees op die uur van die uitspraak. Hulle het nie daar aangekom nie. Terwyl ek nog daar gestaan het, het die polisie sirenes begin loei en van alle kante af het vangwaens en pantsermotors aangekom. Dié geluid het ons almal plotseling uit die ban van die situasie geruk. Net daarna het die geraas soos ’n golf oor die middestad gebreek. Maar teen daardie tyd het ek al padgegee. Nou het ek minstens ’n verskoning gehad om aan my skryfster te verduidelik waarom ek laat was. Ek het nog steeds die begrafnis as voorwendsel gebruik om teen twee-uur van haar afskeid te neem. Maar ek het nie meer lus gehad om te gaan nie; ek het net nie meer kans gesien nie. By die CNA in Commissionerstraat het ek ’n kaartjie van deelneming gekoop, dit sommer in die winkel ingevul en dit in Jeppestraat gaan pos, op pad terug na my motor. Toe teruggekom huis toe – niemand het my tog die middag op kantoor verwag nie – en byna kompulsief opnuut begin blaai deur alles waarmee Ben my opgesaai het. Tot dusver het ek nog nie ’n dankie-nota van Susan ontvang nie. Maar ek het ook nie my adres op my kaartjie aangedui nie en ek twyfel of sy weet waar ek woon. Dit maak tog nie saak nie. Eintlik is dit vir ons almal beter so.

Daar was mense wat gemeen

het dat Susan nie die regte soort vrou vir Ben was nie; party het selfs sterk daarvoor gevoel. Maar ek stem nie saam nie. Hy het iemand nodig gehad om hom aan te dryf, om te verhoed dat hy in selftevrede goedigheid verval, om namens hom doelwitte te bepaal en die energie en ambisie aan te wakker om hulle te bereik. Was dit nie vir haar nie, sou hy stellig in die een of ander klein, onbekende plattelandse skooltjie sy loopbaan geslyt het, doodtevrede om die een geslag kinders na die ander iets van geskiedenis en aardrykskunde te leer; of anders in ’n myndorp bevrediging gevind het in die „ophef” van minderbevoorregte kinders. Nou het hy dit ten minste gebring tot by een van die stad se gerekende Afrikaanse skole. Of hy dalk gelukkiger sou gewees het in ’n ander omgewing of ander omstandighede, is ’n ope vraag. Hoe kan ek – of selfs Susan – oordeel oor die komponente van sy geluk? Maar ek dink Susan het die regte slag met hom gehad. Geweet wanneer om hom te laat begaan as hy een van sy koppige bevliegings kry; wanneer hy aanpor nodig het om iets uit te rig.

Ek dink sy het dit van haar pa, wat darem van plattelandse prokureur tot LV gevorder het. Haar ma, verstaan ek, is iets van ’n sentimentele mislukking wat maar gedwee volg waar haar heer en meester lei. Natuurlik, dat hy nooit hoër geklim het in die Party nie, sou óók vir Susan iets van ’n aansporing gewees het. Tussen ’n pa met groot ambisie maar nie genoeg vermoë om regtig bo uit te kom nie, en ’n man met heelwat talent maar geen ambisie nie, het sy klaarblyklik vroeg besluit wie in haar huis die toon gaan aangee. En in my poging om, in dié stadium, my skamele persoonlike herinneringe aan Ben uit te sorteer, is dit vir my makliker om van Susan te vertel. Daar was iets – ’n spanning, ’n kragveld, ’n elektrisiteit – tussen ons die keer toe ek twee weke by hulle gekuier

Francis Henry Gribble

“Lausanne”

ENGLISH

THOUGH LAUSANNE is so near Geneva, its history, in historical times, has been widely different from that of the neighbouring town. Geneva enjoyed a modified independence from an early date, and became completely independent early in the sixteenth century. Lausanne, until nearly 300 years later, endured the domination, first of Savoy, and subsequently of Berne. ¶ The early history is obscure and full of vexed questions as well as unfamiliar names; but the central fact is that the Counts of Savoy—they were not promoted to be Dukes of Savoy until later—took possession of the Canton of Vaud, as well as of the Chablais and the lower Valais, after the death of the last of the Zaeringen, at the beginning of the thirteenth century. For the next 300 years they exercised overlordship, limited by the charters of the towns, and, in the case of Lausanne, by the jurisdiction of the Bishop—a complicated state of things which the Swiss historical societies may be left to unravel.

¶ It seems clear, however, that the Savoyards were no hard taskmasters. ‘The country of Vaud,’ says its historian, *Louis Vulliemin*, ‘was happy and proud to belong to them. They exacted little from it, and accorded it their powerful protection. The various States used to assemble at Moudon, the central town, summoned by the Council of Moudon, or by the Governor of Vaud, acting as the representative of the Prince. There was no palace. They met in an inn, or in the house of one of the citizens of the neighbourhood. Often they assembled in such small numbers that, for lack of a quorum, no decision could be taken... No burdensome or unduly progressive measures were adopted. As a rule, the good old customs were confirmed. When a departure from them was resolved upon, it became law by receiving the sanction of the Prince. The business of the herald was to see that it

was proclaimed, in the proper places, in a loud and intelligible voice. The Prince had sworn an oath to impose no new legislation that was not in accordance with the will of the nation as expressed by the estates of the realm.’ ¶ The most notable of the Governors was Peter of Savoy—the same Peter of Savoy whom we meet in English history, fighting in the civil wars of the days of *Simon de Montfort*. His headquarters were in the Castle of Chillon, where he not only dispensed justice, but also amended the criminal law. It was the barbarous rule of the time that an offender who had been fined for a misdemeanour should have his nose cut off if he were unable to pay; Peter compelled even the Bishops to abandon that cruel custom. For the rest, to quote Vulliemin: ‘*He received his vassals in the great hall of the Castle, where their coats of arms hung on the wall around that of the House of Savoy. The blowing of a horn announced that the meal was served. The ladies arrived in their emblazoned best. The chaplain read the grace from a volume bound in violet and gold—the precious depositary of Divine law and ecclesiastical ritual. After the feast came the hour of merry recreations. The Court fool and the minstrels took their seats by the side of the Prince, and the nobility thus passed their lives in junketing.*’ ¶ This is the same writer’s picture of the lives of the burghers: ‘At Lausanne the three estates met in the month of May. In 1398 they submitted to a fresh drafting of the “Plaid général,” which defined the respective rights of bishop, canons, and burghers. Three days were devoted to the hearing of suits. On the fourth day the Plaid, accompanied by elders, went the round of the streets, and ordered the necessary repairs. All the citizens were required to follow, carrying axes or stakes, so as to be able to lend a hand when required. The Bishop regaled the

artificers with bread, wine, and eggs. In return, the blacksmiths had to shoe his horses, the saddlers to provide him with spurs and bridles, and the coachbuilders to supply him with a carriage. Three times a year the Seneschal passed in front of the cobblers’ shops, and touched with his rod the pair of boots which he selected for his lordship. In time of war the prelate’s army had to serve the Prince for a day and a night without pay, and as much longer as they might be wanted for wages. The Bishop’s business was to ransom prisoners, protect the citizens from all injustice, and go to war on their behalf if necessary. ¶ ‘Each district of the town had its special privileges. The fine for assault and battery was sixty livres in the city where the Bishop resided, sixty sous in the lower town, and only three sous outside the walls. The Bishop could not arrest a citizen without informing the burghers, or hold an inquest on the body of a dead man. The citizens of the *Rue de la Bourg* sat in judgment on criminals without assessors. Whenever they heard the summons, though they might be at the dinner-table, glass in hand, or in their shops measuring their cloth, they had to run off and give their opinion on the case. In return, they were exempt from certain taxes, had the sole right of placing hucksters’ barrows in front of their shops, of using signboards, and of keeping inns.’ ¶ It was the Reformation that terminated this primitive state of affairs. A succession of weak Governors had allowed the hold of the Dukes of Savoy over the country to be relaxed. It was impossible for them to maintain their authority when the people were indoctrinated with the new ideas. The end came when the *Duke of Savoy* threatened Geneva, and the Bernese marched through Vaud to the rescue, captured Chillon, delivered Bonivard, and kept the Canton for their reward.

The United States government

“Copyright Act of 1790”

ENGLISH

§1

Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the United States of America in Congress assembled, That from and after the passing of this act, the author and authors of any map, chart, book or books already printed within these United States, being a citizen or citizens thereof, or resident within the same, his or their executors, administrators or assigns, who halt or have not transferred to any other person the copyright of such map, chart, book or books, share or shares thereof; and any other person or persons, being a citizen or citizens of these United States, or residents therein, his or their executors, administrators or assigns, who halt or have purchased or legally acquired the copyright of any such map, chart, book or books, in order to print, reprint, publish or vend the same, shall have the sole right and liberty of printing, reprinting, publishing and vending such map, chart, book or books, for the term of fourteen years from the recording the title thereof in the clerk's office, as is herein after directed: And that the author and authors of any map, chart, book or books already made and composed, and not printed or published, or that shall hereafter be made and composed, being a citizen or citizens of these United States, or resident therein, and his or their executors, administrators or assigns, shall have the sole right and liberty of printing, reprinting, publishing and vending such map, chart, book or books, for the like term of fourteen years from the time of recording the title thereof in the clerk's office as aforesaid. And if, at the expiration of the said term, the author or authors, or any of them, be living, and a citizen or citizens of these United States, or resident therein, the same exclusive right shall be continued to him or them, his or their executors, administrators or assigns, for the further term of fourteen years; Provided,

He or they shall cause the title thereof to be a second time recorded and published in the same manner as is herein after directed, and that within six months before the expiration of the first term of fourteen years aforesaid.

§2

And be it further enacted, That if any other person or persons, from and after the recording the title of any map, chart, book or books, and publishing the same as aforesaid, and within the times limited and granted by this act, shall print, reprint, publish, or import, or cause to be printed, reprinted, published, or imported from any foreign Kingdom or State, any copy or copies of such map, chart, book or books, without the consent of the author or proprietor thereof, first had and obtained in writing, signed in the presence of two or more credible witnesses; or knowing the same to be so printed, reprinted, or imported, shall publish, sell, or expose to sale, or cause to be published, sold or exposed to sale, any copy of such map, chart, book or books, without such consent first had and obtained in writing as aforesaid, then such offender or offenders shall forfeit all and every sheet and sheets, being part of the same, or either of them, to the author or proprietor of such map, chart, book or books, who shall forthwith destroy the same: And every such offender and offenders shall also forfeit and pay the sum of fifty cents for every sheet which shall be found in his or their possession, either printed or printing, published, imported or exposed to sale, contrary to the true intent and meaning of this act, the one moiety thereof to the author or proprietor of such map, chart, book or books, who shall sue for the same, and the other moiety thereof to and for the use of the United States, to be recovered by action of debt in any court of record in the United States, wherein

the same is cognizable. Provided always, That such action be commenced within one year after the cause of action shall arise, and not afterwards.

§3

And be it further enacted, That no person shall be entitled to the benefit of this act, in cases where any map, chart, book or books, hath or have been already printed and published, unless he shall first deposit, and in all other cases, unless he shall before publication deposit a printed copy of the title of such map, chart, book or books, in the clerk's office of the district court where the author or proprietor shall reside: And the clerk of such court is hereby directed and required to record the same forthwith, in a book to be kept by him for that purpose, in the words following, (giving a copy thereof to the said author or proprietor, under the seal of the court, if he shall require the same). “District of — to wit: Be it remembered, that on the — day of — in the — year of the independence of the United States of America, A. B. of the said district, hath deposited in this office the title of a map, chart, book or books, (as the case may be) the right whereof he claims as author or proprietor. (as the case may be) in the words following to wit: *[here insert the title]* in conformity to the act of the Congress of the United States, intituled ‘An act for the encouragement of learning, by securing the copies of maps, chart, and book, to the authors and proprietors of such copies, during the time therein mentioned.’ C. D. clerk of the district of —.” For which the said clerk shall be entitled to receive sixty cents from the said author or proprietor, and sixty cents for every copy under seal actually given to such author or proprietor as aforesaid. And such author or proprietor shall, within two months from the date thereof cause a copy of the said record to be published in one or

A DECLARATION By the REPRESENTATIVES of the UNITED

ENGLISH

WHEN in the Courfe of human Events, it becomes neceffary for one People to diffolve the Political Bands which have connected them with another, and to affume among the Powers of the Earth, the feparate and equal Station to which the Laws of Nature and of Nature's God entitle them, a decent Refpect to the Opinions of Mankind requires that they fhould declare the caufes which impel them to the Separation.

We hold thefe Truths to be felf-evident, that all Men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among thefe are Life, Liberty and the Purfuit of happinefs— That to fecure thefe Rights, Governments are intituted among Men, deriving their juft Powers from the Conſent of the Governed. That whenever any Form of Government becomes deſtructive of thefe Ends, it is the Right of the People to alter or to abolifh it, and to intitute new Government, laying its Foundation on fuch Principles and organizing its Powers in fuch Form, as to them fhall feem moſt likely to effect their Safety and Happinefs. Prudence, indeed, will dictate that Governments long eſtabliſhed ſhould not be changed for light and tranſient Cauſes; and accordingly all Experience hath ſhown that Mankind are more diſpoſed to ſuffer, while Evils are ſufferable, than to right themſelves by abolifhing the Forms to which they are accuſtomed. But when a long Train of Abufes and Ufurpations, purſuing invariably the ſame Object, evinces a Deſign to reduce them under abſolute Deſpotiſm, it is their Right, it is their Duty, to throw off ſuch Government, and to provide new Guards for their future Security. Such has been the patient Sufferance of theſe Colonies; and ſuch is now the Neceſſity which conſtrains them to alter their former Syſtems of Government. The Hiſtory of the preſent King of Great-Britain is a Hiſtory of repeated Injuries

and Ufurpations, all having in direct Object the Eſtabliſhment of an abſolute Tyranny over theſe States. To prove this, let Facts be ſubmitted to a candid World.

He has refuſed his Affent to Laws, the moſt wholeſome and neceſſary for the public Good.

He has forbidden his Governors to paſs Laws of immediate and preſſing Importance, unleſs ſuſpended in their Operation till his Affent ſhould be obtained; and when ſo ſuſpended, he has utterly neglected to attend to them.

He has called together Legiſlative Bodies at Places unuſual, uncomfortable, and diſtant from the Depoſitory of their public Records, for the ſole Purpoſe of fatiguing them into Compliance with his Meaſures.

He has diffolved Representative Houſes repeatedly, for oppoſing with manly Firmneſs his Invaſions on the Rights of the People.

He has refuſed for a long Time, after ſuch Diſſolutions, to cauſe others to be elected; whereby the Legiſlative Powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exerciſe; the State remaining in the meantime expoſed to all the Dangers of Invaſion from without, and Convulſions within.

He has endeavored to prevent the Population of theſe States; for that Purpoſe obſtructing the Laws for Naturalization of Foreigners; refuſing to paſs others to encourage their Migration hither, and raiſing the Conditions of new Appropriations of Lands.

He has obſtructed the Adminiſtration of Juſtice, by refuſing his Affent to Laws for eſtabliſhing Judiciary Powers.

He has made Judges dependent on his Will alone, for the Tenure of their Offices, and the Amount and Payment of their Salaries.

He has erected a Multitude of new Offices, and ſent hither Swarms of Officers to haraſs our People, and eat out their Subſtance.

He has kept among us, in Times of Peace, Standing Armies without the conſent of our Legiſlature.

He has affected to render the Military independent of and ſuperior to the Civil Power.

He has combined with others to ſubject us to a Jurifdiſction foreign to our Conſtitution, and unacknowledged by our Laws; giving his Affent to their Acts of pretended Legiſlation:

For quartering large Bodies of Armed Troops among us:

For protecting them, by a mock Trial, from Punifhment for any Murders which they ſhould commit on the Inhabitants of theſe States:

For cutting off our Trade with all Parts of the World:

For impoſing Taxes on us without our Conſent:

For depriving us, in many Caſes, of the Benefits of Trial by Jury:

For tranſporting us beyond Seas to be tried for pretended Offences:

For abolifhing the free Syſtem of Engliſh Laws in a neighboring Province, eſtabliſhing therein an arbitrary Government, and enlarging its Boundaries ſo as to render it at once an Example and fit Inſtrument for introducing the ſame abſolute Rule in theſe Colonies:

For taking away our Charters, abolifhing our moſt valuable Laws, and altering fundamentally the Forms of our Governments:

For ſuſpending our own legiſlatures, and declaring themſelves inveſted with power to legiſlate for us in all caſes whatſoever.

He has abdicated government here, by declaring us out of his protection and waging war againſt us.

He has plundered our ſeas, ravaged our coaſts, burned our towns, and deſtroyed the lives of our people.

He is at this time tranſporting large armies of foreign mercenaries to complete the works of death, deſolation and tyranny, already begun with circumſtances of cruelty and perfidy ſcarcely paralleled

Carbon dioxide is a colorless gas with a density about 60% higher than that of dry

ENGLISH

CARBON DIOXIDE was the first gas to be described as a discrete substance. In about 1640,¹⁵ the Flemish chemist *Jan Baptist van Helmont* observed that when he burned charcoal in a closed vessel, the mass of the resulting ash was much less than that of the original charcoal. His interpretation was that the rest of the charcoal had been transmuted into an invisible substance he termed a *gas* or *wild spirit* (*spiritus sylvestris*).¹⁶

The properties of carbon dioxide were further studied in the 1750s by the Scottish physician *Joseph Black*. He found that limestone (calcium carbonate) could be heated or treated with acids to yield a gas he called *fixed air*. He observed that the fixed air was denser than air and supported neither flame nor animal life. Black also found that when bubbled through limewater (a saturated aqueous solution of calcium hydroxide), it would precipitate calcium carbonate. He used this phenomenon to illustrate that *carbon dioxide* is produced by animal respiration and *microbial fermentation*. In 1772, English chemist *Joseph Priestley* published a paper entitled *Impregnating Water with Fixed Air* in which he described a process of dripping sulfuric acid (or *oil of vitriol* as Priestley knew it) on chalk in order to produce carbon dioxide, and forcing the gas to dissolve by agitating a bowl of water in contact with the gas.¹⁷

Carbon dioxide was first liquefied (at elevated pressures) in 1823 by *Humphry Davy* and *Michael Faraday*.¹⁸ The earliest description of solid carbon dioxide was given by *Adrien-Jean-Pierre Thilorier*, who in 1835 opened a pressurized container of liquid carbon dioxide, only to find that the cooling produced by the rapid evaporation of the liquid yielded a *snow* of solid CO₂.^{19 20}

Chemical reactions of CO₂

CO₂ is a weak electrophile. Its reaction with basic water illustrates

this property, in which case hydroxide is the nucleophile. Other nucleophiles react as well. For example, carbanions as provided by *Grignard* reagents and organolithium compounds react with CO₂ to give carboxylates:

$$\text{MR} + \text{CO}_2 \gg \text{RCO}_2\text{M}$$

where M = *Li* or *Mg Br* and R = *alkyl* or *aryl*.

In metal carbon dioxide complexes, CO₂ serves as a ligand, which can facilitate the conversion of CO₂ to other chemicals.²⁴

The reduction of CO₂ to CO is ordinarily a difficult and slow reaction:

Photoautotrophs (i.e. plants and cyanobacteria) use the energy contained in sunlight to photosynthesize simple sugars from CO₂ absorbed from the air and water:

The redox potential for this reaction near *pH* 7 is about −0.53 V versus the standard hydrogen electrode. The nickel-containing enzyme carbon monoxide dehydrogenase catalyses this process.²⁵

Physical properties

Carbon dioxide is colorless. At low concentrations the gas is odorless; however, at sufficiently-high concentrations, it has a sharp, acidic odor.¹ At standard temperature and pressure, the density of *carbon dioxide* is around 1.98 kg/m³, about 1.67 times that of air.

Carbon dioxide has no liquid state at pressures below 5.1 standard atmospheres (520 kPa). At 1 atmosphere (near mean sea level pressure), the gas deposits directly to a solid at temperatures below −78.5 °C (−109.3 °F; 194.7 K) and the solid sublimates directly to a gas above −78.5 °C. In its solid state, carbon dioxide is commonly called dry ice.

Liquid carbon dioxide forms only at pressures above 5.1 ATM; the triple point of carbon dioxide is about 5.1 bar (517 kPa) at 217 K (see phase diagram). The critical point is 7.38 MPa at 31.1 °C.^{26 27} An-

other form of solid carbon dioxide observed at high pressure is an amorphous glass-like solid.²⁸ This form of glass, called carbonia, is produced by supercooling heated CO₂ at extreme pressure (40–48 GPa or about 400,000 atmospheres) in a diamond anvil. This discovery confirmed the theory that *carbon dioxide* could exist in a glass state similar to other members of its elemental family, like silicon (silica glass) and *germanium dioxide*. Unlike silica and germania glasses, however, carbonia glass is not stable at normal pressures and reverts to gas when pressure is released.

At temperatures and pressures above the critical point, carbon dioxide behaves as a *supercritical* fluid known as supercritical carbon dioxide. In this state it is starting (as of 2018) to be used for power generation.

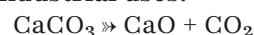
Isolation and production

Carbon dioxide can be obtained by distillation from air, but the method is inefficient. Industrially, carbon dioxide is predominantly an unrecovered waste product, produced by several methods which may be practiced at various scales.²⁹

The combustion of all carbon-based fuels, such as methane (natural gas), petroleum distillates (gasoline, diesel, kerosene, propane), coal, wood and generic organic matter produces carbon dioxide and, except in the case of pure carbon, water. As an example, the chemical reaction between methane and oxygen:

It is produced by thermal decomposition of limestone, *CaCO₃*, by heating (calcining) at about 850 °C (1,560 °F), in the manufacture of quicklime (calcium oxide, *CaO*), a compound that has many industrial uses:

Iron is reduced from its oxides with coke in a blast furnace, producing pig iron and carbon diox-

P. G. Wodehouse

“Sunset At Blandings”

ENGLISH

SIR JAMES PIPER, England's Chancellor of the Exchequer, sat in his London study staring before him with what are usually called unseeing eyes and snorting every now and then like somebody bursting a series of small paper bags. Sherlock Holmes, had he seen him, would have deduced instantly that he was not in a good temper.

‘Elementary, my dear Watson,’ he would have said. ‘Those snorts tell the story.’

And Claude Duff, Sir James's junior secretary, who had been intending to ask him if he could have the day off to go and see his aunt at Eastbourne, heard these snorts and changed his mind. He was a nervous young man.

Holmes would have been right. Sir James had been in the worst of humours ever since his sister Brenda had told him that he was to go to Blandings Castle, the Shropshire seat of Clarence, Earl of Emsworth, when he had been planning a fishing holiday in Scotland. And what was worse, he had got to take a girl with him and deliver her to the custody of Lord Emsworth's sister Florence. He disliked modern girls. They were jumpy. They wriggled and giggled. They had no conversation. A long motor journey beside one of them, having to stare at Sergeant Murchison's back all the way, would test him sorely, and not for the first time he found himself wishing that he had a stronger will or, alternatively, that Brenda had a weaker one. Lord Emsworth, that vague and dreamy peer, would have told him that he knew just how he felt. He, too, was a great sufferer from the tyranny of sisters, of whom he had sufficient to equip half a dozen earls.

It was Brenda who had forced James into politics when a distant relative had left him all that money in her will. He had been at the time a happy young lad-about-town wanting nothing but to remain a happy young lad-about-

town, but Brenda was adamant. It is said that there is a woman behind every successful man, and never had the statement been proved more remarkably than in the case of young Jimmy Piper.

Today he thoroughly enjoyed politics and the eminence to which he had risen, and he knew that he would never have done it without her behind him with a spiked stick. Often in the early days he had wanted to give the whole thing up – he could still recall with a shudder what a priceless ass he had felt when making his first appearance before the electors of Pudbury-in-the-Vale – but Brenda would have none of it. He supposed he ought to feel grateful to her, and as a rule he did, but when she suddenly produced girls like rabbits out of a hat, gratitude turned to sullen wrath and he felt justified in snorting with even more vehemence.

Brenda came in as he increased the voltage of his eleventh snort, a formidable figure, formidably dressed. Had she been weaker, she might have shown sympathy for the stricken man, but her deportment and words were those of a strong-minded governess who believed in standing no nonsense from a fractious child.

‘Oh, really, James, must you make such a crisis of it? You are behaving like an aristocrat of the French Revolution waiting for the tumbril. I'd like to be coming with you, but I can't get away for a day or two. I have that committee meeting.’

If Sir James had been a man of greater mettle, a twelfth snort might have escaped him. As it was, he merely said: ‘Who is this girl I'm taking to the castle?’

‘Surely I told you?’

‘You may have done, I've forgotten.’

‘Florence's stepdaughter Victoria. Florence most unwisely let her come to London to study Art, and she has apparently got involved with an impossible young

man. Naturally Florence wants her where she can keep an eye on her.’

She had more to say, but at this point a knock on the door interrupted her. There entered a soberly dressed man who gave the impression of having been carved out of some durable kind of wood by a sculptor who had received his tuition from an inefficient tutor. This was Sergeant E. B. Murchison, the detective appointed by the special branch of Scotland Yard to accompany Sir James wherever he went and see to it that he came to no harm from the terror by night and the arrow that flieth by day. He said:

‘The car is at the door. Sir James.’

Sir James made no reply, and Brenda answered for him with a gracious ‘Thank you, Sergeant’. He withdrew, and Sir James looked after him in a manner most unsuitable towards an honest helper who was prepared, if necessary, to die in his defence.

‘God, how I hate that man,’ he muttered.

It was the sort of remark which called out all the governess in Brenda. Her face, always on the stony side, grew stonier. It was as though Sir James had kicked the furniture or refused to eat his rice pudding.

‘Don't be childish, James.’

‘Who's being childish?’

‘You're being childish. You have no reason whatever to dislike Sergeant Murchison.’

‘Haven't I? How would you like being followed around wherever you go? How would you enjoy being dogged from morning to night by a man who makes you feel as if you were someone wanted by the police because they think you may be able to assist them in their enquiries? I expect daily, when I take a bath, to find Murchison nestling in the soap dish.’

Miss Piper had no patience with these tantrums.

‘My dear James, a man in your position has to have protection.’

‘Why? What's he supposed to be

Athenian philosopher during the Classical period in Ancient Greece, founder of

ENGLISH

PLATO PLAH-tone in Classical Attic; 428/427 or 424/423 – 348/347 BC) was an Athenian philosopher during the Classical period in Ancient Greece, founder of the Platonist school of thought, and the Academy, the first institution of higher learning in the Western world.

He is widely considered the pivotal figure in the history of Ancient Greek and Western philosophy, along with his teacher, *Socrates*, and his most famous student, *Aristotle*.^[a] Plato has also often been cited as one of the founders of Western religion and spirituality.⁴ The so-called Neoplatonism of philosophers like *Plotinus* and *Porphyry* influenced *Saint Augustine* and thus Christianity. *Alfred North Whitehead* once noted: “the safest general characterization of the European philosophical tradition is that it consists of a series of footnotes to Plato.”⁵

Plato was the innovator of the written dialogue and dialectic forms in philosophy. Plato also appears to have been the founder of Western political philosophy. His most famous contribution bears his name, Platonism (also ambiguously called either Platonic realism or Platonic ideal-

ism), the doctrine of the Forms known by pure reason to provide a realist solution to the problem of universals. He is also the namesake of Platonic love and the Platonic solids.

His own most decisive philosophical influences are usually thought to have been along with Socrates, the pre-Socratics *Pythagoras*, *Heraclitus* and *Parmenides*, although few of his predecessors' works remain extant and much of what we know about these figures today derives from Plato himself.^[b] Unlike the work of nearly all of his contemporaries, Plato's entire oeuvre is believed to have survived intact for over 2,400 years.⁷ Although their popularity has fluctuated over the years, the works of Plato have never been without readers since the time they were written.⁸

Due to a lack of surviving accounts, little is known about Plato's early life and education. Plato belonged to an aristocratic and influential family. According to a disputed tradition, reported by doxographer *Diogenes Laërtius*, Plato's father *Ariston* traced his descent from the king of Athens, *Codrus*, and the king of Messenia, *Melanthus*.⁹

Plato's mother was *Perictione*, whose family boasted of a relationship with the famous Athenian lawmaker and lyric poet *Solon*, one of the seven sages, who repealed the laws of Draco (except for the death penalty for homicide).¹⁰ Perictione was sister of *Charmides* and niece of *Critias*, both prominent figures of the *Thirty Tyrants*, known as the Thirty, the brief oligarchic regime (404–403 BC), which followed on the collapse of Athens at the end of the Peloponnesian War (431–404 BC).¹¹ According to some accounts, Ariston tried to force his attentions on Perictione, but failed in his purpose; then the god *Apollo* appeared to him in a vision, and as a result, Ariston left Perictione unmolested.¹²

The exact time and place of Plato's birth are unknown. Based on ancient sources, most modern scholars believe that he was born in Athens or Aegina^[c] between 429 and 423 BC, not long after the start of the Peloponnesian War. ^[d] The traditional date of Plato's birth during the 87th or 88th Olympiad, 428 or 427 BC, is based on a dubious interpretation of Diogenes Laërtius, who says, “When [Socrates] was gone, [Plato]

a. “...the subject of philosophy, as it is often conceived—a rigorous and systematic examination of ethical, political, metaphysical, and epistemological issues, armed with a distinctive method—can be called his invention.”³

b. “Though influenced primarily by Socrates, to the extent that Socrates is usually the main character in many of Plato's writings, he was also influenced by Heraclitus, Parmenides, and the Pythagoreans.”⁶

c. Diogenes Laërtius mentions that Plato “was born, according to some writers, in Aegina in the house of Phidiades the son of Thales”. Diogenes mentions as one of his sources the *Universal History* of Favorinus. According to Favorinus, Ariston, Plato's family, and his family were sent by Athens to settle as cleruchs (colonists retaining their Athenian citizenship), on the island of Aegina, from which they were expelled by the Spartans after Plato's birth there.¹³ Nails points out, however, that there is no record of any Spartan expulsion of Athenians from Aegina between 431–411 BC.¹⁴ On the other hand, at the Peace of Nicias, Aegina was silently left under Athens' control, and it was not until the summer of 411 that the Spartans overran the island.¹⁵ Therefore, Nails concludes that “perhaps Ariston was a cleruch, perhaps he went to Aegina in 431, and perhaps Plato was born on Aegina, but none of this enables a precise dating of Ariston's death (or Plato's birth).”¹⁴ Aegina is regarded as Plato's place of birth by the *Suda* as well.¹⁶

d. Apollodorus of Athens said Plato was born on the seventh day of the month Thargelion; according to this tradition the god Apollo was born this day.¹⁷ Renaissance Platonists celebrated Plato's birth on November 7.¹⁸ Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf estimates that Plato was born when Diotimos was archon eponymous, namely between July 29, 428 BC and July 24, 427 BC.¹⁹ Greek philologist Ioannis Kalitsounakis believes that he was born on May 26 or 27, 427 BC.^{20 21}

e. According to James Adam, some have held that “Glaucon and Adeim-

antus were uncles of Plato, but Zeller decides for the usual view that they were brothers.”²⁹

f. From *aristos* and *kleos*

g. Jeremiah's ministry was active from the thirteenth year of Josiah, king of Judah (3298 HC, 463 BCE, until after the fall of Jerusalem and the destruction of Solomon's Temple in 403 BCE (3358 HC)

h. Not to be confused with Anniceris the Cyrenaic philosopher.

i. He regarded “logistic” as appropriate for business men and men of war who “must learn the art of numbers or he will not know how to array his troops,” while “arithmetic” was appropriate for philosophers “because he has to arise out of the sea of change and lay hold of true being.”⁶⁸

j. Plotinus describes this in the last part of his final Ennead (VI, 9) entitled *On the Good, or the One*. Jens Halfwassen states in *Der Aufstieg zum Einen* (2006) that “Plotinus' ontology—which should be called Plotinus' henology—is a rather accurate philosophical renewal and continuation of Plato's unwritten doctrine, i.e. the doctrine rediscovered by Krämer and Gaiser.”

k. In one of his letters (*Epistolae* 1612) Ficino writes: “The main goal of the divine Plato ... is to show one principle of things, which he called the One”, cf. Montoriola 1926, p. 147.

l. For a brief description of the problem see for example Gaiser 1980. A more detailed analysis is given by Krämer 1990. Another description is by Reale 1997 and Reale 1990. A thorough analysis of the consequences of such an approach is given by Szlezak 1999. Another supporter of this interpretation is the German philosopher Karl Albert, cf. Albert 1980 or Albert 1996. Hans-Georg Gadamer is also sympathetic towards it, cf. Grondin 2010 and Gadamer 1980. Gadamer's final position on the subject is stated in Gadamer 1997.

m. Some use the term allegory instead of myth. This is in accordance with the practice in the specialized literature, in which it is common to

Police praised for firing stun gun at knife-wielding Leys drug addict

ENGLISH

POLICE OFFICERS who fired a high-voltage stun gun at a knife-wielding drug addict were today praised by a judge.

Firearms officers shot James Layden with a 50,000 volt Taser gun after he threatened to kill another man with a large kitchen knife.

Pc Scott Marshall and Pc Terence Doherty were called to a house in Cherry Close, Greater Leys, after receiving a 999 call on November 12 last year about a weapon being used at the address.

When they went inside the house, they found Layden standing over another man, who was cowering on the sofa. Layden was shouting death threats and wielding a knife.

They twice warned Layden, 24, they were armed and ordered him to stand still before firing the gun. But the gun's needle-tipped barbs, capable of delivering an electric shock to temporarily stun the victim, caught Layden's jacket instead of his skin and had little effect. Instead the officers subdued Layden with an incapacitating spray and he dropped the knife.

Layden, of Windale Avenue, Blackbird Leys, was handed a suspended sentence at Oxford Crown Court after admitting affray and possessing crack cocaine and heroin.

Jonathan Stone, prosecuting, said police were called to the scene at about midnight. He said: "They went into the living room and saw a male, the victim in this case, lying on the sofa in the foetal position. Standing above him was the defendant and the officers saw him holding a large knife in his hand."

Mr Stone said police found Layden had 498mg of heroin and 1.88g of crack cocaine.

Peter Du Feu, defending, said: "He was behaving in a manner which was entirely unacceptable. It was illogical and irrational.

"There is a background of binge-drinking and consumption

of drugs leading to irrational behaviour on his part."

Mr Recorder John Hardy handed Layden a 12-month jail sentence, suspended for two years, an 18-month supervision order and 80 hours of unpaid work.

He said: "The police officers who entered the scene, at which you were found threatening a man with a large kitchen knife, acted in my view very bravely, given what they heard going on. "They were confronted with a scene which prompted them, in my view entirely rightly, to react by using on you as best they could such incapacitating equipment as they had on them." He said the two officers should receive a Chief Superintendent's commendation for their bravery.

Earlier this month Oxford East MP Andrew Smith criticised Thames Valley Police after the Oxford Mail revealed officers did not tell the public about the incident until it came to light after a Freedom of Information request. Oxford police commander Supt Andy Murray said it was unfortunate the gun's use had not been made public. It was the third time a suspect had been shot with a Taser gun in Oxford.

A York man "incapable of living in society without committing offences" has been jailed for more than three years. Lewis Matthew Berkley, 20, who was once banned from wearing a hoodie, already had 70 previous convictions before he admitted two night-time house raids and a string of other offences at York Crown Court.

He was on a community order for shoplifting and violent behaviour in a police station and was pending a magistrates court appearance for another offence at the time. In 2017, he became the first person in York to receive a criminal behaviour order. Among other restrictions, it banned him from wearing a hooded top.

Judge Andrew Stubbs QC told Berkley: "For whatever reason,

at the moment you are incapable of living in society without committing offences." Berkley, of no fixed address, pleaded guilty to two charges of burgling houses, eight of fraud by using bank cards he had stolen, one of theft of a purse and one of taking a car without the owner's consent. All were committed in March. In addition to the 40-month prison sentence, he was banned from driving for 32 months. His barrister Ian Hudson said he broke the law to feed himself and his drug habit. He said: "He is 20, he is homeless, he is a heroin addict. That is all."

Prosecuting, Dave MacKay said one family was asleep and the parents of another were trying to get their young child to sleep when Berkley broke into their homes in Bishopthorpe Road and Huntington Road on the same night. At the first house, he was part of a group that stole a television, computer and two hand bags among other items and used a car parked on the drive to carry them away. At the second, he stole a laptop and other items including a bank card. He had also stolen wallets and items from parked cars. When he got a card, he quickly used it contactless to buy small amounts at convenience and garage shops. The judge said the prison sentence would give Berkley a chance to kick his heroin habit and provide help on his release to go straight.

One of the companies credited with "rebranding" Amsterdam is set to do the same for York. The council and tourism body Make It York confirmed "place based branding expert" Martin Boisen from company For the Love of Place has been hired, as well as designer Wayne Hemingway from Hemingway Design and consultant Alex Saint from Creative Tourist, to help market the city. Mr Boisen, whose company offers place branding and marketing, has previously worked on projects in

Først FN's klimaforskere, nu FN's biologer: Omstillinger uden fortilfælde er

DANISH

TRE ÅR HAR DE BRUGT, 15.000 videnskabelige studier har de gransket, nu konkluderer 450 eksperter i FN's biodiversitetspanel, at vi er ved at ødelægge naturgrundlaget og udrydde levende arter med en hast uden fortilfælde.

Der er ingen vaklen i advarslen fra FN's Biodiversitetspanel, IPBES, i den omfattende statusrapport over naturens og den biologiske mangfoldigheds tilstand, som mandag middag blev offentliggjort i Paris:

»Naturen er i global tilbagegang med hastigheder, der savner fortilfælde i menneskehedens historie, og hastigheden af udryddelsen af arter accelererer med alvorlige konsekvenser, som nu ser ud til at ramme mennesker overalt på Jorden,« lyder den dystre melding fra FN-panelet, der med over 450 internationale eksperters deltagelse har brugt tre år på at analysere 15.000 videnskabelige studier og officielle rapporter om naturens tilstand.

IPBES-rapporten ses som en parallel til den rapport fra FN's Klimapanel, IPCC, som blev offentliggjort i oktober, og som appellerer om radikale omstillinger uden fortilfælde i alle dele af samfundet, hvis klimaændringerne skal kunne bremses.

Tilsammen tegner de to digre rapporter et billede af en menneskehed på frontal kollisionskurs med sit natur- og eksistensgrundlag.

»Sundhedstilstanden af de økosystemer, som vi og alle andre levende væsener er afhængige af, undergraves hurtigere end nogensinde. Vi er i færd med at erodere selve fundamentet for vore økonomier, levebrødet, fødevarerikkerheden, sundheden og livskvaliteten kloden rundt,« lød det i Paris fra formanden for IPBES, Sir Robert Watson, der tidligere har været formand for IPCC og før det hovedkraft bag den såkaldte Montreal-protokol, der skal sikre det globale ozonlag.

Watson har siden sidste man-

dag stået i spidsen for en uges IPBES-forhandlinger om de præcise formuleringer i rapportens såkaldte resumé for beslutningstagere, der vil blive fulgt af selve hovedrapporten på 1.500 sider. Som det er tilfældet med klimapanellets statusrapporter har både de involverede forskere og regeringsrepræsentanter fra IPBES' 132 medlemslande været med til at godkende indholdet, herunder rapportens budskab om, at der må ske »transformative change«, en grundlæggende omstilling, på alle niveauer af samfundet, lokalt og globalt, hvis der skal være chance for at genskabe og sikre bæredygtighed i menneskets omgang med naturen.

»IPBES medlemslande har i plenum erkendt, at en grundlæggende omstilling i sagens natur kan forventes modstand fra dem, der har særinteresser i status quo, men også, at en sådan modstand kan overvindes i almenvellets interesse,« understreger Robert Watson til mandagens pressemøde.

En million arter er truet

En af rapportens hovedkonklusioner er, at en million dyre- og plantearter er truet af udryddelse – det er flere end på noget tidligere tidspunkt i menneskehedens historie.

»Hastigheden af global udryddelse af arter er allerede mindst ti til hundreder gange højere end den gennemsnitlige hastighed gennem de seneste 10 millioner år, og den accelererer,« hedder det.

»Den gennemsnitlige rigelighed af hjemmehørende arter i de fleste større landbaserede habitater er faldet med mindst 20 pct., primært siden 1990,« oplyser forskerne og opregner, at mere end 40 pct. af Jordens paddearter, mere end 33 pct. af havpattedyrene, næsten 33 pct. af de koraller, der danner korallrev, og måske 10 pct. af verdens insektarter er udryddelsestruede.

Det anslås, at 16 pct. af de udsatte arter er truede af de klimaforandringer, der vil blive en kon-

sekvens af den nuværende kurs i udledningen af drivhusgasser.

Faldende produktivitet

»Dette tab er et direkte resultat af menneskets aktiviteter og udgør en direkte trussel mod menneskelig trivsel i alle dele af verden,« siger den tyske økolog og medlem af IPBES-panelet professor Josef Settele om den svækkede biodiversitet.

Rapporten fortæller, at værdien af f. eks. den globale landbrugsproduktion er tredoblet, og produktionen af tømmer fra verdens skove steget med 45 pct. siden 1970, mens udvindingen af både begrænsede og vedvarende ressourcer er næsten fordoblet siden 1980.

Men parallelt med denne produktionsvækst er nogle af de centrale produktionsfaktorer i naturen såsom jordens organiske indhold og mangfoldigheden af bestøvende insekter blevet forringet – faktisk betyder denne forringelse af landjorden, at produktiviteten nu er faldende på 23 pct. af Jordens landareal. En årlig landbrugsproduktion til en værdi af 577 milliarder dollar er f. eks. truet som konsekvens af tilbagegangen i bestøvende arter.

Disse negative udviklinger, der rammer fødevarerproduktiviteten, skal sammenholdes med, at 11 pct. af verdensbefolkningen stadig er underernæret.

IPBES-panelet har rangordnet de negative påvirkninger af den globale biodiversitet efter deres effekter med ændringer i brugen af landjorden og havområder som den største trussel. I dag er over en tredjedel af klodens landareal inddraget til dyrkning af afgrøder eller produktion af kvæg og lignende på bekostning af skove, vådområder og græsstepper.

Den direkte udnyttelse af arter – primært havenes fisk – er den næststørste negative faktor for biodiversiteten, og klimaændringerne med ekstreme vejrfænomener, oversvømmelser, brande og tørke er ansvarlig for den tredje-

Johannes V. Jensen

„Kongens Fald“

DANISH PRE-REFORM

VEJEN BØJEDE TILVENSTRE over en Bro og ind gennem Serritslev By; Grøfterne laa med mørkt Græs og gule Smaablomster, ude over Markerne hvilede hist og her en hvid Blak, en Blomstertaage, i Skumringen. Solen var gaaet under, og Luften stod kølig klar, skyløs men uden Stjærner.

Der kom et Hølæs kørende fra Landet ind i Serritslev By, langsomt og gyngende paa den vanskelige Vej. Som det listede afsted i Tusmørket ind gennem den snævre Landsbygade, lignede det et stort tottet, lavbenet Dyr, der trisser af fordybet i Betragtninger og snuser til Jorden.

Læsset holdt udenfor Serritslev Kro; de svedige Heste vendte Hovedet tilbage og smagte paa Bidslet, de kunde nok lide at staa. Kusken lindede sig ned paa Hamlen, skrævede til Jorden og gjorde Tømmen fast. Saa vendte han sig mod Bislaget og raabte ind og snød Næsen.

Er der nogen til færds—kanske?

Hvad—der gik Lys i Ruderne, havde de tændt Lys derinde? I det samme kom en Pige frem i Døren. Kusken ønskede sig en Dram. Mens han ventede paa den, blev det levende oppe i Læsset, et Par lange Ben skød sig forsigtigt ned og følte efter Hamlen, selve Personen laa paa Maven og gryntede besværet. Ned kom han da og stod og rystede sig—et langt knoglet Menneske med Hætte over Hovedet.

Singodt, sagde han. Karlen slog den røde Dram i sig og hostede behørigt. Om han ellers holdt videre, Kusken? De kunde jo altid gaa indenfor og tage en Snaps mere paa Følgeskabet.

Men da de kom ind i Lyset, blev Kusken straks staaende ved Døren ramt af Ærefrygt; ogsaa den anden tabte Sikkerheden. Midt i Stuen ved Bordet sad fire fornemme Krigsfolk af den sachsiske Garde, der fornylig var kommen til Byen. De straaled af Klæder, deres røde, spækkede Ærmer, deres Fjer og Skæg fangede Øjet som en

Glædesild. Lænet op mod Bordet og Bænkene stod Sværd og Spyd, gedigne Vaaben. Enhver kunde se, at Læderstropperne havde et Fald, der var kommet ved øvet Brug. Alle fire vendte Hovedet men saa straks paa hverandre indbyrdes igen og talte videre.

Pigen bragte to Krus Øl hen til Døren og satte et Lys paa det lille Bord der. Hun var knap gaaet væk igen, før en af Knægtene henne i Stuen rakte sig i Sædet og brast i Latter.

Se nu til ham der, ham med Hætten—det gør godt, hvor det kommer! Han talte tysk. De andre vendte sig godmodigt, men de kunde heller ikke lade være at le. Den lange drak just, han stod op med bøjede Knæ, og idet en stor, spids Næse tonede ud af Hætten over Kruket, tog hele Figuren sig unægtelig morsom ud. Da han havde drukket, satte han sig roligt ned. Lyset faldt paa hans Øjne, han plirede hen til Bordet, halvt fornærmet, halvt varmt spottende som en Mand, der har Filosofi.

Da rejste den ene af Knægtene sig, gik et Par Skridt frem i Stuen og tog høfligt til orde paa sin tysk:

Vor Lystighed var ikke ondt ment—gør De os ikke den Ære at drikke et Glas Vin? Danke, sagde den lange og gik til Bordet med flere Skrabud. Før han skrævede over Bænken og satte sig, gjorde han en Bøjning mod hver især og nævnede sit Navn, Mikkelt Thøgersen, studiosus. Saa henfaldt han til at purre i Haaret og slibe Haandfladerne op ad sine ru Kinder. Han hørte fire Navne blive sagt, hvoraf det ene lød dansk, og saa et Glas blodrød Vin brænde foran sig. Og Skaal, Skaal!

Ihr Herren! Mikkelt Thøgersen drak med Anstand og rettede sin stageagtige Krop, idet Vinen løb i ham. Han skød Blikket hastigt over Bordet og fikserede den ene af Herrerne, den yngste, der sad med Hovedet støttet i Haanden. Det var en hvid, tæt Haand uden synlige Aarer eller Knoer, Fingrene gravede i det lysebrune Haar.

Ansigtet var langt—og Udtrykket deri fik pludselig Mikkelt til at huske en Linedanser, han havde set en Gang ved et Marked, en ung Badutspringer, der sad ensom i en Krog uden at tage sig noget for—syg velsagtens. Mikkelt huskede det unge, lidende Ansigt nu—netop saadanne Øjne havde han der. Men Mikkelt syntes desuden, han skulde kende ham. Hvem var det, hvor var det? Han saa' ud som en Adelsmand.

Paany stod Glasset fyldt foran Mikkelt Thøgersen. Han gjorde Besked med største Høviskhed, adspredt af at huske sig om og omtaaget ved Synet af Mennesket paa den anden Side Bordet. Der var en Mystik om det brune Hoved, og se der vendte han Brystet til. Armene sad i en paafaldende Afstand fra hinanden, det var en ualmindelig rank Skabning, han havde. Hvorfor havde han Sorg, Trækkene var mere egnede til Lystighed.

Snakken gik, de fire Soldater beegnede Mikkelt forekommende. Og Mikkelt følte sig fuld af Tillid overfor disse Tyskere, der jo ikke kunde vide, at man kaldte ham for „Storken“ inde i Byen. Mikkelt sprokkede tysk meget gelasent, men han blev atter og atter adspredt, kunde alligevel ikke lade være at tænke paa sit Øgenavn ... paa den anden Side vidste Tyskerne her heller ikke, at han i en snævrere Kres var bekendt som Ophavsmand til latinske Oder og Distika ... hvorfor sagde den unge derovre ingenting? —Otte Iversen! Der faldt Navnet. Saa var det ham alligevel. Og Mikkelt huskede i samme Nu en graa, brøstfædig Port, en Mur og et Spir—hjemme i Jylland—han følte sig selv staa klejn og elendig der udenfor. Han havde været der nogle Gange. Det var længe siden. Kun en eneste Gang havde han set ham ... det var altsaa den Junker Otte, han havde skimtet inde i Gaarden som en spinkel Dreng og tænkt paa siden. Han stod derinde i en Flok Hunde og med en forpjusket Falk paa Tømmelfingeren. Og nu sad han

Peter Seeberg „Forsinkelse“

DANISH POST-REFORM

DUST TOG ALDRIG SOVEVOGN den ene gang om året, hvor han foretog sin lange rejse til kongressen. Han forklarede hende, at han hellere ville sidde med hovedet inde i sin frakke i hjørnet af en anden klasses kupé. Intet var bedre. Bumpe lidt med nakken mod trævæggen, falde hen med ekspressens lange løb under sig, sove ind et øjeblik, vågne til blank vågenhed med uldfrotteret varme i ansigtet, slå frakken til side, trække ruden ned og stikke det svulne ansigt ud til afkøling i den regnfyldte blæst. Lade sig dumpe i sæde igen og lade dråberne flyve hen over hovedet, til der blev svalt i den tomme kupé. Tænke på livet. Store øjeblikke. Tale med mennesker, der kom ind og som gik igen. Stå ud på stationer. Møde mennesker i ventesale, mens én eller anden formalitet, som kun køreplansseksperterne forstod, holdt toget tilbage tolv minutter, en halv time, eller en time og treogtyve minutter. Drikke en kop kaffe, nyde en cognac. Han ville ikke undvære det. Derfor skulle ingen få ham til at benytte sovevogn.

Hun smilte ad ham, mens han talte. Han lagde mærke til, at hendes venstre øje var en lille bitte smule større end hendes højre øje, at hendes venstre øjenbryn lå en lille bitte smule lavere over øjet end det højre bryn over det højre øje.

Det var gået så let at møde hende. Han havde netop fået trukket sin mappe ind gennem den raske svingdør, da hun bumpede mod den ene dørfløj i dens knaldende tilbagebevægelse. Hun havde opfanget dens slag med kufferten, men havde ikke straks kunnet skyde den op. Da havde han været der og havde draget den op for hende og havde undskyldt sig. Hun havde leet af ham og havde sat sig ind og stillet kufferten fra sig og taget handskerne af og set sig om i ventesalen, hvor der sad et par mænd og sov med hovederne på bordet, mens en mager kvinde sad rank på en bæk og så lige frem

for sig og en servitrice stod bag en buffet og skyllede glas i en zink.

Der var så højt i rummet. De havde stået begge og sundet sig, men så havde han taget hendes kuffert og de havde set på hinanden og havde fulgtes ad hen til et bord uden for lampelysets skarpeste felt, hvor de havde sat sig ned, og han havde fået bestilt lidt kaffe til dem, mens han uafsladeligt så på hende, der hele tiden kom til at smile ad ham.

Alt var en lille smule skævt ved hende, havde han snart opdaget. Munden hang en lille kende ned ved den ene mundvig, den ene kind var næsten ukendeligt fuldere end den anden, ja denne lille skævhed gik igen i alle synlige legemsdele, men det gjorde ham kun godt. Han fandt det tilmed sandsynligt, at han selv i hendes øjne besad lignende småfejl, ja, han ønskede, at hun måtte se alle hans skavanker på samme måde, som han havde set hendes.

Han fik sagt sit navn i forbindelse med en historie, som han selv figurerede i, men det var ham ikke gørligt blot at spørge hende, hvad hun hed. Det skulle komme af sig selv, syntes han. Det havde været tåbeligt. Netop det havde været det tåbeligste, fordi det ikke mere var til at genoprette. Ikke én eneste af annoncerne havde virket.

De havde drukket en kop kaffe sammen. Han snakkede og så ofte op på uret. Hun så aldrig op på uret. Hun så ned på sit venstre håndled, når hun ikke så på ham med sin underlige skælmske strålen. Hun så også nu og da over på én af mændene, der havde hovedet boret ned mellem armene på bordet, og Dust fulgte skinsygt hendes blik og mødtes glad med det skråt ude i rummet og svang det ligesom tilbage igen til deres midte. Han ville fortælle hende alt om sit liv. Han lagde sin hånd lidt frem på bordet. Hun lagde sin højre blidt over hans. Han havde ikke ventet det, men han blev oprømt. Han mistede holdet på historien om sit liv, det var som om det først lige

var begyndt. Han foreslog, at de skulle gå ud.

De var gået ud på perronen, hvor regnen dryppede fra de halvårnede tage, hvor postautomobilerne kørte op til postvognene, hvor en portør bankede på hvert hjul i en togstamme, mens togførerne stod i klump og talte sammen med store papmapper under armen.

Dust lagde hånden om hendes skulder, hun søgte hans anden hånd bag om hans ryg. Sådan passerede de vognene og lokomotivet og gik yderst ud på perronen, hvor snerpende røg fra rangerlokomotiverne undertiden slog ind over dem. Her slap han hende og så ned på hende og omfavnede hende. Højtaleren var begyndt at tale om natekspressen midt i et kys.

Forsinkelse på en time og femogtredive minutter.

De drev ind ad perronen, hånd i hånd, ud ad gitterlågen til stationspladsen, hvor taxachaufførerne sad og læste morgenaviserne i deres biler. De gik ind i de mindst lyse gader, videre ind i de mørkeste, stod stille under lygterne, på hjørnerne, prøvede at ruske et par portdøre op.

De gik gennem lurvede toetagers kvarterer med uasfalterede fortov og brolagte kørebaner, hvor alt lugtede af gas og våde kulbjerge bag spændte plankeværker. Han tænkte på tiden, der gik, som han ikke måtte tænke på.

De måtte få alt ud af den knappe tid. De vendte om ved en tværgade og gik på må og få, men stadig i retning af stationen. Hun sagde ingenting til ham, han fortalte klagende om sit dagligliv og om den årlige rejse, og hun strøg hans hånd. På hånden sad en ring, mærkede han, men han ville ikke spørge. De satte sig ind i et af sporvejenes læskure og omklamrede hinanden, sikre på den snarlige adskillelse. Han måtte sige sådan noget som hvad de dog skulle gøre, hvorfor de dog ikke kunne afbryde deres rejser, men hun svarede ham ikke. Hun kærtegnede ham blot. Tiden tog fart, mærkede han.

Fridtjof Nansen

«Fram over Polhavet»

NORWEGIAN BOKMÅL

OM KVELDEN DEN DAGEN – 28. september – flyttet vi endelig inn i vår nye hytte. Men det blev en kald natt, den første vi hadde der. Hittil hadde vi jo hele tiden ligget sammen i én pose, og selv den vi hadde laget ved å sy sammen de to ullteppene våre, hadde vært noenlunde tilstrekkelig. Men nu mente vi at det ikke skulde være nødvendig å ligge i fellespose lenger; når vi brente tranlamper i hytten, skulde vi få den så varm at vi godt kunde nøie oss med å ligge på hver vår køi med et ullteppe over oss, og følgelig hadde vi sprettet posen op. Lamper fikk vi ved å bukke op kantene på noen nysølvplater, fylle dem med knust spekk, og så legge noen tøistykker fra bandasjene i apoteket op i dem til veke. De brant utmerket, lyste også så godt at vi syntes det var koselig å se på. Men nok til å varme hytten, som ennu var nokså utett, var og blev det ikke, og vi lå og frøs og skalv hele natten; vi syntes mest det var den sureste natt vi hadde hatt. Neste morgen smakte frokosten fortreffelig, og det var meget kokende bjørnebuljong vi kjørte i oss for å få litt varme i kroppen igjen. Vi tok straks og forandret det, slik at vi langs bakveggen av hytten fikk istand en brisk så bred at vi kunde ligge begge ved siden av hverandre; ullteppene blev sydd sammen igjen, bjørnefelder bredde vi under oss, så vi efter omstendighetene lå godt, og vi gjorde ikke oftere forsøk på å skille lag om natten. Det var ikke mulig å få underlaget noenlunde jevnt med de kantete, knudrete stenene som var det eneste som stod til vår rådighet, nu da alt var frosset, og hele vinteren lå vi derfor og kastet og vred på oss for å få et tålelig leie innimellem alle knultrene; men hårdt var det og blev det, alltid var vi ømme på flere steder av kroppen, og det gikk så vidt at vi fikk sår på hoftene av å ligge. Men sove gjorde vi nu like fullt. I det ene hjørnet av hytten bygget vi en liten peis til å koke og steke på; i taket ovenover skar vi

et rundt hull gjennom hvalrossskinnen, og av bjørneskinn laget vi oss en peishette, som førte op dit. Vi hadde ikke kokt der lenge før vi innså nødvendigheten av å bygge en pipe, for å hindre vinden fra å slå ned. Hytten blev nemlig så fylt av røk at det stundom ikke var til å holde ut. Det eneste materiale vi hadde til bygging var is og sne; men av det laget vi på taket en flott pipe, som gjorde tjenesten og gav god trekk. Riktig varig var den ellers ikke; hullet i den vidde sig stadig ved bruk, og det var ikke fritt for at det stundom kunde dryppe ned i peisen. Men det var da rik tilgang på den slags byggefang, så det var ikke vanskelig å fornye pipen når den blev skrøpelig. Det måtte vi gjøre et par ganger i løpet av vinteren. På altfor utsatte punkter anbragte vi hvalrosskjøtt, ben og annet slikt for å bedre på den.

Vårt matstell var så enkelt som mulig. Det var å koke bjørnekjøtt og suppe (buljong) om morgenen og steke biff om kvelden. Middag holdt vi ikke. Det var svære mengder vi satte til livs hvert mål, og merkelig var det at vi aldri blev kjed av denne maten, men stadig åt med glupende mathug. Alt efter som det falt sig, spiste vi spekk til eller dyppet kjøttstykkene i litt tran. Det kunde også gå lange tider da vi spiste næsten bare kjøtt og ikke smakte videre fett; men fikk vi så lyst på det fete igjen, kunde det hende vi fisket op noen brente spekkstykker i lampene, eller spiste restene av de spekkstykkene vi hadde smeltet lampetran av. Dem kalte vi bakkels, og syntes de var ualmindelig lekke. Vi fantaserte stadig om hvor det vilde vært deilig om vi kunde hatt litt sukker på dem.

Ennu hadde vi en del igjen av den sledeproviant vi hadde ført med oss fra «Fram»; men den vilde vi ikke bruke noe av om vinteren; den blev lagt i et depot for å gjemmes til våren, når vi skulde reise videre. Depotet blev vel dekket med sten, for å hindre revene fra å

trekke avsted med posene. De var så menn nærgående nok, og tok alt løsøre de kunde få fatt på. Således opdaget jeg den 10. oktober at de hadde dratt avsted med en hel del småsaker jeg hadde hatt liggende i et annet depot mens vi bygget på hytten; de hadde tatt alt som de på noen måte kunde bære med sig, slikt som stykker av bambusrør, ståltråd, harpun og harpunline, min samling av stener, moser o. l., som var opbevart i små seilduksposer. Det verste av alt var ellers næsten at de også hadde dratt avsted med et snørenøste, som hadde vært vår trøst og vårt håp, for vi hadde regnet på å lage oss tråd av det snøret, når vi skulde til å sy klær, fottøi og sovepose av bjørneskinn til vinteren. Godt var det at de ikke også hadde reist avsted med teodolitten og de andre instrumentene som stod der, men de har vel vært for tunge for dem. Jeg var sint — og så skulde det til og med være på min egen fødselsdag! Og bedre blev det ikke da jeg i tusmørket gikk og rotet om i uren ovenfor der jeg hadde hatt sakene liggende, for å se om jeg iallfall ikke kunde finne i hvilken retning de djevlene hadde dratt avsted med dem, og jeg så møtte en rev som stanset op ti alen fra mig, satte sig ned og utstøtte noen forbitrede hyl, så skjærende og uhyggelige at en helst måtte holde sig for ørene. Den var tydeligvis på veien til sakene mine igjen, og var ergerlig over å bli forstyrret. Jeg fikk tak i noen store stener og slengte efter den; den skvatt unda et stykke, men satte sig oppe på brekanten og hylte videre, mens jeg rasende gikk hjem i hytten, la mig til køis, og spekulerte på hvad vi skulde gjøre for å hevne oss på disse udyrene. Vi kunde ikke avse patroner til å skyte dem; men en stenfelle kunde vi alltid lage. Men det blev med forsett; der var alltid så meget annet å gjøre nu i begynnelsen, mens det ennu var lyst nok til å finne passelige stener, før sneen hadde dekket uren. Imidlertid blev revene ved å gjøre

Erik Solheim spreiar usann påstand

NORWEGIAN NYNORSK

VINDKRAFTMOTSTANDARAR bør halde seg for gode til å spreie usanne påstandar om fornybar energi.

Mangeårig leiar i Naturvernforbundet, Erik Solheim, skriv i Firda: «Nokre hevdar at vi må ofre noko natur for å berge klimaet. Dei seier at fleire vindvengjer i sving vil dempe utsleppa til lufta over oss. Noko slikt har ingen sett i praksis. Tanken er sikkert godt meint, men han er dårleg fundert. Ingen har vore i stand til å vise at meir straum i leidningane gjev mindre loge av fossilbålet. Ikkje ein gong i Tyskland, som har 30.000 vindturbinar, har vindkrafta dempa avgassane som stig til vørs.

Straumen frå dei mange turbina- ne har så vidt passert tre prosent av det tyske energiforbruket. Stort meir vert det heller ikkje, protestane er for store.»

Solheim, ein mann som nyt stor respekt for sitt arbeid for naturvernet, skriv her at vindkraft ikkje kuttar klimagassutslepp. Det er umogleg å forstå sitatet over på anna vis.

Solheim fremjar ein usann påstand.

Han er sjølvsagt i sin fulle rett til å kjempe mot vindkraftverk, men av omsyn til standarden i det offentlege ordskiftet burde Solheim og andre vindkraftmotstandarar drive betre faktasjekk enn innlegget i Firda tilseier at blir gjort.

I vår digitale tid spreier usanne påstandar seg raskt, særleg i debattar der kjenslene er sterke. Dette gjer at folk med formelle og uformelle leiarposisjonar har eit særskilt ansvar. Vi har alle rett til våre egne meiningar, men ikkje våre egne fakta.

Vindkraft, og anna fornybar energi, skyv ut fossilkrafta i kraftmarknaden fordi ho ikkje har marginalkostnad. Dette er ikkje ein diskutabel påstand. Det er ei uomtvisteleg sanning. Vindkraft, og sjølvsagt også sol- og vasskraft, erstattar kraft frå kol og gass. Det er nok å kaste eit blikk på dansk,

tysk eller britisk energistatistikk for å sjå at dette har skjedd i stort mon dei siste åra. For oss som er opptekne av klimatrugsmålet gjeng ikkje endringane fort nok, men retninga er det ingen tvil om.

I 2018 utgjorde fornybar energi like i overkant av 40 prosent av den tyske straumforsyninga. Vindkraft produserte 111TWh, eller 20,4%, syner tal frå Fraunhofer. Klimagassutsleppa i Tyskland er redusert dei seinare åra, men mindre enn til dømes i Storbritannia. Det skuldast nedstenging av kjernekraftverk, og at brunkolet framleis held stand mot steinkol og gass.

Som for Tyskland viser tal frå Danmark og Storbritannia òg at vindkraft kjem til erstatning for fossil energi. Det same bildet vil ein finne om ein ser på tal frå USA eller andre land.

Når Solheim skriv at vindkraft utgjer tre prosent av det tyske energiforbruket, så viser han vindkrafta som andel av det totale primærenergiforbruket. Dette er ein teljemåte som ofte har vore nytta når talsmenn for fossilindustriane skal vise at fornybar energi er små og puslete greier. Ser ein på straumproduksjonen isolert, får ein andre tal.

Fornybar energi, anten det er sol- eller vindkraft, gjer at klimagassutsleppa frå straumproduksjonen fell. Alle scenario som gjev håp om at Paris-måla kan oppfyllest, føreset ei massiv utbygging av vind- og solenergi dei komande åra. Skal økonomien avkarboniserast, må rein straum overta for fossil energi i sektorar som transport, oppvarming og industri. Difor er det naudsynt at elektrisitetsproduksjonen blir CO₂-fri så snart som råd. Men tempoet i utbygginga er altfor låg, slik nye tal frå Det internasjonale energigibyrået (IEA) syner. Det trengst om lag 300 GW ny fornybar energi kvart år fram til 2030 for å halde tritt med Paris-måla. I 2018 vart det på globalt nivå bygd ut om lag 180 GW.

I kva grad det skal byggjast vindkraft på land i Norge er ein krevjande debatt, der ulike omsyn står mot kvarandre. Vindkraftmotstandarane er i sin fulle rett til å hevde at naturinngrepa er utolelege. Men å skape tvil om fakta er ikkje gangbar strategi – sjølv om han er godt kjent – mellom anna frå den amerikanske fossilindustrien sin mangeårige kamp for å sverte klimavitskapen.

Teppebombing med vindturbinar i Sunnfjord/Ytre Sogn

I desse vakre vårdagane høyrer vi mykje frå vindkraftutbyggarar som vil frelse klimaet og gjere sine eigne firma velstående, ein velstand dei påstår å ville dele broderleg med lokale grunneigarar og kommunar.

Særleg har Sunnfjord og Ytre Sogn vorte velsigna med område som skal vere ideelle for vindmøller, eller rettare, vindturbinar. Så langt det gjeld medieomtale, har eg registrert at store område i Gulen, Hyllestad, i Ytre Fjaler og fjellområda mellom Gaular og Høyanger heilt frå Florsheia ved Sande til Skardfjellet i Eldalsdalen ligg inne på kartet over aktuelle utbyggingsområde. Frå før er det kome i gang storstilt utbygging på Guleslettene i Flora/Bremanger.

Ein kan spørje seg sjølv kva som er årsaka til at området her har fått slik høg stjerne i denne samanhengen. Blæs det meir her enn andre stader i kongeriket? Er vi rekna for å vere meir langmodige og naive enn andre folkeslag? Er kommunane og grunneigarane fattigare og treng meir av dei skillingane dette kastar av seg? Manglar vi sterke politiske talspersonar i dei krinsar som tek avgjerdene?

Eg kan ikkje gje noko godt svar, men eg trur nokre av årsakene ligg i desse momenta. Ser ein på noregskartet med aktuelle stader for vindkraft, er det tett med ringar frå Lindesnes og heile kysten nordover. Derimot er det ingen aktuelle stader aust for Lindesnes mot svenskegrensa. Blæs det ikkje

Tung dag på skolen, men nå fikk vi vist at vi støtter dem, sier 10. klassing.

NORWEGIAN

DAGEN ETTER at ekteparet Linda Anett Hansen (35) og Ole-Roger Olsen (44) og hans mor Ragna Elida Christensen (61) ble funnet drept i hus i Tromsø, tente rundt tjue ungdommer fra nærmiljøet lys utenfor åstedet.

I den dype snøen utenfor politisperringene ble det raskt ryddet plass til et tjuetalls lys til minne om ofrene og til støtte for de etterlatte.

– Vi er venner og vil vise vår støtte, sier flere til Dagbladet.no.

I stritt snøvær og sterk vind var te markeringen en halvtime, før de la veien videre mot Ishavskatedra- len, for å dele sorgen og opplevel- sene med andre i lokalsamfunnet.

To skoler i Tromsø, der sønner av avdøde Ole-Roger Olsen er elever, var i dag i kriseberedskap. Med flagg på halv stang og flere timer satt til å snakke om tragedien ville skoleledelsen forsøke å trøste elever og andre som har opplevd at noen nærme dem er revet vekk.

– Først hadde vi en tung dag på skolen, men nå fikk vi vist at vi støtter dem, sier 10. klassingen Kristianne Kristensen (15).

Flere av de fremmøtte kjenner familien godt, men etter ønske fra familien ville de ikke gå nærmere inn på deres situasjon.

Helseminister Bjarne Håkon Hanssen (Ap) ber Helsetilsynet om å starte full gransking av helseve- senets håndtering av den antatte gjerningsmannen i trippeldraps- saken i Tromsø.

Hanssen vil at tilsynet skal kart- legge den trippeldrapssiktedes medisinske historie og undersøke hva slags oppfølging han har fått etter at han ble utskrevet fra Ås- gård psykiatriske sykehus.

– Jeg vil be Helsetilsynet gå tungt inn i denne saken. Det vik- tigste nå er å lære av mulige feil som er begått, sier Hanssen til VG Nett.

Fylkeslege Caroline Olsborg i Troms opplyser at Helsetilsynet vil undersøke om den trippel- drapssiktede har fått tilstrekkelig psykiatrisk behandling for sine

psykiske lidelser.

– Ut ifra de opplysninger som er kommet fram, vil det ganske sik- kert bli opprettet tilsynssak, sier Olsborg til NTB.

Hun forteller at fylkeslegen er orientert av politiet om personen som er pågrepet, og er blitt fortalt at han har en forhistorie med psy- kiske lidelser og behandling i det psykiatriske helsevernet.

– Vi må se på hva slags tilbud mannen har hatt. Har han vært fulgt opp av psykiatrisk polikli- nikk, vil vi be om rapport. Har spesialisthelsetjenesten og kom- munehelsetjenesten vært inne, må vi gå bredere ut, sier fylkeslegen.

– EØS er helt avgjørende for nor- ske bedrifter og for Norges velferd. Veksten mot det europeiske mar- kedet viser at tradisjonell indus- tri og tradisjonelt næringsliv nå går mye bedre enn for noen få år tilbake. Skal dette balansere ut når oljeaktiviteten blir mindre i Norge, trenger vi en problemfri og uby- råkratisk markedsadgang til EØS, sier statsminister Erna Solberg til VG.

Hva EØS-avtalen omfatter

Hun viser til hittil upublisert statistikk-tabell fordelt på fylker, laget basert på tall fra SSB (se ta- bellen lenger ned i saken).

– Det viser at det totalt ble ek- sportert for over 300 milliarder kroner til EØS-land i 2018. Det er en økning på 12 prosent sammen- lignet med året før.

– Opposisjonen sier at de mil- liardene ikke er i fare fordi våre interesser vil kunne ivaretas gjen- nom en ny frihandelsavtale?

– Jo, det kan de være: I Storbri- tannia har de begynt et tilsvaren- de eksperiment, og resultatet er at investeringer, jobber og bedrifter flyttes ut av landet i rekordfart. Vi kommer ikke til eksperimentere eller drive med skrivebordsmagi knyttet til titusenvis av norske jobber i bygd og by, men heller bruke tid og energi på å videreut- vikle EØS-avtalen på de områdene hvor den kan bli bedre, sier hun og

legger til:

– EØS-avtalen sikrer oss likt regelverk og like konkurransevil- kår på de fleste områder hvor vi handler med Europa. En vanlig frihandelsavtale kan aldri gi oss det samme.

I 2018 gikk 68 prosent av norsk fastlandseksport til EØS.

– Siden 2013 er det eksportert verdier til EØS fra fastlands-Nor- ge for over 1560 milliarder kroner.

– Særlig distriktsnorge, som jo har veldig mye av sin produksjon rettet mot EU-markedet, er avhen- gig av at vi har god markedsad- gang, sier statsministeren, med et stikk til Senterpartiet.

– Det er en utfordring at Sp, SV og Rødt er sterkt imot EØS-avta- len. Ap er for, og det er bra. Men nå presses Ap både av deler av fagbe- vegelsen, og av de tre partiene de skal samarbeide med, sier Solberg.

Kampen om EØS har sin første viktige etappe på landsmøtet til LOs største forbund i privat sek- tor, Fellesforbundet, som avholdes i oktober i år. Vinner nei-siden frem på landsmøtet, øker det sjansen for at det også blir nei på LO-kongressen i mai 2021. Det vil etter alle solemerker ikke føre til at Ap snur, men et nei til EØS fra LO kan skade Ap kraftig i valg- kampen ettersommeren 2021, da det er stortingsvalg.

Solberg sier det ville vært «vel- dig alvorlig» om man gjorde noe med EØS-avtalen, og mener det vil få disse konsekvensene:

– Færre jobber, mindre vel- ferd. Det er titusenvis av jobber i Norge i privat sektor, særlig i distriktene, som er avhengig av den markedsadgangen. Og den markedsadgangen hadde vært mer byråkratisk og vanskeligere hvis vi ikke hadde hatt EØS-avtalen.

– Frp vil også reforhandle EØS- avtalen?

– De er medlem av en regjering hvor det er helt avklart at vi byg- ger på EØS-avtalen. Det er ikke noe spørsmål om det i grunnlaget for den regjeringen vi har i dag. Og det er store deler av Frp som også

August Strindberg „Röda rummet”

SWEDISH

OCH DET ÄR HÖST IGEN; det är en klar novembermorgon då Arvid Falk beger sig från sin numera eleganta bostad på Storgatan till den manska flickpensionen vid Karl XIII:s torg, där han skall göra sitt inträde som lärare i Svenska Språket och Historien. Han har väl begagnat höstmånaderna för att göra sitt återinträde i det civiliserade samhället och har därvid erfarit vilken barbar han under sina strövtåg blivit; han har avlagt sin rövarhatt och skaffat sig en ny, hög, vilken till en början hade svårt att sitta kvar; han har köpt sig handskar, men var så förvildad, att när mamselln i boden frågade hans nummer, svarade han 15, vilket framkallade en hel hop små skratt från de många mamsellerna därinne; modet har undergått stora förändringar, sedan han sist köpte sig kläder och han tycker sig som en söndagssprätt, när han går fram på gatorna, och han speglar sig då och då i bodfönsterna för att se efter om allting sitter rätt. Nu går han av och an på trottoaren utanför Dramatiska Teatern och väntar att klockan i Jakob skall slå nio; han känner sig orolig och besvärad, alldeles som när han själv skulle gå i skolan; trottoaren är för kort, och han tycker sig löpa som en hund i en kedja, när han vänder och vänder på sina spår; ett ögonblick tänker han allvarsamt på att sträcka ut promenaden, långt ut, ty han vet att man kommer till Lill-Jans om man fortsätter gatan framåt och han erinrar sig den morgonen då samma trottoar ledde honom ut från det samhälle han flydde till friheten, naturen och – slaveriet!

Klockan blir nio! Han står i tamburen; dörrarne till skolsalen äro stängda; i skymningen ser han så många små barnplagg hänga runt omkring väggarne; hattar, boas, kråkor, baschliks, vantar, muffar ligga på borden och i fönsternischerna och på golven stå hela regementen med knäppkängor och galoscher. Men det luktar icke fuktiga kläder och vått läder som

i tamburen på riksdagen, eller arbetarförbundet Nordstjärnan, eller – ah, det gick en doft som av nyslaget hö förbi – den kom bestämt från den där lilla muffen, som är vit som en kattunge med svarta noppor och blått sidenfoder med hängande tofsar; han kunde icke underlåta att ta den i sin hand och låta parfymen new-mown hay – men farstudörren öppnas, och in kommer en liten tioåring åtföljd av sin jungfru; hon ser på magistern med ett par stora orädda ögon och gör en liten kokett nigning, vilken magistern nästan förlägen besvarar med en bugning, varvid den lilla skönheten ler – och jungfrun också! Hon kommer för sent, men det tyckes icke skrämma henne, ty hon låter jungfrun ta av sig ytterkläder och bottiner med en min så lugn som om hon kommit till en bal. Nu – vilka ljud inifrån rummen – det knäppte i hans bröst – vad var det? – Ah – Det var ju orgeln! Hm! Gamla orgeln! Ja!

Och en hel här av barnröster sjunga: Jesu låt mig städse börja! Han känner sig illa till mods och han får lov att tänka på Borg och Isaac för att återvinna fattningen. Men nu blir det ändå värre: Fader Vår som är i himmelen! – Herre Gud, ja! Gamla Fadervår! Det var inte i går det... Det blir tyst, så tyst, att man hör huru hela hären av små huvuden böja sig och skrynkla kragar och förklän och så slås dörrarne upp och ett helt blomsterland av unga flickor från åtta till fjorton år bölja fram och tillbaka. Han känner sig blyg och får nästan känslor som en ertappad tjuv, då den gamla föreståndarinnan räcker honom sin hand och ber honom vara välkommen; då blir en rörelse i blomsterlandet och det viskas och det växlas blickar och det tisslas och det tasslas.

Och nu sitter han där vid ena ändan av ett långt bord omgiven av tjugo friska ansikten med glada blickar, tjugo barn som aldrig känt jordelivets bittraste sorg, fattigdomens förödmjukelse; och

de möta hans blickar djärvt och nyfiket, men han är blyg innan han kommer sig före; men snart är han intim med Anne-Charlotte och Georgine och Lisen och Harry och lektionen går som ett nöje, och udda får vara jämt, och Ludvig XIV och Alexander få fortfarande vara stora som alla vilka lyckats, och franska revolutionen var en *förfärlig* händelse som tog ett olyckligt slut på den ädle Ludvig XVI och den dygdiga Marie Antoinette och så där. Och när han sen gick upp i Kollegiet för Kavalleriregimentenas höleveranser kände han sig helt varm och föryngrad.

I nämnda collegium där han läste Den Konservative satt han till klockan elva, då han gick upp i Kansliet för brännvinstillverkningen; där åt han frukost och skrev två brev – till Borg och Struve.

På slaget ett är han i Departementet för beskattningen på avlidne. Där kollationerar han en bouppteckning på vilket han gör sig en hundra riksdaler, varefter han innan middagen har så mycken tid över att han kan läsa ett korrektur på en nyreviderad upplaga av skogslagen, som han håller på att ge ut. Och så blir klockan tre. Den som då går över Riddarhustorget skall på bron möta en ung herre med viktig uppsyn, pappersrullar i fickorna och händerna på korsryggen i sakta mak vandra fram sida om sida med en gammal mager gråsprängd herre på femtiotalet. Det är aktuarien för de avlidne; alla som dö inom stadens tullar måste till den mannen uppge vad de äga, varefter han tar sin procent; några säga att detta är hans syssla, andra mena att han representerar jorden och skall se efter att de döda icke ta något med sig härifrån, där allt är ett lån – utan procent! Nog av, han är en man som mera intresserar sig för de döda än för de levande och därför har Falk funnit sig så väl i hans sällskap; varför han hyllar sig till Falk är därför att han samlar mynt och autografer – som han

Nu är Röda Stens förvandling till Dalasten polisanmäld

SWEDISH

UNDER DE GÅNGNA dagarna har flera olika personer, ovetande om varandra, piffat till Röda Sten. Det som förenar dem alla är att de agerat i gott syfte. Innan de skred till verket hade stenen varit nedklottad och ful under en längre tid.

– *De tänkte nog göra något bra, men ack så fel de blev, säger Henrik Zedig på länstyrelsens kultur- miljöenhet, som står bakom polisanmälan. Att tilltaget att måla stenen är brottsligt, klargjordes redan i helgen. Men det handlar inte om skadegörelse genom klotter, som då påstods. Röda Sten är en fast fornlämning och därmed blir ommålningen, om än välgjord och snygg, ett brott mot kulturminneslagen.*

– Stenen är känd sedan 1750-talet och har antagligen fungerat som sjömärke. Dessutom har den gett namn åt hela området där den ligger. Det är egentligen ganska fantastiskt att en vanlig sten kan bli så betydelsefull, säger Henrik Zedig.

Det finns flera myter bakom stenens djupröda färg. Den mest kända är att en svensk officer dödsdömd på platsen och att hans blod sprutat över stenen. Att stenen regelbundet rödmålats bekräftades också vid en undersökning på 1990-talet då över 20 lager färg hittades. Henrik Zedig har dock förståelse för att ungdomar inte känner till allt detta.

– *Det vi ska göra nu är att sätta upp skyltar på stället där vi berättar om stenens historia och dess betydelse. Stenen lär också målas om i sin ursprungliga djupröda färg. Av vem är dock oklart. Vem som har skötselansvaret för Röda Sten har GP inte lyckats bena ut. Någon omfattande polisjakt på kurbitskonstnären och de andra ungdomarna lär det inte bli.*

– Jag när ingen större förhoppning om att detta brott kommer att lösas, konstaterar kommissarie Geir Hogstad som fått ärendet på sitt bord.

Knark hittas på förskolor: "Bar-

nen kan stoppa det i munnen"

Det är lunchtid och några barn rör sig över den vårlummiga förskolegården. Karin Bylund som är förskolechef för denna och fyra andra förskolor i Tensta står i skuggan och pekar mot en mindre byggnad på gården.

– *Det kan vara under husen i springor eller omkring gavlarna. Jag har sagt att ingen ska röra det man hittar, utan direkt ringa polisen som får ta hand om det.*

Karin Bylund berättar att både marijuanakakor, pulver och tabletter har hittats på förskolornas gårdar det senaste året.

– Tabletter känns extra obehagligt, det kan ju barnen stoppa i munnen, säger hon.

Varje morgon går förskolepersonalen igenom gårdarna, dels för att rensa bort skräp, men också för att säkerställa att det inte finns narkotika någonstans.

– *Det är inte ofta vi har hittat något, men det har hänt kanske sju gånger det senaste året. Tidigare var det kanske en eller ett par gånger per år, säger Karin Bylund.*

En anledning till ökningen tror hon kan vara att polisen har varit mer närvarande i centrum och kring tunnelbanan. Det har medfört att de människor som brukar och säljer knark flyttat till andra platser.

Skatteverket kräver miljardären och kungavännen Laurent "Larry" Leksell på 3,3 miljoner i skatt och skatteböter, vilket Dagens industri var först med att rapportera.

I centrum står lyxyachten Coconuts, som Leksell disponerar på Malta, och som Skatteverket anser ska förmånsbeskattas.

– Ärendena ligger nu i förvaltningsrätten. Larry vill inte kommentera mer innan det är avgjort där, säger hans presstalesperson Oskar Bosson.

Laurent "Larry" Leksell, 66, är styrelseordförande och huvudägare i företaget Elekta som främst tillverkar en strålkniv för behandling av cancertumörer. År 2017 var han god för 2 miljarder enligt Veckans

affärer.

Leksell har också nära band till kungafamiljen. Han har beskrivits som vän till kungen, och när hans dotter gifte sig 2012 var både prinsessan Madeleine och Chris O'Neill på plats i den schweiziska alpbyn St. Moritz. 2011 tilldelades Larry Leksell Kungliga patriotiska sällskapets "Näringslivsmedalj".

Hösten 2017 avslöjade TT och SVT:s "Uppdrag granskning" att Leksell använt ett avancerat skatteupplägg när han köpte en lyxyacht för 60 miljoner kronor.

Larry Leksell sålde aktier i Elekta till egna Maltabolag, som i sin tur sålde aktierna vidare, och slapp därmed reavinstskatt i Sverige.

Leksell: Fake news

Leksell uppgav själv för "Uppdrag granskning" att upplägget inte gjordes för att han skulle slippa betala skatt, utan för att han ville ha en yacht.

"Informationen kring mitt bolag är helt öppen och transparent och helt i linje med svensk skatterätt. Kopplingen till någon 'läcka' är felaktig och faller inom begreppet 'fake news'", skrev han i ett SMS till Dagens industri. Lyyachten, som heter Coconuts, är av modellen Benetti 105 Tradition. Den är byggd 2011, väger 197 ton och är nästan 32 meter lång. För att framföra yachten krävs en besättning på fyra personer: en kapten, en styrman, en teknisk chef och en kock.

Skatteverket: Yachten är en förmån

Och yachten står i centrum när Skatteverket nu ger Leksell dryga skatteböter. Larry Leksell äger alla aktier utom en i det maltesiska ägarbolaget Bonit Shipping Holding Ltd. Det bolaget äger i sin tur Bonit Shipping Operations Ltd. I maj 2014 köpte Bonit Shipping Operations en lyxyacht för 6,5 miljoner euro, motsvarande omkring 60 miljoner svenska kronor. Lyyachten, som heter Coconuts, är

Snorri Sturluson

„Skáldskaparmál“

OLD NORSE

1. Ægir sækir heim æsi.

Einn maðr er nefndr Ægir eða Hlér. Hann bjó í eyju þeiri, er nú er kölluð Hlésey. Hann var mjök fjölkunnigr. Hann gerði ferð sína til Ásgarðs, en æsir vissu fyrir ferð hans, ok var honum fagnat vel ok þó margir hlutir gervir með sjónhverfingum. Ok um kveldit, er drekka skyldi, þá lét Óðinn bera inn í höllina sverð ok váru svá björt, at þar af lýsti, ok var ekki haft ljós annat, meðan við drykkju var setit.

Þá gengu æsir at gildi sínu, ok settust í hásæti tólf æsir, þeir er dómendr skyldu vera ok svá váru nefndir: Þórr, Njörðr, Freyr, Týr, Heimdallr, Bragi, Víðarr, Váli, Ullr, Hænir, Forseti, Loki. Slíkt sama ásynjur: Frigg, Freyja, Geffun, Iðunn, Gerðr, Sigyn, Fulla, Nanna. Ægi þótti göfugligt þar um at sjást. Veggþili öll váru þar tjölduð með fögrum skjöldum. Þar var ok áfenginn mjöðr ok mjök drukkit. Næsti maðr Ægi sat Bragi, ok áttust þeir vit drykkju ok orðaskipti. Sagði Bragi Ægi frá mörgum tíðendum, þeim er æsir höfðu átt.

2. Þjazi jötunn rænti Iðunni.

Hann hóf þar frásögn, at þrír æsir fóru heiman, Óðinn ok Loki ok Hænir, ok fóru um fjöll ok eyðimerkr, ok var illt til matar. En er þeir koma ofan í dal nakkvarn, sjá þeir öxnaflokk ok taka einn uxann ok snúa til seyðis. En er þeir hyggja, at soðit mun vera, raufa þeir seyðinn, ok var ekki soðit. Ok í annat sinn, er þeir raufa seyðinn, þá er stund var liðin, ok var ekki soðit. Mæla þeir þá sín á milli, hverju þetta mun gegna.

Þá heyra þeir mál í eikina upp yfir sik, at sá, er þar sat, kvaðst ráða því, er eigi soðnaði á seyðinum. Þeir litu til, ok sat þar örn ok eigi lítill.

Þá mælti örninn: „Vilið þér gefa mér fylli mína af uxanum, þá mun soðna á seyðinum.“

Þeir játa því. Þá lætr hann sígast ór trénu ok sezt á seyðinn ok leggur upp þegar it fyrsta lær uxans tvau

ok báða bóguna.

Þá varð Loki reiðr ok greip upp mikla stöng ok reiðir af öllu afli ok rekr á kroppinn erninum. Örninn bregzt við höggit ok flýgr upp. Þá var föst stöngin við bak arnarins, en hendr Loka við annan enda stangarinnar. Örninn flýgr hátt svá, at fætr Loka taka niðr grjót ok urðir ok við, en hendr hans, hyggr hann, at slitna munu ór öxlum. Hann kallar ok biðr allþarfliga örninn friðar. En hann segir, at Loki skal aldri lauss verða, nema hann veiti honum swardaga at koma Iðunni út of Ásgarð með epli sín, en Loki vill þat. Verðr hann þá lauss ok ferr til lagsmanna sinna, ok er eigi at sinni sögð fleiri tíðendi um þeira ferð, áðr þeir koma heim.

En at ákveðinni stundu teygir Loki Iðunni út um Ásgarð í skóg nökkurn ok segir, at hann hefir fundit epli þau, er henni munu gripir í þykkja, ok bað, at hon skal hafa með sér sín epli ok bera saman ok hin. Þá kemr þar Þjazi jötunn í arnarham ok tekr Iðunni ok flýgr braut með ok í Þrymheim til bús síns.

3. Loki náði Iðunni ok dráp Þjaza.

En æsir urðu illa við hvarf Iðunnar, ok gerðust þeir brátt hárir ok gamlir. Þá áttu þeir æsir þing, ok spyrr hverr annan, hvat síðast vissi til Iðunnar, en þat var sét síðast, at hon gekk út ór Ásgarði með Loka. Þá var Loki tekinn ok færðr á þingit, ok var honum heitit bana eða píslum. En er hann varð hræddr, þá kvaðst hann mundu sækja eftir Iðunni í Jötunheima, ef Freyja vill ljá honum valshams, er hon á.

Ok er hann fær valshaminn, flýgr hann norðr í Jötunheima ok kemr einn dag til Þjazi jötuns. Var hann róinn á sæ, en Iðunn var ein heima. Brá Loki henni í hnotarlíki ok hafði í klóm sér ok flýgr sem mest. En er Þjazi kom heim ok saknar Iðunnar, tekr hann arnarharminn ok flýgr eftir Loka, ok dró arnsúg í flugnum. En er æsirnar sá, er valrinn flaug með

hnotina ok hvar örninn flaug, þá gengu þeir út undir Ásgarð ok báru þannig byrðar af lokarspánum. Ok þá er valrinn flaug inn of borgina, lét hann fallast niðr við borgarvegginn. Þá slógu æsirnar eldi í lokarspánuna, en örninn mátti eigi stöðva sik, er hann missti valsins. Laust þá eldinum í fiðri arnarins, ok tók þá af fluginn. Þá váru æsirnar nær ok drápu Þjaza jötun fyrir innan ásgrindr, ok er þat víg allfrægt.

En Skaði dóttir Þjaza jötuns, tók hjálm ok brynju ok öll hervápn ok ferr til Ásgarðs at hefna föður síns. En æsir buðu henni sætt ok yfirbætr ok it fyrsta, at hon skal kjósa sér mann af ásum ok kjósa at fótum ok sjá ekki fleira af.

Þá sá hon eins manns fætr forkunnarfagra ok mælti: „Þenna kýs ek. Fátt mun ljótt á Baldri.“

En þat var Njörðr ór Nóatúnum.

Þat hafði hon ok í sættargerð sinni, at æsir skyldu þat gera, er hon hugði, at þeir skyldu eigi mega, at hlægja hana. Þá gerði Loki þat, at hann batt um skegg geitar nökkurrar ok öðrum enda um hreðjar sér, ok létu þau ýmsi eftir ok skrækði hvárt tveggja hátt. Þá lét Loki fallast í kné Skaða, ok þá hló hon. Var þá ger sætt af ásanna hendi við hana.

4. Af ætt Þjaza.

Svá er sagt, at Óðinn gerði þat til yfirbóta við Skaða, at hann tók augu Þjaza ok kastaði upp á himin ok gerði af stjörnur tvær.

Þá mælti Ægir: „Mikill þykkir mér Þjazi fyrir sér hafa verit, eða hvers kyns var hann?“

Bragi svarar: „Ölvaldi hét faðir hans, ok merki munu þér at þykkja, ef ek segi þér frá honum. Hann var mjök gullauðigr. En er hann dó ok synir hans skyldu skipta arfi, þá höfðu þeir mæling á gullinu, er þeir skiptu, at hverr skyldi taka munnfylli sína ok allir jafnmargar. Einn þeira var Þjazi annarr Iði, þriði Gangr. En þat höfum vér orðtak nú með oss at kalla gullit munntal þessa jötna, en vér felum í rúnum eða í

Þröst Helgason

„Hjartað í miðju alls“

ICELANDIC

HALLDÓR LAXNESS kvaddi sér fyrst hljóðs sem rithöfundur árið 1919 með skáldsögunni Barni náttúrunnar. Halldór var aðeins sautján ára þegar bókin kom út en það mátti samt ekki tæpara standa því, eins og hann sagði sjálfur frá, fékk hann vitrun fyrir dyrum úti þegar hann var sjö ára um að hann myndi deyja á sautjanda ári.

Vorið 1918 var ég semsé orðinn sextán vetra og lítill tími til stefnu. Ekki var ég fyrr kominn heim af gagnfræðaprófi þetta vor en ég tók til óspiltra mála að skrifa þá bók sem á reið að eftir mig lægi þegar liði upp af mér, vonandi í leiftri af himni, næsta vor. Bókina ætlaði ég að grundvalla á sýn merkilegrar stúlku sem einusinni hafði horft á mig án þess að mæla orð, einsog á myndinni af Dante þegar hann mætti Beatrice á brúarsporðinum við Arnó-fljót og hvorugt mælti orð. Eftir það hafði ég gert því skóna að öll víska heimsins mundi búa í svona stúlku; amk birtast gegnum hana; þó er það von mín að slíkrar stúlku hafi beðið skemmtilegri ævi en sú sem boðuð er stúlkunni í Barni náttúrunnar. Kanski skiptir það ekki máli; nema þatta var skáldsagan sem ég hafði heitstrengt að skrifa áður en ég yrði sautján ára; deya síðan glaður.

Bókin hlaut góðar viðtökur hjá gagnrýnendum. Jakob Jóhannesson Smári sagði í grein í Skírni að engum þyrfti að dyljast að höfundur Barns náttúrunnar væri efni í skáld þótt verkið hefði nokkra galla; „... grunar mig, að hann eigi eftir að auðga íslenskar bókmenntir með góðum skáldskap, ef honum endist aldur og heilsa.“ Í Alþýðublaðinu birtist einnig ítarlegur ritdómur eftir Arnfinn Jónsson sem, eins og Jakob, gerir smávægilegar athugasemdir við bókina, en segist telja að vænta megi hins besta frá höfundinum „þegar honum vex aldur og víska“. Arnfinnur bætir svo þessum orðum við: „Og hver veit nema að Halldór frá Laxnesi eigi eftir að verða

óskabarn íslensku þjóðarinnar.“

Æskuár þreifað fyrir sér

Halldór Laxness fæddist í steinbæ á Laugavegi 32 í Reykjavík 23. apríl 1902. Á þessum árum var Reykjavík aðeins þorp sem um 10% þjóðarinnar bjuggu í, jafnmargir bjuggu í smábæjum víða um landið en 80% í sveitum. En Reykjavík stækkaði ört næstu áratugina. Þar bjó þriðjungur þjóðarinnar árið 1940, annar þriðjungur bjó þá í öðrum bæjum en aðeins um 40% í sveitum. Upp úr aldamótunum var Reykjavík í óða önn að verða miðstöð íslensks þjóðlífs, hún varð miðpunktur viðskipta, stjórnmála og menningar. Halldór staldraði hins vegar stutt við í verðandi höfuðstað landsins. Þegar hann var þriggja ára flutti hann ásamt foreldrum sínum upp í Mosfellsdal þar sem þau hófu búskap í Laxnesi.

Halldór var sonur Guðjóns Helga Helgasonar, bónda og vegaverkstjóra, og Sigríðar Halldórsdóttur húsfreyju. Bæði voru þau listhneigð. Guðjón lék á fiðlu og var söngmaður góður eins og Sigríður. Halldóri var ungum haldið að tónlistariðkun, lærði hann meðal annars á píanó en einnig naut hann tilsagnar í dráttlist hjá ekki ómerkari listmálara en Þórarni B. Þorlákssyni. En skáldhneigðin varð öllu öðru yfirsterkari og á þrettánda ári hafði Halldór skrifað sexhundruð blaðsíðna reyfara, sem hann kallaði svo, „reyfara á móti Endurlausnarkenningunni og frú Torfhildi Hólm“. Sagan hét Afturelding og hefur ekkert varðveist af handriti hennar; sagði Halldór að hann hefði gefið hana upp á bátinn er hann fermdist enda hefði sumt í henni ekki samræmst þankagangi kristinna manna.

Áhrif gamalla kvenna á skáld hafa orðið eins konar leiðarminni í íslenskum bókmenntum frá því að Halldór Laxness hélt því fram að móðuramma sín, Guðný Klængsdóttir, hefði haft mest áhrif á skáldskap sinn en ekki einhver

bókmenntapáfinn, stórskáld eða hugsuður. Halldór gerði íslenskar ömmur að bókmenntalegri stærð sem yngri höfundar hafa svo oft vísað í. Hann sagði að amma sín hefði ekki aðeins kennt honum að segja sögu heldur hefði hann einnig numið íslensku af hennar vörum, þá kjarnmiklu íslensku sem ömmur í gegnum aldirnar hafa varðveitt og borið frá kynslóð til kynslóðar. Það var þessi alþýðlega menntun úr ríkulegum sjóði amma allra kynslóða sem Halldór vildi halda fram að hefði mótað hans skáldskap. Og svo mikið er víst að það var ekki hinn hefðbundni skólavegur sem skóp Halldór Laxness.

Halldór sótti nám við Menntaskólann í Reykjavík en undi sér illa; þótti honum lítið gagn vera af þeim fróðleik sem nemendur þar áttu að innbyrða en sagðist þó hafa lært miklu meira þar en hann gerði sér grein fyrir í fyrstu, og það „með því einu að sitja þarna geispandi af utanviðsigheitum, og sjá alt í þoku kringum sig.“ Halldór hafði aðeins setið í liðlega hálfan vetur í skólanum þegar hann þoldi ekki lengur við; hann tók þá ákvörðun að leita sér frekar þekkingar með því að skoða heiminn með eigin augum. Snemmsumars árið 1919 hélt hann því til Kaupmannahafnar eins og svo margir landar hans höfðu gert. Næstu ár var Halldór lengst af á eirðarlausu flakki um Evrópu sem var í sárum eftir heimsstyrjöldina. En árið 1922 fann hann sér athvarf í þessum sundraða heimi hjá Benediktsmunkum í Clervaux-klaustri í Lúxemborg. Þar skírðist hann til kaþólskrar trúar árið eftir og tók sér dýrlingsnafnið Kiljan eftir írskum píslarvotti.

Þótt guðsorð og nám í tungumálum og bókmenntum tæki sinn tíma hélt Halldór áfram að skrifa. Hann hafði skrifað handrit að Rauða kverinu veturinn 1921 til 1922 og ári síðar kom út smásagnasafnið, Nokkrar sögur. Í klaustrinu skrifaði hann svo sína aðra skáldsögu, mikla að vöxtum

Sjálfstæðisflokkur endurgreiðir framlag Neyðarlínunnar

ICELANDIC

FRAMKVÆMDASTJÓRI

Sjálfstæðisflokksins segir, að flokknum hafi orðið á mistök árið 2007 þegar hann þáði fjárframlög frá fyrirtækjum í opinberri eigu. Hefur flokkurinn þegar endurgreitt 300 þúsund króna framlag, sem hann fékk frá Neyðarlínunni og segir að öll framlög, sem stangist á við lög, verði endurgreidd.

Í yfirlýsingu frá Andra Óttarssyni, framkvæmdastjóra Sjálfstæðisflokksins, segir að lög um fjármál stjórnmalaflokka hafi verið sett árið 2006 og þar hafi m.a. verið settar skorður við því hverjir meggi leggja stjórnmalaflokkum til fjárframlög.

„Í ljós hefur komið að flestir flokkanna fóru á svig við ákvæði laganna hvað það varðar að þiggja framlög frá fyrirtækjum eða félögum í opinberri eigu. Sjálfstæðisflokknum urðu á nokkur slík mistök árið 2007 og veitti flokkurinn þannig viðtöku framlögum sem hann hefði með réttu átt að hafna þar sem um var að ræða félög í meirihlutaeigu hins opinbera. Í 6. gr. laganna er kveðið á um að slíkum aðilum sé óheimilt að styrkja stjórnmalaflokka,“ segir m.a. í yfirlýsingu Andra.

Alþjóðaviðskiptastofnunin, WTO, áætlað að magn alþjóðlegra viðskipta dragist saman um 9% á yfirstandandi ári samanborið við síðasta ár. Er þetta mesti samdráttur sem mælt hefur milli ára frá lokum síðari heimsstyrjaldar.

„Hrun í eftirspurn, sem stafar af mesta efnahagssamdrætti í áratugi, mun leiða til samdráttar í útflutning um 9% að magni til árið 2009. Er það mesti samdráttur sem orðið hefur frá síðari heimsstyrjöld,“ segir WTO í nýrri heimsviðskiptaspá.

Að minnsta kosti 25 létust í dag þegar sjálfsmorðsárás var gerð á fólk við jarðarför í héraðinu Diyala í norðasturhluta Íraks. Nokkrir særðust. Al-Qaeda liðar hafa gert nokkrar árásir á svæðinu undanfarið.

Líkleg ástæða árásarinnar í dag er talin sú að stjórnmalamaður að nafni Hamid Hudada var við jarðarförina. Ekki er vitað hvort hann er einn hinna látnu.

Fulltrúar bandaríska rafbílaframleiðandans Tesla áttu fundi með íslenskum embættismönnum í stjórnkerfinu og á sveitarstjórnarstiginu áður tekin var ákvörðun um að opna útibú á Íslandi og auglýsa fimm lausar stöður.

Rafbílar eru orðinn raunhæfur kostur þar sem verð á slíkum bílum hefur lækkað á síðustu árum. Einn útbreiddasti hreini rafbíllinn hér á landi er Nissan Leaf en nýr slíkur bíll kostar 4,2 milljónir króna.

„Nú er Ísland í öðru sæti í rafbílavæðingu á heimsvísu miðað við höfðatölu. Við erum að rafbílavæðast hraðar en önnur lönd ef Noregur er undanskilinn,“ segir Jóhann G. Ólafsson formaður Rafbílasmálgættis Íslands.

Tesla hyggst opna útibú og verslun á Íslandi og er undirbúningur vegna þessara áforma kominn á fullan skrið. Tesla auglýsti á dögunum fimm lausar stöður til umsóknar í Reykjavík.

Undirbúningurinn hefur staðið yfir lengi og samkvæmt upplýsingum Stöðvar 2 áttu fulltrúar Tesla fundi með embættismönnum í stjórnkerfinu og á sveitarstjórnarstiginu áður en tekin var ákvörðun um opnun hér. Áhuginn virðist þó algjörlega sjálfsprottinn. Fulltrúar Tesla funduðu meðal annars með Stefáni Eiríkssyni borgarritara og starfsmönnum Orkuveitu Reykjavíkur í sitt hvoru lagi.

Even Sandvold Roland, talsmaður Tesla í Noregi, segir að Ísland hafi mikla möguleika á að verða fyrsta þjóðin sem selji eingöngu bifreiðar sem eru lausar við kolefnisútblástur. Samsetning loftslags og endurnýjanlegrar orku geri það að verkum að Ísland sé kjörið fyrir rafbíl. Framtíðarsýn Tesla sé að flýta fyrir orkuskiptum

og Ísland gæti leikið mikilvægt hlutverk í því sambandi.

Það er orðið raunhæft að eiga rafbíl á Íslandi því hægt er að keyra hringinn í kringum landið á slíkum bílum eftir að hleðslustöð fyrir rafbíl var opnuð við Mývatn. Þá er frekari fjárfesting innviða á döfinni í fjölmörgum sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu og á landsbyggðinni.

Þór Þorlákshöfn sendi í dag opið bréf til KKÍ, Körfuknattsleiksambands Íslands, en í bréfunni er farið yfir víðan völl. Vefmiðillinn Karfan.is birtir bréfið á síðu sinni.

Þar er þó aðallega kvartað sárum undan vinnubrögðum Tindastóls en fyrr í vikunni skrifaði þjálfarinn Baldur Þór Ragnarsson undir samning við Tindastól til þriggja ára en hann kemur frá Þórsurum.

Bréfið í heild sinni má lesa hér að neðan en ef gripið er niður í yfirlýsinguna er meðal annars talað um að „þessi vinnubrögð forkastanleg og svartur blettur á hreyfingunni.“

Einnig er talað um hvernig ÍR hefði staðið sig í úrslitakeppninni þennan veturinn og segja Þórsarar að ÍR og Þór hafi staðið í ginum ljónsins en peningaliðin hafi að endingu unnið.

Hugrenningar stjórnar Þórs Þorlákshafnar í lok tímabils í kjölfar ólíðandi vinnubragða félags innan raða hreyfingarinnar.

Samningsbundnir leikmenn/ þjálfarar og villta vestrið

Kveikjan að þessu bréfi er eins og hreyfingin veit sú staða sem við Þórsarar í Þorlákshöfn stóðum frammi fyrir þegar stjórn körfuknattleiksdeildar Tindastóls hikar ekki við að hafa samband og hefja viðræður við samningsbundinn þjálfara liðs okkar án nokkurs samráðs við stjórn Þórs. Annar vinkill á þessu máli er sá trúnaðarbrestur sem verður, eftir að stjórn Tindastóls hefur lagt af stað í

Politiskar raðfestingar og ikki starvsfólkaviðurskipti

FAROESE

GUNVÁ VIÐ KELDU kennir seg noyddu at koma við eini drúgvvari rættleiðing til mín, viðvíkjandi míni grein um politisku raðfestingarnar hjá samgonguni, ið hon stendur á odda fyri.

Hon sigur, at hon kennir seg noyddu til hesa rættleiðing tí starvsfólkini í umsitingini ið ikki fáa vart seg, koma í eina óhepna stöðu.

Um undirritaða fór at tjakast um starvsfólkapolitikk í fjølmiðlunum, so hevði eg givið Gunvá rætt í hesum. Tað var als ikki tað, ið mín grein snúi seg um. Vit hava nógv dugnalig fólk í býráðsumsitingini og eg kundi ikki droymt um almennt at viðgjørt tey og teirra viðurskiptið. Hevur onkur skilt mína grein soleiðis so havi eg orða meg óheppi. Mín grein snúi seg tær politisku raðfestingarnar, ið samgongan ger, sum eg ikki eri samd við.

Haldi ikki at alt ið Gunvá førir fram um deildirnar er heilt rætt.

Viðvíkjandi Teknisku deild er tað rætt, at ein uppsøgn á ¼ ársverk fór fram eftir at fíggarætlanin var samtykt. At uppraðfesta deildina við ½ ársverki av hesum samtykti fíggarnevndin, íroknað minnilutin at gera. Tann samtyktin merkti eina uppraðsfesting av teknisku deild og ikki eina eykajáttan og tað er orðarætt tað, ið eg skrivaði, í míni grein. Havi ongastaðni nevnt orðið eykajáttan.

Viðvíkjandi Sosialu deild, so er stöðan tann at fólk hava sagt seg úr starvið svarandi til 1½ ársverk og 1 starv er ósett vegna farloyvi. Hetta gevur 2½ starv minni á sosialu deild eisini aftaná at fíggarætlanin var samtykt, júst sum á Teknisku deild. Hetta var aftrat tí ½ starvinum ið deildin fekk álagt at spara og spardi.

Av hesum er ein persónur settur í ½ starv og restin ¾ ársverk kemur man fram til við at niðurraðsfesta eitt annað starv innan sosiala øki við 50% og geva viðkomandi uppgávur í ½ tíð á deildini. Hetta kann illa kallast nøkur uppraðsfesting av sosialu deild.

Minnilutin hevur síðan í januar roynt at fingið samgonguna at tikið undir við at lýsa eftir 1 starvsfólki (40 av 90 tímum) , ístaðin fyri ymiskar lappaloysnir. At tað nú sær út til at eydnast, er bert at fegnast um.

Høgni Hoydal hevur seinastu árin arbeitt við nýggjari fiskivinnuskipan, og mangan hava bylgjurnar gingið høgt í løgtinginum, tá orðaskifti um tey mongu uppskotini hava verið.

Í sendingini Nón í Kringvarpinum seinnapartin í gjár vildi Høgni Hoydal vera við, at lobbyisman hevur ávirkað so mikið nógv, at tey fyra stóru reiðaríini í Føroyum bara kundu havt sæti á tingi.

- Vit hava roynt at framt tað, sum man fór til val uppá, og tað sum samgonguskjalið segði, men eg havi enn einaferð fingið prógvað, hvussu sterk áhugamálini eru hjá nøkrum øgiliga stórum fyrítøkum í Føroyum, segði *Høgni Hoydal*.

- Og har havi eg saknað, at onkur hevur torað at - eisini fjølmiðlarnir - onkuntíð at spyrja um tað eru fyra fyrítøkur í Føroyum, sum seta alla dagsskránnar, ella setur man ikki spurnartekin við tað, sum tey siga, spurdi Høgni Hoydal í sendingini.

Hann segði, at fólkaraðið í Føroyum er í vanda, tá tað blívur stýrt av peningaligum áhugamálum.

- Tí vit eru í vanda í Føroyum, at fólkaraðið blívur so stýrt av peningaligum áhugamálum, at oftani kann man hugsað sær, at tað hevði verið líka gott bara at havt fyrítøkurnar sitandi á tingi, soleiðis sum lobbyisman hevur verið, segði Høgni Hoydal.

Sambandsflokkurin er framvegis størsti flokkur, tá føroyski veljarin verður spurdur um, hvønn flokk hann fer at velja til fólkatingsvalið.

Mikudagin, dagin eftir at *Lars Løkke Rasmussen*, forsætisráðharri hevði skrivað út fólkatingsval at vera 5. juni, spurdi Spyr.fo 500 veljarar um

hvønn tey fóru at velja til komandi fólkatingsval

Og eins og í kanniingunum frammanundan eru flest, sum siga seg atkvøða fyri Sambandsflokkinum, sum sostatt stendur til at fáa fyrsta mann valdan.

Men í kanniingini stendur Tjóðveldi at fáa annan mannin.

Stendur á jøvnum

Sigast skal tó, at tað stendur mest sum á jøvnum millum Tjóðveldi og Javnaðarflokkin. Tjóðveldi fær 23,7 prosent og Javnaðarflokkurin 23,6 prosent. Og við eini óvissu á 1,3 og 3,8 prosentstig tykist spenningurin at kunna varðveitast heilt fram til fólkatingsvalið.

Ein sannroynd er tað tó, at Tjóðveldi hevur stóra framgongd í hesi seinastu veljarakanniingini. Seinast var Tjóðveldi fjórðstørsti flokkur tá spurt varð til fólkatingsvalið, men nú hevur Tjóðveldið yvirhálað bæði *Fólkaflokkin* og *Javnaðarflokkin*, vísir kanniingin hjá Spyr.fo.

Rættiliga áhugavert er eisini at staðfesta, at Sambandsflokkurin - tá spurt verður til fólkatingsvalið - fær meira enn fjórðu hvørja atkvøðu, meðan flokkurin - tá spurt varð til løgtingsvalið 25. apríl - einans fekk sløk 18 prosent av veljarunum og var fjórðstørstur.

Fólkaflokkurin gongur aftur

Áhugavert í nýggju kanniingini er eisini at síggja, at allir flokkaruttan ein hava framgongd. Tað er bara Fólkaflokkurin, sum gongur aftur, og tað hevur hann gjørt stöðugt síðan Spyr.fo byrjaði at spyrja veljaran um fólkatingsval í februar mánaði.

Ein orsök til at allir hinir flokkarnir ganga fram er helst, at nakrar atkvøður ganga leysar, nú Miðflokkurin júst hevði boðað frá, at hann ikki fór at stilla upp til fólkatingsvalið.

Miðflokkurin fekk 3,4 prosent av atkvøðunum í kanniingini 25. apríl. Tølini vísa ikki beinleiðis, hvaðar miðflokkaatkvøðurnar fara, men tað sær so ikki út til at tær fara til

Krasznahorkai László

»Az ellenállás melankóliája«

HUNGARIAN

MINTHOGY A FAGYBA dermedt dél-alföldi településeket a Tiszától majdnem a Kárpátok lábáig összekötő személyvonat a sínek mentén tanácstalanul ógyelgő vasutas zavaros magyarázatai s a peronra idegesen ki-kiszaladó állomásfőnök egyre határozottabb ígéretei ellenére sem érkezett meg („Hát, kérem, ez megint fölszívódott...” – legyintett kajánul savanyú képpel a vasutas), a mindössze két, csupán efféle, úgynevezett „különleges esetben” pályára ereszthető rozzant, fapados vagonból és egy kiöregedett, beteg 424-esből összeállított mentesítő szerelvény a rá amúgy sem vonatkozó s máskülönben is hozzávetőleges menetrendhez képest jó másfél órás késéssel indult csak el, hogy a nyugat felől hiába várt személy elmaradását meglehetősen könnyen és tétova beletörődéssel fogadó helybéliek ily módon mégiscsak célhoz érjenek a szárnyvonal még hátralévő, közel ötven kilométeres útján. Mindez már senkit sem lepett meg igazán, hiszen az uralkodó állapotok természetesen ugyanúgy éreztették hatásukat a vasúti közlekedésben, mint bármi másban: a megszokások rendje megkérdőjeleződött, a mindennapi beidegződéseket szétzilálta egy megfélemezhetetlenül terebélyesedő zűrzavar, a jövő alattomos, a múlt felidézhetetlen, a hétköznapi élet működése pedig kiszámíthatatlan lett, egészen a belenyugvásig, amikor már az sem elképzelhetetlen, hogy egyetlen ajtó nem nyílik többé, és a földben a búza befelé nő, mert a bomlasztó ártalomnak csupán a tünetei voltak észlelhetők, az ok fölmérhetetlen és megfoghatatlan maradt, így aztán egyebet nem is lehetett tenni, mint szívósan rávetődni mindarra, ami még megragadható, amiként tették most is az emberek, a falu állomásán, a jogos, de többnyire korlátozott ülőhelyek reményében megrohamozván a fagytól nehezen nyíló ajtókat. A fölösleges küzdelemből (mert állva, mint nemsoká-

ra kiderült, senki nem maradt) a szokásos téli rokonlátogatása után épp hazafelé igyekvő Pflaumné is jócskán kivette a részét, s mire félretaszigálva az előtte állókat s apró termetét meghazudtoló erővel föltartóztatva az utána nyomulókat, végre sikerült a menetiránnyal szemben egy ablak melletti ülést megszereznie, jó ideig nem is tudta különválasztani felháborodását a kíméletlen tülekvés láttán attól a bosszúság és szorongás között hullámzó érzéstől, hogy első osztályra váltott jegyével itt már mit sem érve a fokhagymás kolbász, a vegyes pálinka és az olcsó dohány maró bűzében, ordibáló, bőfögő, „közön-séges parasztok” szinte fenyegető gyűrűjében lesz kénytelen elviselni a manapság amúgy is kockázatos utazás egyetlen húsbavágó kérdését, azt ugyanis, hogy egyáltalán hazajut-e még. *Teljes elszigeteltségben élő, koruknál fogva már mozdíthatatlan nővérei sohasem bocsátották volna meg, ha évek óta rendszeres tél eleji látogatását ezúttal elmulasztja, így hát kizárólag miattuk nem mondott le erről a veszélyes vállalkozásról, holott mint mindenki, maga is tisztában volt azzal, hogy valami körülötte gyökeresen megváltozott, s hogy ebben a helyzetben az a legokosabb, ha nem teszi ki magát semmiféle kockázatnak.* Okosnak lenni ugyanakkor, józanul megítélni, hogy mi várható, igazán nem volt könnyű, mert akárha a levegő örökállandó összetételében történt volna hirtelen egy alapos, ám kimutathatatlan módosulás, a maga megközelíthetetleniségében mindeddig hibátlanul működő, megnevezhetetlen elv, mely forgatja, ahogy mondani szokás, a világot, s aminek egyetlen nyoma éppenséggel ez a világ, mintha egyszeriben veszített volna az erejéből, s emiatt aztán a veszély bizonyosságának gyöttrő tudatánál is tűrhetetlenebbnek bizonyult az a közös előérzet, hogy hamarosan bármi megtörténhet, és pontosan ez a „bármi”, a gyöngülésében

mutatkozó törvény volt nyugtalanítóbb minden személyes szerencsétlenségnél, s fosztotta meg egyre inkább az embereket a hűvös mérlegelés lehetőségétől. Eligazodni az elmúlt hónapokban mind gyakoribbá s ijesztőbbé váló rendkívüli események között már nemcsak azért nem lehetett, mert a hírek, a mendemondák, a szóbeszédek és a tapasztalatok egymással sehogy sem voltak összefüggésbe hozhatók (példának okáért a november elején beállt, túlságosan korai, pengő fagy, a rejtélyes családi tragédiák, az egymást érő vonatszerencsétlenségek és a távoli fővárosból származó nyugtalanító híresztelések szaporodó gyerekbandái és emlékműgyalázásai közt nemigen lehetett ésszerű kapcsolatot találni), hanem amiatt is, mert önmagában már egyetlen efféle újság sem jelentett semmit, minthogy úgy látszott, ezek csupán előjelei, ahogy egyre többen nevezték, egy „közeledő katasztrófának”. Pflaumné arról is hallott, hogy egyesek már az állatok viselkedésében tapasztalható különös változásokról kezdenek beszélni, s még ha ez megelőlegezésként egy későbbi állapotnak, pillanatnyilag felelőtlen riogatásnak tűnt is, annyi bizonyos volt, hogy ellentétben azokkal, akiknek ez az áttekinthetetlen zűrzavar, az ő, Pflaumné meggyőződése szerint csak kapóra jött, tisztességes ember a lábát is alig merte kitenni hazulról, hiszen ahol történetesen vonatok veszhetnek el, „csak úgy!”, ott, fűzte tovább magában, már „nem számít semmi”. Felkészült hát rá, hogy útja hazafelé korántsem lesz olyan könnyű, mint volt az első osztály 11 némi védettségében idejövet, hisz ezen a „szörnyű vicinálison”, gondolta idegesen, akár a legrosszabbal is számolnia kell, így – mint aki a legszívesebben láthatatlanná válna – egyenes derék, kislányosan összezárt lábbal, elutasító s kissé megvető tekintettel ült a helyekért folytatott civakodás lassan csöndesedő zsvájában, s míg feszült gyanak-

Reagálás az összefogás című lapban megjelentekre

HUNGARIAN

NYÍLTAN CIGÁNYELLENES írás jelent meg az Összefogás című győri lapban. A kiadványt a városi önkormányzat és a Fidesz pártalapítványa is támogatta – írta az Index.hu. A cikk szerint a cigányok, miközben a családi pótlékon élőködnek, bűnöznek, palotában laknak és krokodilbőr csizmában járnak. Nem akarnak változtatni a sorsukon, és ha dolgoznak is, abban nincs köszönet, mert úgyis minden ellopnak. A hírre reagált Borkai Zsolt polgármester, dr. Schreiner László képviselő, Győr Megyei Jogú Város Közigazgatási Bizottság tagja és Horváth Zsolt, az SZDSZ Győr Városi Elnöke is.

Az internetes lap értesülése szerint, az Összefogás szerkesztői e-mail-ben kapták a „levelet”, és azért közölték, mert egyetértenek a tartalmával és szerintük nem buzdít a romák kiirtására...

A 8000 példányban megjelent „Összefogás” az impresszum szerint a győri Összefogás Polgári Egyesület lapja. Az egyesület a kiadvány megjelentetésére 2007-ben és 2008-ban összesen 1,345,000 forintot kapott Győr városától. Az előterjesztést a Fidesz és a KDNP frakciói szavazták meg, és Borkai Zsolt polgármester is támogatta – közölte az Index.

Borkai Zsolt polgármester levélben reagált az internetes lapban megjelentekre:

„Győr város önkormányzata költségvetésében az ön által megnevezett években, tehát a 2007–2008-as években közvetlenül nem támogatta az Összefogás Polgári Egyesület Összefogás c. lapját.

Önkormányzatunk minden évben „Társadalmi szervezetek, alapítványok támogatására” pályázati keretet biztosít. Erre a keretre pályáznak évről évre társadalmi és egyházi szervezetek, alapítványok. Az elmúlt két évben (2007: 104 szervezet kapott támogatást összesen 25 millió forint értékben, 2008: 149 szervezet) kapott támogatást összesen 25 millió forint értékben. A 2009-es évben is maradt a 25 millió forintos keretösszeg,

amelyre a pályázatot még nem írta ki a város.

A cél az, hogy az önkormányzat a pályázati keretből a jogszabályok betartásával segítse a társadalmi és egyházi szervezetek, alapítványok közérdeklődésre irányuló tevékenységét.

Az Összefogás Polgári Egyesület által kiadott „Összefogás” győri polgári lapban közölt írások tartalmáért minden esetben a kiadó felel.

Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata képviselő-testületének döntése értelmében elhatárolódik minden szélsőséges szervezet által képviselt eszmeiségétől és tevékenységétől. Határozottan fellel a gyűlöletkeltő, rasszista magatartás ellen, amely etnikai vagy bármilyen alapon embereket vagy embercsoportokat bélyegez meg.

Pezsgőt hozott egy sommelier, a pincérek töltögették a poharakat, lecsúszott egy-két pálinka, és voltak kolbászfalatok is vasárnap este a Bálnában. A „főnök”, Orbán Viktor mindenkinek megköszönte a kvótanépszavazás kampányában tett erőfeszítéseit, majd magabiztosan, mosolyogva azt mondta, ezzel az eredménnyel egy parlamenti választáson a Fidesz újra kétharmados többséget szerzett volna, és ez sikerülhet 2018-ban is. Az érvénytelen népszavazás volt a főpróba.

A Fidesz egyik befolyásos politikus, aki ott volt az eredményváró VIP-termében a referendum estéjén, legalábbis így festette le Orbán diadalmamóráját. Ennek némileg ellentmond, hogy a kormányfőt aznap este nem kérdezhették újságírók, nyilván azért, hogy ne hangozzék el: a népszavazás érvénytelen.

Azt azóta többen megerősítették munkatársainknak, hogy a miniszterelnök elégedetten veregette hátba a kampány szervezőit és irányítóit, vagyis Kubatov Gábor alelnök-pártigazgatót, Gyürk András kampányfőnököt és Rogán Antal kabinetminisztert is. Holott akkor már „valamilyen szinten”

tájékoztatva volt a Népszabadságban és a Borsban másnap megjelenő hírről, amely szerint a Rogán család helikopterrel tért vissza egy nyírségi esküvőről.

De úgy látszott, Orbánt ez nem érdekli különösebben – jegyezte meg egyik forrásunk. Hozzá olyan hírek jutottak el, hogy amikor már nem volt jelen nagyközönség, a miniszterelnök elbeszélgetett ugyan propagandaminiszterével, de sajátos módon nem a Bell helikoptert és a Rogánékra váró luxus Mercedes nehezményezte, hanem azt, hogy minisztere miért nem volt Budapesten már az urnanyitástól, azaz reggel 6 órától.

Orbán azonban nem csinált ügyet: kedden sem az elnökségi ülésen, sem a frakcióülésen nem tett utalást Rogán helikopterbotrányára, annak ellenére sem, hogy aznap is szalagcímek szóltak róla és a nem kormányközeli televíziókban is fölkapták a témát.

Magyarán Rogán pozíciója stabil, változatlanul élvezi miniszterelnöke bizalmát. De mi lehet a titka, azok után, hogy korrupciógyanús ügyek főszereplője lett az V. kerületi ingatlanpanamától kezdve a letelepedésikötvény-bizniszen át a Hunguard-sztoriig? Miért tűri a kormányfő, hogy a politikai pályája elején még puritán vidéki fiatalemberről ma már csak a milliós Louis Vuitton-hátizsákra, a luxuslakóparkra, méregdrága órákra, méretre szabott öltönyökre és a celebvilágra asszociálnak a választók?

Nos, Orbánt forrásaink szerint a vasárnapi urnazárástól egyetlen dolog érdekli igazán, mégpedig a 3 millió 300 ezer leadott voks, amely meggyőződése szerint róla szól.

Ezért az új varázsszó, az „új egység”, amely harmadszor is kétharmados győzelem reményét csillantja fel. A siker „alvezéreit” pedig az olvasatában úgy hívják, hogy Habony Árpád és Rogán Antal. Annak az irántuk való bizalma szempontjából nincs jelentősége, hogy „a két jó barát” kapcsolata ma már erősen hullámozó, mosoly-

Anton Hansen Tammsaare

«Kõrboja peremees»

ESTONIAN

KOJU JÕUDES asus Kõrboja perenaine vanale Madlile appi, kes küttis saunaahju ja kandis suurde katlasse ämbriga vett. Seni kui ahi tossas ja vesi katlas soenes, liikusid perenaise silmad ja käed toas ning õues. Üks oli tal selge: ühe päevaga polnud võimalik Kõrbojal midagi põhjalikku ette võtta, isegi tubades mitte. Ainult ühe toa, nurgapealse, vastu rohtaeda, selle tegi perenaine põhjalikumalt puhataks, sest siin oli veel üsna kenasti värvi põrandalaudadel ja tapeedid seintel õige asjad. Siia tahtis ta elama asuda, sest see oli juba ammust aega nime järele tema tuba olnud ja sellepärast vähem tarvitatud. Seadis voodit, äigas aknaid, riputas neile puhtad riided ette, pani mõne lille klaasiga kummutile, pistis sinna-tänna mõne halja oksa. Läks pärast õue, võttis luua ja töötas, nii et tolmupilved keerlesid. Aitas sigadele rohtu kitkuda, seda katki raiuda, söögiks teha ja ette kanda. Pesi mingisuguseid riistu, kuhu võiks tõsta suppi ja kallata piima. Tegi ja toimetas, mis kätte juhtus, aga üht ei teinud ta mitte: ei mõelnud toidule, nagu tahaks ta täna elada ainult tööst ja tegemistest, peost ja rõõmust.

Vana Mousi katsus esiteks perenaisele järele sörkida, aga peagi mõistis ta oma teo asjatust, sest perenaisel polnud täna nähtavasti mingit mõistlikku eesmärki, ta tellerdas mõtteta ühest paigast teise. Mousi istus viimaks keset õue maha ja mõõtis oma väsinud silmega perenaise samme, pärast laskis ta kõhuli ja sulus rammestunud laud, ainult aeg-ajalt neid praotades.

Päike oli veel mõni hea süld üleval, kui Kõrboja heinalised koju tulid ja leidsid, et saun on kuum ning vesi katlas palav.

«Täna olid inimesed nagu jumala välk,» lausus Mikk.

«Jaanilaupäev, sellepärast,» arvas suviline.

«Uus perenaine, uus perenaine, see on põhjus,» arvas Mikk vastu.

«Saaks jaanitulele!» hüüdis Leena.

«Sina läheksid ikka poolest õhtupoolikust,» vastas Liisa.

«Noh, perenaine, kas saun on valmis?» küsis Mikk Madlilt, kui see toast tuli.

«Pole mina enam perenaine,» vastas Madli, «olen ainult vabadik. Aga saun on valmis, kuum nii et kõrvetab, veega võtke või karva, noor perenaine ise tegi kõik.»

«Toho tont!» hüüdis Mikk, «või noor perenaine ise.»

Töölised pidid ennast leilitama minema, kuid tuli pisut oodata: vana Rein ise oli esimest head võtma läinud, taheti lasta tema enne välja tulla. Naispere pidi viimseks jääma, sest temal oli toa ümber jooksmist, oli koperdamist köögis ja aidas ning tagatipuks laudas, kui tuli kari kellade kõlinal ja krantsi haukumisel.

Anna jättis töö ja toimetuse, kui tulid heinalised. Ta laskis need teha, kes olid Kõrbojal harjunud tegema, ja käis ise pisut ringi ning vaatas, kust äärest siin küll peale hakata, kui siin kord hakkama saab. Ta läks rohtaeda, mille onu kord suurejooneliselt rajanud ja mis nüüd niisama suurejooneliselt raisku lastud minna. Nähtavasti on siin loomadki ajuti pidutsenud, puud katki tallanud, latvu napsinud. Põõsad kaovad umbrohtu, mis lokkab kui meeletu. Nõges, ohakas, kobruleht ja takjas, putk, kastehein ning orasrohi, aianurgas tapud, mis ronivad mööda vardaid ja aeda. Juba langeb neile kaste, juba hakkavad nad uimastama õhku, juba uimastavad nad sedagi, kes siin kõnnib ja hingab.

Kuski laia pihlaka all vana pi-hastunud pink. Kõrboja perenaine katsub tema tugevust, katsub, kas kannatab veel istuda. Kannatab, perenaist kannatab! Tudiseb, vajub teisest otsast pisut madalamale, aga jääb peatuma, peab vastu, nagu võtaks viimse jõunatukese kokku. Perenaine istub, istub esimest korda omas talus, istub, nagu istus ta siin aastate eest, paljude aastate eest.

Jah, millal ta istus siin viimati? Millal ta istus samal pingil, sama

pihlaka all, tundes, et ta istub Kõrbojal? Viimast korda ei tea ta, ei mäleta, aga ta mäletab üht korda ja talle näib, nagu olekski see olnud viimne kord. Siis istus ta ja oli kuri, oli vihane, oli kuri häbi pärast, millele ei saanud leida seletust või põhjust. Ta oli seekord nii hirmus vihane häbi pärast, et ta kiristas hambaid, et ta mõtles eluvõtmise peale, mõtles, et ta enam kunagi ei taha näha teda ega teisi inimesi, teisi mehi. Ta oli siis õnnelik, et ta teisel, kolmandal päeval pidi ära sõitma, ja ta polnud enam kunagi segamata rõõmus, kui pidi tulema isatalu ja nägema neid paiku ja puid, kus ta oli olnud häbi pärast nii hirmus õnnetu ja kuri. Perenaine teab, et kõik oli läinud õnnelikult, õnnelikumalt, kui tema tol korral oskas aimata, aga ometi oli tal veel tänapäev nagu kahju siin pihlaka all, kus hakkas uimastama kaste-ne rohi, et siis oli läinud kõik nii õnnelikult, ja veel tänini polnud ta häbistajale, oma vihastajale südamepõhjas, olemuse üdis täiesti andeks annud. Suure ristipäeva hommikul, kui ta teda nägi panevat oma riideid sinna mättale, kus tema, Kõrboja perenaine, hiljuti oli istunud, ja kui ta nägi teda keset järve päikesepaistel kollakasvalgel liivapõndakul ringutavat oma keha ning kuulis teda nagu looduslikus rõõmus hõiskavat, tundis ta oma veres, oma südameerkudes sedasama kurjust ja häbivalu, mis piinas teda tol korral, kui ta virutas kättepuutuva malakaga kuhugi meeletu hoobi ja jooksis märgade riietega kõigest jõust – hingeldamiseni, rammetuseni. Ta jooksis, nii et oksad veristasid ta paljaid sääri, kriimustasid ta nägu, käristasid palmikuist harunenud juukseid, jooksis, kuni siia pingile langes lõõtsutades, märjad riided nagu valatud ümber plikaliste, nurgeliste liikmete. Kuidas ta seda veel mäletab, kuidas ta iseennast selles mäletab!

Ja täna, tuleb ta täna jaanitulele või jääb ehk tulemata nagu nelipühiski? Anna ei teadnud isegi, kas ta

Kohus tühistas PRIA toetuse tagasinõudmise otsuse (täiendatud)

ESTONIAN

TARTU HALDUSKOHUS rahuldab eelmisel reedel Kivi Forellipüük OÜ kaebuse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) 3. oktoobri 2007 toetuse tagasinõudmise otsuse tühistamiseks. Samuti tühistas kohus PRIA 18. septembri 2008 käskkirja, millega muudeti tühiseks vahepealne tagasinõudmise peatamine.

PRIA 13. augusti 2004 otsusega määrati Kivi Forellipüügile toetus summas 1 395 766 krooni Kivi turismitalu vähiliikide rajamiseks. 3. oktoobri 2007 otsusega nõudis aga PRIA toetussumma koos intressidega tagasi. Kuigi vahepealse käskkirjaga otsustas PRIA järelevalve käigus toetuse tagasinõudmise peatada, asuti toetust uuesti tagasi nõudma 18. septembri 2008 käskkirjaga. Tagasinõutavat summat vähendati 1 114 500 kroonile.

Vaidlustatud otsuse kohaselt tuvastasid PRIA järelevalveametnikud, et toetuse saaja ei võtnud toetust kasutusse sihipäraselt. Järelevalve käigus anti *Kivi Forellipüügile* investeeringuobjekti sihipärase kasutamisele võtmiseks mitmeid tähtaegu, viimasena kuni 1. augustini 2008.

Kivi Forellipüük võttis toetust saades endale kohustuse kasutada investeeringut äriprojektis näidatud otstarbel vähemalt viis aastat viimase makse sooritamiseks. Viimane makse on tehtud 29. juulil 2005. Seega saaks antud juhul PRIA toetust tagasi nõuda alles siis, kui toetuse saaja ei ole äriprojektis näidatud otstarbel oma kohustusi täitnud 29. juuliks 2010.

Kohus leidis, et nii vaidlustatud otsus kui käskkiri on õigusvastased. Kui vaidlustatud otsust motiveeris PRIA sellega, et 31. juuli 2007 seisuga puudus vähitiikides vesi ja tiikide põhjad on hooldamata, siis vaidlustatud käskkirja motivatsioon viitas 1. augusti 2008 seisuga vähitiikides vähkide puudumisele. Selleks ajaks oli toetuse saaja rajanud seitse pinnasetiiki ning ühes tiigis oli 64 vähki. Seega täiendas PRIA toetuse tagasinõudmise otsust hiljem teistsuguse motivat-

siooniga käskkirjaga. Kuna otsuse motivatsioonis toodud asjaolud langesid käskkirja motivatsiooni- ga ära, puudub kohtu hinnangul ka alus toetussumma tagasinõudmiseks. Kohtu hinnangul on ühe haldusakti hilisem muutmine teise haldusaktiga lubamatu ning jääb selgusetuks, millise haldusakti motiivide alusel toetussumma tagasimaksmisele kuulub.

Praeguseks on kaebaja PRIA esitatud nõuded täitnud ning tema tiikides on vähemalt 222 vähki.

Kohtuotsust saavad pooled vaidlustada 30 päeva jooksul.

PRIA kalandustoetuste büroo ja juriidiline osakond kinnitavad, et ei ole halduskohtu otsusega mingil juhul nõus ning PRIA esitab kindlasti apellatsioonkaebuse Tartu Ringkonnakohtusse.

Jõustumata kohtuotsust avalik- kusele sisuliselt kommenteerida ei pea PRIA õigeks.

Tuli polnud ehk nii hull, kui Rus- sow kirjeldab. Näiteks raekoda jäi alles, samuti Suurgildi hoone. Tõsi on see, et Oleviste kirik poolenis- ti varemeiks muutus. Kuue aasta pärast oli taastamine nii kaugele jõudnud, et pühakoda pühitse- ti jumalateenistuste tarvis, kuid töö jätkus. Kirik otsustati ehitada suuremaks.

Tolle hiigelpõlengu tulevikku suunatud tulemus oli see, et edas- pidi tohtis Tallinna vaid kivihooneid ehitada.

Ka Püha Vaimu kirik võis tulest pääseda. See sai 1433. aastal küll uue kella, kuid selle valamine ei pruugi tähendada, et tuli asenda- da tules hävinud kirikukell. Uus kell pälvis hiljem tähelepanu oma alamsaksakeelse pealiskirjaga: „Ma löön õigesti nii tüdrukule kui sulasele, emandale kui isandale, seda ei või keegi mulle ette heita.“ Selle kohal olnud ladinakeelne pealiskiri algab: „Oo auhiilguse kuningas, Kristus, tule rahus“ ja lõpeb kella valmimist tähistava aastaarvuga.

Kell rippus kirikutornis kuni tulekahjuni 29. mail 2002. aastal. Siis ta sulas ja purunes, vaid tükke jäi.

Esmaspäeval kell 16.30 algab kohvikus *Anna Edasi* (Tähe 20) vestus „Karlova vaimuelust 19. sajandi alul“. Kirjandusteadlane Mart Velsker usutleb kultuuri- loolast Malle Saluperet, Faddei Bulgarini raamatu „Kirjad Karlova mõisast“ tõlkijat ja koostajat. Mil- line oli Karlova kuulsaima mõis- niku ja Venemaa esimese kutselise ajakirjaniku ja kirjaniku aegne Tartu kultuurielu ning nimetatu osa selles?

Kell 18 algab Kasekese eest (Tähe 19) kirjanduslik-kultuurilooline jalutuskäik „Aja(s)tu ilu“, mida juhib Toomas Liivamägi. Õhtu lõpetab kell 19.30 Eha 31 aias toi- muva loomeõhtuga, kus esinevad Ron Whitehead, Berk Vaher, Jaan Malin, Carolina Pihelgas, Hasso Krull, Lauri Pilter, Kristina Viin, Katrin Pärn ja Joanna Ellmann.

Millised suuremad muutused ootavad sel suvel ranna külasta- jaid? Linnavalitsuse meedianõunik Teet Roosaar vastab, et suurimaks muudatuseks on kindlasti eelmise aasta lõpus valminud muulitee, mis on pärnakate seas juba väga populaarseks muutunud, kuid mida turistid pole veel jõudnud avastada. Tänavu möödub muu- lide valmimisest 150 aastat ja 2019. aasta on Pärnus kuulutatud muulide aastaks. Legend pajatab, et noored armunud peavad ühes- koos kõndima muuli lõppu ja oma armastust suudlusega kinnitama, et kindlustada igavene armastus. Linna meedianõunik lisab, et ran- na külastajaid ootavad ka uue ilme saanud rannapingid.

Nagu eelmisel aastal heisatakse Pärnu rannas supelranna puhtust ja keskkonnasõbralikkust näitav Sinilipp.

Randa külastavad inimesed ei pea rannast või poest pudelivett ostma, vaid võivad kasutada ava- likku joogiveekraani. „Rannaparki on paigaldatud kolm veepüstikut, millest tulevat vett võib juua ning sellega käsi ja jalgu pesta. Veepüs- tikud asuvad naisteranna sisse- pääsu lähedal parkla nurgas, Lehe tänava pikendusel rannahoone

Kotkan valtuusto tyrmäsi matkustajasatamasuunnitelman

FINNISH

YKSIMIELISESTI eteenpäin purjehtinut siirtosuunnitelma palaa uudelleen valmisteltavaksi.

KOTKA. Kotkan kaupunginvaltuusto tyrmäsi maanantaina yksimielisesti matkustajaterminaalin siirtosuunnitelman Kantasatamassa. Valtuustoon asti yksituomaisissa myötätuulissa eteenpäin purjehtinut hanke, joka on saanut Kymenlaakson liitoltakin 75 000 euroa EU:n ja valtion tukea, palaa uudelleen suunnittelupöydille.

Aktiivisin tyrmääjä oli kokoomuksen valtuustoryhmä, jota mm. närästi teknisen lautakunnan sivuuttaminen valmistelusta, mutta muutkin ryhmät taipuivat uudeen valmistelun taakse.

Uudelleen valmistelu lykännee matkustajaterminaalin siirtoa nykyiseltä paikalta loppuvuoteen ellei pidemmällekin.

Saviniemen hoivakodin toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin rankan muuton jälkeen.

– Hoivakodin jokaisessa 70 huoneessa on nyt asukas, ja henkilökunnan jäsenetkin alkavat jo tottua uuteen työpaikkaansa, Saviniemen hoivakodin asumispalvelun johtaja Kristiina Lehtonen kertoo.

Ensimmäiset vanhukset muuttivat Saviniemen hoivakotiin tammikuun kolmannella viikolla Kellokallion vanhainkodista. Loput asukkaat, jotka tulivat Myllyhovin vanhainkodista, Muuraskodista, Pyölintien ryhmäkodista sekä Haminan sairaalasta asettuivat aloilleen tammikuun loppuun mennessä.

– Muutto väsytti niin hoitajat kuin vanhuksetkin, mutta onneksi siitä aletaan pikkuhiljaa toipua. Vanhuksia auttaa toipumisessa varmasti se, että heillä kaikilla on nyt omat, valoisat huoneet sekä omat WC:t ja suihkut. Hoitajilla riittää kuitenkin vielä totuttelemistä, sillä muutto toi hoitotyöhön paljon uutta opeteltavaa, Lehtonen toteaa.

Kiirettä on pitänyt. Ainakaan vielä taantuma ei ole näkynyt tällä alalla, kertoo asentaja Simo Hei-

nonen Kodinkonehuolto Hosko & Myyry Oy:stä.

Tällä kertaa Heinossella oli työllä Haukkavuoren koulun kotitalousluokan astianpesukone, josta oli hajonnut poistopumppu. Sitä ennen hän oli jo ehtinyt käydä korjaamassa pesukoneen Karhuvuorella ja Karhulassa.

– Kodinkoneiden korjauttaminen ei ole vähentynyt, vaan pikemminkin päinvastoin. Sen verran ala on muuttunut, että käytettyjen ja vanhojen kodinkoneiden sijasta teemme entistä enemmän melko uusien laitteiden takuuhuoltoja.

Yrittäjä Juhani Hosko uskoo, että taantumien myötä myös vanhojen kodinkoneiden korjauttaminen lisääntyy.

– Tämä vaihtelee lamojen ja nousuhdanteiden mukaan. Taantumien aikana korjataan enemmän käytettyjä. Tällä hetkellä vielä 80 prosenttia kodinkonekorjauksista on takuuhuoltoja.

KOKOOMUKSEN puheenjohtaja ja valtiovarainministeri Petteri Orpo on pitkän linjan poliitikko, mutta pian hän kokee jotain aivan uutta.

Hänestä tulee elämänsä ensimmäistä kertaa oppositiopoliitikko, mikäli Sdp, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja Rkp lopulta saavat hallituksen aikaiseksi.

Kokoomus on ollut viimeisten 28 vuoden aikana vain neljä vuotta oppositiossa. Se oli vuosina 2003–2007. Petteri Orpo valittiin eduskuntaan vuonna 2007.

ORPO ei salaile, että häntä ketuttaa. Vaikka kokoomus oli vaalien jälkeen valmistautunut myös oppositiotaipaleeseen, halu hallitukseen oli kova.

”Kahdeksan”, hän määrittelee harmituksensa määrän, kun asteikko on yhdestä kymmeneen.

”Ei tämä ihan täyden kymppin kyrsimistä ole, koska me pidimme kiinni talouspolitiikan periaatteistamme”, Orpo sanoo. ”Se vasta onnetonta olisi, jos lähtisimme oppositioon hallitusneuvotteluissa periaatteemme myyneenä. Ehkä tätä Sdp ajoikin.”

Orpo uskoo, että kokoomus ja Antti Rinteen johtama Sdp kävivät aitoja hallitusneuvotteluja. Kokoomus myös uskoi tämän viikon alkuun asti, ettei keskusta lähde hallitukseen.

”Rinne kuitenkin halusi kepin ja vihervasemmiston. Siihen asti, kun hänellä ei ollut tästä varmuutta, me neuvottelimme ihan tosisamme. Tiistaina tunnelma vaihtui, kun kepin johto oli selkeästi sanonut Sdp:lle kyllä. Sen jälkeen se oli kepin ryhmien pehmentämistä.”

EDELLEEN Orpo on sitä mieltä, että kokoomus ja Sdp pystyisivät sopimaan useimmista asioista helpommin kuin parhaillaan Säätytalolle hallitusohjelmasta neuvottelevat puolueet.

”Perhevapaa uudistus ja maksuton puolipäiväinen esiopetus. Koulutuskeskityksen kehittämisestä meillä oli varsin sama näkemys, mutta oppivelvollisuuden pidentäminen jäi käsittelemättä.”

MYÖS kuntapohjainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (sote), ilmastopolitiikka ja suuret väyläpanostukset olisivat onnistuneet.

”Nyt Säätytalolla on sisäänrakennettu valtavasti jännitteitä, kuten perhevapaa uudistus, talouspolitiikka ja ympäristö- ja maatalous. Aikamoinen sirkus tästä tulee.”

”Jos vaikkapa perhevapaa uudistus ei synny, tulen aivan taatusti siitä oppositiossa usein utelemaan Rinteeltä, vihreiltä ja Rkp:ltä.”

Orpo sanoo, että ratkaisu olisi löytynyt myös eläkeläisten tilanteen parantamiseksi.

”Olisimme pystyneet kaivamaan 1–1,5 miljardia euroa budjetin uudelleenkohdennuksilla, kärkihankerahoituksella ja yritystukien järjestelyillä velkaa lisäämättä.”

PALKKAVERO TUKSEN alennus olisi kokoomuksen mallissa hoidettu siirtämällä verotuksen painopistettä haittaveroihin.

”Mutta kun Sdp:n vaaliohjelman lupaukset ovat loputtomia. Mikään ei riitä. Rinne koko ajan hoki, että

Oanehaččat: Nuortalaččaid ovddasteaddji girkolaščoahkkimii, Sámedikki

SÁMI

Nuortalaččaid ovddasteaddji girkolaščoahkkimii

Suoma ortodoksalaš girku girkoráđdehus evttoha girkolaščoahkkimii, ahte girkolága ja girkoortnega nuppástuhttet nu, ahte nuortalaččain livččii iežas ovddasteaddji girkolaščoahkkimis. Ovddasteaddji girkolaščoahkkimii nammada nuortalaččaid giličoahkkin Siidsåbbar.

Giličoahkkin evttohii jo 2000-logu álggus Suoma ortodoksalaš girku, ahte nuortalaččain livččii iežas ovddasteaddji girkolaščoahkkimis. Dalle girku goit hilggu evttotusa.

Sámedikki guovttebeaivásaš dievasčoahkkin joatkašuvvá Sámedikki guovttebeaivásaš dievasčoahkkin joatkašuvvá odne ovcci áigge sáme kulturguovddáš Sajosis. Čoahkkima jotket ságajodiheaddjiid ja sámedikki ovddastan lahtuid geahčastagaiguin ja ii-almmoláš áššiin, nappo sámediggi galgá ságastallat bargoveaga vásihan eahpeáššálaš meannudeamis ja čoavdit stivrra mearrádusain dahkkon váidagiid. Čoahkkimastimii leat várren áiggi gitta eahket viđa rádjai.

Ikte disdaga čoahkkima vuosttas beaivve dievasčoahkkin mearridii ovddidit riikka-beivviide sámediggevalggaid manideami ja fámuideuttit Sámi parlamentáralaš rádi välljet Sámi Giellagáldu organisašuvnamálla. Dievasčoahkkin maid dohkkehii sámedikki jagi 2018 ruhtadoalloloahpaheami ja sámedikki etihkalaš rávvagiid luohtamušolbmuid.

Dasa lassin dohkkehede evttohusa kulturmearreruhtan jahkái 2021 ja rievdadusaiguin dahje lasáhusaiguin evttohusa sáme gielat árrabajásgeassinbálvalusaid sihkkarastima ja ovddideami dihte jagis 2021, sáme gielat oahpomateriála ráhkadeami stáhtadoarjjan 2021 ja sámi sosiála- ja dearvvašvuodabálvalusaid sihkkarastima ja ovddideami várás jagis 2021.

Beaivvi manjimuš áššin dohkkehede bealiváldima Sámedikki vuordámušain ON:i ja stáhtii riikkaidgaskasaš eamiálbmogiid gielaide jagi ektui moatte lasáhusain.

Eai šat pláne elfápmolinjá bieggamillopárkkas Supmii

Norgga čázadat- ja energijadirektoráhta lea almmuhan Suoma birasministerijai, ahte fitnodat, mii lea plánemin bieggamillopárkka Davvi-Norgii, lea heahtihan plánaidis hukset elfápmolinjá bieggamillopárkkas Supmii.

Grenslandet AS lea plánemin bieggamillopárkka Deanu gildii Rástegáissá davábeallái. Dán oktavuodas leamašan áigumuš maiddái hukset elfápmolinjá Ohcejoga bokte máttás Supmii.

Grenslandet AS lea nannen, ahte dat ii áiggo hukset elfápmolinjá iige pláne earáge fápmolinnejáid Suoma beallái.

Čogget dieduid lagešvuvddiid dilis

Meahciráđdehusa Luonddubálvalusat čoaggá geasset dieduid lagešvuvddiid dilis. Dán gease lagešvuvddiin čogget varas dieđu iešgudet guovlluin davimus Sámis, go Meahciráđdehusa Luonddubálvalusaid áššedovdit johtet kártemin lagešvuvddiid. Kártemiin háliidit oazžut oppalašgova iešgudetlágán lagešvuvddiin ja daid dálá dilis. Lagešvuvddiin čielggadit earret eará mihttármáduid dagahan vahágiid, jeahkáliid dili ja lagešvesáid meari.

Luonddubálvalusaid dieđu lagešvuvddiid dilis leat Luonddubálvalusaid heajos resursadili dihtii váilevaččat ja fuomášahtti osiin boarásmuvvan, go dat vuodduuvvet 1990-logu loahpas dahkkon kártemii.

Oanehaččat: Aikasalo Ohcejoga searvegotti girkohearrán, boazodoarjja seamma dänge jagi, Romsa fylkkajuoigin ohccit maiddái Suoma bealde, dán geasi eai soaitte nu olu sarrihat ja Kaamos-ráiddu buvttadanfitnodat ohealuvvon

konkursii.

Aikasalo Ohcejoga searvegotti girkohearrán

Päivi Aikasalo lea välljejuvvon Ohcejoga searvegotti girkohearrán 1.9.2019 rájes.

Oulu bismagotti duopmokapihttal mearridii áššis čoahkkimisttis geassemánu 18. beaivve.

Boazodoarjja seamma maid dán jagi

Boazodoalu álbmotlaš doarjja ovttá ealli bohccos lea maid dán jagi 28,50 euro. Doarjaga mákset oktiibuot 4,5 miljoynna euro ovddas sullii 900 biebmogoddaí.

Boazodoarjja vuodduuvvá Eurohpá kommišuvnna mearrádusii. Doarjaga oazžuma eaktun lea, ahte biebmogotti olbmot oamastit boazodoallojagi loahpas unnimustá 80 eallibohcco.

Romssa fylkkajuoigin ohccit maiddái Suoma bealde

Romssa fylkkajuoigi virgái leat boahtán oktiibuot 13 ohcamuša. NRK Sámi dieduid mielde Suoma bealde fylkkajuoigin leat ohcan *Ulla Pirttijärvi-Länsman* ja *Ingá Máret Gaup-Juuso*. Maiddái *Niko Valkeapää* lea okta ohcciin.

Ohcciid joavkkus leat maiddái eará dovddus juoigat ja neavttárat, earret eará *Johan Anders Bær*, *Mikkel Gaup* ja *Sara Margrethe Oskal*.

Romssa fylkkajuoigi bargun lea johttit ja doalvut luodi smávit báikkiide. Ortnet álggahuvvui 1990-logu álggus ja vuosttaš fylkkajuoigi lei *Inga Juuso*. *Ulla Pirttijärvi-Länsman* doaimmai fylkkajuoigin jagis 2016. Jagi 2017 rájes fylkkajuoigin lea doaimman *Marja Mortensson*.

Sarrihat eai soaitte šaddat nu olu dán geasi

Sarritšaddu orru báhcime dán geasi gaskamearalažžan, diediha Luondduriggodatguovddáš. Mánggain sajiin Lappis sarrit lieddu ain.

Luomešaddu fas sáhtta šaddat

Oanehaččat: Nuortalaččaid ovddasteaddji girkolaščoahkkimii, Sámedikki

SKOLT SÁMI

A

a *but* (Russ. а)
 aacaḱ *grasshopper*
 Aanar *Inari*
 aa'rhel *bishop*
 aa'rhelká'dd *diocese; bishopric*
 aassâd *to live (in a place)*
 a'mmrik *American (person)*
 a'ŋgḡel *angel*
 auttstâ'llj *garage*
 alggpuättmōš *origin*
 alggsää'nn *prologue, foreword*
 addrōs *address*
 algg *beginning, start*
 alggneä'ttel *the beginning of the week*
 anttbiott *antibiotic*
 a'rddi *shoulder*
 autt *car*

Â

ââ'ḱḱ *age*
 ââlda *nearby*
 ââ'lik *blue*
 ââ'n (syn. tâä'l, ââ'n) *now*
 â'brr *rain*
 â'brrred *to rain*
 â'lḡḡ *son; boy*
 â'mm *sky? heaven?*
 âskkeed *to buy*
 Â'vvel *Ivalo*

B

bakteer *bacteria*
 baṅkk *bank*
 baṅkktiill (*bank*) *account*
 beton *concrete*
 Biblija (*the Holy*) *Bible*
 biolog *biologist* (Russ. биолог)
 biologii *biology* (Russ. биология)
 bie'zmen *scale (instr. for weighing)*
 biōvv *valve*
 bliin *bliny, blini, pancake* (Russ. блин)
 brällek *fly (on trousers/pants)*
 budjett *budget*
 bukva *letter* (Russ. буква)
 buss *bus*
 Bää'res *Boris (man's name)*

C

caar *czar, tsar; king* (Russ. царь)
 ceerkav *church* (Russ. церковь)
 ceerkavlaauljoukk *church choir*
 ceezzaḡ *tit, titmouse*

Č

ča'ppeslei'bb *rye bread*
 čâhčča *in the fall, in fall, in the autumn, in autumn*
 čâ'lmm *eye; pane of glass; flake; drop; grain*
 čâ'lmmuōmm (syn. čâ'lmmrââmm) *eyelid*
 čâ'lmm'mââ'nn *eyeball*
 čâ'lmmriōbbâs *eyelash*
 čâ'lmmrââmm (syn. čâ'lmmuōmm) *eyelid*
 čââ'd *heart*
 čee (syn. čeei) *tea* (Russ. чай)
 čeei (syn. čee) *tea* (Russ. чай)
 čiččâm *seven*
 čiččmōs *seven people*
 čičmlo *seventy*
 čiiččad *seventh*
 čii'lčesn *pinkie, pinky, little finger*
 čōhčč *fall, autumn*
 čōhččmään *September*
 čōōuči *every fall, every autumn*
 čue'd *one hundred*
 čue'des *one hundred people*
 čuōjjik *index finger*
 čuō'mmjōš *crowberry* (Empetrum nigrum)
 čuōrmsted *to hail*
 čuō'ttešt *one hundred times*
 čuōvv *light*
 čuāk'kâd *dark (color)*
 čäâ'čč *water*

D

da (syn. de, di) *and*
 de (syn. da, di) *and*
 di (syn. da, de) *and*
 di'll *dill*
 dohat (syn. doohhat) *one thousand*
 domoi *home (adv.)* (Russ. домой)
 doohhat (syn. dohat) *one thousand*
 dââma *at home* (Russ. дома)
 dâmvičč *the little houselike objects on top of graves in the orthodox religion*

E

e'čč *father*
 ee'deld (syn. ee'dääld) *in the morning*
 ee'dääld (syn. ee'deld) *in the morning*
 ee'dääldōž *morning*
 ee'ḱḱ *year*
 ekka *at night*
 eu'nn *color* (AmE), *colour* (BrE)

F

faa'nal *flannel*
 G
 garmaan *accordion* (Russ. гармоника)
 ga'zaat (syn. ga'zeâ't) *newspaper* (Russ. газета)
 ga'zeâ't (syn. ga'zaat) *newspaper* (Russ. газета)
 gramm *gram*
 groob *coffin* (Russ. гроб)
 gâârad (= lâ'nn) *city* (Russ. город)

H

hää'rveld *rarely*
 hutt *porridge*

I

i'lddi *shelf*
 inn *night*
 ištât *to sit*

J

jarplan *airplane, aeroplane, plane*
 jâdḡa *tomorrow*
 jeä'ḱḱää *in the evening*
 jeä'ḱḱääž *evening*
 jeä'nn *mother*
 joŋŋ *lingonberry, cowberry* (Vaccinium vitis-idaea)
 juukkâd *to drink*
 jâhtta *yesterday*
 jâätt *iodine*
 jä'stt *yeast*
 jättmōš *bog bilberry, bog blueberry* (Vaccinium uliginosum)
 jäu'rr *lake*
 jävv *flour*
 jävv've'll *gruel*
 jâä'mmed *to die*
 jâä'mmem *death*
 jâä'mte'm (es) *immortal*
 jään *uncle (mother's brother)*

K

kaa'ff (syn. kââ'ff) *coffee*
 kaass *cat*
 kâ'll? *how many?*
 kâ'pper (syn. keä'pper) *cap; hat*
 keä'pper (syn. kâ'pper) *cap; hat*
 kolmm (syn. koumm) *three*
 koongs *king*
 koongōskaav *queen*
 ko'st? *where at?, where?; from where?*
 koumm (syn. kolmm) *three*

Václav Havel

„Moc bezmocných“

CZECH

I
Východní Evropou obchází strašidlo, kterému na Západě říkájí „disidentství“. Toto strašidlo nespadlo z nebe. Je přirozeným projevem a nevyhnutelným důsledkem současné historické fáze systému, jímž obchází. Zrodila ho totiž situace, kdy tento systém už dávno není a z tisícerych důvodů už nemůže být založen na čisté a brutální mocenské svévoli, vylučující jakýkoliv nekonformní projev, kdy je ale na druhé straně už do té míry politicky statický, že téměř znemožňuje, aby se takový projev natrvalo uplatňoval v prostředí jeho oficiálních struktur.

Kdo vlastně tito takzvaní „disidenti“ jsou? Z čeho jejich postoj vyrůstá a jaký má smysl? V čem je smysl oněch „nezávislých iniciativ“, v nichž se „disidenti“ spojují, a jaké mají tyto iniciativy reálné šance? Je na místě užívat v souvislosti s jejich působením pojmu „opozice“? Pokud ano, čím taková „opozice“ – v rámci tohoto systému – vlastně je, jak působí, jakou roli ve společnosti sehrává, v co doufá a v co může doufat? Je vůbec v silách a možnostech „disidentů“ – jako lidí, kteří jsou vně všech mocenských struktur a v postavení jakýchsi „podobčanů“ – nějak na společnost a společenský systém působit? Mohou vůbec něco změnit?

Myslím, že úvaha o těchto otázkách – jako úvaha o možnostech „bezmocných“ – nemůže dost dobře začít jinak než úvahou o povaze moci v poměrech, kde tito „bezmocní“ působí.

II

Náš systém bývá nejčastěji charakterizován jako diktatura, totiž diktatura politické byrokracie nad nivelizovanou společností.

Obávám se, že už samo toto označení – byť jinak jakkoli pocho-pitelné – skutečnou povahu moci v tomto systému spíš zatemňuje než osvětluje.

Co se nám totiž pod tímto po-jmem vybavuje?

Řekl bych, že je v našem povědo-mí tradičně spojen s představou určité poměrně malé skupiny osob, která se v nějaké zemi násilím zmocní vlády nad většinou společ-nosti; která opírá svou moc od-krytě o přímé mocenské nástroje, jimiž disponuje; a kterou lze po-měrně snadno sociálně oddělit od ovládané většiny. K této „tradiční“ či „klasické“ představě diktatury jaksi bytostně patří předpoklad její dočasnosti, historické efemérnosti a nezakotvenosti; její existence se nám zdá být těsně svázána s živo-tem osob, které ji nastolily; bývá to záležitost spíš lokálního rozsahu a významu, a ať už se taková dikta-tura legitimuje tou či onou ideo-logií, svou moc přeci jen odvozuje především od počtu a výzbroje svých vojáků a policistů. Jako své hlavní nebezpečí přitom chápe možnost, že se objeví někdo, kdo bude po této stránce vybaven lépe a kdo vládnoucí skupinu svrhne.

Myslím, že už docela vnějškový pohled musí napovídat, že systém, v němž žijeme, má s takovouto „klasickou“ diktaturou pramálo společného:

1) Není lokálně omezený, ale panuje naopak v celém ohromném mocenském bloku, ovládaném jednou ze dvou současných su-pervelmocí. A i když má přirozeně své rozmanité dobové a místní zvláštnosti, jejich rozsah je zá-sadně ohraničen rámcem toho, co ho na celé ploše mocenského bloku spojuje: nejenže je všude na týchž principech a týmž způsobem strukturován (tj. způsobem vyvi-nutým vládnoucí supervelmocí), ale navíc je ve všech zemích skrz naskrz prorostlý sítí manipu-lačních nástrojů velmocenského centra a totálně podřízen jeho zá-jmům. Tato okolnost – v „patovém“ světě nukleární rovnováhy super-velmocí – mu dává ovšem ve srov-nání s „klasickými“ diktaturami nebývalou vnější stabilitu: mnohé lokální krize, které by v izolova-ném státě vedly ke změně systému, mohou zde být řešeny mocenskými zásahy zbývající části bloku.

2) Jestli ke „klasickým“ dik-taturám patří jejich historická nezakotvenost – mnohdy se jeví jen jako jakési výstřelky dějin, nahodilé výsledky nahodilých sociálních procesů či lidských a davových sklonů –, pak o našem systému něco takového zdaleka tvrdit nelze: i když se všem pů-vodním společenským hnutím, z jejichž sociálního a myšlenkového zázemí vyrůstal, už dávno ce-lým svým vývojem odcizil, přesto autenticita těchto hnutí (myslím tím dělnická a socialistická hnutí 19. století) mu dává nepopíratelně historické zakotvení; je to určitá pevná půda, o níž se mohl opírat, než ho jeho vývoj postupně konsti-tuoval v onu zcela novou sociální a politickou realitu, kterou dnes je a jako která už pevně vrostl do struktury světa a moderní doby. K tomuto historickému zakotvení patřilo i dobré pochopení sociál-ních rozporů doby, z něhož původ-ní hnutí vycházelo; že už v samém jádře tohoto „dobrého pochopení“ byla geneticky přítomna dispozi-ce k tomu obludnému zcizení, jež přinesl další vývoj, není přitom podstatné; ostatně i tento prvek organicky vyrůstal z dobového kli-matu, a i on měl tedy cosi jako své „zakotvení“.

3) *Jakýmsi dědictvím onoho původního „dobrého pochope-ní“ je další zvláštnost, kterou se náš systém liší od různých jiných moderních diktatur: dis-ponuje nepoměrně konciznější, logicky strukturovanou, obecně srozumitelnou a ze své podstaty velice pružnou ideologií, která při své komplexnosti a uzavře-nosti nabývá až povahy jakéhosi sekularizovaného náboženství: nabízí člověku hotovou odpověď na jakoukoli otázku, nelze ji dost dobře přijmout jen částečně a její přijetí zasahuje hluboko do lidské existence. V epoše krize metafyzických a existenciálních jistot, v epoše lidského vykořenění, od-cizení a ztráty smyslu světa, musí mít nutně tato ideologie zvláštní hypnotickou přitažlivost: bloudí-*

První místopředseda ODS David Vodrážka si dnes s Mirkem Topolánkem čtyřma

CZECH

PRAHA – První místopředseda ODS David Vodrážka si dnes s Mirkem Topolánkem mezi čtyřma očima vysvětlil, jak to bylo se snahou předsedy vlády a ODS mediálně pomoci bývalému poslanci ČSSD Petru Wolfovi. Premiér mu prý řekl, že svého přítele Marka Dalíka žádným jednáním nepověřoval. Vodrážka uvedl, že premiérovo vysvětlení mu stačí. Podle Vodrážky Dalíkova kauza poškozuje ODS. Širší vedení ODS ji večer ale prý neprobíralo.

Topolánek dnes přiznal, že Dalík požádal, aby mediálně pomohl poslanci Wolfovi, který je vyšetřován policií pro podezření ze zneužití několikamilionové dotace. Dalík se pokoušel jménem premiéra přesvědčit reportéra České televize (ČT), aby stáhl reportáž o policejním vyšetřování Wolfa. Reportér Dalibor Bártek si Dalíkova slova nahrál, a to včetně těch, jimiž mu prý Dalík vysvětloval, že nepřichází jen sám od sebe. Topolánek již dříve odpoledne prohlásil, že schůzka, o jejíž podrobnostech dnes ČT informovala, »nic neprokázala, spíše naopak«. Uvedl také, že o ní nevěděl. Vodrážka poté premiéra požádal, aby mu kauzu vysvětlil, a večer se kvůli tomu sešli. »Já jsem se mezi čtyřma očima premiéra zeptal na jeho názor, respektive, jak to bylo. A tím to celé skončilo,« řekl pak Vodrážka novinářům.

Dalík dnes v rozhovoru pro server Novinky.cz uvedl, že ho premiér požádal, aby pomohl připravit pro Wolfa »strategii, jak se bránit útokům, které na něj chystá ČSSD«. Dalík má prý podezření hraničící s jistotou, že za tlakem na Wolfa stojí právě ČSSD. »My jsme ty informace, že chystají tyto útoky a takzvané oživování starých kauz, měli nějakou dobu dopředu. Logicky jsem šel za panem Bártkem, abych zjistil, jestli to tak je. A ukázalo se, že to tak je,« řekl serveru Dalík. Mluví ČSSD Kateřina Blechová ČTK řekla, že se sociální demokraté ke kauze vyjádří až poté, co zhlédnou reportáž.

Wolf se dnes od reportáže ČT dopředu distancoval. »Očekávám však, že jeho (Bártkova) reportáž, kterou má dnes ČT odvysílat, bude opět účelově zaměřená proti mně a mé rodině a s objektivitou a vyvážeností nebude mít nic společného,« uvedl v prohlášení, které poskytl ČTK. Dodal, že je připraven podniknout »patřičná právní opatření«.

Občanští demokraté se dnes v Praze sešli na zasedání své výkonné rady, tématem jednání tohoto orgánu ale výše uvedená kauza podle Vodrážky nebyla. Rada podle prvního místopředsedy strany rozhodla o obsazení kandidátky do eurovoleb od jedenáctého místa až do konce. »Ta byla schválena jednomyslně,« dodal.

Ještě večer se také Vodrážka a Topolánek sešli s pražskými poslanci za ODS. Vedení pražské organizace si s poslanci chtělo ujasňovat názory, zejména s těmi, kteří bývají vnímáni jako nespokojenci. Topolánek, který je poslancem za Prahu, novinářům poté řekl, že jednání považuje za uspokojujivé, podobně se vyjádřil i pražský primátor a šéf pražské ODS Pavel Bém. »Spíš se bavíme o tom, jakým způsobem na těch odborných tématech vytvoříme nějaké minitymy, jakým způsobem budeme komunikovat, ale já jsem tam žádný vážný problém neřešil,« řekl Topolánek.

»Dohodli jsme se, že poslanci by měli dodržovat pravidla, která mají dána jednacím řádem klubu, a že se nebudeme vzájemně překvapovat,« informoval Vodrážka. Kdo z poslanců bude mít problém s hlasováním, bude to muset kolegům oznámit s dostatečným předstihem. Bude ale muset také předložit své argumenty a případně předložit řešení, uvedl.

Sněmovna na únorové schůzi neschválila vládní novelu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Chyběly jí totiž hlasy poslanců ODS, z toho jednoho pražského. Bém naopak zdůraznil, že všech 14 pražských poslanců ODS

podpořilo všechny klíčové zákony a vždy současnou vládu podrželi. Pokud také bude chtít kdokoli ze zúčastněných dnešní setkání opakovat, bude mít právo k němu vyzvat, dodal pražský primátor.

Ukazuje se například, že současní reprezentanti uvedené věkové skupiny jsou osvěcenější a aktivnější než jejich předchůdci v roce 2008.

Největší rozdíl se projevil v přístupu ke zdraví, jehož si současníci hledí mnohem více a častěji chodí na pravidelné preventivní kontroly, i když nemají potíže. Loni to potvrdilo 52 procent oslovených, zatímco v roce 2008 jen 38 procent.

Zdá se, že jsou lidé v předdůchodovém věku společenější. Ne-radi se uzavírají ve stěnách svých obydlí a méně často upřednostňují klidný večer doma před chozením do společnosti (59 procent versus 71 procent). O něco méně lidí se vyjádřilo, že ve volném čase často sledují televizi (59 procent).

Podle analytika Medianu Matěje Ehrliche žijí i aktivněji než jejich předchůdci. »Zajímavý je posun k individuálnímu trávení volného času. Lidé například častěji cestují sami, případně s partnerem, než s rodinou. Vidíme u nich také posun k nemateriálním hodnotám. Stoupá zájem o bohatý duševní život, o kulturu, umění, častěji mají potřebu být užiteční pro druhé. Naopak méně lidí už touží po tom, aby se dožili vysokého věku,« popisuje Matěj Ehrlich.

Napříč těmito daty se ukazuje, že větší úspěchanost současné doby postihuje i tuto generaci. Méně se vyhýbá stresu a nervozitě, pociťuje také větší nedostatek volného času.

Zástupci této věkové skupiny kladou větší důraz na vzdělání, které je vnímáno jako důležitější faktor než před deseti lety. Zato oslabilo úsilí vyniknout a prosadit se. Mírně poklesl také význam peněz a majetku. Markantně spokojenější – až o 20 procent na dnešních 49 procent – jsou současní »mladí« senioři se svou životní úrovní.

Podle socioložky z Masarykovy

Jozef Miloslav Hurban

„Od Silvestra do Troch kráľov“

SLOVAK

KTO NEZNÁ PÁNA ŠÚPLATU? A jeho šmatlavú ženičku kto nevidel na rínku v Bruchoslaviciach?

Hop, ale hop! Čože sú to za otázky v zábavníku Nitre?

Tak je, páni moji a panie moje, prosím za odpustenie. Ja som veru myslel, že som v bruchoslavickom kasíne, a medzitým to nie je tak, lebo stojím teraz pred veľacteným slovenským obecnstvom, najmä tým, ktoré číta Nitru.

Musím teda ab ovo začínať, aby aj moje láskavé obecnstvo vedelo tak, ako každý bruchoslavický obyvateľ – či je ženského, či chlapeckého pohlavia – vie, ako sa pán Šúplata oženil a ako sa to stalo, že si priam na Tri krále tohto roku pojal za svoju vernú a úprimnú manželku terajšiu teda pani Šúplatovú.

Náš nastávajúci dej pripadá na koniec minulého a počiatok prítomného – nie storočia, ale roku. A zato táto prvá slovenská noveletka je dačo najčerstvejšie v našej literatúre tohto nielen roku, lež aj – očúvajte – tohto storočia! A preto ja viem, čo už čakať môžem od láskavého čitateľstva: samú úctu, samú poklonu, samé uznanie, samú chválu, lebo ja samý prvý podávam slovenskú noveletku na ukážku a na pochválenie.

To očakávam, vopred sa osvedčujúc, že už raz bez chvály spisovateľom byť nemôžem, ale najmä spisovateľom takým zaslúžilým, spisovateľom prvej slovenskej noveletky.

Náš dej sa začína na Silvestra a skončí sa na Tri krále. Naša noveletka bude teda: Od Silvestra do Troch kráľov.

Ecce – aká to novitas! A ešte keď pomyslíme, že je to čas, čo len priam teraz odišiel, zadivíme sa, ako Nitra k takejto novinke prísť mohla. A to všetko nielen nám, ale aj pánu redaktorovi na nemalú česť slúžiť musí. Nech pritom mlčím o najväčšej výhre láskavého čitateľstva, ktoré sa tak zabaví pri prvej slovenskej noveletke ako pri nijakej inej.

Ale, aby nám dakto nepovedal, že sa len sami chválime, bár sme

ináč presvedčení, že dobré sa samo chváli, pristúpime už radšej len k samej histórie.

Na Silvestra večer sedel vo svojej chyži pán Šúplata Ďord', aspoň sa on takto podpisával, keď komu maličké napomenutie ohľadne zloženia interusu alebo kapitálu posielal. Bol to, ako už teraz každý šípiť môže, slovenský kapitalista.

Toto bude náš hrdina, takže sme mohli bezpečne aj po jeho mene našu noveletku pomenovať a ani kritici zo Včely by nám to neboli mohli nadhadzovať ako zlé; ale máme pätnásť príčin, pre ktoré sme túto prvú slovenskú noveletku len tak pomenovali, ako stojí už na jej čele napísané.

Teda nášho Šúplatu znali celé Bruchoslavice ako bohatého kapitalistu, všetky bruchoslavické panny ho mali vo svojich lajstoch ako mládenca zapísaného, klebety kmotier ho každú jeseň a každý fašiang ženili a páni Bruchoslavčania, čo dolu Váhom išli, znali ho tiež dobre a vyhýbali mu na ulici jeden pred druhým. Mal on všetkého dosť, len jedného sa mu nedostávalo, len jedno nešťastie ho naháňalo, a to bolo – neborák Šúplata nemohol sa oženiť!

—Hí, – zhíklo razom sto navydaj súcích panien.

—Hí, to je zázrak – pokračujú v začatej piesni udivené Klebietkoviech tetky.

Ale ináč je nie, náš Šúplata, hoc priam bol bohatý ako rarášok, predsa sa nemohol oženiť a i teraz, na Silvestra večer, nachádzame ho v rozpakoch lásky a ženby.

Bol on zavčera už ako na isté u Kačenky Kriklákoviech, ale že tatko nechce Kačenke viacej ako päťtisíc vyčítať, odišiel náš hrdina nahnevaný a teraz sa priam pristrojil a vystrojil k druhej, lebo čože je jemu nájsť si frajerku? Tisíce má dom má, všetko má – milý pán boh vie, čo je to, že sa len oženiť nemôže! Oholil sa teda na Silvestra tak hladučko, že hoc priam ten ostrý čas dosť bol sporý v oraní jeho okružlej tváriky, predsa tak ulízane vyzeral, ako

čo by ešte len k štvrtému krížiku sa poberal, bár kto ho dobre znal, vedel, že dnes o polnoci vhaše do piateho. Doťahoval on teda priam päťdesiateho roku svojho života. V tomto teda okamihu, v ktorom mu čas toho päťdesiateho Silvestra na chrbát vytína, rozmyšľa usilovne o tom, ako by už predsa raz mohol zlomiť tie reťaze mládeneckej slobody. Lebo to povedať musíme, že sa bol pánu Šúplatovi tento stav slobodný už celkovito spríkril a znechutil. Tak to obyčajne býva pri tých starých mládencoch, že sa im aj to, po čom prv pachtili, naposledy znelúbi.

Pán Šúplata sedel pred zrkadlom, a my, aby sme sami nemuseli opisovať nášho Ďord'a, postavíme len to zrkadlo pred láskavé čitateľstvo, aby ho samo vidieť mohlo. Ale zrkadlo musíme opísať.

Cez prostriedok beží hrubá čiara, a to je rozpuklina skla – vari bolo veľmi silné a od sily sa puklo. Jeho rámiky a malý fioček boli z hrubého papiera, pooblepované pekným, kvietkovaným papierom. V tomto puknutom zrkadle vidieť krivý nos a nadrapené oko. Ale to sa len tak zdá, lebo Šúplata má nos ešte dosť rovný a jeho oko je tiež na svojom mieste. Vlasy sa mu na hlave trochu pobelievajú, ale čo sa ktorý len trochu väčší zabelie, hneď ho pán Šúplata čímisi potiera, takže keď vstal od zrkadla, jeho hlavička ani len nemyslela na šediny. Ale aké sú oči, to sa v zrkadle nedá dobre vidieť. Už neviem, či sú ozaj také akési pomútené, a či je sklo na ňom zaprášené a pomastené, keď ho Šúplata vždy prstami utieral, aby len dobre mohol všetky biele vlásy vidieť a tak každý natrieť. Zuby má pekné, čierne ako havran a komu sa také páčia, nemá nič nad ne krajšie. Postava sa celá síce v zrkadle nevidí, lebo neváži – lo päť centov a neviselo na dvoch klincoch od povaly až po zem, ale nakol'ko sa dá súdiť podľa hlavy, ktorá celé zrkadlo zaplňa., nie je malá.

Naveky sedieť nemohol, to sa vie, najmä keď sa kamsi strojil. Zato

Rimavská Sobota: Kríza? Tu je už roky. Kto už mňa zamestná

SLOVAK

VEĽKÉ TRADIČNÉ fabriky v regióne zatvorili takmer všetky už pred rokmi. Teraz začal hromadne prepúšťať mäsokombinát Tauris. Veľa sa toho na rimavskosobotskom úrade práce od krízy však nezmenilo.

RIMAVSKÁ SOBOTA. V stredu sa na úrade práce začína pracovať ráno od deviatej. Tesne pred deviatou sa zbiehajú prví ľudia a fajčia pred vynoveným vchodom.

Prichádzajú samostatne aj v hlúčkoch. Niektorí ako sprievod partnerovi či partnerke, veď aj tak nemajú doma čo robiť. Niektorí prišli aj s deťmi, ktoré nemali kde nechať, pretože aspoň jeden člen rodiny ešte pracuje.

Keď sa na prízemí otvoria hneď prvé dvere z chodby s nápisom Prvotná evidencia nezamestnaných, rýchlo sa vytvorí rad asi dvadsiatich ľudí.

Rad zväčša mladých ľudí do tridsať rokov a niekoľkých prešedivých hláv sa nerozplynie do obedňajšej prestávky úradu.

Pred dvomi rokmi zatvorili v Rimavskej Sobote desaťročia fungujúci pivovar a cukrovar. Budovu cukrovaru na okraji mesta už rozoberajú. *Nadalej* funguje konzerváreň Riso, no kým pred rokmi rovnako ako cukrovar či pivovar zamestnávala stovky ľudí, dnes si vystačí s desiatkami.

„Nemáme čo povedať. Aj tak nám nikto nepomôže. Chceme počuť pozitívne správy,” začnú pokrikovať ľudia čakajúci pred dverami, keď sa ich opýtame na prácu a na situáciu v meste.

Hovoria, že k tomu nemajú čo povedať, pretože tu sa nič nezmenilo. Ani od októbra, ani od januára, ani od pádu socializmu. A v tomto regióne sa už ani nič nezmení.

„Robil som, donedávna, do konca roka. V Bratislave som bol už dva roky,” hovorí Jozef. Robil na stavbe, mali partiu a chodili po celom Slovensku. Nehovorí, že bol spokojný, no robiť musí. „Ale čo si človek vyberie?” Teraz ich firma prepúšťala, najskôr v decembri,

potom znovu v januári.

A čo budete robiť teraz? „Niekam pôjdem. Čo tu? Tu vám nič neponúknem, ani sa tu nič nezmení.”

Dvadsaťročného Gábora prepustili pred tromi týždňami z nábytkárskeho podniku vo Filakove.

Robil tam osem mesiacov, teraz potrebovali niekoho prepustiť, tak odišiel ako najkratšie zamestnaný. „Už nepôjdem robiť nikam. Budem doma a niečo vymyslím,” nechce povedať, z čoho bude bez práce žiť.

Všetci netrpezliví z čakania pred dverami sa zhodujú, že im na úrade nemajú čo ponúknuť. Chodia sa hlásiť, aby za nich niekto aspoň na čas platil zdravotné odvody.

Máme ísť ku Kórejčanom, kde nás ešte počas skúšobnej vyhodí, aby dostali príspevok na ďalších nových a my nič? Narážajú na podmienky v kórejskej firme Sewon, ktorá už rok v bývalých kasárňach vyrába káblkové zväzky a zamestnáva asi 500 ľudí. Sťažujú si, že prestávky sú vraj krátke a skladať nonstop celý deň káble sa nedá.

Parlament dnes prelomil veto prezidenta Andreja Kisku a potvrdil zákon, ktorý obmedzuje hranie a spievanie hymny cudzieho štátu na Slovensku a ktorý športovcom pri reprezentácii krajiny nariadil uprednostniť na dresoch štátny znak.

Tieto zmeny presadili v snemovni poslanci Slovenskej národnej strany. Ďalšia koaličná strana Most-Híd už predložila do snemovne návrh, ktorý verejnosti hranie a spievanie hymny cudzích krajín umožní.

Podmienky hrania cudzej hymny

Schválená novela o štátnych symboloch umožňuje hrať alebo spievať hymnu cudzích krajín na Slovensku v prípade, že je prítomná aj oficiálna delegácia daného štátu.

Podľa vyjadrenia šéfa SNS a predsedu parlamentu Andreja Danku zmieňované obmedzenie sa vzťahuje len na hranie a spievanie hymny iných štátov počas štátneho sviatku, výročia a ďalších význam-

ných príležitostí. Novela nadobudne účinnosť v polovici mája.

Zatiaľ nie je jasné, či nové pravidlá ovplyvnia aj MS v hokeji 2019, ktoré od dnes do 26. mája hostuje Bratislava a Košice. Po zápasoch je totiž pravidlom, že sa hrá hymna víťazného mužstva.

Hranie hymny je okrem iného súčasťou oficiálneho uvítacieho ceremoniálu pri návšteve vrcholných zahraničných politikov v krajine pod Tatrami. Napríklad Maďari však používajú svoju hymnu pri rôznych príležitostiach vrátane náboženských obrádov v kostoloch a tiež na futbalových zápasoch.

Pomohli kotlebovci

Predlohu zákona ešte pri pôvodnom hlasovaní v marci podporili aj poslanci strany Most-Híd. Jej predseda Béla Bugár sa potom za hlasovanie ospravedlnil, hoci sám sa ho z dôvodu rekonvalescencie po operácii nezúčastnil.

Predstavitelia politických strán potom požiadali prezidenta Kisku, aby novelu zákona vetoval. Hlava štátu tak urobila, pri opätovnom hlasovaní ju poslanci za Most-Híd už nepodporili.

Snemovňa veto prezidenta prelomila vďaka hlasom poslancov zvyšných vládnych strán a časti opozície vrátane krajne pravicovej strany Kotleba-Ludová strana Naše Slovensko.

Nový zákon z dielne Mosta-Hídu

Most-Híd už do snemovne predložil novelu zákona, po ktorej schválení bude aj verejnosti povolené hranie a spievanie hymny cudzieho štátu. Predlohu parlament prerokuje v zrýchlenom režime. Iniciatívou strany Most-Híd sa snemovňa nemohla zaoberať pri prerokúvaní vetovaného zákona, pretože prezident ho navrhol neschváliť ako celok.

Novelu zákona o štátnych symboloch predložili poslanci SNS najmä v reakcii na postup hokejového zväzu, ktorý na dresy reprezentácie pre majstrovstvá sveta nechal zobrazovať upravený štátny

ZDA razkrile načrt za odkup slabih naložb. Ameriško finančno

SLOVENIAN

WASHINGTON (ZDA) – Ameriško finančno ministrstvo je danes predstavilo dolgo pričakovani načrt za odkup slabih naložb, ki zavirajo okrevanje finančnega sistema. Načrt, s katerim želi vlada pomagati finančnemu sistemu ter prispevati k čim prejšnjemu izhodu iz finančne in gospodarske krize, je uvodoma povzročil skokovito rast borznih indeksov.

Osrednji steber načrta je poseben javno-zasebni investicijski program za slabe naložbe, za katerega bo ameriška vlada namenila od 75 do 100 milijard dolarjev državnih sredstev. Ta naj bi nato skupaj z udeležbo zasebnega sektorja ustvarila za 500 milijard dolarjev "kupne moči" za slabe naložbe, pri čemer bi se čez čas lahko celo podvojila na 1000 milijard dolarjev. Ministrstvo pričakuje, da bo sodelovala široka paleta zasebnih investorjev, od pokojninskih skladov do zavarovalnic, skladov tveganega kapitala in drugih.

Finančno ministrstvo pojasnjuje, da je javno-zasebni pristop, ki ga ubira ta načrt, boljši od tega, da bi čakali na to, da se banke počasi znebijo slabih naložb, ali od tega, da vlada neposredno kupuje te naložbe. Načrt, katerega obrise je finančni minister Timothy Geithner predstavil že februarja, je sicer ključnega pomena za okrevanje pešajočega bančnega sistema po visokih izgubah z naslova ameriške nepremičninske krize in za umirjanje gospodarskih razmer.

S tem svežim denarjem bi finančnim ustanovam pomagali, da se znebijo tako imenovanega "okuženega premoženja", vrednostnih papirjev na podlagi drugorazrednih hipotekarnih posojil, katerega kopičenje je privedlo do sedanje krize. Večina državnega denarja bo prišla v obliki posojil Zveznih rezerv in Zvezne korporacije za zavarovanje depozitov (FDIC). Vlada je sodelovanje naredila privlačno s tem, da bo nosila največji del tveganj.

Zadeva bo potekala tako, da bo na primer zasebni investitor plačal

le nekaj odstotkov cene za odkup slabih naložb banke, preostali denar pa bo s posojilom dala vlada, tretji del pa pride iz lani potrjenega 700 milijard dolarjev vrednega sklada za boj proti finančni krizi.

Ko je Geithner februarja napovedal omenjeni načrt, so borzni indeksi zaradi pomanjkanja informacij, kako točno bo izveden, strmo padli. Tokrat pa je bilo vsaj uvodoma po objavi načrta povsem drugače – 10. februarja je indeks Dow Jones zgrmel za 380 točk, danes pa je v prvi uri borznega trgovanja poskočil za 257 točk.

O programu bo še danes govoril predsednik ZDA Barack Obama, saj Geithner tokrat ni šel pred kamere, ampak je ministrstvo le objavilo podrobnosti načrta. Glede na uvodni odziv finančnih trgov bi se načrt lahko obnesel, vendar pa je sodelovanje zasebnih vlagateljev sedaj malce vprašljivo, ker v zveznem kongresu še vedno razsaja vročica po novici o 165 milijonih dolarjev za bonuse direktorjem zavarovalnice AIG, pojasnjujejo analitiki.

Predstavniški dom je za bonuse direktorjem podjetij, ki dobivajo vladno pomoč, potrdil predlog za 90-odstotno obdavčitev. Senat tega še ni storil in administracija po navedbah analitikov ne kaže veliko navdušenja za tako drastične poteze, vendar pa je ozrače "zastrupljeno". Vlagatelji pač ne bi radi tvegali s sodelovanjem, če bo vsaka njihova poteza in morebitna napačka pod kongresnim mikroskopom.

Ocene okrog tega, koliko je "okuženega premoženja", se gibajo okrog 2000 milijard dolarjev, program finančnega ministrstva pa ima za uvod zmogljivost, da odkupi za okrog 500 do 1000 milijard dolarjev. Težava je v tem, da je od 700 milijard dolarjev paketa proti finančni krizi ostalo le malo denarja oziroma morda le dovolj, da se program zažene. Ministrstvo za finance bo najverjetneje moralo znova v kongres po dodaten denar, kar bo ponovno povzročilo cirkus medsebojnih obtožb in odpora, še

dodajajo analitiki.

Kako v zavarovanem mestnem gozdu namesto potoka teče odprti vod kanalizacije, ki konstantno obremenjuje okolje.

Stražun že dolgo ni več mestni gozd, kakršnega bi si želeli in bi ga mesto zaslužilo. Divjim odlagališčem pomladanske čistilne akcije niso prišle do živega, gozd je poligon za adrenalinske motorne navdušence, a v najslabšem stanju je hrbtenica največjega mestnega gozda, ki je varovan kot vrednota, saj je zadnji ostanek sveta, kakršen je bil ob Dravi nekoč – Stražunski potok. To pravzaprav ni potok, ampak kanalizacijski jarek.

Kje doteka voda iz kanalizacije?

Ob našem obisku je bil »izvir« ali pričetek potoka, razbremenilni objekt pod Nasipno ulico, popolnoma suh. Kako je mogoče, da se nekaj kilometrov nižje ob istem času v staro strugo Drave izliva potok, poln fekalij? Kje torej v strugo, ki je speljana skozi gozd, doteka voda iz kanalizacije? Natančnega odgovora ni.

Četudi gre za jarek, ki deluje kot razbremenilnik ob zajetnejšem deževju, so nekje ob poti vanj speljani odtoki iz domačih kopalnic, nekaj je tudi naravnega povirja, a pod črto – voda v Dravi pristane neočiščena. Kar naj bi bil potok, je tako pravzaprav odprti vod kanalizacije, ki konstantno obremenjuje okolje, in namesto da bi se odpadne vode očistile v čistilni napravi v Dogošah, se izlijejo v Dravo v krajinskem parku na območju Natura 2000. Tudi okoliški prebivalci vedo povedati, da se iz potoka širi smrad.

Bremena za okolje

Na situacijo že leta opozarja ekotoksikolog Boris Kolar. Prejšnja županska garnitura je obljubila, da se bo lotila težave, a še pred iztekom mandata je pozabila na obljubo. V Stražunu je več okoljskih težav. Fekalije obremenjujejo okolje z mikroorganizmi, ki so lahko nevarni pitni vodi, rušijo rečni ekosistem,

Henryk Sienkiewicz

„Quo Vadis?”

POLISH

Rozdział 1

Petroniusz obudził się zaledwie koło południa i jak zwykle, zmęczony bardzo. Poprzedniego dnia był na uczcie u Neronu, która przeciągnęła się do późna w noc. Od pewnego czasu zdrowie jego zaczęło się psuć. Sam mówił, że rankami budzi się jakby zdrętwiały i bez możliwości zebrania myśli. Ale poranna kąpiel i staranne wygniatanie ciała przez wprawionych do tego niewolników przyspieszało stopniowo obieg jego eniwej krwi, rozbudzało go, cucilo, wracało mu siły, tak że z elaeothesium, to jest z ostatniego kąpielowego przedziału, wychodził jeszcze jakby wskrzeszony, z oczyma błyszczącymi dowcipem i wesołością, odmłodzon, pełen życia, wykwinny, tak niedościgniony, że sam Otho nie mógł się z nim porównać, i prawdziwy, jak go nazywano: arbiter elegantiarum.

W łaźniach publicznych bywał rzadko: chyba że zdarzył się jakiś budzący podziw retor, o którym mówiono w mieście; lub gdy w efebiach odbywały się wyjątkowo zajmujące zapasy. Zresztą miał w swej insuli własne kąpiele, które słynny wspólnik Sewerusa, Celer, rozszerzył mu, przebudował i urządził z tak nadzwyczajnym smakiem, iż sam Nero przyznawał im wyższość nad cezariańskimi, chociaż cezariańskie były obszerniejsze i urządzone z nierównie większym przepychem.

Po owej więc uczcie, na której znudziwszy się błaznowaniem Watyniusza brał wraz z Neronem, Lukanem i Senecjonem udział w diatrybie: czy kobieta ma duszę – wstawszy późno, zażywał, jak zwykle, kąpeli. Dwaj ogromni balneatorzy złożyli go właśnie na cyprysowej mense, pokrytej śnieżnym egipskim bysem – i dłońmi, maczanymi w wonnej oliwie, poczęli nacierać jego kształtne ciało – on zaś z zamkniętymi oczyma czekał, aż ciepło laconicum i ciepło ich rąk przejdzie w niego i usunie zeń znużenie.

Lecz po pewnym czasie przemó-

wił – i otworzywszy oczy jał rozpytywać o pogodę, a następnie o gemmy, które jubiler Idomen obiecał mu przysłać na dzień dzisiejszy do obejrzenia... Pokazało się, że pogoda jest piękna, połączona z lekkim powiewem od *Gór Albańskich*, i że gemmy nie przyszły. Petroniusz znów przymknął oczy i wydał rozkaz, by przeniesiono go do tepidarium, gdy wtem spoza kotary wychylił się nomenclator oznajmiając, że młody Markus Winicjusz, przybyły świeżo z Azji Mniejszej, przyszedł go odwiedzić.

Petroniusz kazał wpuścić gościa do tepidarium, dokąd i sam się przeniósł. Winicjusz był synem jego starszej siostry, która przed laty wyszła za Marka Winicjusza, męża konsularnego z czasów Tyberiuszowych. Młody służył obecnie pod Korbulonem przeciw Partom i po ukończonej wojnie wracał do miasta. Petroniusz miał dla niego pewną słabość, graniczącą z przywiązaniem, albowiem Markus był pięknym i atletycznym młodzieńcem, a zarazem umiał zachowywać pewną estetyczną miarę w zepsuciu, co Petroniusz cenił nad wszystko. Pozdrowienie Petroniuszowi! – rzekł młody człowiek wchodząc sprężystym krokiem do tepidarium – niech wszyscy bogowie darzą cię pomyślnością, a zwłaszcza Asklepios i Kipryda, albowiem pod ich podwójną opieką nic złego spotkać cię nie może.

– Witaj w Rzymie i niech ci od poczynek będzie słodki po wojnie – odrzekł Petroniusz wyciągając rękę spomiędzy fałd miękkiej karbassowej tkaniny, w którą był obwinięty. – Co słysząc w Armenii i czy bawiąc w Azji nie zawadziłeś o Bitynię?

Petroniusz był niegdyś rządcą Bitynii i co większa, rządził nią sprężysto i sprawiedliwie. Stanowiło to dziwną sprzeczność z charakterem człowieka słynnego ze swej zniewieściałości i zamiłowania do rozkoszy – dlatego lubił wspominać te czasy, albowiem stanowiły one dowód, czym by być mógł i umiał, gdyby mu się podo-

bało.

– Zdarzyło mi się być w Heraklei – odrzekł Winicjusz. – Wysłał mnie tam Korbulo z rozkazem ściągnięcia posiłków.

– Ach, Heraklea! Znałem tam jedną dziewczynę z Kolchidy, za którą oddałbym wszystkie tutejsze rozwódki, nie wyłączając Poppei. Ale to dawne dzieje. Mów raczej, co słysząc od ściany partyjskiej. Nudzą mnie wprawdzie te wszystkie Wologezy, Tyrydaty, Tygranesy i cała ta barbaria, która, jak twierdzi młody Arulanus, chodzi u siebie w domu jeszcze na czworakach, a tylko wobec nas udaje ludzi. Ale teraz dużo się o nich mówi w Rzymie, choćby dlatego, że niebezpiecznie mówić o czym innym.

– Ta wojna źle idzie i gdyby nie Korbulo, mogłaby się zmienić w klęskę.

– Korbulo! Na Bakcha! Prawdziwy to bożek wojny, istny Mars: wielki wódz; a zarazem zapalczywy, prawy i głupi. Lubię go, choćby dlatego, że Nero go się boi.

– Korbulo nie jest człowiekiem głupim.

– Może masz słusność; a zresztą wszystko to jedno. Głupota, jak powiada Pyrron, w niczym nie jest gorsza od mądrości i w niczym się od niej nie różni. Winicjusz począł opowiadać o wojnie, lecz gdy Petroniusz przymknął powieki, młody człowiek, widząc jego znużoną i nieco wychudłą twarz, zmienił przedmiot rozmowy i jał wypytywać go z pewną troskliwością o zdrowie. Petroniusz otworzył znów oczy.

Zdrowie!... Nie. On nie czuł się zdrow. Nie doszedł jeszcze wprawdzie do tego, do czego doszedł młody Sisenna, który stracił do tego stopnia czucie, że gdy go przynoszono rano do łaźni, pytał: „Czy ja siedzę?” Ale nie był zdrow. Winicjusz oddał go oto pod opiekę Asklepiosa i Kiprydy. Ale on, Petroniusz, nie wierzy w Asklepiosa. Nie wiadomo nawet, czym był synem ten Asklepios, czy Arsinoe, czy Koronidy, a gdy matka niepewna, cóż dopiero mówić o ojcu. Kto

Po roku przerwy wraca Lubuskie Lato Filmowe. Szyc zaśpiewa w Łagowie?

POLISH

DZISIAJ RADNI sejmiku »klep-nęli» marszałkowską decyzję o przekazaniu 200 tys. zł na imprezę gminie, która organizuje festiwal z zielonogórskim Klubem Kultury Filmowej.

Szansa na to, że ubiegłoroczna przerwa to incydentalny przypadek pojawiła się kiedy w grudniu ub. roku radni przegłosowali w budżecie 200 tys. zł na organizację Lubuskiego LATA FILMOWEGO. W lutym marszałek zdecydował, że pieniądze przekaze wójtowi gminy Łagów

- Gmina wraz z organizatorem będzie głównym wykonawcą tego zadania - tłumaczył wicemarszałek Tomasz Wontor a marszałek Marcin Jabłoński dodawał: - Nie mogliśmy po prostu przekazać pieniędzy stowarzyszeniu, natomiast, jeśli gmina nie wywiąże się z zadania będzie musiała pieniądze zwrócić - mówi Jabłoński.

Żeby pieniądze rzeczywiście wpłynęły do gminy, decyzję marszałka musieli jeszcze potwierdzić radni Sejmiku. Zrobili to dzisiaj.

W uzasadnieniu o przekazaniu dotacji czytamy: - Początkowo był to jedyny ogólnopolski festiwal filmowy, podczas którego odbywały się seminaria i spotkania dyskusyjne na temat filmu polskiego. Dziś stał się festiwalem międzynarodowym promującym szczególnie kinematografię krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Lubuskie Lato Filmowe jest przeglądem, a jednocześnie miejscem promowania filmów o wybitnych walorach artystycznych, jest to również forum dyskusyjne ludzi kina i krytyków filmowych.

Festiwal w Łagowie trwale wpisał się w mapę kulturalnych wydarzeń nie tylko w Polsce, ale również w Europie i poza jej granicami. Jest to jedno z nielicznych przedsięwzięć kulturalnych wpisanych w strategię rozwoju kultury w województwie lubuskim, które dobrze promuje lubuskie w mediach ogólnopolskich i zagranicznych”.

Teraz rada gminy musi wpisać otrzymane pieniądze do swojego

budżetu. Zgodnie z planem wydatków przedstawionym przez wójta Łagowa Ryszarda Oleszkiewicza dotacja od marszałka zostanie przeznaczona m.in. opłacenie pracowników LLF-u, zakup materiałów, transport i łączność. Ale pieniądze od marszałka to zaledwie kropla w morzu potrzeb. Koszt całej imprezy to 738 tys. zł. Pieniądze będą potrzebne jeszcze m.in. na nagrody (65 tys. zł), koszty zakwaterowania i noclegi (68 tys. zł), honoraria (78 tys. zł).

Dlatego impreza będzie finansowana dwutorowo. - Złożyliśmy wnioski o dofinansowanie wszędzie, gdzie tylko możliwe i czekamy na efekty. Niestety pierwsze decyzje będą dopiero na koniec maja, początek czerwca. Dlatego gra jest trochę ryzykowana, organizujemy imprezę do końca nie wiedząc, jakimi środkami będziemy dysponować - mówi Andrzej Kawala, szef Klubu Kultury Filmowej, współorganizator imprezy.

Festiwal odbędzie się w dniach 21-28 czerwca.

Przewodniczący Rady Europejskiej i najdłużej urzędujący premier III RP otrzymał tytuł Człowieka Roku „Gazety Wyborczej”. - Od nas wszystkich zależy, czy temperatura politycznego sporu będzie spadać do akceptowalnej. Czy odnajdziemy w sobie zdolność odgadywania emocji tych, którzy się od nas odwracają - mówił Donald Tusk.

Donald Tusk odbierał nagrodę dla Człowieka Roku przy akompaniamencie „Ody do radości”. W prezencie dostał mapę Gdańska z XVIII wieku, aby - jak powiedział prezes Agory Bartosz Hojka - wiedział, jak wracać z Brukseli do domu, oraz prenumeratę „Wyborczej” na sto lat. Wręczając wyróżnienie Adam Michnik odniósł się do związanych z Tuskiem nadziei: - Tak jak od Polski zaczął się upadek komunizmu i demontaż berlińskiego muru, tak od Polski zacznie się koniec dobrej zmiany - mówił redaktor naczelny. A prowadzący galę Maciej Stuhr metafo-

rycznie żartował, że ochrona prosi o odholowanie białego konia, który stanął na podjeździe.

Najlepsze rzeczy odbywały się w spokoju

Przemawiając do licznych obecnych i byłych polityków, naukowców, przedstawicieli korpusu dyplomatycznego, Tusk nawiązał do filozofii „Gazety Wyborczej”. Przypomniał, że jest ona elementem historii „Solidarności”, i dodał, że właśnie „Wyborcza” uczyła młodych wartości takich jak potrzeba porozumienia i kompromisu. Tusk stwierdził, że w czasie, gdy powstawała, trzeba było nadzwyczajnej determinacji, „by zwycięstwo nie oznaczało wyeliminowania kogoś, kto jest naszym wrogiem i oponentem”.

Tusk mówił, że być może filozofia Adama Michnika zapobiegła konfliktom społecznym w Polsce w latach 90. A z takiego sposobu myślenia wywodziły się najważniejsze przełomowe zdarzenia w ostatnich latach: Okrągły Stół czy też wcześniejsze Porozumienia Sierpniowe. - Najlepsze rzeczy, które działy się w historii ojczyzny, odbywały się w spokoju społecznym - podkreślił.

Tusk mówił, że traktuje „Wyborczą” jak swoją gazetę i czuje się z nią związany nawet dłużej niż 30 lat. Wspominał, że 40 lat temu zaprosił na nielegalne spotkanie ze studentami i prelekcję Adama Michnika. Jednak w ostatniej chwili przyszedł Bogdan Borusewicz i powiedział, że Michnika aresztowano. - Gdy na spotkaniu Borusewicz powiedział, że to ja mam przemawiać zamiast Michnika, rozległ się jęk zawodu, jakiego nie słyszałem nigdy wcześniej ani później - żartował.

Na konflikcie wszyscy tracimy

Mówiąc o wyzwaniach dla Polski i Europy, wzywał do zachowania jedności transatlantyckiej, mimo że od czasu do czasu w USA może się pojawić polityk uważający, że Unia Europejska jest konkurencją.

- Chciałbym, aby ci, którzy

Pieļauj atstāt tikai vienu Latvijas Radio kanālu saistībā ar pamatīgo līdzekļu

LATVIAN

LATVIJAS RADIO šodien Nacionālajā Radio un televīzijas padomē iesniedza sagatavoto biznesa plānu. Viens no plānā pieļautajiem scenārijiem paredz atstāt tikai vienu Latvijas Radio kanālu.

Plāns tika izstrādāts, lai risinātu Latvijas Radio finanšu problēmas, kas radušās šogad samazinātās valsts dotācijas un parādu dēļ, nra.lv informēja Latvijas Radio preses sekretāre Ilze Vasermane.

NRTP kopumā bija apmierināta ar izstrādāto plānu, un pēc nelielu tehnisku labojumu veikšanas rītas tiks iesniegts Finanšu ministrijā.

Biznesa plānā izvērtētas trīs turpmākās radio darbības versijas. Pirmajā versijā tiktu saglabāts pašreizējais darbības mērogs un visas radošās struktūras. Otrajā darbības versijā būtu jāsamazina apraide programmām Latvijas Radio 3 – Klasika un Latvijas Radio 4 – Doma laukums, saglabājot tikai Rīgas un, iespējams, Daugavpils raidītājus. Šajā variantā nebūtu iespējas nodrošināt arī Latvijas Radio 5 – Radio NABA darbību. Savukārt trešajā versijā darbu turpinātu tikai viens radio kanāls, kurā būtu jāatspoguļo visu sabiedrības grupu intereses.

Šādā darbības variantā būtu nepieciešami ārkārtīgi lieli līdzekļi atlaižamo darbinieku kompensācijām, kā arī būtiski pasliktinātos reālās iespējas apmaksāt pašreizējos parādus, uzsver Latvijas Radio. Turklāt šāda viena kanāla darbība nav uzskatāma par sabiedrisko mediju, kas pilnvērtīgi veic sabiedrisko misiju, nodrošinot informāciju iespējami plašākai sabiedrības daļai.

Apzinoties sarežģīto ekonomisko situāciju valstī un jaunās valdības saspringto darba grafiku, Latvijas Radio tomēr cer uz iespējami ātru jautājuma risināšanu, jo tuvākajos divos mēnešos sagaidāma līdz šim atlikto maksājumu un finanšu saistību termiņu aktualizācija.

Saistībā ar pamatīgo līdzekļu ierobežošanu VBS Latvijas Radio (LR) šobrīd tiek gatavots biznesa

plāns, kurā paredzētas trīs darbības iespējas. Tas nepieciešams, lai sabiedriskais medijs varētu izķepuroties ne tikai no pagājušā gada laikā uzkrātajām parādsaistībām, bet arī nodrošinātu apraidi turpmāk.

”Biznesa plānā pirmais variants paredz saglabāt līdzšinējo kanālu un radošo struktūru apjomu un apraides teritoriju. Otrais variants ieskicē 3. un 4. programmas apraides saglabāšanu tikai Rīgā un, iespējams, arī Daugavpilī. Šādā gadījumā būtu jāslēdz arī 5. programma – Radio Naba,” Neatkarīgajai stāsta LR preses sekretāre Ilze Vasermane.

Radikālākais ir trešais biznesa plāna priekšlikums – atstāt tikai vienu radio kanālu. ”Šāds darbības variants ir pilnīgi absurds, un LR vairs nav uzskatāms par sabiedrisku mediju, kas pilda noteiktu misiju un funkcijas sabiedrības informēšanā,” norāda radio pārstāve.

Kā Neatkarīgajai pastāstīja LR ģenerāldirektora pienākumu izpildītājs Dzintris Kolāts, plāns būs gatavs nākamās nedēļas sākumā, neprecizējot, kas konkrēti tajā paredzēts.

LR šīs sezonas budžetā ir 1,2 miljonus latu liels deficīts, bet parāds ir 640 000 latu. Lielu daļu no parāda veido arī autoratlīdzības, algu un nodokļu samaksai nepieciešamais finansējums. Radio darbinieku skaits ir samazināts par pieciem procentiem, iepirkumi – par 25 procentiem, bet atalgojumam paredzētais finansējums – par 15 procentiem.

Kamēr radio strādā pie redzējuma, kā efektīvāk izlietot valsts piešķirtos līdzekļus un kā pašiem vairāk nopelnīt, iedzīvotāji turpina zvanīt uz LR ziedojumu tālruni un ieskaita līdzekļus arī speciāli atvērtajā ziedojumu kontā. Līdz otrdienai bija saņemti 12 839 lati.

”Saziedotie finanšu līdzekļi tiek izmantoti gan translāciju apmaksai, gan dažādiem saimnieciskajiem izdevumiem, piemēram, degvielas iegādei. Regulāri notiek

ziedojumu komisijas sēdes, kurās tiek izvērtēti iesniegtie pieprasījumi līdzekļu izmantošanai,” piebilst I. Vasermane.

Piektdien, 10. maijā, Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā no gūtajām traumām mira Albānijas karavīrs majors Klodians Tanuši, kurš 6. maijā militāro apmācību laikā cieta negadījumā Ādažu poligonā, vēsta Aizsardzības ministrija.

”Šajā skumjajā brīdī vēlos paust visdziļāko līdzjūtību karavīra tuviniekiem un draugiem, dienesta biedriem un Albānijas tautai. Vēlos pateikties Intensīvās terapijas klīnikas ārstiem un personālam, kuri darīja visu, lai cīnītos par karavīra dzīvību. Latvija ir ļoti pateicīga mūsu sabiedrotajai Albānijai par ieguldījumu NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupā,” uzsver aizsardzības ministrs Artis Pabriks.

”Izsaku visdziļāko atbalstu un līdzjūtību bojāgājušā karavīra tuviniekiem, dienesta biedriem, Albānijas bruņotajiem spēkiem un Albānijas tautai. Ikvienai tautai smags ir karavīra zaudējums, un mēs šajā smagajā brīdī esam kopā ar mūsu sabiedrotajiem,” uzsver Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš.

Jau ziņots, ka pirmdien, 6. maijā, plkst. 9:13 Ādažu poligonā notika negadījums, kura laikā dzīvību zaudēja viens Albānijas bruņoto spēku karavīrs un divi tika nogādāti Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcā. Pēc neatliekamās medicīniskās palīdzības saņemšanas viens no viņiem slimnīcu pameta jau 6. maijā, gūtās traumas bija virspusējas. Otra karavīra stāvoklis bija galēji smags un Intensīvās terapijas klīnikā ārsti cīnījās par viņa dzīvību.

Bojā gājušo Albānijas bruņoto spēku seržanti Zarifi Hasanaju ceturtdien nogādāja dzimtenē.

Militārā policija ir uzsākusi un veic kriminālprocesu par sprādziena faktu Ādažu poligonā. Kriminālprocesā ir veiktas sākotnējās

Išeitis iš pasaulinės krizės – globalių reformų kelias

LITHUANIAN

NOBELIO PREMIJOS LAUREATAS, ekonomistas *Josephas Stiglitzas* aiškina, kad vienintelis būdas pasaulio ekonomikai ištraukti iš krizės – veikti globaliai. J. Stiglitzas nenuilsdamas keliauja po pasaulį ir kalba apie didžiąsias ekonomikos opas bei būdus, kaip jas išgydyti. Berlyne kovo pradžioje jis pabrėžė, kad pasaulio finansinės institucijos keičiasi per lėtai – reformos turi būti kur kas spartesnės.

Pasaulio banko prognozės skamba nepaprastai dramatiškai. Pasak neseniai paskelbtos ataskaitos, pasaulinė finansų krizė skaudžiausiai palietė besivystančias šalis. Jų ūkis paprastai yra priklausomas nuo eksporto, jos neturi finansinių atsargų ir niekas nenori joms skolinti. Tad tokios šalys neturi priemonių kovoti su krize.

Pasaulio banko vadovo Roberto Zoellicko manymu, vienintelė išeitis – glaudus bendradarbiavimas tarp pramoninių valstybių, tarptautinių finansų institucijų ir privačių bendrovių. „Pasaulinė krizė reikalauja pasaulinio sprendimo, – sako R. Zoellickas. – Reikia investuoti į saugumo tinklus, infrastruktūrą ir mažas bei vidutines bendroves, kad sukurtume daugiau darbo vietų ir išvengtume socialinių ir politinių neramumų“.

Tačiau J. Stiglitzo manymu, sprendimų reikia ieškoti kitur. Pasak jo, reikia iš pagrindų reformuoti pasaulio finansų institucijas – ir greitai. Dabartinis reformų tempas, ekonomisto manymu, yra „per lėtas“.

J. Stiglitzas žino, ką kalba – maionios išvaizdos amerikietis buvo vienas pagrindinių *Billo Clintono* administracijos patarėjų ekonomikos klausimais, o 1997–2000 metais dirbo Pasaulio banko vyriausioju ekonomistu.

Pasak J. Stiglitzo, pasaulinės institucijos nėra prisitaikiusios spręsti šiandienos problemų. Pernelyg daug šalių paliktos už sprendimų priėmimo borto (pavyzdžiui, G-8 arba G-20 susitikimuose) arba neturi, ką pasakyti (tokiose insti-

tucijose kaip Tarptautinis valiutos fondas arba Pasaulio bankas). Dėl to šioms institucijoms trūksta legitimumo.

„JT yra vienintelė organizacija, galinti prastumti reikiamas priemones“, – sako J. Stiglitzas. Jo manymu, pasaulinei finansų sistemai pamatus turėtų pakloti JT ir Pasaulinė ekonomikos taryba – tokia, kokią JT Saugumo tarybos pavyzdžiu pasiūlė sukurti Vokietijos kanclerė Angela Merkel vasarį vykusiame Pasaulio ekonomikos forumo.

J. Stiglitzo teigimu, tokie pasiūlymai nėra tik drambliuko svajonės. Priešingai – krizė suteikia puikią progą pasiūlymus paversti tikrove.

Šiuo metu J. Stiglitzas vadovauja ekspertų komisijai, kuriai JT pavedė išnagrinėti galimus tarptautinės pinigų ir finansų sistemos reformos kelius. Ši komisija birželio pradžioje vyksiančioje JT konferencijoje pateiks galutinį pasiūlymą. Pasak J. Stiglitzo, siūlomas planas turės būti radikalus, nes „mums reikia naujos pradžios“.

Penktadienio vakarą netikėtai mirė LRT TELEVIZIJOS laidos „Dviračio žinios“ vedėjas, ekonomikos mokslų daktaras Vytautas Šerėnas, liūdną žinią pranešė lrt.lt. Liūdną naujieną portalui LRT.lt patvirtino V. Šerėno bendražygis Haroldas Mackevičius. Jo teigimu, V. Šerėnas mirė 18 valandą, sustojus širdžiai. Jis mirė eidamas 60 metų. V. Šerėnas laiką leido savo sodyboje Labanoro girios glūduose šalia Girutiškio rezervato. Atvykusiems medikams humoristo atgaivinti nepavyko. „Nebėra Vyto. Užuojausia artimiesiems“, – santūriai socialiniame tinkle „Facebook“ pranešė „Dviračio žinių“ prodiuseris Haroldas Mackevičius.

„Žinios liūdnos ir teisingos“, – BNS sakė H. Mackevičius. Jis teigė šiuo metu važiuojantis į V. Šerėno sodybą, kur ir nutiko nelaimė, tačiau daugiau detalių neatskleidė. LRT generalinė direktorė Monika Garbačiauskaitė-Budrienė savo „Facebook“ profilyje dėl kolegės mirties išreiškė užuojautą jo arti-

miesiems. „Labai liūdna ir šalta. Vytautas buvo Lietuvos politinės satyros korifėjus, jo humoras leido reiškinius vertinti iš kitokio taško. Tai didelis praradimas visai žiniasklaidai. LRT vardu reiškia-me užuojautą Vytauto šeimai ir kolegoms“, – teigė visuomeninio transliuotojo vadovė. Kolegos gedi: tai skaudi ir netikėta žinia Su humoristu, laidos „Dviračio žinios“ vedėju Vytautu Šerėnu ilgus metus dirbę kolegės sukrėsti dėl jo mirties. „Jeigu atvirai, tai labai skaudi ir netikėta žinia. Šiek tiek išmušė iš vėžių, taip netikėtai“, – BNS sakė ilgametis V. Šerėno kolega Arūnas Valinskas. Anot jo, su V. Šerėnu jam teko dirbti daugiau nei dešimt metų, nuo pat laidos „Dviračio šou“ kūrimo pradžios. Jis pabrėžė, kad V. Šerėnas buvo neeilinio talento žmogus. „Jis buvo paprastas vaikas iš Ignalinos, bet buvo apsigynęs daktaro disertaciją. Ko gero, jis iš visų humoristų turėjo netgi aukščiausią mokslinį laipsnį“, – teigė A. Valinskas.

*„Aš jam noriu padėkoti, kad teko su juo eiti ilgus metus kartu. Drauge dirbti, drauge išgyventi, drauge juokauti“, – pridūrė jis. Kolegos mirtis buvo netikėta ir vieną iš „peliukų“ laidoje „Dviračio žinios“ įkūnijančiam aktoriui bei televizijos laidų vedėjui Algiui Ramanauskui. „Baisu. Tai buvo labai netikėta. Jis buvo labai šiltas, labai charizmatiškas žmogus su triuškinančiai geru humoro jausmu“, – BNS sakė humoristas. „Darbas su juo buvo labai lengvas ir malonus“, – pridūrė jis. Kolegos mirtis sukrėtė ir aktorių *Dainių Kazlauską*, kuriam irgi teko dirbti su V. Šerėnu. „Pirmadienį turėjome filmuoti „Dviračio žinių“ reportažą. Labai netikėta, keista. Bent jau iš išvaizdos labai drūtas ir stiprus vyras, nelabai suvokiu, kas čia įvyko“, – BNS teigė aktorius. Šalies vadovai reiškia užuojautą šalies vadovai reiškia užuojautą dėl penktadienio vakarą mirusio humoristo, laidos „Dviračio žinios“ vedėjo Vytauto Šerėno mirties ir teigia, kad Lietuva neteko itin talentingo, kūrybin-*

Лев Толстой «Война и Мир»

RUSSIAN

ДЕНЬ БЫЛ ТЕПЛЫЙ, осенний и дождливый. Пространная перспектива, раскрывавшаяся с возвышения, где стояли русские батареи, *защищавшие* мост, то вдруг затягивалась кисейным занавесом косого дождя, то вдруг расширялась, и при свете солнца далеко и ясно становились видны предметы, точно покрытые лаком. Виднелся городок под ногами с своими белыми домами и *красными* крышами, собором и мостом, по обеим сторонам которого, толпясь, лились массы русских войск. Виднелись на повороте Дуная суда, и остров, и замок с парком, окруженный водами впадения Энса в Дунай, виднелся левый скалистый и покрытый сосновым лесом берег Дуная с таинственной далью зеленых вершин и голубеющими ущельями. Виднелись башни монастыря, выдававшегося из-за соснового, казавшегося нетронутым, дикого леса, и далеко впереди на горе, по ту сторону Энса, виднелись разьезды неприятеля.

Между орудиями, на высоте, стояли впереди начальник арьергарда генерал с свитским офицером, рассматривая в трубу местность. Несколько позади сидел на хоботе орудия *Несвицкий*, посланный от главнокомандующего к арьергарду. Казак, сопровождавший Несвицкому, подал сумочку и фляжку, и *Несвицкий* угощал офицеров пирожками и настоящим допелькюмелем. Офицеры радостно окружали его, кто на коленях, кто сидя потурецки на мокрой траве.

— Да, не дурак был этот австрийский князь, что тут замок выстроил. Славное место. Что же вы не едите, господа? — говорил Несвицкий.

— *Покорно благодарю, князь, — отвечал один из офицеров, с удовольствием разговаривая с таким важным штабным чиновником. — Прекрасное место. Мы мимо самого парка проходили, двух оленей видели, и дом какой чудесный!*

— Посмотрите, князь, — сказал другой, которому очень хотелось взять еще пирожок, но совестно было, и который поэтому при-творялся, что он оглядывает местность, — посмотрите-ка, уж забрались туда наши пехотные. Вон там, на лужку, за деревней, трое тащут что-то. Они проберут этот дворец, — сказал он с видимым одобрением.

И то, и то, — сказал Несвицкий. — Нет, а чего бы я желал, — прибавил он прожевывая пирожок в своем красивом влажном рте, — так это вот туда забраться.

Он указывал на монастырь с башнями, видневшийся на горе. Он улыбнулся, глаза его сузились и засветились.

— *А ведь хорошо бы, господа!*

Офицеры засмеялись.

— Хоть бы поуготать этих монашенок. Итальянки, говорят, есть молоденькие. Право, пять лет жизни отдал бы!

— *Им ведь и скучно, — смеясь, сказал офицер, который был постелее.*

Между тем свитский офицер, стоявший впереди, указывал что-то генералу; генерал смотрел в зрительную трубку.

— *Ну, так и есть, так и есть, — сердито сказал генерал, опуская трубку от глаз и пожима плечами, — так и есть, станут бить по переправе. И что они там мешкают?*

На той стороне простым глазом виден был неприятель и его батарея, из которой показался молочно-белый дымок. Вслед за дымком раздался дальний выстрел, и видно было, как наши войска заспешили на переправе.

Несвицкий, отдуваясь, поднялся и, улыбаясь, подошел к генералу.

— *Не угодно ли закусить вашему превосходительству?* — сказал он.

— Нехорошо дело, — сказал генерал, не отвечая ему, — замешкались наши.

— *Не съездить ли, ваше превосходительство?* — сказал Несви-

цкий.

— Да, съездите, пожалуйста, — сказал генерал, повторяя то, что уже раз подробно было приказано, — и скажите гусарам, чтоб они последние перешли и зажгли мост, как я приказывал, да чтобы горючие материалы на мосту еще осмотреть.

— Очень хорошо, — отвечал Несвицкий.

Он кликнул казака с лошастью, велел убрать сумочку и фляжку и легко перекинул свое тяжелое тело на седло.

— Право, заеду к монашенкам, — сказал он офицерам, с улыбкою глядевшим на него, и поехал по вьющейся тропинке под гору.

— *Нут-ка, куда донесет, капитан, хватите-ка!* — сказал генерал, обращаясь к артиллеристу. — Позабавьтесь от скуки.

— *Прислуга к орудиям! — командовал офицер, и через минуту весело выбежали от костров артиллеристы и зарядили.*

— Первое! — послышалась команда.

Бойко отскочил 1-й номер. Металлически, оглушая, зазвенело орудие, и через головы всех наших под горой, свистя, перелетела граната и, далеко не долетев до неприятеля, дымком показала место своего падения и лопнула.

Лица солдат и офицеров повеселели при этом звуке; все поднялись и занялись наблюдениями над видными, как на ладони, движениями внизу наших войск и впереди — движениями приближавшегося неприятеля. Солнце в ту же минуту совсем вышло из-за туч, и этот красивый звук одинокого выстрела и блеск яркого солнца слились в одно бодрое и веселое впечатление.

VII.

Над мостом уже пролетели два неприятельские ядра, и на мосту была давка. В середине моста, слезши с лошади, прижатый своим толстым телом к перилам, стоял князь Несвицкий. Он, смеючись, оглядывался на-

Люди, голосовавшие за Обаму, не хотели, чтобы США оставались в

RUSSIAN

ВЛИЯТЕЛЬНЫХ кланов Республиканской партии поддерживают президента-демократа. Первой республиканкой, открыто заявившей о поддержке *Обамы*, стала *Сьюзен Эйзенхауэр*, наследница одной из самых прославленных республиканских семей Америки, внучка президента *Дуайта Эйзенхауэра*. Она начала агитировать за Обаму задолго до того, как даже партия демократов избрала его своим кандидатом.

Сьюзен Эйзенхауэр продолжает активно участвовать в двухпартийной коалиции политических мэтров, готовящих переформатирование российско-американских отношений. На прошлой неделе она встречалась с президентом Дмитрием Медведевым в составе группы Гэри Харта и генерала Брента Скоукрофта. Почему американцы отказываются от традиционных партийных предпочтений и чего ожидает от Обамы американский народ – об этом Сьюзен Эйзенхауэр рассказала в интервью специальному корреспонденту «Газеты» Надежде Кеворковой.

– Вы работали на кандидата Обаму в ходе выборов. Можете ли сейчас сказать, что довольны результатом своих усилий?

– Конечно, ведь он избран президентом. Если говорить серьезно, то мы не ожидали, что успех будет таким ошеломляющим. Это означало, что его поддержка была очень высокой. И сейчас одобрение велико, более 70%. Это очень много, и это впечатляет. Все это придает президенту Обаме большую политическую уверенность в его действиях.

– Как случилось, что внучка Эйзенхауэра, связанная исторически с Республиканской партией, работала на кандидата от демократов? Почему вообще некоторые республиканцы поддерживали демократов?

– Это случилось потому, что Республиканская партия изменилась. Кандидаты от респу-

бликанцев не были впечатляющими, их идеи не вдохновляли, но отражали общие настроения партии, которая столь драматически переменялась за последние 20–25 лет. Среди республиканцев существовало большое напряжение, в том числе разное понимание перспектив партии в будущем.

Наличествовало и большое организационное разделение. Поэтому когда у демократов появился привлекательный кандидат, на удивление много республиканцев проголосовало за него.

Я была первым республиканцем, работавшим в избирательной кампании демократов. И долгое время я была единственной от республиканцев, кто открыто выступал в его поддержку. Я выступила в его поддержку еще в феврале 2008 года, за полгода до его выдвижения в качестве кандидата от демократов. В августе в штаб Обамы уже пришли многие от республиканцев, чтобы работать на его избрание (Обаму поддержали *Коллин Пауэлл*, бывший госсекретарь Буша, *Джеймс Лич*, бывший конгрессмен от Айовы, *Джеймс Уитакер*, мэр Фэрбанкса с Аляски, банкир *Джон Каннинг*).

Но и к Маккейну перешел *Джо Либерман*, шедший на выборы в 2000 году связке с Гором. – «Газета».) И уже тогда многие республиканцы говорили мне, что будут голосовать за Обаму.

Избранный президент Украины *Владимир Зеленский* заявил, что поведение действующего главы государства *Петра Порошенко* напоминают ему «*туриста в египетском отеле*», который перед выселением начинает забирать «*сувениры*».

По словам политика, в таких ситуациях воспитанные люди сдают номер и ждут трансфера, Порошенко же «*никак не успокоится*».

«*Тацит полотенца, тапочки и берет все подряд со шведского*

стола», – заявил Зеленский в своем видеообращении в соцсети.

Он напомнил, что за последние дни Порошенко произвел целый ряд перестановок в высших эшелонах власти и «*раздал звания*» генералов двум десяткам лиц. Также он напомнил, что президент присвоил звание героя главе СБУ *Василию Грицаку*.

Зеленский призвал Порошенко «*сдать ключ и рассчитаться за мини-бар*», добавив, что тому «*еще таможню и паспортный контроль проходить*».

В пятницу команда избранного президента заявила о готовности документа по роспуску Верховной рады. Также сторонники Зеленского призвали парламент не тянуть с инаугурацией и назначить ее на 19 мая. По мнению команды нового лидера, Рада тянет время, чтобы не допустить досрочного роспуска.

К началу прошлого года в официальном реестре залогов числилось около 2 млн. автомобилей и с каждым годом их число растет. А это значит, что залоговый автомобиль легко встретить на вторичном рынке. И покупка даже, казалось бы, идеальной машины может обернуться катастрофой. Портал «*АвтоВзгляд*» расскажет, как мошенники наживаются на залоговом транспорте и подскажет покупателям, как уберечь себя от подобных проблем.

Но для начала напомним, какие автомобили считаются находящимися в залоге. Итак, машина может стать залоговой, если владелец оформил потребительский кредит в банке или микрофинансовой организации под залог транспортного средства. В случае невыплаты одолженных денег банк имеет право присвоить машину себе. Так же автомобиль оказывается в залоге, если был приобретен на условиях автокредита. В этом случае авто считается залоговым до полного погашения займа.

Валеріян Підмогильний

«Місто»

UKRAINIAN

ЗДАВАЛОСЬ, далі пливти нема куди.

Спереду Дніпро мов спинився в несподіваній затоці, оточений праворуч, ліворуч і просто зелено-жовтими передосінніми берегами. Але пароплав раптом звернув, і довга, спокійна смуга річки протяглася далі до ледве помітних пагорків на обрії.

Степан стояв коло поруччя на палубі, мимоволі пірнаючи очима в ту далечинь, і мірні удари лопастей пароплавного колеса, глухі капітанові слова коло рупора відбирали снагу в його думок. Вони теж спинались у тій туманній далечині, де непомітно зникала річка, немов обрив становив останню межу його прагнень. Хлопець поволі глянув по ближчих берегах і трохи збендежився — на повороті праворуч виникло село, приховане доти за лукою. Серпнєве сонце стирало бруд з білих хаток, мережило чорні шляхи, що гналися в поле й зникали десь, посинівши, як річка. І здавалось, той зниклий шлях, з'єднавшись із небом у безмежній рівнині, другою галуззю вертався знову до села, несучи йому ввібраний простір. А третій шлях, скотившись до річки, брав до села свіжину Дніпра. Воно спало серед сонячного дня, і таємниця була в цьому сні серед стихій, що живили його своєю міццю. Тут, при березі, село здавалось питомим витвором просторів, чарівною квіткою землі, неба й води.

Його село, те, що Степан покинув, теж стояло на березі, і зараз він несвідомо шукав спорідненості між своїм та цим селом, що випадково трапилось йому на великій путі. І радісно почував, що ця кривність єсть і що в ці хати, як і в свої покинуті, він би зайшов господарем. З жалем дивився, як тане воно, одсуваючись за кожним рухом машин, і от пасмо гідкого диму сховало його зовсім. Тоді Степан зітхнув. Може, це було вже останнє село, що він побачив перед містом.

Він почував у душі своїй невимірне хвилювання і млюсть, мов лишив у своєму селі й по всіх, що бачив був, не тільки минуле, але й надії. *Заплющивши очі, він піддався сутові, що колесає душу.*

Коли розігнувся від поручнів, побачив коло себе *Надійку*. Не чув, як вона підійшла, і зрадив, хоч і не кликав її. Він тихо взяв її за руку. Вона здригнулась, не підводячи голови, дивилась на вільовидну хвилю, що гнав своїм носом пароплав.

Вони жили в одному селі, але досі були мало знайомі. Тобто він знав, що вона існує, що вчиться і не ходить на вулицю. Кілька разів навіть бачив її в сільбуді, де відав бібліотекою. Але тут вони здибалися ніби вперше, і спільність долі зблизила їх. Вона, як і він, їхала вчитися до великого міста, в них обох у кишенях були командировки, а перед ними — нове життя. Вони разом переходили кордон майбутнього.

Щоправда, їй було трохи певніше — вона ж хвалилась, що батьки достачатимуть харч, а він мав тільки надію на стипендію; вона їхала на помешкання до подруг, а в нього був тільки лист від дядька до знайомого крамаря; у неї і вдача була жвавіша, а він був зосереджений і ніби млявий. За свої двадцять п'ять років він був підпасичем-приймаком, потім просто хлопцем, далі повстанцем і наприкінці секретарем сільбюро Спілки робземлісу. Тільки одну перевагу проти неї мав — був здібний і не боявся іспиту. За цей день на пароплаві він встиг розтлумачити їй багацько темних сторінок соціальних наук, і вона зачаровано слухала його принагідний голос. Одійшовши від нього на мить, вже почувала раптову нудьгу й нові, ще не з'ясовані економічні проблеми. А коли він починав викладати їх, їй хотілось, щоб хлопець розповів щось інше, про свої сподівання, про те, як він жив ті роки, коли вони ще не зналися. Та вона тільки дякувала йому за вказівки

й переконано додавала:

— О, ви одержите стипендію! Ви такий знаючий!

Він посміхався, йому приємно було чути собі хвалу й віру в свої сили від цієї синьоокої дівчини. Справді, Надійка здавалася йому кращою від усіх жінок на пароплаві. Довгі рукава її сірої блузки були миліші йому за голи руки інших; комірець лишав їй тільки вузьку стюжку тіла на видноті, а інші безсоромно давали на очі всі плечі й перші лінії грудей. Черевики її були округлі й на помірних каблуках, і коліна не випинались раз у раз із-під спідниці. В ній вабила його нештучність, рідна його душі. До тих інших жінок він ставився трохи погордо, трохи, боязко. Почував, що вони не зважають на нього, навіть зневажають за його блаженський френч, рудий картуз і вицвілі штани.

На зріст він був високий, тілом міцно збудований і смутний на обличчі. Молоді м'які волосинки, неголені вже тиждень, надавали йому неохайного вигляду. Але брови мав густі, очі великі, сірі, чоло широке, губи чутливі. Темне волосся він одкидав назад, як багато хто з селяків і дехто тепер з поетів.

Степан тримав свою руку на теплих Надійчиних пальцях і замислено дивився на річку, піщані круті береги й самотні дерева на них. Раптом Надійка випросталась і, махнувши рукою, промовила:

— А вже Київ близько.

Київ! Це те велике місто, куди він їде учитись і жити. Це те нове, що він мусить у нього ввійти, щоб досягнути своєї здавна викохуваної мрії. Невже Київ справді близько? Він збентежився і спитав:

— А де ж Левко?

Вони оглянулись і побачили на кормі гурт селян, що розташувались там із обідом. На розгорнутій свитці перед ними лежав хліб, цибуля і сало. Левко, студент-сільськогосподарник з

Путін: Європа відмовилася об'єднати зусилля з Росією і

UKRAINIAN

ЄВРОКОМІСІЯ відмовилася спільно з Росією вирішувати питання надання кредитів Україні, заявив прем'єр-міністр РФ Володимир Путін.

”Ми вже надали достатньо великі кредитні ресурси нашим партнерам по СНД і обговорюємо цю проблему і можливість надання кредитів Україні. Ми запропонували нашим європейським партнерам, на зустрічах обговорювали об'єднати наші зусилля і Єврокомісії, але нам відповіли, що у Єврокомісії для України грошей немає”, – сказав Путін журналістам у понеділок.

”Чи означає це, що хтось хоче скористатися кризовими явищами в економіці, щоб відібрати в України її ГТС? Якщо це так, то це поганий спосіб вирішення проблем”, – зазначив російський прем'єр.

Водночас Путін назвав позитивним явищем те, що Євросоюз все більше і більше приділяє увагу проблемам транспортування газу через територію України та його спроби поставити оператора ГТС під контроль міжнародних правил.

”Вважаю, що це те, що ми цілком могли б підтримати, водночас є питання, які залишаються відкритими. Зокрема, у декларації (прийнятій у Брюсселі Україною і Євросоюзом) є згадка про те, що нормальне функціонування ГТС є запорукою політичної стабільності в Україні та у країнах ЄС”, – сказав Путін.

При цьому він підкреслив, що при всій повазі і всій важливості цих питань, все-таки надміру політизувати їх, звичайно ж, не варто. ”Це, по-моєму, явний перебір”, – зазначив прем'єр РФ.

Що стосується незалежності оператора української ГТС, то він завіз, що” з формулювань незрозуміло, про яку незалежність і від кого йде мова”. ”Від свавілля чиновників і посадових осіб, які, наприклад, викликають у Державну нафтогазову компанію НАК України людей з автомата-

ми і в масках в пошуках транзитного контракту, в рамках якого здійснюється транзит нашого газу, або мова йде про незалежність цього оператора від української держави – там вони не роз'яснюють”, – сказав Путін

Він звернув також увагу на той факт, що в декларації ставиться питання як розширення можливостей ГТС України, так і про збільшення прокачування газу через територію України на 60 мільярдів кубометрів.

У минулому році, зі слів російського прем'єра, через територію України було заплановано транспортувати близько 113 мільярдів кубометрів, а всього було поставлено близько 130 мільярдів.

”Ми знаємо, що завжди протягом останніх років ставилося питання про диверсифікацію енергетики в Європі”, – сказав Путін. Саме тому, зазначив він, будуть побудовані Північний і Південний потоки. Крім того, обговорюється і європейський проект Набуко.

”А газ звідки будуть брати?” – ставить питання Путін.

Як повідомлялося, підписаний у понеділок в Брюсселі план співпраці з модернізації української ГТС є найбільш оптимальним, в той час як ідея створення міжнародного консорціуму для її оренди та управління не влаштує Україну, заявив уповноважений Президента з енергетичних питань Богдан Соколовський.

Тут знімали «12 друзів Оушена» і кліп Гвен Стефані. Про розкішну віллу, де одружився Олександр Аваков

Залежно від кількості гостей, оренда Ерби від 17-ї години до 1-ї ночі коштує 10–14 тисяч євро.

Поки українці доїдали паску, VIP-гості сина міністра внутрішніх справ України піднімали келихи за здоров'я молодих в одному із найгарніших маєтків Північної Італії. Вілла Ерба, що в містечку Черноббіо, останніми роками стала дуже популярним місцем для проведення VIP-

вечірок. Тут охоче одружуються багатії з ОАЕ, Росії, США...

Дім моди GUESS нещодавно влаштував закритий модний показ, лакшері-бренд Bulgari – корпоративну гала-вечерю. У віллі знімали фільм “Дванадцять друзів Оушена”, кліп “Cool” співачки Гвен Стефані. Особливо гарно тут навесні та влітку, коли цвітуть магнолії у величезному – площею понад 100 тисяч квадратних метрів – англійському парку. До слова, цьогогоріч у березні та квітні у вихідні його мали змогу відвідати всі охочі, вхідний квиток коштував 6,5 євро.

У теплу пору року весільні бенкети зазвичай проводять саме в парку – у шатрах поміж дерев та квітів. Однак столи можуть накрити і в розкішних залах самої вілли. Оренда Ерби від 17-ї години до 1-ї ночі коштує 10 – 14 тисяч євро (плюс ПДВ), залежно від кількості гостей, вказують в агенції планування весіль. Ця сума включає тільки оплату локації – замовляти страви, весільний торт, фото-, відеозйомку та інші атракції доведеться окремо.

Наречені та гості, якщо хочуть, можуть під'їхати до вілли у каретах чи верхи, старовинними автомобілями, або ж на човнах по озеру Комо.

Мінімальна кількість гостей на святі – 40, максимальна – 450. Однак, як запевняють у весільній агенції, ідеальною вийде вечірка на 100 – 150 осіб. Щодо бенкету, то мінімальна сума на одного гостя – 130 євро. На замовлення приготують усе, що забажаєте. На столі можуть з'явитися тарталетки з камамбером і кедровими горішками, кіш із білими трюфелями, тартар із лосося чи тунця із каперсами, салат із восьминога, ризото з креветками, гарганелі з омарами...

Отже, тільки оренда вілли та весільний стіл для сотні гостей коштуватимуть мінімум 23 – 27 тисяч євро. А ще ж запрошеним треба десь оселитися!

Уладзімір Арлоў

«Добры дзень, Мая Шыпшына»

BELARUSIAN

ЧЫТАЧ, які зацікаўлена сочыць за развіццём беларускай літаратуры, радуецца далучэнню да яе ўсё новых і новых таленавітых аўтараў, напэўна, вылучыў і імя Уладзіміра Арлова. Варта ўчытацца ў апавяданні, як ўсё большую пэўнасць набывае адчуванне натуральнасці манеры, стылю і мовы маладога празаіка, трывай у грунтаванасці яго твораў у нацыянальныя традыцыі, прывязанасці да тутэйшай зямлі.

Усцешна тым больш, што ў нашу літаратуру на гэты раз уваходзіць аўтар не з далёкай ад індустрыяльных цэнтраў глыбіні, дзе ўсё яшчэ бруаць крынічныя ручаіны спрадвечнай мовы, а з сучаснага шматлюднага і шматгалосага рада. У гэтага горада, праўда, апрача вядомага на ўвесь ет нафтапрапрацоўчага завода, ёсць яшчэ і багатая гісторыя, памяць пра вечна, пра славу тага Усяслава Чарадзея, пра паходы і сечы, якія множылі славу старажытнай беларускай зямлі. Полаччына разам з гэтым, апрача мужных ратнікаў, падаравала славянству вялікага асветніка, руплівага збіральніка і дбайнага пажнажальніка высокай мудрасці Францыска Скарыну, які з глыбока ўсвядомленай патрыятычнай годнасцю гаварыў пра свой радавод, пра сваё паходжанне «із слаўнага места Полацка».

Ці не адчуванне і ўсведамленне асабістай далучанасці да каранёў, да першавытокаў Бацькаўшчыны паспрыяла таму, што Уладзімір Арлоў пасля заканчэння школы паступае на гістарычны факультэт Белдзяржуніверсітэта. Навучанне не абмяжоўвалася старанным засваеннем абавязковай праграмы — паралельна з гэтым ішло актыўнае грамадзянскае пасталенне, прыходзіла глыбокае ўсведамленне сябе

сынамі роднага народа, сваёй зямлі, сацыялістычнай Айчыны.

Я не агаварыўся, ужыўшы множны лік. Справа ў тым, што такія адносіны да жыцця і вучобы былі ўласцівы не аднаму Уладзіміру Арлову. Яму, трэба сказаць, пашанцавала на сяброў, якія шмат у чым вызначалі маральную і духоўную атмасферу курса.

Не растрываць сябе на дробязі, не ганяцца за ілюзорнымі каштоўнасцямі і ўяўнымі прывідамі асалоды і ішчасця, а дбаць пра духоўнае пасталенне, шукаць і знаходзіць трывалыя апірышчы ў жыцці, выходзіць з сябе свядомых грамадзян Радзімы — вось на якія прынцыпы арыентаваліся маладыя людзі. У іх жыло высакароднае імкненне прысвяціць сябе служэнню роднай зямлі, народу, яго гісторыі і культуры. Ці не адсюль браў выток творчы пачатак, імкненне не толькі ведаць сваю мінуўшчыну, але і асэнсоўваць яе ў мастацкім слове. Узнікла і паспяхова рэалізавалася ідэя выдання машынапіснага часопіса «Мілавіца», актыўнымі аўтарамі і выдаўцамі якога сталі многія колішнія студэнты гістарычнага факультэта.

Па-рознаму склаўся іх лёс. Большасць, як і належыць, прысвяціла сваё жыццё даследаванню роднай гісторыі. Спадзяюся, што не адна з яе старонак праясніцца, дзякуючы іх сумленнай працы.

З вершаў на старонках «Мілавіцы» пачынаў і Уладзімір Арлоў. Хто ведае, ці не гэта сталася своеасаблівым пабуджальнікам на далейшую, ужо ў прозе, творчую працу, ці не згаслі б тады мо яшчэ і не дастаткова ўсвядомленыя імпульсы, каб не трапілі ў спрыяльную для росту і пасталення мікраатмасферу сяброўскага разумення, спагады і падтрымкі. Гэта вельмі важна, асабліва на пачатку дарогі,

каб ты быў не адзін, не адчуваў сябе самотным, пазбаўленым духоўнай еднасці, а быў сярод роднасных па духу людзей, якія ў сукупнасці ўтвараюць культурнае асяроддзе. Будучы цяпер ужо празаікам з вопытам, са сталай прапіскай на старонках рэспубліканскай перыёдыкі, Арлоў шмат робіць дзеля таго, каб стварыць спрыяльную атмасферу тым, хто спрабуе свае сілы ў літаратуры.

Тут патрэбна невялікае тлумачэнне: пасля універсітэта Уладзімір едзе на родную Полаччыну, набывае новую для сябе кваліфікацыю журналіста і па сённяшні дзень працуе намеснікам рэдактара наваполацкай гарадской газеты «Хімік», а заадно і кіруе літаратурным аб'яднаннем «Крыніцы». Яго немалая заслуга ў тым, што сярод раённых літаб'яднанняў наваполацкае адно з самых моцных. Нават не кожная вобласць, бадай, зможа пахваліцца, скажам, такімі маладымі перспектыўнымі празаікамі, як Ірына Жарнасек, Міхась Барэйша, Лявон Неўдах, Вінцэс Мудроў...

Але гаворка наша, зразумела, сёння пра творчасць Уладзіміра Арлова. У чытача можа ўзнікнуць найперш такое пытанне: чым гэтая творчасць адметная на фоне напісанага маладымі беларускімі празаікамі? Найбольш, вядома, сваёй сутнасцю. А яна неадлучная ад асобы аўтара. Калі мы гаварылі пра прынцыпы, якімі кіраваліся ў жыцці сябры і аднакурснікі Арлова, то тут трэба дабавіць, што вернасць ідэалам маладосці знаходзіць натуральны працяг у творах аўтара кнігі «Добры дзень, мая Шыпшына».

Мяняючы прафесію, Арлоў не памяняў сваіх поглядаў, сваіх адносін да жыцця, не забыў таго, што яму дала вучоба на гістарычным факультэце.

«\$150 тысяч яму чарговы раз привезлі расіяне»: спецслужбы

BELARUSIAN

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА пракаментываў чуткі, якія звязваюць затрыманне намесніка сакратара Рады бяспекі Андрэя Уцюрэна і адхіленне *Міхаіла Бабіча* ад пасады пасла Расіі ў Беларусі.

Кіраўнік краіны сцвярджае, што Андрэй Уцюрэна трапіў у поле зроку праваахоўнікаў яшчэ да пераводу ў Радз бяспекі некалькі гадоў таму, калі працаваў кіраўніком Службы бяспекі прэзідэнта.

«Вось тады ў мяне былі сумневы, і літаральна праз некалькі месяцаў мне далажылі аб тым, што да яго ёсць пытанні, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка. — Таму гэта не мае ніякага дачынення да таго, што ён нібыта быў ледзь ці не агентам пасла Расіі. Калі б ён быў агентам замежнага амбасадара, праз суткі б ужо ведалі пра гэта».

Каля паўтара-двух гадоў былы кіраўнік Службы бяспекі знаходзіўся пад кантролем спецслужбаў, у якіх было шмат фактаў аб яго супрацыпраўнай дзейнасці.

«Але было маё жалеабетоннае патрабаванне: чалавек, які мае «індульгенцыю» ад прэзідэнта, павінен быць затрыманы толькі пры наяўнасці жалеабетонных доказаў. Яго ўзялі з доказамі значыства: 150 тысяч даляраў яму ў чарговы раз прывезлі расіяне», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Лукашэнка заявіў, што Уцюрэна не быў яму блізім. «Маіх блізкіх людзей вы бачылі 9 мая. Гэта былі тры чалавекі [сыны], якія стаялі ў мяне за спіной. Паверце, гэта самыя блізкія і родныя мне людзі, за якіх я адказваю галавой», — запэўніў ён.

Былы начальнік службы бяспекі прэзідэнта, намеснік сакратара Радз бяспекі Андрэй Уцюрэна быў затрыманы ў сярэдзіне красавіка пры атрыманні хабару памерам \$149

тысяч. Яму нібыта заплацілі прадстаўнікі расійскай камерцыйнай структуры за прасоўванне яе інтарэсаў у Беларусі.

Бясplatнае лячэнне і новыя прэпараты

Ужо летась айчыннымі прэпаратамі пралечылі больш за 1,5 тысячы хворых з рознымі клінічнымі формамі гепатыту С. На гэты год у праграму лячэння за бюджэтныя сродкі ўключылі чатыры тысячы хворых. Захворванне называюць «ласкавым забойцам», бо яно развіваецца незаўважна і бессімптомна і выяўляецца часта толькі на стадыі цырозу печані. Заразіцца ім можна дзе заўгодна: у стаматалага, падчас манікюру, нанясення татуіроўкі — любых маніпуляцый, якія вядуць да пашкоджання скуры і слізістай.

— Да пэўнага часу гепатыт С лічыўся прысудам, дрэнна паддаваўся лячэнню. Потым стаў лячыцца лепш, бо з'явіліся амерыканскія арыгінальныя прэпараты, але гэта было вельмі дорага. Цана адной упакоўкі, якой хапала на месяц, — 20 тысяч даляраў. Улічваючы, што курс лячэння — тры-чатыры месяцы, то яно каштавала 60, а то і 80 тысяч, — расказвае намеснік генеральнага дырэктара па навуковай і інавацыйнай рабоце кампаніі «Фармлэнд» Вадзім Сянчук. — Мы ўклалі вялікія грошы ў распрацоўку, правялі клінічныя выпрабаванні, у тым ліку і параўнальныя. Аказалася, што нашы прэпараты эквівалентныя найлепшым сусветным брэндам. Сёння ў краіне развіваецца дзяржаўная праграма дыягностыкі і лячэння гепатыту С. І мы ўдзельнічаем у ёй, пастаўляючы свой прадукт.

Дарэчы, эфектыўнасць лячэння камбінацыяй з двух прэпаратаў — софасбувіру і даклатавіру — складае 98 працэнтаў. Кошт курса — каля 900 даляраў. Такая камбінацыя шырока прымяняецца ў іншых

краінах, напрыклад у Індыі і Іране. З улікам шырокага распаўсюджвання хронічнай формы ў Беларусі ў спісы першачарговага лячэння ад гепатыту С за кошт бюджэту ўваходзяць пацыенты з 3-й і 4-й стадыямі фіброзу печані, з наяўнасцю пазаяпчоначных праяў захворвання, медыцынскія работнікі і тыя, хто заразіўся гэтай інфекцыяй па прычыне выканання прафесійных абавязкаў, жанчыны рэпрадуктыўнага ўзросту, якія плануюць цяжарнасць ці маюць паказанні да ЭКА, і некаторыя іншыя катэгорыі. Але набыць гэтыя прэпараты можна і ў аптэцы.

— Мы бачым, што наш курс з часам можа стаць яшчэ таннейшым — 400–500 даляраў, — кажа саўладальнік і старшыня савета дырэктараў кампаніі «Фармлэнд» Іван Лагавой. — У нас ёсць ідэя арганізаваць для замежных грамадзян, у першую чаргу для расіян, такі варыянт медыцынскага турызму. У Расіі патэнтна забаронена вытворчасць гэтых прэпаратаў. І сёння яны едуць у Індыю, Егіпет, Бангладэш, закупляюць лекі там, але могуць прыехаць да нас. Тым больш што ў нас пацыент будзе знаходзіцца пад кантролем урачоў, што неабходна пры лячэнні такой цяжкай віруснай інфекцыі, як гепатыт С.

Колькі каштуе плазма?

Прадпрыемства, якое калісьці пачынала сваю работу ў арэндаваных памяшканнях, зараз мае ўласныя цэхі па вытворчасці вадкіх лекавых сродкаў (раствораў для ін'екцый і інфузій, канцэнтратаў для гемадылізу), цвёрдых лекавых формаў і завод па вытворчасці лекавых сродкаў на аснове плазмы крыві. Каля 10 % прадукцыі пастаўляецца на экспарт. Летась, дарэчы, ён вырас у некалькі разоў:

Иван Вазов

«Под игото»

BULGARIAN

ТАЯ ПРОХЛАДНА МАЙСКА вечер чорбаджи Марко, гологлав, по халат, вечеряше с челядта си на двора.

Господарската трапеза беше сложена, както по обикновение, под лозата, между бистрия и студен чучур на барата, който като лястовичка пееше, деня и нощя, и между високите бухлати чемшири, що се тъмнееха край зида, зиме и лете все зелени. Фенерът светеше, окачен на клончето на едно люлеково дръвче, което приятелски надвисваше миризливите си люлеки над главите на челядта.

А тя беше многобройна.

До бай Марка, до старата му майка и до стопанката му седяха около трапезата рояк деца — големи и малки, които, въоръжени с ножове и вилици, *опустошаваха мигновено* хлябове и блюда. Те напълно оправдаваха турската дума: сомун душманларъ.

Бащата хвърляше от час на час добродушни погледи на тия запъхтели работници с остри зъби и несъкрушими воденици, усмихваше се и казваше весело:

— *Яжте, татовата, да порастете! Пено, налеј паницата пак!*

Слугинята отиваше при чучурчето, дето изстиваше руйното вино, наливаше и донасяше дълбока фарфорова паница. Бай Марко я поднасяше на децата, като казваше благоразположено:

— *Пийте бре, маскири!*

И паницата изреждаше всичкият народ. Очите на народа светваха, бузите се зачервяваха и той си облизваше с наслаждение устните. *Тогавя Марко* се обърна към жена си, която се понавъси неодобрително, и каза строго:

— Нека да пият при мене — да не са жедни за вино. Аз не ги ща да станат пияници, като пораснат.

Марко имаше свой практически възглед за възпитанието. Човек малообразован, от прежното време, той със своя естествен здрав смисъл разбираше добре

човешката природа и знаеше, че онова, което се запрещава, по-силно се желае. По тая причина, за да ги заварди от наклонност към кражба, той поверяваше на децата си ключа от ковчега с парите.

— *Гочо, иди отвори севлевия сандък и ми донеси кесията с минцовете!*

Друг път поръчаше на другито:

— *На, татовата, иди ми отчети от панерчето с жълтиците двайсет рубета, та да ми ги дадеш, като се върна.* — И излизаше.

Въпреки обичая на повечето бащи по онова време, додето обядват, да държат прави децата си, уж да ги научат на почит към старите, Марко винаги туряше своите на софрата. Също и кога имаше гости, той викаше синовете си да присъствуват.

— Нека да добият господарски нрави — обясняваше той, — а не да се дивят и гушат пред хората като Анко Разпопчето.

Анко Разпопчето се спряпаше от срам, колчем срещнеше човек в панталони от черно сукно.

Като беше постоянно слисан с търговските си работи, Марко само на трапезата виждаше народа си вкуп и тогава допълняше възпитанието му по доста своеобразен начин:

— Димитре, не пресягай пред баба си на софрата, не бъди такъв фармасонин.

— *Илия, не дръж ножа като каспин, не коли, ами режи човешки хляба.*

— Гочо, що си се разкопчал като ахиевски читак? Па хвърляй феса, кога сядаш на софра. Косата ти е пак порасла като на тутраканец; иди при Ганка да ти я остриже — казашки.

— Василе, сбри си дългите мотовили, да се сместят и други хора. Кога идем на полето, там се разтягай.

— *Авраме, ти ставаш от софра, без да се прекръстиш, протестантино!*

Но само когато беше разполо-

жен Марко, наставленията му имаха такъв тон; сърдит ли беше нещо, на трапезата царуваше гробно мълчание.

Дълбоко набожен и благочестив, Марко полагаше голяма грижа да вдъхне у синовете си религиозно чувство. Вечер, доде изчетеше повечерката си пред иконостаса, големите бяха длъжни да присъствуват на молитвата. *Дойдеше ли неделя и празник, всички трябваше да идат на черква.* Това беше закон неотменим. Нарушението му донасяше буря на къщата. През едни велики пости той поръча на Кира да иде да се изповяда, понеже на сутринта щеше да се комка. Киро се върна скоро-скоро от черква.

Той не беше нито помирилсиса попа.

— *Изповедà ли се? — попита баща му недоверчиво.*

— Изповядах се — отговори синът.

— При кой поп?

Киро се *смути*, но отговори самоуверено:

— При поп Еня.

Той излъга; защото поп Еню беше млад поп и не изповядваше.

Марко усети тогчас лъжата, скокна сърдито, улови сина си за ухото и го изведе така на улицата. После го потири до черквата, дето го предаде на изповедника, поп Ставря, с думите: „Отче духовниче, изповядай това магаре!“ И сам чака в един трон, дор трая изповедта.

Още по-строго се отнасяше към ония, които изоставяха училището. Сам остан прост, Марко обичаше учението и учените. Той беше от реда на ония родолюбци, жъдни ревнителите на новото умствено движение, с грижите на които, в късо време, България биде засеяна с училища. Той имаше доста мъгляво понятие за практическата облага, която можеше знанието да донесе на тоя народ от земледелци, занаятчи и търговци. Марко гледаше угрижено как животът не дава-ше ни работа, ни хляб на ония,

Трети опит на бизнеса да раздвижи правителството

BULGARIAN

БИЗНЕСЪТ НЕ ИЗДЪРЖА повече да кредитира държавния бюджет чрез бавното възстановяване на ДДС и високата осигурителна тежест. Това послание ще отправят основните работодателски организации към премиера Сергей Станишев на третата им среща за последните пет месеца, всички за мерките срещу икономическата криза. Според пресслужбата на правителството разговорът вероятно ще се състои в края на тази седмица. На него работодателите ще представят актуализираните си антикризисни предложения, които се разминават с досегашните позиции на министрите.

Третата среща между бизнес и правителство идва след последните прогнози на Международния валутен фонд и рейтинговата агенция «Муудис» за България, които допускат рецесия. Миналата седмица и финансовият министър Пламен Орешарски призна, че кризата в страната се развива по по-песимистичния сценарий и посочи като основен риск за бюджета свитата икономическа активност.

Въпреки това той отново отхвърли идеята за по-бързо възстановяване на ДДС, което ще увеличи разполагаемите средства на бизнеса. Пред Ройтерс в понеделник премиерът Сергей Станишев остана оптимист, че икономиката все пак ще нарасне през тази година, макар и много по-малко от първоначалната прогноза от 4.7%. «Няма да позволя публичните финанси да се сринат, защото това ще означава колапс на цялата икономическа система», каза премиерът.

Междувременно България падна с 11 места в класацията за най-благоприятна бизнес среда на сп. «Форбс» заради тежката бюрокрация, корупцията и липсата на иновации. Страната слиза на 55-а позиция и е след преките си конкуренти в привличането на инвестиции като

Румъния, Хърватия и Македония (виж стр. 3).

В резултат от предишните две срещи социалното министерство подготви пакет от кризисни заплати, за да подпомогне фирми с намалени поръчки и да омекоти очаквания скок на безработицата.

Емилия Масларова обаче категорично отхвърля възможността за ново намаление на осигуровките, което е основно предложение на всички големи работодателски организации. Председателят на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) Васил Велев заяви, че ставките трябва да намалее с 5%. Същото предложение е записано в антикризисната програма на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) от миналата година.

Преди седмица намаляването на социалните вноски беше посочено като най-ефективна мярка срещу кризата и от главния икономист на Световната банка Симеон Дянков. Бизнесът настоява и за понижаване на минималните осигурителни прагове по браншове. Наскоро изследване на Института за пазарна икономика показва, че заради близо 27-процентното им увеличение от 1 януари всяка пета фирма ще бъде принудена да направи съкращения или да замрази броя на служителите си. От АИКБ настояват и да се разсрочат здравноосигурителните вноски за фирми с рязък спад в продажбите.

Основният аргумент на бизнеса е, че освободените средства ще се вляят в икономиката и ще стимулират вътрешното търсене много по-бързо, отколкото инвестиционните проекти в антикризисния пакет на правителството. Контрааргументът на управляващите е, че ще се отвори дупка в пенсионните фондове. Управителят на Националния осигурителен институт Йордан

Христосков изчисли, че намаляване на вноските с 5% ще свие приходите в бюджета на НОИ с 1 млрд. лв. годишно.

Проблемът с бавното възстановяване на ДДС кредита, който е в приоритетните искания на бизнеса, се оценява на 560 млн. лв. към края на миналата година. Това са средствата, които приходната агенция не е възстановила в срок на фирмите заради назначени ревизии, призна председателят на бюджетната комисия към парламента Румен Овчаров.

От КРИБ поддържат и позицията за приоритетно приемане на еврото като основна валута. Изпълнителният директор на организацията Евгений Иванов заяви, че трябва да се използва целият ресурс на държавата, за да се влезе по-бързо във валутния механизъм ЕRM 2, популярен като «чакалната» за еврозоната. От петте критерии за еврозоната България не отговаря само на изискването за инфлация. Наскоро БНБ прогнозира, че и този показател ще бъде изпълнен до края на годината.

В интервю пред «Дневник» президентът на ЕБВР Томас Милов обаче напомни, че маастрихтските критерии не само трябва да се покрият, а трайно да се изпълняват. След последното заседание на Съвета по икономически и финансови въпроси на ЕС (ЕКОФИН) Пламен Орешарски коментира, че първият приоритет на правителството е запазване на макроикономическата стабилност и след това политиката за присъединяване към еврозоната.

КРИБ вече определя като ключова и необходимостта да се подпише предпазно споразумение с МВФ, което да гарантира достъп до финансов ресурс на държавата в случай на нужда. До момента позицията на финансовия министър е, че няма подобна необходимост.

Българската стопанска камара

Janko Polić Kamov

„Na dnu“

CROATIAN

Dio prvi

U malenoj, ispratoj flašici poslao je Arsen nekoliko pljuvački na analizu svomemu liječniku. On je bio dobio plućni katar, izbacujući dnevno čitave tucete žutih i punih komada. Arsen ih prispodabljaše koralima i spužvama, tako bijahu izdjelani. A za boju govoraše, da je žuta kao kanarinac ili žganac. Nije on podavao osobite važnosti svemu tome i već se je bio smirio s mišlju, da je to kronični katar, koji neće ni proljetno sunce presušiti.

Jer eto – proljeće je tapkalo mladim, nestašnim noškama, obavitim u sjajnim čarapama. I šuma je listala kao da iza okanca proviruju nosioci ženske mladosti. I ptice se natrkivahu dječjim ćeretanjem noseći let kroz granje kao djevojčice, što zavija suknju, a sve na njoj govori da je za udaju. I prve kapi znoja virkahu ko polucije sazrijevajuće mladosti. Arsen je gledao cijelu tu proljet od neba do zemlje, hvatajući se očima lijetanja oblaka, što su raskuštrani prolazili nad njim, bijeli kao nevinost i puni kao suza. A on je samo pljučkao zemlju, ne štedeći djevice, što srtaše u ogrljaj temperamentnoga sunca.

Arsen se je tome smijuckao. „Govorahu: proljeće, proljeće – a proljeće je došlo i sve ostade pri starom.“ Preturio je zimu čitajući, drljajući i psujući. Liječnik mu zabrani pušiti, a Arsen, videći, da je bez pušenja svako liječenje dosadno, primi se iz prikrajka jedne cigarete, a jedna čaša vuče drugu. Onda je počeo izlaziti, najprije gegavo kao seoske ekipaže, pa sve čvršće, sve stalnije do automobila. Nosio je i štap, ali više od nervoznosti, negoli od nužde. On je dapače počeo zalaziti i u gostione i pronašao, da pijača na katar ugodno djeluje. Arsen je to sa žarom dokazivao: „Evo, prospavaš se, a izjutra se raskašlješ i sipaš kao iz rukava. A glavno je, da se nepotrebno i trulo izbaci.“ Njegovi drugovi od čaše kimahu dobrodušno glavom slušajući njegova oduševljena razlaganja, koja svršavaju: „A što je još glavnije, iza pijače

dobiješ apetit, a apetit, braćo, apetit je sve!“ I dobivaše apetit – štono riječ – mladoga šteneta. To je bio veliki argumenat kod njegove majke. Majka kao majka. Njoj je prvo, da njezina djeca imadu apetit, pogotovo kad sama kuha.

Uopće, Arsen je s pravim zanimanjem promatrao čitavi taj „kataralni proces“, a kako je bio neke vrsti piskarala, on je tu uhvatio mnogu prisodobu. Primjerice:

„Tamo se bio nadvio gust i mastan oblak, što izgledaše kao katarska pljuvačka, tek što bijaše bijele boje.“ „A zvono zazveči ko sazreo katar.“ „I Matija se Prugovečki tako nadme, kao da se raskašljao u društvu, gdje ne smije da pljune.“

A kao što katar, tako i sve one nuzgrednosti od diareje do stitichezze. Tako je on prigodne pjesme nazivao kroničnom lijavicom, a za literaturu volio je od uobičajenog „sterilna“ upotrebljavati „stitična“.

Ali jednoga dana – onako od slučaja – zapazi, da je bacio krv. Čistu krv. I prije bijaše po koja pljuvačka isprepletena rdastim kao željezo prutima, ali tome ne podavaše nikakove važnosti. Sada bijaše to mrka, čista krv. A u prsima je kuhalo, u grlu je vrelo. Progovori, i glas mu se pričinu sasma drugim. Nikada ne začu takvog zvuka. Razbit, mlak ko pištanje razvodnjelog tla. Kašalj ne presta. Htio je udisati zraka, ali stade se i više gušiti kao da čitavi njegov organizam ne podnaša ni svijetla ni svježine ni zdravlja. Krv!

Utihnulo se, lego i počinuo. Bijaše pod „krvavim dojmom“, što tako porazno djeluje na čovjeka. Nije se tješio, da je to iz grla, iz zuba, iz nosa, jer je odmah osjetio, da to krvari pluća, da ne podnaša hladnoga zraka i da malakše. Bio je uvjeren, da se njegova bolest evolucionirala, i odmah je pomislio na smrt. Ona mu se pričinu turobna i sažali se samome sebi. O staklo se već hvatalo crno noći, u sobi bijaše hladno i ukočeno, samo je u njemu vrelo i kuhalo.

I drugoga se dana otpravi k liječniku. On se nije bio prepao.

Dapače, osjećajući ovo nešto novo, postane znatiželjan. A liječnik ga je pregleda o i konstatirao, da pluća nije povrijeđeno. —To se je žilica otvorila i morate nastojati, da je i opet ne izazovete. Mir, počivanje, neuzrujavanje. Najbolje, da proležite nekoliko dana, a nada sve suzdržavajte se od kašljanja. Jedan gutljaj friške vode, a ovo (tu je propisao lijek) svaka dva sata jednu žlicu. Čuvajte se nagle promjene temperature, a po ovakim vremenima ne izlazite. Čekajte sunce...

Sunce je uistinu bilo već od dva dana zastrto gomilom oblaka, što su na mahove sipali sitne kaplje kao da ih sa njih truni vjetar. „Čekati sunce!“ I on je odlučio čekati sunce. Začas mu se dapače pričinu, da je našao svrhu životu. „Boriti se s njom!“ Vidio je neprijatelja i osjetio sav čar borbe. I dižući se pogleda bradato lice liječnikovo i progovori sa zanosom:

—Gospodine liječniče! Ja bih želio, da mi iskreno kažete, je li to tuberkola. Poslat ću vam na analizu... Budite iskreni. Ja sam Primorac, nisam melanholik. Ako se ustanovi bolest, ja ću se tek onda primiti čvrsto liječenja. Razumite!...

On je još govorio. Htio je potpunu istinu, začu u sve tajne svojega neprijatelja, i liječnik ne podnese njegovog nasrta.

—Pošljite – reče.

I on pošlje, a liječnik izjavi, da je zaraza tu. Arsen se ni sada ne prepade. A s pomisli, da je zarazen, osjeti ono novo još jače. On je neprijatelja imao na dohvat i maštajući o njemu izdaleka, činjaše mu se grozan do užasa. A sad ga je prozreo i ništa ga užasna ne zahvati. Smrt mu se pričinu tako jednostavnom i običnom, te se čudom nasmijsao svojim pjesmama, koje ni ne bijahu drugo, no krak vjekovanja, otpora, života. Izdaleka, gledajući u ralje proždrljive nemani – on je se prepade. Ateista imadijaše da prizna veliko ništa od svega svojega: krvi, misli i mesa. Htio je živjeti i vjerovaše da živi. I u klicanju životu zaboravi na smrt.

Vlasnik Zagrebačke banke kod Sanadera zbog dobiti?

CROATIAN

PREMIJER IVO SANADER je u na-
zočnosti ministra financija Ivana
Šukera u Banskim dvorima primio
predsjednika Uprave UniCredit
grupe, vlasnice Zagrebačke banke,
Alessandra Profuma i predsjed-
nika Uprave Zagrebačke banke
Franju Lukovića, priopćeno je iz
vladinog Ureda za odnose s javno-
šću.

*Sanader i Profumo su razmotrili
aktualnu financijsku i ekonom-
sku situaciju te suradnju države
i Zagrebačke banke, pri čemu je
istaknuta važna uloga Zagrebač-
ke banke u financijskom sustavu
Republike Hrvatske.*

Premijer Sanader i predsjednik
Uprave UniCredit grupe Alessan-
dro Profumo suglasili su se da je
dosadašnja suradnja bila dobra te
su dogovorili nastavak suradnje u
sljedećem razdoblju, pri čemu je
Profumo pozdravio skorašnji ula-
zak Republike Hrvatske u članstvo
NATO saveza, stoji u priopćenju.

Dobit ostaje u Hrvatskoj?
UniCredit je sredinom mjeseca
izvijestio o snažnom padu neto
dobiti u posljednjem tromjesečju
prošle godine s ukupnim godišnjim
padom prihoda od 57 posto zbog
čega je kompanija najavila traženje
državne pomoći od četiri mili-
jarde eura. Dok u matičnoj zemlji
UniCredit trpi posljedice eko-
nomske krize, Zagrebačka banka
je početkom mjeseca objavila rast
godišnje dobiti viši od 25 posto, na
1,4 milijarde kuna.

Franjo Luković je opetovano
izjavio da dobit najveće hrvatske
banke ostaje u Hrvatskoj.

Zanatska štedno-kreditna za-
druga iz Zagreba postala je Obrt-
nička štedna banka. Naime, u
skladu sa zakonskim propisima, na
sjednici Savjeta Hrvatske narod-
ne banke Štedna banka dobila je
dozvolu za rad.

– Banka je prvenstveno namije-
njena obrtnicima i malim podu-
zetnicima, no svi građani mogu
biti klijenti naše banke. Iz nepro-
fitne štedno-kreditne zadruge,
kada smo radili samo da bi pokrili
troškove poslovanja, sada imamo

cilj profitno poslovanje, ali kako bi
povećali neto vrijednost banke –
rekla nam je Suzana Barada, nova
predsjednica Uprave Obrtničke
štedne banke.

Nakon teške bolesti u 43. godini
preminula je Valentina Smoljano-
vić, javnosti poznatija kao hrabra
majka 15-godišnje Marijete Buga-
rin, jedine osobe u Hrvatskoj koja
boluje od iznimno rijetkog Parry-
Rombergova sindroma.

*“Sutra (nadam se) konačno vizi-
ta i saznanje što se iskomplikiralo,
gdje, zašto i kako dalje. Nemam
vremena, nemam hrabrosti, ne-
mam ludosti dovoljno da odusta-
nem od borbe za djecu, za život, za
dostojanstvo”,* bilo je zadnje što je
Valentina objavila na Facebooku
prije nekoliko dana.

Osim Marijete, Valentina je
imala još petero djece, sve redom
školarce. Sva djeca trenutačno su
kod bake Vesne i dobro bi im došla
pomoć, kako navode prijatelji bli-
ski obitelji.

*“Naša draga i brbljava Valentina
Smoljanović više nije među nama,
osim, naravno, u našim srcima.
Pomagali smo kao grupa njoj i dje-
čici mnogo puta kad ju je pogodila
ružna bolest. Nikad neću zabo-
raviti da nas je baš ona u svojoj
neimaštini pozvala da sakupljamo
za onu bolesnu baku s kojom je
dijelila bolničku sobu. Tako smo se
i sprijateljile. Žao mi je neopisivo
što više nije ovdje. Molim vas sve,
sad više nego ikad, njena djeca,
svi školarci, nas trebaju. Odvojite
koliko možete i uplatite na njen
račun HR 4423860023100013554”,*
objavila je Valentinina prijateljica
Dina Perković.

Parry-Rombergov sindrom je
autoimuna bolest koja uzrokuje
sporo progresivno propadanje
mekih tkiva između mišića, kostiju
i kože zahvaćene strane lica.

Grupacija Pivac, jedna od najve-
ćih mesnih industrija u Hrvatskoj,
podrijetlo vuče iz Zavojana, sela
smještenog u srcu Vrgorske kraji-
ne, oko 15 kilometara zapadno od
Vrgorca. U ovdašnjem ljutom kršu,
podno planine Mihovil, stoljećima

se zavojanski čovjek borio za golo
preživljavanje obrađujući škrtu
zemlju na okolnim skromnim po-
ljima i docima. Tu je ponikao i Ante
Pivac, otac Milenka Pivca, vlasnika
prve mesnice od koje je nastala
današnja nacionalno važna mesna
industrija.

Spomenuti Ante Pivac, zvani
Lala, mesarskim se obrtom bavio u
Zavojanima odmah nakon Drugog
svjetskog rata. Njegov sin Milen-
ko sudionik je partizanske borbe,
ranjeni veteran Sutjeske, dok nje-
gova supruga Mila, rođena Prnić,
potječe iz istoimenog zaselka od
svega nekoliko kuća smještenog u
vrgorskom selu Kljenak, piše Slo-
bodna Dalmacija.

Mila je u bitci na Sutjesci izgubi-
la dva brata, a zajedno s majkom i
dvjema sestrama dočekala je kraj
rata u izbjegličkom logoru El Shatt
u Egiptu.

Iako teško izranjavani ratom,
Milenko i Mila ne dopuštaju da
ih osobne i obiteljske tragedije
spriječe u izgradnji budućeg ži-
vota i vjenčaju se još prije njegove
demobilizacije i grade obitelj u
Mariboru gdje se 1949. rađa njihov
najstariji sin Tonći. Nedugo potom
vraćaju se natrag u Zavojane gdje
Milenko pomaže ocu u mesarskom
obrtu kojega 1952. godine prenose
u Vrgorac i otvaraju prvu mesnicu.
Ta se mesnica uzima kao službeni
početak Mesne industrije “Braća
Pivac”.

*U godinama koje će uslijediti
Milenko kupuje stoku u okolnim
vrgorskim i hercegovačkim seli-
ma i dovodi je pješice u Vrgorac.
Srijedom je odlazio i na imotski
stočni pazar. U svemu je uz njega i
supruga Mila. Čim je malo stasao,
u tom mukotrpnom poslu pomaže
im i sin Tonći. Bilo je to vrijeme
prepuno odricanja kada su u Vr-
gorcu osim mesnice Milenka Pivca
postojale i druge, poput mesnice
stiljskog trgovca Ante Šimunovića
(Bantula), zatim mesnice Mate
Martinea, Luke Grljušića, Stipe
Katavića te Ande Pivac i Mate
Katavića.*

Radila su i dva restorana, u vla-

Бомбардовање које није проглашено ратом

SERBIAN CYRILLIC

ЈАСНО је да је реч о још једној акцији неке организације која је сматрала целисходним да на овај начин покаже свој патриотизам и подсети на највећу трауму наше најновије историје, на десетогодишњицу почетка НАТО бомбардовања тадашње СР Југославије (читај Србије). На данашњи дан, 24. марта 1999, тачно у 20:38, прве ракете су погодиле војне циљеве у Батајници.

Био је то почешак жешћокој ваздушној бомбардовања од сћираних највеће војне алијансе за коју сви зна, у ојерацији коју њени званичници ниједном нису официјелно назвали ратом. За њих је то била „ваздушна кампања“, ојерација „Сједињена снага“.

Наравно, ми то нисмо могли да доживимо другачије него као бруталну агресију, која ће потрајати читавих 11 недеља, да би се завршила „Кумановским споразумом“ који су и НАТО и руководство СРЈ и Србије прогласили својом победом. Ко је поражен видело се тек касније, када смо пребројали жртве, израчунали штету и повукли се са Косова и Метохије – због чега је све то и почело.

НАТО напад је, без сумње, био крешчендо процеса растакања бивше, оне велике Југославије (СФРЈ), врхунац неспоразума Србије са светом (и света са Србијом). Зашто смо – и да ли смо морали баш ми да будемо мета, полигон на коме ће НАТО, уочи свог полувековног јубилеја, пронаћи нови разлог постојања, а Америка редефинисати смисао своје глобалне супериорности и лидерства?

Да ли је овај рат могао да буде избегнут? Наравно да јесте, све у чему учествују људи може да има и другачији ток. Не може се рећи ни да је све било само несрећан стицај околности: *све је резултат једне, судећи по исходу, не баш многе промишљене политишке*, конфликта међусобно

супротстављених националних циљева, државничке кратковидости, властољубивости и нераумевања реалности.

Корени су, истина, дубоки, али непосредни поводи су скорашњи. У средишту је коначни неуспех политичког експеримента званог Југославија, њене немогућности да уместо (једно)партијског нађе демократски разлог свог постојања и трајања, што је довело до њеног окрутног растакања.

Криза на Косову била је и увод и завршни чин те драме. У објашњењу следа догађаја који су довели до „асиметричног рата“ Србије против (западног) света, можда је најсвесходније поћи од Дејтона, конференције која је окончала рат у Босни.

У Дејтону, који је окупио све лидере са простора бивше Југославије, није било столице за представнике Косова и Метохије, аутономне покрајине Србије, која је у СФРЈ, са Војводином, имала статус „конститутивног елемента“, да би га изгубила у Милошевићевој „антибирокаратској револуцији“.

За Косово тамо није било места, јер да је на томе инсистирало, администрација тадашњег америчког председника Била Клинтона не би могла да се закити значајним спољнополитичким успехом. Истину за вољу, проблеми косметских Албанаца у том моменту нису интернационализирани. Проблем постоји: Албанци предвођени умереним Ибрахимом Руговом, у то време траже само „широку аутономију“, бојкотујући органе Србије и стварајући своје парадржавне институције.

Америка, кључни арбитар у формирајућем послехладноратовском поретку, не меша се много у косовски проблем. Неволно, на Балкану се активира тек поводом Босне, чија се агонија, рекосмо,

расплиће у Дејтону, наравно, уз кључно америчко усмеравање.

Кад је, после тога, Слободан Милошевић стекао ореол „фактора мира и стабилности на Балкану“, Албанци, разочарани због промишљене политике да реализују своје националне амбиције, мењају стратегију. Уместо пасивног отпора, окрећу се насиљу. Прве оружане акције против снага реда Србије почињу већ 1996, а умерене замењују екстремисти. Већ 1998, аутономија за Албанце није више опција. На сцену ступа ОВК, чији лидери не желе ништа мање од независности.

У пролеће 1998, САД сматрају ОВК терористичком организацијом. Амбасадор Роберт Гелбард, специјални изасланик САД, на сусрету са новинарима у Београду у фебруару, недвосмислено каже да је ОВК „без сумње терористичка група“. И Савет безбедности последњег дана марта 1998, осуђујући употребу силе „од стране српских снага“, у Резолуцији 1160, осуђује и „терористичке акције ОВК“. Па како су онда ти терористи за кратко време успели да се преобрате у респектабилне западне савезнике?

Био је то опет резултат како домаће политичке конфузије, тако и међународног прилагођавања новим реалностима на терену. Милошевић у априлу организује референдум против међународног уплитања у решавање проблема на Косову, да би само после неколико дана, преговарајући са Холбруком, пристао да се у америчкој режији састане са Руговом.

Мало потом Холбрук се слика са лидерима ОВК којима је на коленима „калашников“. И од тог момента као да почиње одбојавање: у светском јавном мњењу се са новим интензитетом реактивира имиџ Срба као искључиво „лоших момака“, а

Bombardovanje koje nije proglašeno ratom

SERBIAN LATIN

JASNO je da je reč o još jednoj akciji neke organizacije koja je smatrala celishodnim da na ovaj način pokaže svoj patriotizam i podseti na najveću traumu naše najnovije istorije, na desetogodišnjicu početka NATO bombardovanja tadašnje SR Jugoslavije (čitaj *Srbije*). Na današnji dan, 24. marta 1999, tačno u 20:38, prve rakete su pogodile vojne ciljeve u Batajnici.

Bio je to početak žestokog vazdušnog bombardovanja od strane najveće vojne alijanse za koju svet zna, u operaciji koju njeni zvaničnici nijednom nisu oficijelno nazvali ratom. Za njih je to bila „vazдушna kampanja“, operacija „Sjedinjena snaga“.

Naravno, mi to nismo mogli da doživimo drugačije nego kao brutalnu agresiju, koja će potrajati čitavih 11 nedelja, da bi se završila „Kumanovskim sporazumom“ koji su i NATO i rukovodstvo SRJ i Srbije proglasili svojom pobedom. Ko je poražen videlo se tek kasnije, kada smo prebrojali žrtve, izračunali štetu i povukli se sa Kosova i Metohije – zbog čega je sve to i počelo.

NATO napad je, bez sumnje, bio krešćendo procesa rastakanja bivše, one velike Jugoslavije (SFRJ), vrhunac nesporazuma Srbije sa svetom (*i sveta sa Srbijom*). Zašto smo – i da li smo morali baš mi da budemo meta, poligon na kome će NATO, uoči svog poluvekovnog jubileja, pronaći novi razlog postojanja, a Amerika redefinisati smisao svoje globalne superiornosti i liderstva?

Da li je ovaj rat mogao da bude izbegnut? Naravno da jeste, sve u čemu učestvuju ljudi može da ima i drugačiji tok. Ne može se reći ni da je sve bilo samo nesrećan sticaj okolnosti: sve je rezultat jedne, sudeći po ishodu, ne baš mnogo promišljene politike, konflikta međusobno suprotstavljenih nacionalnih ciljeva, državničke kratkovidosti, vlastoljubivosti i nerazumevanja realnosti.

Koreni su, istina, duboki, ali

neposredni povodi su skorašnji. U središtu je konačni neuspeh političkog eksperimenta zvanog Jugoslavija, njene nemogućnosti da umesto (jedno) partijskog nade demokratski razlog svog postojanja i trajanja, što je dovelo do njenog okrutnog rastakanja.

Kriza na Kosovu bila je i uvod i završni čin te drame. U objašnjenju sleda događaja koji su doveli do „asimetričnog rata“ Srbije protiv (zapadnog) sveta, možda je najsvrsishodnije poći od Dejtona, konferencije koja je okončala rat u Bosni.

U Dejtonu, koji je okupio sve lidere sa prostora bivše Jugoslavije, nije bilo stolice za predstavnike Kosova i Metohije, autonomne pokrajine Srbije, koja je u SFRJ, sa Vojvodinom, imala status „konstitutivnog elementa“, da bi ga izgubila u Miloševićevoj „antibirokratskoj revoluciji“.

Za Kosovo tamo nije bilo mesta, jer da je na tome insistirano, administracija tadašnjeg američkog predsednika Bila Klintonu ne bi mogla da se zakiti značajnim spoljopolitičkim uspehom. Istini za volju, problemi kosmetskih Albanaca u tom momentu nisu internacionalizovani. Problem postoji: Albanci predvođeni umerenim Ibrahimom Rugovom, u to vreme traže samo „široku autonomiju“, bojkotujući organe Srbije i stvarajući svoje paradržavne institucije.

Amerika, ključni arbitar u formirajućem poslehladnoratovskom poretku, ne meša se mnogo u kosovski problem. Nevoljno, na Balkanu se aktivira tek povodom Bosne, čija se agonija, rekosmo, raspliće u Dejtonu, naravno, uz ključno američko usmeravanje.

Kad je, posle toga, Slobodan Milošević stekao oreol „faktora mira i stabilnosti na Balkanu“, Albanci, razočarani zbog propuštene prilike da realizuju svoje nacionalne ambicije, menjaju strategiju. Umesto pasivnog

otpora, okreću se nasilju. Prve oružane akcije protiv snaga reda Srbije počinju već 1996, a umerene zamenjuju ekstremisti. Već 1998, autonomija za Albance nije više opcija. Na scenu stupa OVK, čiji lideri ne žele ništa manje od nezavisnosti.

U proleće 1998, SAD smatraju OVK terorističkom organizacijom. Ambasador Robert Gelbard, specijalni izaslanik SAD, na susretu sa novinarima u Beogradu u februaru, nedvosmisleno kaže da je OVK „bez sumnje teroristička grupa“. I Savet bezbednosti poslednjeg dana marta 1998, osuđujući upotrebu sile „od strane srpskih snaga“, u Rezoluciji 1160, osuđuje i „terorističke akcije OVK“. Pa kako su onda ti teroristi za kratko vreme uspeali da se preobrate u respektabilne zapadne saveznike?

Bio je to opet rezultat kako domaće političke konfuzije, tako i međunarodnog prilagođavanja novim realnostima na terenu. Milošević u aprilu organizuje referendum protiv međunarodnog uplitanja u rešavanje problema na Kosovu, da bi samo posle nekoliko dana, pregovarajući sa Holbrukom, pristao da se u američkoj režiji sastane sa Rugovom.

Malo potom Holbruk se slika sa liderima OVK kojima je na kolenima „kalašnjikov“. I od tog momenta kao da počinje odbrojanje: u svetskom javnom mnjenju se sa novim intenzitetom reaktivira imidž Srba kao isključivo „loših momaka“, a Albanaca kao njihovih žrtava. Milošević veruje da albansku pobunu, iako je već pridobila moćne saveznike, može da slomi silom i u okolnostima kada u Vašingtonu ponovo jača uverenje da on razume samo jezik sile. Kad su počele da stižu prve neuvijene pretnje da će se Amerika i vojno angažovati, on se glasno pita „da li su Amerikanci toliko ludi da nas bombarduju“.

A onda prihvata ono za šta je samo pre pola godine tražio

Laporkan Politik Uang Dapat Rp15 Juta Sayembara Tersebut Ditujukan

INDONESIAN

SIDOARJO, CYBERNEWS. Ketua Dewan Perwakilan Rakyat Daerah (DPRD) Sidoarjo, Arly Fauzi, membuat sayembara yang berbunyi “bagi siapa saja yang bisa melaporkan kasus politik uang akan mendapatkan hadiah uang sebesar Rp15 juta”.

Sayembara tersebut ditujukan bagi seluruh masyarakat, baik yang berdomisili di Sidoarjo atau bukan. “Asalkan mau melaporkan dan membuktikan adanya kasus politik uang kepada *Panitia Pengawas Sidoarjo* akan kami beri hadiah,” katanya saat dikonfirmasi di Sidoarjo, Jatim, Selasa (24/3).

Namun demikian, dirinya membatasi lokasi dilakukannya politik uang ini, yaitu yang dilakukan para calon legislatif di daerah pemilihan I (Sidoarjo-Candi) dan daerah pemilihan II (Porong-Jabon-Tanggulangun-Krembung) saja. “Ini sebagai langkah preventif, untuk meningkatkan kualitas demokrasi, serta menghindari terjadinya gejolak politik di masyarakat,” katanya.

Ia mengemukakan, langkah yang dilakukan kali ini sebagai bentuk tanggung jawab moral pada wilayah politiknya. Dirinya menginginkan wilayahnya aman dan tentram. Dia menceritakan, ada laporan satu keluarga bertengkar, gara-gara lain dukungan dan imbalan yang diberikan.

“Suami isteri tersebut saling mengklaim calon legislatif yang didukungnya yang harus dipilih,” kata pria yang juga berstatus terdakwa kasus korupsi DPRD Sidoarjo periode tahun 1999–2004 sebesar Rp21,4 miliar ini.

Sekali lagi, caleg dari Partai Kebangkitan Bangsa (PKB) Sidoarjo itu mengatakan, sayembara ini berlaku secara umum. Siapapun yang menemukan pelanggaran itu diperbolehkan melapor. “Untuk keakuratan data pelanggaran dan bukti-bukti yang kuat, akan saya beri imbalan Rp5 juta. Jika dalam persidangan menang (terbukti) saya tambah senilai Rp10 juta lagi,” katanya.

Sebelumnya, kasus politik uang ini juga menimpa salah satu caleg asal PKB nomor urut 5 untuk DPRD Sidoarjo, Mahmudatul Fatchiyah yang akhirnya diputus bebas oleh Pengadilan Negeri Surabaya. Mahmudah didakwa atas kasus pelanggaran pemilu, dengan membagi-bagikan beras kepada sejumlah warga di salah satu musala di Desa Gempol Sampurno, Kecamatan Porong, Kabupaten Sidoarjo.

Cerita Mahasiswa Unej Irsan Lolos di DPRD, Pagi Garap Skripsi dan Malam Kampanye

Mahasiswa semester 8 Fakultas Teknik Universitas Jember, Jawa Timur, Muhammad Irsan Marwanda Bachtiar (22), warga Kelurahan Dabasah, Kecamatan kota, Kabupaten Bondowoso, terpilih sebagai anggota DPRD Kabupaten Bondowoso periode 2019–2024. Pada pemilu legislatif lalu, Irsan maju sebagai calon anggota legislatif dari Partai Demokrasi Indonesia Perjuangan (PDI-P) dengan nomor urut tujuh, dari daerah pemilihan satu yang meliputi Kecamatan Kota Bondowoso, Tenggarang, dan Wonosari. Irsan melenggang sebagai anggota DPRD Kabupaten Bondowoso setelah memperoleh 5.462 suara. “Alhamdulillah, ini amanah yang cukup berat yang diberikan kepada saya. Tentu ini tidak mudah,” katanya saat ditemui Kompas.com, Sabtu (11/05/2019).

Irsan nekat maju sebagai calon anggota legislatif karena melihat kota kelahirannya Bondowoso yang masih dililit kemiskinan dan tertinggal. “Sebenarnya berangkat dari keprihatinan melihat kota tempat saya tinggal yang masih tertinggal, akhirnya saya memberanikan diri maju sebagai caleg,” tambahnya. Dengan status sebagai mahasiswa, Irsan harus pintar-pintar membagi waktu antara mengurus tugas akhir dengan kampanye. “Saat musim kampanye lalu, saya harus benar-benar memutar kepala untuk mengatur waktu. Jadi saya bagi. Pagi sampai siang saya fokus mengerjakan tugas akhir skripsi, dan sore hingga

larut malam, baru berkampanye dan bertemu masyarakat,” terangnya. Irsan sengaja memilih PDI Perjuangan sebagai kendaraan politiknya, karena ia mengagumi sosok presiden pertama, Soekarno. “Saya cocok dengan garis perjuangan PDI Perjuangan, yang membela rakyat kecil. Selain itu, karena juga ayah saya ketua DPC PDI Perjuangan Bondowoso,” katanya. Meski ayahnya saat ini menjabat sebagai wakil bupati Bondowoso, namun Irsan menegaskan, tetap akan mengkritik kebijakan Pemkab Bondowoso apabila tidak memihak kepada masyarakat Bondowoso. “Kalau di rumah, beliau orangtua saya, tetapi ketika nanti saya masuk ke kantor DPRD, maka saya harus proporsional. Kalau kebijakannya tidak pro rakyat, ya saya akan kritik,” tegasnya. Ketika disinggung banyaknya politisi muda yang terjatuh kasus korupsi, Irsan menegaskan, itu akan menjadi pelajaran bagi dirinya, agar tidak tergoda dan berbuat hal yang sama. “Tentu itu akan menjadi pelajaran penting bagi saya, agar tidak jatuh di lubang yang sama,” pungkasnya. Baca juga: Cerita Caleg Muda PAN, Lolos di DPRD dengan Modal Silaturahmi hingga Sempat Dikira Minta Sumbangan Sementara Wakil Ketua DPC PDI Perjuangan Bondowoso, Heri Masduki, membenarkan jika Irsan merupakan Anggota DPRD Bondowoso terpilih yang paling muda. “Anak ini luar biasa, saya tahu persis bagaimana perjuangannya ketika berkampanye kepada masyarakat. Meski ayahnya seorang Wakil Bupati, tapi Irsan tidak pernah memanfaatkan jabatan orang tuanya itu,” terangnya. Heri berharap, dengan munculnya politisi muda seperti Irsan, akan memberikan nuansa yang berbeda di kancah perpolitikan. (K90-13)

Kepala Divisi Humas Polri Irjen Pol Mohammad Iqbal membenarkan bahwa kepolisian meminta status pencegahan ke luar negeri terhadap mantan Kepala Staf Komando Cadangan Strategis Ang-

Umno tetap junjung Perlembagaan, Raja-Raja Melayu: Najib

MALAY

KUALA LUMPUR Umno tetap menjunjung kedudukan Perlembagaan Persekutuan sebagai undang-undang tertinggi negara dengan Raja-Raja Melayu sebagai payung negara dan negeri, kata Datuk Seri Najib Razak.

Timbalan Perdana Menteri yang juga Timbalan Presiden Umno berkata, Raja-Raja Melayu menjadi elemen penting kepada "supremasi Perlembagaan" dan walaupun dalam sistem itu raja bertakhta tetapi tidak memerintah dan setiap kerajaan tetap mentadbir atas nama baginda sebagai ketua cabang eksekutif.

"Oleh itu, jika orang-orang Melayu sendiri tidak menunjukkan rasa hormat kepada raja-raja kita yang selama ini menjadi asas kestabilan dan simbol perpaduan, maka, siapa lagi?" katanya berucap merasmikan serentak persidangan perwakilan Wanita, Pemuda dan Puteri Umno di Dewan Merdeka, Pusat Dagangan Dunia Putra (PWTC) di sini, malam ini.

Justeru, Najib mengingatkan parti pembangkang tidak memutarbelitkan fakta sejarah berhubung tindakan Umno meminda undang-undang berkaitan raja-raja sebelum ini.

Beliau berkata, tindakan itu dibuat bukan dengan "mala fide" (berniat jahat) tetapi dengan hasrat murni untuk mengekal dan melindungi kemuliaan raja-raja dalam usaha memperteguhkan doktrin pengasingan kuasa yang mendasari sebuah kerajaan demokrasi.

"Di sini, suka saya mengingatkan kepada semua orang Melayu, janganlah nanti sudah terhantuk baru terngadah. Pada pihak yang telunjuknya lurus tetapi kelingking berkait, janganlah pagi sembah setia tetapi petang sembah derhaka," katanya.

Timbalan Presiden Umno, Datuk Seri Najib Razak, malam ini mencadangkan Umno mengubah cara pemilihan pemimpin parti, termasuk mengkaji semula sistem

kuota dan dengan memberi kuasa kepada kumpulan lebih besar sejajar hasrat lebih tiga juta ahli peringkat akar umbi.

Najib berkata, pada masa ini pemilihan pemimpin Umno hanya ditentukan kalangan hampir 2,600 perwakilan dari 191 bahagian yang menghadiri perhimpunan agung parti.

"Sudah tentu keputusan yang dibuat oleh perwakilan sejumlah itu tidak mencerminkan sepenuhnya hasrat lebih tiga juta ahli Umno di peringkat akar umbi di seluruh negara.

MCA menjunjung kasih kepada Yang di-Pertuan Agong Sultan Muhammad V atas "kebijaksanaan" dan "pandangan jauh" baginda memperkukuh kemuliaan Perlembagaan Persekutuan.

"Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda telah mempamerkan keteguhan dalam menjaga prinsip Perlembagaan Persekutuan, walaupun terdapat tekanan daripada golongan pelampau yang menegaskan AG mesti daripada kaum dan agama tertentu, yang tidak ditetapkan dalam Perlembagaan Persekutuan," kata jurucakap MCA Ti Lian Ker.

Beliau berkata, Yang di-Pertuan Agong memberi peringatan kepada rakyat Malaysia bahawa Perlembagaan Persekutuan undang-undang mulia tertinggi negara dan tiada rakyat Malaysia berada di atasnya.

"Dengan berbuat demikian, Yang di-Pertuan Agong telah menunjukkan kebijaksanaan dalam meredakan ketegangan kaum dan agama kerana Perlembagaan Persekutuan menjamin untuk melindungi hak semua warganegara Malaysia," katanya.

Yang di-Pertuan Agong telah memberikan perkenannya kepada Thomas yang dinamakan Putrajaya sebagai peguam negara pagi ini.

Perdana menteri lemah

Manakala itu, exco Pemuda Umno, Tun Faisal Ismail Aziz berkata pelantikan Thomas membuktikan DAP mengetuai Pakatan Harapan (HARAPAN) dan bukan BERSATU.

"Kita juga telah mengingatkan bahawa dalam kerajaan Pakatan sebenarnya bukan BERSATU yang menjadi parti yang dominan, sebaliknya DAP akan jadi paling berkuasa melalui kerusi yang dimenangnya dan oleh proksinya.

"Hari ini terbukti bahawa Perdana Menteri hanyalah Perdana Menteri yang lemah dan didukung oleh hanya 13 kerusi BERSATU sedangkan DAP dan proksinya memiliki jauh lebih banyak sokongan di parlimen dan di negeri-negeri," tulis hantarannya di Facebook hari ini.

Beliau percaya pelantikan Thomas menimbulkan beberapa persoalan dan mencetuskan kebimbangan di kalangan orang Melayu dan umat Islam.

"Lebih membimbangkan apabila perkenan ini diberi sebelum Majlis Raja-Raja sempat untuk bermesyuarat bagi membincangkan soal perlantikan Peguam Negara.

"Ia menimbulkan persoalan, apakah yang telah berlaku di sebalik tabir sehingga mendorong pemberian perkenan ini?" tulisnya.

Dakwaan kebimbangan Melayu, Islam

Beliau mendakwa orang Melayu dan umat Islam bimbang pelantikan Thomas akan mengancam kedudukan mereka yang dilindungi di bawah Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan kerana terdapat suara "sosialis, liberal dan sekular" yang mula mempersoalkan keistimewaan orang Melayu.

"Pelantikan Thomas dilihat sebagai langkah pertama kerajaan Pakatan merealisasikan desakan-desakan golongan ini," katanya.

Beliau berkata pelantikan Thomas kemungkinan akan menyebabkan perubahan

M'cañang kay Ping: Sa korte ka magpaliwanag!

TAGALOG FILIPINO

SINABIHAN KAHAPON ng Malacañang si Sen. Panfilo 'Ping' Lacson na sa korte na lamang magpaliwanag hinggil sa pagkakasangkot nito sa Dacer-Corbato double murder case.

Ayon kay Deputy Presidential Spokeswoman Lorelei Fajardo, kung tuluyan nga na masasangkot si Lacson sa krimen ay mas mainam kung hihintayin na lamang nito na dalhin sa korte ang usapin upang doon maipaliwanag ang kanyang panig kaysa sa patuloy na akusahan ang Malacañang na ginigipit siya patungkol dito.

"Yes, it's the best way to deal with it... ayaw na naming patulan ang statement niya (Lacson) dahil parang habit na niya na palaging binabato ng akusasyon ang Malacañang," ani Fajardo.

Kahit si Manila Rail Transit Corporation head Reynaldo Berroya ay sinabihan din ng Malacañang na maglabas ng ebidensya sa korte hinggil sa alegasyong sangkot si Lacson sa Dacer-Corbato case.

Paalala pa ng Palace official sa senador, nakakatulog nang mahimbing ang Malacañang dahil malinis ang budhi nila at walang kinalaman sa anumang pahayag ni dating police officer Cesar Mancao kontra kay Lacson o sinumang personalidad na idinadawit sa kaso.

Samantala, sinabi ni Fajardo na hindi sila *nagpa-panic* sa umano'y expose na gagawin ni Lacson laban sa Arroyo administration sa mga susunod na araw.

Inaasahan naman anumang araw ang paglantad ng isang retiradong sarhento na itinuturong driver ni Sen. Lacson upang wasakin ang *script* sa Mancao story.

Isang mapagkakatiwalaang source ang nagkumpirmang lalantad sa publiko si retired Sgt. Reynaldo 'Oxi' Oximoso Sr., upang ituwid ang mga nagsusulputang espekulasyon sa pagbabalik-Pilipinas ni Mancao upang tumestigo sa Dacer-Corbato double

murder case.

Habang patuloy na pinaghahanap ng Department of Justice (DOJ) si Oximoso, kinumpirma ng isang malapit kay Lacson ang pagtestigo ng retiradong sarhento para pabulaanan ang lahat ng mga bintang sa senador.

Naunang itinanggi ni Oximoso sa iba't ibang phone patch interview sa national television ang lumabas na affidavit ni Mancao na nagdidiin kina Lacson at dating Pangulong Joseph 'Erap' Estrada bilang mastermind sa Dacer-Corbato murder.

Sa naging deklarasyon ni Oximoso sa media, wala itong matandaan na ipinag-utos ni Lacson kay ex-Colonel Michael Ray Aquino ang pagtumba kina Dacer at Corbito.

Ayon pa umano kay Oximoso, hindi kasama si Mancao sa loob ng sasakyan, katulad sa nilalaman ng affidavit kaya't nagtataka ito kung bakit idinadamay ang kanyang pangalan sa Dacer-Corbato double murder case.

"Lalantad si Oxi kapag kailangan para ituwid iyong mga kuwento. Ang alam ko mag-affidavit siya," anang source nang tanu-ngin kung may inihandang testimonya si Oximoso.

Dalawang kaso ng vote-buying ang inihain laban kay San Pascual, Batangas Vice Mayor Antonio Dimayuga sa Commission on Elections.

Si Dimayuga ay tumatakpong mayor sa nasabing lugar kung saan kasama rin sa kinasuhan sa Comelec ang running-mate nitong si Willy Dimatactac gayundin sina konsehal Lanifel Manalo, Roumel Aguila, Dennis Panopio, Ramel Fernandez, at Reyshane Joy Marquez.

Sa 19-pahinang reklamo na isinampa ni Narciso Bulanlagui, inakusahan niya ang grupo ni Dimayuga na namimili ng boto.

Ginawa umano ito nila Dimayuga habang suot ang mga uniporme nila na may nakasulat na 'vote.'

Sa hiwalay na reklamo na isinampa ni Lourdes Juguillon sa Comelec sa Maynila, sinabi nito sa kanyang 6-pahinang petisyon sa Comelec na maging siya ay nakatanggap ng pera.

Dahil dito'y kapwa hiniling ng dalawa sa Comelec na ipadiskwalipika si Dimayuga at mga kasama nito.

Tinangka naman ng Abante Tonite na hingin ang panig ng kampo ni Dimayuga pero sa kalukuyan ay wala pa itong sagot.

Patay ang isang judge makaraang malapitang barilin ng hindi pa kilalang salarin sa parking area ng Liloy Regional Trial Court (RTC) Huwebes nang hapon sa Zamboanga Del Norte.

Kinilala ang pinaslang na biktima na si Judge Reymar Lacaya, 62, acting presiding judge ng RTC Branch 28 ng 9th Judicial Region sa bayan ng Liloy.

Naganap ang insidente dakong alas-3:04 nang hapon, pasakay na sana ang biktima sa kanyang sasakyan nang may makalimutan sa kanyang opisina kaya inutusan nito ang isang security guard para kunin ito.

Subalit makalipas ang halos dalawang minuto ay nakarinig ng dalawang sunod na putok ng baril ang guwardiya mula sa parking area kaya agad itong bumalik at doon ay bumungad sa kanya ang nakahandusay na biktima na may dalawang tama ng bala sa mukha.

Nakuha ng pulisya sa pinangyarihan ng krimen ang dalawang basyong bala ng kalibre .45 baril.

Kaugnay nito, nanawagan si Supreme Court Chief Justice Lucas Bersamin sa mga awtoridad para sa agarang imbestigasyon upang maaresto ang nasa likod ng krimen.

Nabatid na si Lacaya ang ika-30 hukom na pinaslang habang aktibo sa serbisyo mula noong 1999.

Bibigyan prayoridad ni mayorality candidate na si dating Manila Vice Mayor Isko Moreno ang problema sa basura sa

Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết thăm và làm việc tại Đà Nẵng

VIETNAMESE

TAI BUỔI LÀM VIỆC với các lão thành cách mạng, cán bộ hưu trí cao cấp trên địa bàn thành phố, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết ghi nhận và cảm ơn sự đóng góp to lớn của các đồng chí lão thành cách mạng, những cán bộ hưu trí cao cấp trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước; *hoan nghênh những ý kiến phát biểu tâm huyết, góp ý chân tình, thẳng thắn đối với các chủ trương, đường lối, nghị quyết, chính sách của Đảng và Nhà nước.* Nhân dịp kỷ niệm 34 năm Ngày giải phóng TP Đà Nẵng (29-3-1975 – 29-3-2009), Chủ tịch nước chúc các đồng chí lão thành cách mạng, cán bộ hưu trí cao cấp trên địa bàn thành phố luôn có sức khỏe dồi dào, sống vui, sống khỏe, tiếp tục chung tay góp sức để xây dựng đất nước nói chung, TP Đà Nẵng nói riêng ngày một phát triển hơn.

Chiều cùng ngày, Chủ tịch nước tới thăm Công ty cổ phần xây dựng công trình 545 thuộc Tổng công ty xây dựng công trình Giao thông 5, đơn vị đang thi công Dự án nâng cấp, mở rộng quốc lộ 1A đoạn Hòa Cầm-Hòa Phước. Đây là một trong những trục chính hướng vào đô thị trong định hướng phát triển TP Đà Nẵng. Dự án được thực hiện theo hình thức BOT trong nước với tổng mức đầu tư 558 tỷ đồng. Năm 2007, công ty được Bộ Giao thông vận tải chọn là nhà đầu tư dự án. Sau gần 17 tháng thi công, đến nay, công ty đã thi công phần tuyến đạt 95% khối lượng và phần cầu đã hoàn thành 60% khối lượng. Hiện nay, đơn vị đang tập trung chỉ đạo thi công hoàn thành toàn bộ Dự án trước ngày 31-10-2009, phấn đấu hoàn thành trước thời gian quy định của Bộ Giao thông vận tải khoảng hai tháng. Phát biểu ý kiến tại buổi gặp mặt cán bộ, công nhân thi công trên công trường, Chủ tịch nước biểu dương những thành tích mà đơn vị đạt được trong thời gian qua, đánh giá cao hình thức đầu tư của dự án. Chủ tịch nước cho rằng, với đầu tư theo hình thức BOT là một cách làm hiệu quả trong giai đoạn hiện nay và yêu cầu

công ty phải sớm hoàn thành công trình để đưa vào sử dụng...

Cũng trong chiều 23-3, Chủ tịch nước đã đến thăm cán bộ, bác sĩ, nhân viên và người bệnh tại Bệnh viện Đa khoa Đà Nẵng.

Trong năm qua, các cơ quan thông tấn, báo chí đã quan tâm hoạt động của TCKT. Nhiều tin, bài đã kịp thời truyền tải đến bạn đọc, đến các đơn vị trong toàn quân những định hướng, quan điểm, chủ trương của ngành, của Tổng cục để triển khai tổ chức thực hiện có hiệu quả ngay từ cơ sở. Đặc biệt là tuyên truyền, giáo dục truyền thống, những cách làm mới, kinh nghiệm hay của các đơn vị; tuyên truyền các tập thể, cá nhân điển hình góp phần nâng cao lòng tự hào và quyết tâm hoàn thành nhiệm vụ của đội ngũ những người làm công tác kỹ thuật trong quân đội. Đồng thời, cũng chỉ rõ những khó khăn, thực trạng tình hình, nêu nhiều kiến nghị, giải pháp có giá trị về thực tiễn và lý luận để lãnh đạo, chỉ huy, cơ quan kỹ thuật, các đơn vị tìm cách tháo gỡ, khắc phục.

Hướng tới kỷ niệm 35 năm Ngày truyền thống và định hướng năm 2009, TCKT mong muốn các cơ quan báo chí tập trung tuyên truyền có hiệu quả chương trình thực hiện Nghị quyết 328-NQ/ĐUQST.Ư của Đảng ủy quân sự T.Ư về lãnh đạo công tác kỹ thuật trong tình hình mới; Cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", "Quản lý khai thác vũ khí kỹ thuật tốt, bền, an toàn, tiết kiệm và an toàn giao thông"; phong trào thi đua "Ngành hậu cần quân đội làm theo lời Bác Hồ dạy".

Quốc hội Việt Nam-Campuchia tăng cường hợp tác

Tiếp Đoàn đại biểu Quốc hội Campuchia, Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên khẳng định chính sách nhất quán của Việt Nam là coi trọng việc củng cố quan hệ hợp tác với Campuchia theo phương châm láng giềng hữu nghị truyền thống, hợp tác lâu dài.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn

Đức Kiên chúc mừng những thành tựu mà nhân dân Campuchia đạt được trên nhiều lĩnh vực trong những năm qua, làm cho đất nước Campuchia có nhiều thay đổi.

Phó Chủ tịch Quốc hội đánh giá cao những kết quả đạt được trong công tác phân giới cắm mốc trên biên giới đất liền Việt Nam-Campuchia, đồng thời cho rằng thời gian tới, hai nước cần đẩy nhanh tiến độ công tác này, phấn đấu hoàn thành vào năm 2012 như đã thỏa thuận.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên cảm ơn Quốc hội, Chính phủ và nhân dân Campuchia đã tạo điều kiện thuận lợi cho công tác tìm kiếm, quy tập hài cốt quân tình nguyện Việt Nam; có chính sách cho doanh nghiệp và kiều bào Việt Nam đầu tư, làm ăn và sinh sống tại Campuchia.

Bà Ninsaphon, Chủ tịch Ủy ban Công chính – Vận tải – Bưu chính viễn thông – Công nghiệp, mỏ, năng lượng – Thương mại – Quy hoạch đất đai, đô thị hóa và Xây dựng của Quốc hội Campuchia đã thông báo kết quả các cuộc làm việc của đoàn với một số bộ, ngành của Việt Nam nhằm trao đổi, học tập kinh nghiệm trong công tác thẩm định, giám sát, xây dựng luật.

Mặt trận phải thực sự là cầu nối giữa Đảng, chính quyền và nhân dân

Sáng 11/5, đồng chí Trần Thanh Mẫn, Bí thư Trung ương Đảng, Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam và đoàn công tác đã có buổi làm việc với tỉnh Kon Tum về công tác chuẩn bị Đại hội đại biểu MTTQ Việt Nam tỉnh Kon Tum lần thứ X, nhiệm kỳ 2019-2024.

Theo báo cáo của Chủ tịch Ủy ban MTTQVN tỉnh Nguyễn Trung Hải: Đến nay, công tác chuẩn bị cho Đại hội đại biểu MTTQ Việt Nam tỉnh lần thứ X, nhiệm kỳ 2019-2024 đang được gấp rút hoàn thiện.

Đại hội dự kiến diễn ra trong 2 ngày 16-17/7/2019 với chủ đề "Phát huy sức mạnh đoàn kết toàn dân tộc và vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, đẩy mạnh toàn diện

Mae cwmni Airbus wedi cadarnhau eu bod yn anelu at gael gwared ar 250 o swyddi

WELCH

EISOES MAE'R CWMNI, sy'n cynhyrchu adenydd awyrennau, wedi rhybuddio eu bod nhw'n gorfod arbed arian gan fod 'na lai o alw am gynnyrch, yn enwedig ar gyfer jet busnes Hawker.

Dywedodd y prif swyddog undeb lleig Terry Dillon fod galw am 120 o awyrennau jet eleni ond y byddai galw am 48 y flwyddyn nesa.

"Dydan ni ddim yn gwybod beth fydd yn digwydd yn y dyfodol agos. "Mi rydan ni'n poeni'n arw am y dyfodol agos."

Mae'r safle'n cyflogi mwy na 6,000, gan gynnwys 1,400 o weithwyr asiantaeth. Bu'r cwmni yn cynnal trafodaethau ddydd Llun gyda'r undebau. Dywedodd y rheolwyr eu bod yn "adolygu anghenion busnes a staff".

Mae'r undebau wedi dweud eu bod yn siomedig ond yn gobeithio trafod er mwyn "lleihau nifer y diswyddiadau". Dywedodd llefarydd eu bod yn gobeithio y byddai'r rhan fwyaf o ddiswyddiadau yn wirfoddol.

Cwmni *Blue Arrow Service* sy'n cyflogi'r gweithwyr asiantaeth. Dywedodd *Airbus* eu bod yn cynnal trafodaethau gyda'r undebau a chwmni *Blue Arrow Service*. Ni fyddai mwy o sylwadau tan ddiwedd y trafodaethau, meddai'r llefarydd. Dywedodd un o swyddogion Prydeinig undeb Unite, *Bernie Hamilton*,: "Hwn yw'r arwydd diweddar o effaith y dirwasgiad ar econom'r byd.

"Dylai Airbus wneud popeth posib er mwyn osgoi diswyddo gorfodol, gan gynnwys lleihau goramser a chwilio am wirfoddolwyr." Mae llefarydd y Blaid Geidwadol ar yr economi, David Melding AC, wedi dweud: "Airbus yw'r cwmni cynhyrchu mwya yn y wlad hon ac mae ei safonau hyfforddi a datblygu sgiliau o'r radd flaena.

"Ac mae'r ffaith fod y cwmni'n ystyried hyn yn dangos stad argyfyngus yr economi yng Nghymru." Mae'r newyddion diweddaraf yn ergyd arall i'r ardal. Eisoies mae cwmniau Corus

(Shotton) a Toyota (Glannau Dyfrdwy) wedi cyhoeddi diswyddiadau oherwydd y dirwasgiad.

Mae Gorsedd y Beirdd wedi cyhoeddi pwy fydd yn cael eu hanrhydeddu yn ystod Eisteddfod Genedlaethol *Sir Conwy* eleni.

Ymhlith yr enwau adnabyddus maer ddeuawd canu gwlad o Ben Llŷn, John ac Alun; y digrifwr, *Tudur Owen*, a'r cerddor a thalyrnwr, *Geraint Løvgreen*.

Bydd y delynores ryngwladol, Catrin Finch, hefyd yn derbyn coban, ynghyd â'r darlledwyr, *Gari Wyn* ac *Aled Samuel*.

Er bod cyn-Brif Weithredwr yr Eisteddfod Genedlaethol, Elfed Roberts, yn cael ei anrhydeddu eleni, ni fydd yn derbyn ei Wisg Las tan brifwyl Ceredigion yn 2020.

Beth yw'r lliwiau?

Mae'r Wisg Werdd yn cael ei rhoi i unigolion am gyfraniad i faes celfyddydau, am ennill un o brif wobrau Eisteddfod yr Urdd, neu am fod â gradd yn y Gymraeg, Cerddoriaeth neu bwnc drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae modd derbyn y Wisg Las am gyfraniad amlwg ym myd y gyfraith, gwyddoniaeth, chwaraeon, newyddiaduriaeth, y cyfryngau neu wasanaeth ar lefel lleol neu genedlaethol.

Dim ond enillwyr prif wobrau'r Eisteddfod Genedlaethol sy'n cael eu hurddo i'r Wisg Wen.

Bydd yr holl unigolion yn cael eu hurddo'n Urdd Derwydd yn ystod wythnos y brifwyl rhwng Awst 3 a 10.

"Mae'r sefyllfa yng Nghymru mor eithafol ag y gallai fod" – Dyma farn aelod o grŵp sy'n ymgychu yn erbyn dad-reoleiddio radio.

Tan ddiwedd y llynedd, roedd disgwyl i'r rhan fwyaf o orsafoedd radio lleol ddarlledu o leiaf saith awr o ddeunydd lleol – pedair awr oedd y ffigwr ar benwythnosau.

Ond, yn dilyn ymgynghoriad gan y rheoleiddiwr, Ofcom, mae'r

ffigwr wedi disgyn i dair awr – a dim deunydd dros y penwythnosau.

Hefyd, cyn yr ymgynghoriad roedd Cymru wedi'i rhannu'n dair ardal – neu local approved areas – ac roedd yn rhaid i orsafoedd ddarlledu deunydd perthnasol i'r ardaloedd yna.

Un ardal

Bellach mae Cymru yn un ardal, a phryder *Nick Osbourne*, Sefydlydd y *Local Radio Group*, yw bod hyn oll yn mynd i wanbau'r deunydd lleol sy'n cael ei ddarlledu.

"Gan gymryd Cymru fel esiampl," meddai wrth GOLWG360, "yn ystod yr wythnos mae'n rhaid i sioe ddarparu tair awr pob diwrnod o ddeunydd sy'n berthnasol i'r genedl.

"Am weddill y diwrnod mi allan nhw ddarlledu deunydd o Leicester Square. Dyna yw'r sefyllfa yn achos *[corfforaeth darlledu]* Global. Ar y penwythnosau, mae'r deunydd cyfan yn dod o Lundain.

"Dydan nhw ddim yn unig wedi lleihau'r oriau o saith i dri. Oherwydd y cynnydd mawr ym maint y 'local approved areas' dyw cynulleidfaoedd ddim yn derbyn deunydd *[perthnasol]*.

"Mae'r newid i'r diwydiant yn un eithafol."

Pwy sydd ar fai?

Mewn adroddiad a gafodd ei gyhoeddi ym mis Ebrill mae'r Local Radio Group yn beirniadu Ofcom yn hallt. Ac mae Nick Osbourne yn adleisio'r feirniadaeth honno.

Mae'n dweud eu bod wedi "caniatáu sefyllfa lle mae monopoli yn bosib" ac mae'n ategu bod "Global, wedi manteisio ar y dadreoleiddio er mwyn gwneud eu cynnyrch yn fwy slic".

"Yn y pendraw, gydag unrhyw sefyllfa fel hyn," meddai, "ac mewn unrhyw ddiwydiant, yn nwylo'r rheoleiddiwr y mae'r cyfrifoldeb. Maen nhw yna i gadw llygad ar y diwydiant.

"Waeth pa mor fawr mae'r

Rogha dánta le Máirtín Ó Direáin – lón léitheoireachta ó fhile

IRISH GAELIC

CUIREANN SÉ IONTAS orm in amanna gur thug Máirtín Ó Direáin a cheann filiúnta leis. Is fíor go mbaineann sé le Tríonóid Naofa na Filíochta; é féin, Ó Ríordáin agus Máire Mhac an tSaoi ba mhó a chuir borradh faoin fhilíocht chomhaimseartha. Is fada dánta dá chuid ar chúrsaí scoile agus ollscoile, thuaidh agus theas, agus is iomaí sin alt agus leabhar atá scríofa ar a chuid dánta.

Mar sin féin, mar sin féin, mar sin féin, an mbeinn ag insint bréag dá ndéarfainn nach raibh sé riamh faiseanta mar fhile agus i bhfad uainn an fhilíocht – dá fheabhas í – nach mbíonn faiseanta? Bhí meas ar a shaothar, gean fiú, ach ar chuir sé lasóg sa bharrach ollscoile mar a chuir Ó Ríordáin agus a ‘Raghaidh mé síos i measc na ndaoine/De shiúl mo chos/Agus raghaidh mé síos anocht’ nó ag Máire Mhac agus a ‘Beagbheann ar amhras daoine./Beagbheann ar chros na sagart./Ar gach ní ach bheith sínte/Idir tú agus falla – ‘.

Is maith mar a chuireann leabhar nua Máirtín Ó Direáin: selected poems/rogha dánta (Cló Iar-Chonnacht, €20) a chuid buanna i gcuimhne dúinn arís. Scoláire de chuid Ollscoil Uladh, An Dochtúir Frank Sewell, atá i ndiaidh na dánta a roghnú agus a aistriú, diomaite de chorrcheann. Leabhar breá atá ann mar leabhar, clúdach deas tarraingteach, na dánta Gaeilge agus Béarla pluc le pluc, cló-aghaidh dheas inléite agus iarracht mhacánta déanta aige freastal ar an dá thrá – an léitheoir le Gaeilge agus an léitheoir le Béarla.

Ó thaobh na Gaeilge de, pléisiúr a bhí ann aithne a chur ar na dánta arís. Éiríonn muid falsa mar léitheoirí agus cloíonn muid go minic leis na dánta atá ar eolas againn cheana féin. Tá dánta móra, dánta beaga móra agus dánta beaga anseo, lón léitheoireachta. Tá rogha déanta ag Sewell as Coinnle Geala (1942) go dtí Craobhóg Dán (1986) agus gach aon chnuasach agus eile idir

eatarthu.

Tá dánta ann a mbíonn cuimhne ag gach aon duine orthu as cliabh Uí Dhireáin – Coinnle ar Lasadh, Dínit an Bhróin, Ó Mórna, Cranna Foirtíl, Stoite agus eile. Lena chois sin, tá aiste thomhaiste i mBéarla faoin fhilíocht féin mar réamhrá. Rogha mhór mhaith atá ann agus níl amhras ar bith ann faoin obair mhór atá déanta ag an eagarthóir agus ag an aistritheoir i muileann an léinn.

Cuireann na dánta clúiteacha cumas an fhile i gcuimhne duit as an úr agus cuireann na dánta nach bhfuil chomh clúiteach sin i mbun machnaimh as an nua thú.

Is minic a chuir Ó Direáin ceisteanna faoi dhán na Gaeltachta agus maireann na ceisteanna sin go fóill. Bíonn líne nó dhó as Stoite ar eolas ag gach aon duine ach ní chomh gasta céanna a thagann línte breátha as *Gleic mo Dhaoine* chun béil: *‘Slíodóireacht níor chabhair i gcoinne na toinne/ Ná seifteanna caola i gcoinne na gcloch úd...’*

Má chasann na dánta sin an léitheoir siar cosán na Gaeltachta, tá dánta eile ann a thugann ábhar gáire agus machnaimh dúinn. Ní dócha go dtugann mórán daoine aird ar Fear Lasta Lampaí – Gaillimh, 1928 ar na saolta seo ach ba phléisiúr é a léamh – ‘Ba dhraíodóir an fear beag/A raibh an solas ina ghlaic,/É ag tabhairt na gile leis/Ó lampa go lampa sráide.’

Dán beag ciúin, dán i ndeas don phrós i ndáiríre, ach dán mothálach, dán a chuir sean-Bhéal Feirste i gcuimhne dom agus dínit lucht na hoibre, an dream dílis a dhéanadh cibé obair a bhí le déanamh ionas go mbeadh greim le hithe le fáil. (Agus, sea, dán faoin fhilíocht féin.)

Ní bheadh deacracht ar bith ann ach an oiread an dán, Faoileán Drochmhúinte, a chur in oiriúint do shaol ár linne: ‘Coinnigh do phráib agat féin,/A éin an chraois bhradaigh,/Is le do mharthain arís/An file seo ná salaigh.’

Ag caint faoi fhaoileán a chac

air a bhí an fhile ach bheadh cathú ort, ar laethanta seo an idirlín, an dán a ghreamú de do scáileán agus é a sheoladh ar líne gach aon uair a scaoileann amadán gan ainm ‘féirín’ ort. An féidir linn an troll a Ghaelú mar fhaoileán?

Mar sin de, más fada ó léigh tú filíocht de chuid Uí Dhireáin i nGaeilge seo deis duit aithne a chur air arís eile agus leabhar breá slachtmhar a chur ar an tseilf.

Agus an dara cuid den scéal, an Béarla? Is fada Sewell ag plé le hábhar a aistriú ó Ghaeilge go Béarla agus tá saothar leis an fhile Cathal Ó Searcaigh agus leis an scríbhneoir Micheál Ó Conghaile tiontaithe aige, mar shampla. Den chuid is mó ar fad ar fad, is é a bhíonn dílis don bhundán agus tá iarracht ionraice déanta aige le hanam an dáin a shlánú sa dara teanga oifigiúil. Tá rudaí i mBéarla aige a chuireann le do thuigse agus cúpla rud a thabharfadh ort ceist a chur an iad is fóirsteanáí.

Tóg, mar shampla, Dínit an Bhróin. Scríobhann an file ‘D’imigh an dínit leo/Ón slua callánach mór’ agus tugann Sewell ‘Dignity went with them/From the loud, vulgar throng’ air sin. Ní hann don fhocal ‘vulgar’ ag Ó Direáin ach motháim go gcuireann an focal leis an leagan Bhéarla; is focal breá seanfhaiseanta é i gcomhthéacs an dáin agus cuireann sé lena luach sa chás seo. Tugann Sewell ‘Wise up quick now’ ar ‘Tar ar do chéill feasta’ sa dán, Dom Féin, agus thaitin an líne sin go mór liom, í lán gaoise agus grinn.

Tá mionrudaí ann nach réitíonn liom láithreach; tugann Sewell ‘warning’ ar an fhocal ‘bagairt’ ag deireadh Ár Ré Dhearóil.

Ní hionann iad. Tá práinn bhreise le bagairt thar rabhadh, creidim. Scríobhann Ó Direáin ‘Feadaíl san oíche/Mar dhíon ar uaigneas’ in Árainn 1947 agus tugann Sewell ‘Whistling in the dark/to shelter from fear’. An ionann uaigneas agus eagla? Nach lúbann an focal Béarla an dán as

Ceann-là 'son stailc luchd-iùil nam plèanaichean

SCOTTISH GAELIC

BIDH LUCHD-IÙIL nam plèanaichean aig puirt-adhair na companaidh HIAL a' dol air stailc a mhaireas 24 uairean de thìde air an 23mh den Chèitean.

'S e na puirt-adhair air an toir an iomairt buaidh Steòrnabhagh, Beinn na Faoghla, Inbhir Ùige, Kirkwall, Sumburgh, Inbhir Nis agus Dùn Dè.

Tha an luchd-iùil air a bhith a' diùltadh a bhith ag obair uairean a bharrachd o thoiseach a' Ghiblein mar phàirt den iomairt aca airson tairgse pàighidh nas àirde.

Cho-dhùin iad gun a dhol air stailc air a' mhòs sa chaidh fhad 's a bha còmhraidhean a' dol eadar manaidsearan HIAL agus a' bhuidheann rèiteachaidh, ACAS.

Còmhraidhean

Ach dh'fhaillich air an dà thaobh thighinn gu aonta agus aonadh an luchd-obrach, Prospect, ag ràdh nach d' fhuair iad tairgse ùr bho HIAL agus Riaghaltas na h-Alba.

Thuit iad Diaordaoìn gun tèid am buill air stailc aig seachd làraich ris a bheil HIAL an urra.

Thuit Dàibhidh Avery bho Phrospect nach robh foighidinn tuilleadh aig an luchd-iùil le HIAL agus gum feum ministearan riaghaltais gnothach a ghabhail ris a' chùis.

Tha ceannardan HIAL ag ràdh gum feum iad cumail ri riaghailtean Riaghaltas na h-Alba a thaobh pàigheadh luchd-obrach na roinne poblaich leis gu bheil iad a' faighinn mòran den mhaoineachadh aca bhon sporan phoblach.

Briseadh-dùil

Diaordaoìn thuit àrd-stiùiriche HIAL, Inglis Lyon, gu robh iad air an tàmailteachadh nach d' fhuair iad fuasgladh fhathast.

Tha an t-aonadh fhathast ag iarraidh àrdachadh pàighidh dà-àireimh a tha mòran nas àirde na ceadaicheas poileasaidh pàighidh an riaghaltais.

A thuilleadh air sin, chan eil an rannsachadh a rinn Prospect

maille ri HIAL air na bhios luchd-iùil itealain a' cosnadh aig puirt-adhair eile na dùthcha nach eil fo stiùir HIAL a' cur taic ri tairgse dà-àireimh.

Tha sinn a' gabhail ris gum bi an stailc a' dol air adhart.

Bidh sinn ag obair gu dlùth le na companaidhean adhair airson a' bhuaidh air seirbheisean a lùghdachadh ma ghabhas dèanamh, thuit e.

Chaidh ùidh mhòr a shealltainn ann an stòras £5m airson taic a chur ri turasachd àrainneachdail is chultarail ann an sgìrean iomallach dhen Ghàidhealtachd agus na h-eileanan.

Tha Dualchas Nàdair na h-Alba a' ruith an stòrais. Bha dùil gur e deich pròiseictean a gheibheadh taic – agus dh'fhaodadh cuid a rinn tagradh call a-mach.

Obraichean

Fon sgeama, feumaidh tagraichean sealltainn mar a bheireadh iad piseach air a' choimhearsnachd agus mar a chruthaicheadh iad obraichean.

Cha robh cead aig companaidhean prìobhaideach, no buidhnean a tha gu tur saor-thoileach, cur a-steach airson maoineachaidh.

A dh'aindeoin sin, agus ged nach robh aig daoine ach trì mìosan airson tairgse a dhèanamh, fhuair SNH 37 tairgsean.

Toileachas

Thuit neach-labhairt gun robh iad air leth toilichte leis an ùidh a chaidh a shealltainn anns an stòras, agus gun d' fhuair iad mòran diofar thairgsean bho air feadh na Gàidhealtachd 's nan Eilean.

Gheibhear a-mach anns an t-Sultain dè na pròiseictean a gheibh taic.

Tha an t-airgead a' tighinn bho sgeama leasachaidh Eòrpach, agus air sgàth Brexit, tha mì-chinnt mhòr mun stòras anns an àm ri teachd. Thabhairn ceannardan NHS na Gàidhealtachd leisgeul

air an luchd-obrach aca agus rannsachadh neo-eisimeileach air sealltainn gum faodadh gun do dh'fhulaing na ceudan dhiubh dol a-mach mì-iomchaidh san àite-obrach.

Gheall ceannardan a' Bhùird cuideachd nach tachair an leithid a-rithist a chaoidh tuilleadh. Bha Riaghaltas na h-Alba air Iain Sturrock QC a chur os cionn an rannsachaidh is casaidean air nochdadh mu bhurraidheachd aig NHS na Gàidhealtachd.

Chaidh aithisg Sturrock fhoillseachadh Diardaoin.

Ged a fhuair e nach b'urrainn a ràdh a-muigh no a-mach an robh cultar de bhurraidheachd ann, dh'innis na ceudan dhan rannsachadh gun robh iad air "eagal, maoigheadh agus dol a-mach mì-iomchaidh" fhulang san àite-obrach.

Thuit a' mhòr-chuid a thug seachad fianais – 66% – gun robh iad den bheachd gur e burraidheachd a bh' ann.

Mhol aithisg Sturrock gum bu chòir foghlam a thoirt do luchd-obrach gu lèir air buaidh burraidheachd.

Mhol e cuideachd gun tèid siostam soilleir, neo-eisimeileach a stèidheachadh a leigeas le luchd-obrach draghan a thogail.

Leasan

Dh'innis Rùnaire na Slàinte, Jeane Freeman, gu bheil i a' cur taic ri molaidhean Iain Sturrock air fad. Thuit i gum bu chòir do bhùird-shlàinte eile leasan ionnsachadh.

Tha àrd-stiùiriche ùr is cathraiche eadar-amail a-nise aig Bòrd Slàinte na Gàidhealtachd.

"Tha mi a' cur fàilte air an aithisg is feumaidh sinne mar bhòrd a-nise cnuasach dè tha an aithisg ag ràdh", thuit an cathraiche eadar-amail, an t-Ollamh Boyd Robasdan.

"Bu mhath leam a ràdh sa chiad àite gu bheil sinn airson leisgeul a ghabhail às leth a' bhùird airson mì-ghiùlan sam bith a bha a' dol

Manylyon a'n Benn-seythen Gernewek 2019 yw kavadow lemmyn. Gwrewgh

CORNISH

KOWETHAS AN YETH Kernewek yw alusen a skoodh an yeth Kernewek dre gemmysk bras a dhyllansow, klassow ha hwarvosow, y'ga mysk an Benn-seythen Gernewek, an brassa kuntelles bledhynnyek a gernewegoryon.

Kernow ha'y yeth re beu kelmys der istori oll, hag y hyllir gweles an yeth oll a-dro yn henwyn tyller, henwyn teylu hag y'n rannnyeth.

Henry Jenner, den a vri a'n dasvevnans, a leveris, "*Prag y tegodh dhe Gernowyon dyski Kernewek? ... Awos aga bos Kernowyon.*"

A walk with Cornish language speakersY'n vledhen 1967 Gorsedh Kernow ha Kesunyans Kowethasow Kernow Goth a fondyas Kesva an Taves Kernewek a's teves avel kosten avonsyans a studhyans ha devnydh a Gernewek. Y'n vledhen 1979 an Gesva a lonchyas Kowethas an Yeth Kernewek rag displegya an yeth pella hwath ha rag avonsya hwarvosow yn Kernewek rag les an niver a dus, owth ynkressya pub prys, neb a vynnna dyski an yeth, hag yn arbennek neb a vynnna gul devnydh anedhi y'ga bewnans pubdedhyek. Wosa tevyans sewen an Kowethas, an dhew gorf a dhibarthas yn 1985 mes i a bes oberi yn kessenysans pur grev a-barth les an Yeth Kernewek. 2010 An Kylgh Kernewek a dheuth 'yn-dann lawlenn' an Kowethas.

Medrasow Kowethas an Yeth Kernewek yw dhe avonsya dyskans an bobel y'n yeth kernewek dre ragworra, skoodhya ha maga devnydh anedhi. Ny'n jevydh an Kowethas tu parti politek.

Pub mis, dylo a wra an Kowethas 'An Gannas' hag ynni erthyglow, hwedhlow, nowodhow, skrifow ha krowseryow. Dylo yw rann dhe les an ober gwrys gans an Kowethas. Yn mysk an taklow gwrys ganso yw lyvrow, dydhlyvrow, hwedhlow ha daffar dyski. Lyvrow gans plasennow arghansek yw dyllys keffrys rag gweres an studhyoryon. An Kowethas a wra kwethow-

te, hanafow, arwodhygyow karr, pluvennow, kartennow, krysyow-t ha taklow erel dhe wertha. Y hyllir prena an re ma war an wiasva ma, dhe Gowsva - agan gwerthji dhe Heartlands, Poll - ha dhe stallow owth avonsya an yeth dhe lies hwarvos. Dres an vledhen an Kowethas a reter nebes dydhyow an taves, skodhys yn fenowgh gans ilow gernewek ha donsya. Chons da yw rag *Kernewegoryon* dhe gesvetya yn hwarvos gans *Kernewek* kewsys yn unnik.

Yma ynwedh folennik yn Sowsnek - Klew! - hag yw danvonys dhe eseli pedergrweyth y'n vledhen. Kavadow yw ynwedh heb kost yn Kowsva ha war stallow Kowethas an Yeth Kernewek.

Yth yw synsys aktivitys rag fleghes ha'ga theyluyow dhe Gowsva, Heartlands (ha treyweythow yn leow erel) pub diw seythen po ogas ha. Gwrewgh mires orth an folen Lyver Fas We Love Cornish for Kids and Families rag manylyon.

Rag lies esel, ughboynt an vledhen yw an Benn-seythen Gernewek. Homm yw hwarvos may ma Kernewegoryon a bub nivel ow kodriga warbarth ha kewsyl an yeth. Herwydh usadow, synsys Paskweyth yw. Yn-mysk an hwarvosow erel yma kerdhow kevarwodhys, kuntellesow Yeth an Werin (chons da rag kesklappya yn Kernewek, synsys yn diwotti yns herwydh usadow) ha Dydhyow Lowender. An Kowethas a brof gonis derivadow digost rag tus a'ga honan ha kowethasow erel. Y hyllir kavos derivadow a-dro dhe bub tremmyn a istori, studhyansow, henwyn teyluyow ha tylleryow, henwel fleghes, stretow, chio, skathow, enyvaes dov yn Kernewek, trelyans ha devnydh a Gernewek yn negysyow hag argemynieth.

Yma dhyn gwerthji - Kowsva - dhe Heartlands, ogas dhe Gammbronn. Gwrewgh agan vysytya. Dy'Lun, dy'Mergher, dy'Gwener ha dy'Sadorn 10-1.

Ni a vydh ygor ynwedh - yn

fenowgh - pan eus hwarvos arbennek dhe Heartlands.

Fun on the beach at NewquayAn Kowethas a re gweres dhe'n klassow Kernewek a-hys Kernow ha pella. An Kowethas a with kevrennow gans meur a gowethasow gonisogethek yn Kernow ha pella, hag y'ga mysk kowethasow yeth hag adhyskans y'n powyow keltek erel. An Kowethas yw kowethas bodhek (niver alusen 1065527) ha'y arghans yw drehevys dre nebes grontow, eseleth, gwerthow ha rohow.

Y hyllir prena lyvrow yn Kernewek ha taklow erel dhe Gowsva hag ynwedh omma.

Yma edhom dhyn a vodhogyon rag gweres gans an stallow KaYK dhe hwarvosow dres Kernow oll hag yn Kowsva, agan gwerthji. Gwrewgh kestava orthyn mar pleg, mar kyllowgh hwi agan gweres.

Meur ras Mester Mer a'n dynnargh kuv na. Pur lowen ov vy bos omma avel Bardh Meur yn Boskaswal Wartha ogas dhe'n Delow a'n Denbal rag an solempnita Gwarnyans Gorsedh Kernow.

Yma plesour bras dhymm dhe ri dhywgh an bardhonek ma skrifys yn arbennek yn agan yeth Kernewek marthys gans Bardh Gwerin, Tim Saunders. Ro ragowgh yw dhe gregi yn agas sodhva an Konsel, avel kov a'n godrik Gorsedh Kernow dhe Lannust ha dhe Voskaswal Wartha.

Yth on ni sevyas omma a-rag an Bal ikonek ma, ow perthi kov bos lemmyn ogas dhe dheg bledhen war'n ugens a-ban dhegeas Gever gallosek avel le soodh yn few hag ow hwytha owth arveth moy es dew gans den ha hanter yn y vleyen, mes ass yw splann an gwithti yw devedhys, ow tenna milyow godrager pub bledhen hag aga dyski yn kever istori balweyth Kernow. Balweyth yw rann pur bosek agan ertach ha ni a vynn keslowenhe an ober da Ertach Kemeneth Boskaswel Wartha, hag a dhyghtyas yn sewen an le a-dhia 2001.

Stal bzh: ul lec'hienn evit ar brezhoneg en ekonomiezh!

BRETON

UL LEC'HIENN INTERNET nevez a zo war ziorren evit renabliñ an embregerezhioù a ra gant ar brezhoneg. Un ostilh e vo evit kavout embregerezhioù, kevredigezhioù ha strollegezhioù hag a ginnig servijoù e brezhoneg, kement hag evit lakaat war wel intruduoù an dud a-vicher evit ar yezh. Gant ar gevredigezh Mignoned ar brezhoneg eo e vez douget ar raktres abaoe 2017.

Daoust ma 'z eo bihan bed ar brezhoneg, n'eo ket anat atav gouzout ez eus embregerezhioù hag a ginnig o servijoù e brezhoneg tro-dro deomp. Kavout ur preti, un artizan, ul labourer-douar hag a ra gant ar brezhoneg, setu pal Stal.bzh. Un arload a vo kinniget ivez evit ma vo aes an ostilh da implij war kement benveg, poellgomzer pe tablezenn.

Meur a live brezhoneg

E meur a zoare ez eus tu ober gant ar brezhoneg evel-just. D'ul live arouezel, gant anvioù produioù e brezhoneg, pe o souten ur gevredigezh lec'hel, dre skrid, dre gomz pe en ur ober gant ar yezh evit mont en-dro an embregerezh. Resisaet e vo kement-se war al lec'hienn gant an embregerezhioù o-unan. D'ar Sadorn 8 a viz Even e vo lañset ez-ofisiel al lec'hienn da vat e Langoned, da vare Gouel Broadel ar brezhoneg.

Enskrivañ embregerezhioù

Enlinenn emañ rak-lec'hienn Stal.bzh:dija. Mod-se e c'hell an dud a-vicher krouiñ ur gont hag enskrivañ o embregerezh. Pedat 'z eus bet ouzhpenn 1 000 embregerezh o deus ul liamm gant ar brezhoneg da lakaat o anv. Kant embregerezh o deus krouet ur gont dija. A-bep seurt micherioù a vo kavet: grafourien, labourerien-douar, levrديوù, tredanerien, arzourien...

Arc'hantaouiñ a-stroll

Harpet e vez ar gevredigezh Mignoned ar brezhoneg gant Unvaniezh Europa evit ar raktres

Stal.bzh, dre ar programm FEDER. Mod-se e vez arc'hantaouet 50% eus an dispignoù. Met n'eo ket trawalc'h evit kas ar raktres da benn. Setu perak e vez lañset hiziv ur c'houlzad arc'hantaouiñ a-stroll dre al lec'hienn Kengo! Tizhout 5 000 € eo ar pal kentañ, evit ma vo tu lañsañ al lec'hienn Stal.bzh d'an 8 a viz Even. Ma vo tizhet ar pal-se e vo klasket rastellat 10 000€ evit an arload Stal.bzh ivez, evit ma c'hell pep hini kavout en un doare aes gant ur poellgomzer stalioù a ra gant ar brezhoneg tro-dro dezhañ!

Ar pal zo dont a-benn da lañsañ Stal.bzh d'an 8 a viz Even, e-pad Gouel Broadel ar Brezhoneg:

Ar sonadeg-mañ a zo aozet gant Ti Ar Vro Kemper da geñver Gouel Breizh en unan eus al lec'hioù brudetañ e Breizh. Denez pe «arzour e vouezh aour» a gavo enni, digarez da zistreiñ da ziazez e arz : ar Werz, diwar honnezh e teu ar brasañ eus e awen abaoe ouzhpenn tregont vloaz.

A bep eil e tevio gantañ, gwerzioù a-gozh ha re savet gantañ, gwech kanet e-unan-penn ha gwech all harpet plaen gant tri soner(ez) eus ar re wellañ : Maëlle Vallet (telenn geltiek ha kanun), Jonathan Dour (violons) ha Jérôme Seguin (gourrebed).

Un digarez a-zoare evit ar re domm pe dommoc'h d'ar muzik da vont betek mammenn ar c'han-se a zo boutin deomp-holl, a-viskoazh ha da viken, gwir diamant a vuzik hag a varzhoniezh evel ma voe graet anezhañ gant ar varzhez-veur Georges Sand.

Pêr Vari Kervarec ha Claude Nadeau a vo boulc'het ganto an nozvezh dre ginnig meur a don sonet gant ar vombard hag ograou an iliz veur.

Kanomp ar Vro Sant Brieg, en em ginnigo evit ar wech kentañ er c'hampionad. Ar strollad a zifenn sevenadur Breizh abaoe pell dindan renerezh Jean Oriac. Met ne felle ket dezhañ, evit e kampionad kentañ, bezañ notet, na klaset. Ur strollad da zizoloñ.

Tommder arvesterien Landerne a sikouro anezho evit en em soutout en o vleud!

E eil rummad : Klevet e vo en-dro gant plijadur Kan Izel Vor, eus ar Forest-Fouesn. E rummad Selaou e oa warlene ha daou vloazh zo. Met kreskiñ a ra ar strollad bihan a vloazh da vloazh, hag en em sentout a ra prest da vont e-barzh ar c'henstrivadeg da vat, evit lakaat da glevout e personelezh a gresk. Deuit da souten al laz-kanañ evit e bloavezh kentañ el live uhelloc'h !

Degemeret e vo er bloazh-mañ tri a laz-kanañ eus Bro Naoned. Divizet eo bet ganto mont er c'hampionad holl asamblez. Gallout a raio arvesterien Landerne prizañ strolladoù morse klevet ha dizoloñ roll tonioù nevez penn-da-benn.

Ul laz-kanañ braz eo da gentañ Aber al Liger, met yaouank eo, o vezañ bet savet nemet daou vloazh zo. Graet eo eus koristed meur a lazoù-kanañ Bro Naoned. Berr eo bet e vuhez, met kalzh a zo dezhañ da kinnig dija, dindan renerezh ur paotr nerzhus, Guy Pouliquen. Plijus kenañ !

Laz-kanañ Kelc'h Keltiek An Naoned eo Kan ar Vro. Ur strollad leun a skiant-prenet eo, kinniget e vo e maestroniezh hag e anaoudegezh eus kan hengounel e brezhoneg ganto.

Laz-kanañ Orvault, e-kichen An Naoned, eo Orvez. Starijenn a zo gant ar strollad-se, ha buhezh eo ivez. Souezhet e c'hellfe bezañ an arvesterien gant abadenn al laz-kanañ-se. Aozañ a ra ur pennad kan orin ha fromus, gant e laz-seniñ bihan ha mouezhioù bugale ouzhpenn.

Meur a atoud a zo gant Kampionad 2018 evit sachañ an arvesterien a blij dezho ar c'han hag abadennoù plijus ha disheñvel, ha da gentañ kinnig ha dizoloñ lazoù-kanañ nevez.

Ar pred kanet : goude ar c'hampionad e vo ur pred kanet digoret d'an holl er Family Landerne da 7e. Kaset e vo en-

Art voish ny pabyryn: Mee Houney

MANX

VA MEE HOAL AYNS DUNOON (Dùn Omhain), er broogh twoaie yn awin Clyde mysh queig meeilley jeig as feed sheear voish Glasgow, shiahtin ny ghaa er dy henney son yn Mòd Ashoonagh Reeoil, feailley ashoonagh Ghaelgagh Nalbin – red ennagh eddyr y Guild as y Chruinnaght aynyn. T'eh gansoor da'n Eisteddfod ayns y Thalloo Vretnagh as yn Oireachtas ayns Nerin, agh t'eh lane sloo na ad shen as foddey smoo dy Vaarle ry chlashtyn, son dy vel lane scansh jeh ny sheshaghtyn-arrane Gaelgagh, paart jeu voish ny baljyn mooarey Baarlagh ta lane dy leih nagh vel floaoil, agh s'lhiack lhieu kiaulleeaght 'sy chengey.

Son shen as ooilley, va Gaelg dy liooar ry chlashtyn er y traid, ayns ny shappyn, ny thieyn-bee as ny thieyn-oast – red nagh vel ry gheddyn 'sy towse cheddin ayns ny feaillaghyn Yernagh as Bretnagh, son dy vel ad taghyrt ooilley 'syn un ynnid, ayns thie-oast moor ny ayns magher, ersooyl voish mooijer as sheshaghtyn-dellal yn voayl ynnidoil. Ta'n Mòd cur lesh £2.5 millioon dys y voayl raad t'eh taghyrt, as cur goo mie yn Ghaelg er e hoshiaght ayn neesht.

Ta'n çheer mygeayrt Dùn Omhain casley dy liooar rish Mannin: va Gaelg dy liooar ayn keead blein as eer lieh-cheead blein er dy henney, agh nish cha nel agh un loayrtagh dooghyssagh er-mayrn jeh'n ghlare ghooie, er-lhimmej jeh un lught-thie ta prowal dy aa-vioghey ee.

She Dùn Omhain y chield voayl ayns Nalbin er hug mee shillee rieu er laghyn-seyrey tra va mee shiaht bleaney dy eash, as v'eh mie dy ve back ayn, ga dy row eh rastagh as fliugh dy liooar ayns mee s'jerree yn ouyr. Cha beagh monney taghyrt ayns shen ec y tra shoh jeh'n vlein er-be dy row feailley vooar ny Gaeil ayn.

Va margey beg jeh ny caghlaaghyn sheshaght Ghaelgagh ayn fud ny shiahtin, as va mee hene as kuse dy chumraagyn ayn son freayll rick er boayrd

Misneachd, sheshaght-streeu ta prowal dy voostey ny Gaeil ayns Nalbin, as shin lhunney Plan radickagh son y Ghaelg ec y Mòd. Ta'n pabyr shoh shassoo er nagh vel yn reilts as ny sheshaghtyn oikoil cur arrey dy liooar da arkys ny co-phobbleyn Gaelgagh ayns ny hellanyn, as y ghlare raad y vaaish ayndoo, ny cur feayslaghyn breeoil er nyn doshiaght.

Va sleih dy liooar va shin taggloo roo coontey mie jeh ny smooinghtyn ain, as va caa ain dy loayrt rish paart jeh ny sheshaghtyn elley as ard-gheiney yn theihll Ghaelgagh, chammah's as y BBC as ny pabyryn-naight. V'eh red beg quaagh ve ec toshiaght claare ny naightyn er BBC Alba ry lhiattee Theresa May as Brexit!

Ry-hoi lhaih ny smoo mysh smooinghtyn Misneachd, as y Plan hene, jeeagh ayns shoh. Tá áthas ar NÓS scríbhneoir nua a chur in aithne do lucht ár léite – Isla Callister as Purt ny h-Inshey (Port na hInse) i Manainn. Beidh colún míosúil ag Isla ar NÓS feasta a fhoilseofar go dátheangach, i Manainnis ar dtús agus ansin i nGaeilge. An mhí seo, pléann sí cúrsaí ginnhillte i Manainn agus an feachtas ar a shon, a bhfuil sí féin páirteach ann.

“Brish yn leigh, ny immee ersooyl”. Rish roud, ta shoh er ve yn çhaghteraght da mraane ta laccalcur jerrey er thorrid ayns Mannin, agh fy jerrey, ta shin kesmad ny s'niessey da caghlaaghyn ymmyrchagh ayns ny leighyn shoh.

Fo'n Slattys Cur Jerrey er Torraghys 1995, foddey jerrey ve currit er thorrid ynrican fo conaantyn feer gheyre as ta ben erbee elley ta cur jerrey er e thorrid foast smooinit er myr kimmagh, oddys geddyn wheesh as daa vlein ayns pryssoon. Cha nel ny lhiettalyssyn shoh ynrican cur drogh ghellal da mooarane dy vraane Manninagh, t'ad faagail ny mraane shoh gyn reih erbee elley agh dy hirrey feaysley trooid

aghtyn elley.

T'eh smooinit dy vel mysh keead ben voish Mannin troailt gys yn Vretin Vooar dagh blein son dy chur jerrey er nyn dhorrid, as cha nel yn earroo shoh agh goaill stiagh mraane t'er chur coad postagh Manninagh. S'licklee dy vel yn earroo ny s'yrjey. Son shickyrys, cha nel mraane Manninagh nyn lomarcen. Ta thousaneyn dy vraane voish Nerin, as ad ayns ynnid s'messey foast, jannoo yn turrys cheddin.

Hie ny drogh eiyrtyssyn jeh'n turrys shoh er mraane Yernagh er ronsaghey liorish Dr Deirdre Duffy jeh Manchester Metropolitan University, as gyn dooyt, ta ny eiyrtyssyn shoh bentyn da mraane Manninagh myrgheddin. Ayns ny eiyrtyssyn, v'eh baghtal ry-akin nagh vel mraane geddyn kiarail cooie roish as ny yei cur jerrey er nyn dhorrid. As kiart myr mraane voish yn ellan aynyn, t'ad faagit nyn lomarcen as fo atçhim dy ghoill er yn turrys trome shoh, choud's t'ad annoon ayns nyn girp as ny cheayrtyn ayns nyn aigney.

Agh, son mooarane dy vraane, t'eh costal rouyr dy hroailt ersooyl as dy chur jerrey er y thorrid, as cha nel couyr erbee elley ayn agh dy yannoo ymmyd jeh pillaghyn cur jerrey er thorrid. Ta ny pillaghyn shoh noi yn leigh er yn ellan as er y fa shen, oddagh mraane ta goaill ad dy firrinagh goaill aggle roish ny quailyn as she drogh red eh dy voddagh shoh cur stapp orroo shirrey cooney lھےys dy beagh feme oc er.

Cha nel jannoo eh mee-lowal dy chur jerrey er thorrid scuirr mraane veih jannoo eh. Ayns ynnid shen, t'eh cur mraane ayns boayl doillee as danjeyragh, as shegin da ny leighyn ve caghlaait nish.

Derrey nish, ta'n drogh slattys shoh er chur bree da'n varel ayns Mannin dy re oyr nearey ta cur jerrey er thorrid, as oddagh shoh ve yn oyr ghow eh ny smoo na feed blein dy chur y lane fo'n 'Slattys Cur Jerrey er Torraghys 1995'. Agh,

Orhan Pamuk

“Cevdet Bey ve Oğulları”

TURKISH

“Geceliğin kolu da, sırtım da... Bütün sınıf da... Çarşaf da... Of, of, of, bütün yatak da sırlıklam! Evet, her şey sırlıklam ve ben uyandım!” diye mırıldandı Cevdet Bey. Her şey az önce gördüğü rüyadaki gibi sırlıklamlandı. Yatağında homurdanarak döndü, rüyayı hatırladı ve korktu. Rüya da, Kula’daki sübyan mektebinde hocanın karşısında oturuyordu. Başını ıslak yastıktan kaldırıp doğruldu. “Evet, hocanın karşısında oturuyorduk. Bütün okul diz boyu suya gömülmüştü,” diye söylendi. “Niye gö mülmüştü?” Çünkü okulun tavanı akıyordu. Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. Hoca da değneği ile bütün sınıfa beni gös teriyor, “Hep bu Cevdet’in yüzünden,” diyordu. Hocanın değneğiyle kendisini nasıl gösterdiğini, bütün arkadaşlarının dönüp suçlayarak ve küçümseyerek kendisine nasıl baktıklarını, kendisinden iki yaş büyük ağbisinin de herkesten çok kendisini küçümseydiğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla bir oğlanı bayıltan hoca, bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. Cevdet Bey, “Herkesten başkaydım, yalnızdım, beni küçümseyiyorlardı,” diye düşündü.

“Ama hiçbirisi gelip bana dokunmaya cesaret edemiyor, sular da bütün okulu döktürüyordu!” Korkunç rüya bir anda neşeli ve hoş bir anı oluverdi: “Ben başkaydım, yalnızdım, ama beni cezalandırmıyorlardı.” Bir kere okulun damına çıkıp, kiremitleri kırdığını hatırlayarak ayağa kalktı. “Kiremitleri kırmıştım. Kaç yaşındaydım? Yedi yaşındaydım. Şimdi otuzyediyim, nişanlandım, yakında evleneceğim.” Nişanlısını hatırlayınca heyecanlandı. “Evet, yakında evleneceğim, sonra... Aman hâlâ oyalanıyorum! Geç kaldım!” Vakti anlamak için önce pencereye koştu, perdelerin arasından dışarıya baktı. Dışarıda

tuhaf bir ıskık ve sis vardı. Güneşin doğduğunu anladı. Sonra bu eski alışkanlığına kızarak dönüp, saatine baktı: Alaturka yarım. “Aman, aman geç kal mayayım!” diye söylenerek helaya koştu.

Yıkayıp temizlenince neşesi daha da arttı. Tıraş olurken gene rüyayı düşündü. Sonra Şükrü Paşa’nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. Başına nişan töreninden önce kalıplattığı fesini oturttu. Küçük masa aynasında kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi, ama gene de içinde bir hüznün uyanı. Bütün bu şık kıyafette, nişanlısının konağına gideceği için telâşlanmasında gülünç birşeyler olmalıydı. Bu küçük ve zararsız hüznün perdeleri açtı. Sis Şeh-zadebaşı Camii’nin minarelerini örtmüştü, ama kubbeyi gizleye memişti. Yan bahçedeki çardak her zamankinden daha yeşildi. “Sıcak bir gün olacak!” diye düşündü. Çardağın altında bir kedi ağır ağır yalanıyordu. Cevdet Bey bir şey hatırlayarak pencereden uzandı ve gördü: Kupa arabası da gelmiş, evin önünde durmuştu. Atlar kuyruklarını sallıyorlar, Cevdet Bey’i bekleyen arabacı kapının önünde sigara içiyordu. Cevdet Bey hatırladığı sigara paketini ve çakmağını, cüzdanını ve bir kere daha baktığı saatini ceplerine yerleştirerek odadan çıktı.

Merdivenleri her zamanki alışkanlığıyla gürültüyle indi. Gene her zamanki gibi, gürültüyü duyan Zeliha Hanım merdivenlerin eşliğinde onu gülümseyerek karşıladı ve kahvaltısının hazır olduğunu söyledi. Cevdet Bey somurtmaya çalışarak: “Vaktim yok Zeliha Hanım,” dedi. “Hemen çıkıyorum!” Yaşlı kadın üzüntüyle: “Bir şey yemeden hiç olur mu?” dedi. Cevdet Bey’in yüzündeki kararlı anlatımı görünce mutfaka koştu.

Cevdet Bey kadının arkasından sıkıntıyla baktı, ama dışarı çıkmadı. Evlendikten sonra ondan

nasıl kurtulacağını düşündü. Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada, ana-oğul gibiydiler. Dokuz yıl önce, bu evi satın aldığı anda, Haseki’de ondan çok daha yakın akrabaları olmasına rağmen, hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. Cevdet Bey, kadının iyice yayılıp yerleştiği bu kata durduğu yerden bakarken, “Yanımdan ayrılmaya onu nasıl razı edeceğim?” diye düşündü. Onu evlendikten sonra yanına ala mazdı, çünkü tasarladığı evlilik hayatında böyle bir kadının yeri yoktu. Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. Galiba, Zeliha Hanım da bunu bildiği, Cevdet Bey’in yakında evlenip Halic’in öte yakasına taşınacağını, bu evin satılacağını öğrendiği için, son zamanlarda daha titiz ve daha gayretkeş olmuştu. Mutfaktan elinde bir tabakla çıkıp koşarak geldi.

“Bir kahve yapsaydım sana, oğlum. Şimdi hemen...”

“Hiç vaktim yok, hiç vaktim yok!” dedi Cevdet Bey. Tabakta ki, şu başlayan gün kadar neşeli, vişneli ekmeği gülümseyerek aldı. Kadına teşekkür ederek bir kere daha gülümsedi. Kapıdan çıkarken, kadına sevgiyle değil, onu bırakmak zorunda kaldığı için acıyarak gülümsediğini anladı ve rahatsız oldu. Bir şey söylemiş olmak için döndü: “Akşamüzeri belki geç kahırım,” dedi, ama vicdanındaki yükü hafifletemedi.

Arabaya doğru yürürken rüyasını hatırladı: “Ben başkayım, böyleyim, ama kimse beni cezalandırmıyor!” Biraz rahatladı. Ama arabacıyı görünce bir an keyfi kaçır gibi oldu. Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, “Ah

Kazan'daki mitingde konuşan Melih Gökçek, muhalefet partilerini ve medyayı

TURKISH

ANKARA BÜYÜKŞEHİR Belediye Başkanı ve AK Parti adayı Melih Gökçek, "Ankara'yı CHP zihniyeti-ne teslim etmek demek Ankara'ya yapılabilecek en büyük kötülüktür" dedi. Milli Egemenlik Par-kı'ndaki mitingde konuşan Gökçek, medyanın MHP'yi ön plana çıkararak sağ PARTILERİN oyunu bölmeye ve CHP adayı Murat Karayalçın'ın seçimi kazanmasını sağlamaya çalıştığını iddia etti. Karayalçın'ın seçilmesi halinde 25 bin kişiyi işe alacağını söylediğini hatırlatan Gökçek, şöyle devam etti: "Bunu, belediyede çalışan 23 bin kişiyi çıkarıp yerine kendine yakın kişileri işe alarak yapacak. Belediyeye DEHAP'lıları dolduracak. Ankara'yı CHP zihniyetine teslim etmek demek Ankara'ya yapılabilecek en büyük kötülüktür. Bu belediye Karayalçın'ın eline geçse acaba alacağı kişiler hangi zihniyetten olur. Karayalçın'ın Diyarbakır'da 5 yıl önce DEHAP'lılarla yaptığı mitingi seyredin..."

BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, "Milletle el ele verip birlikte üretip birlikte kazanacağız" dedi. ESKİŞEHİR'İN Günyüzü ilçesindeki mitingde konuşan Yazıcıoğlu, "Biz kadınımla, erkeğimizle, yaşlımla, gencimizle, köylümüzle, şehirlimizle el ele vereceğiz, birlikte kazanacağız, üreteceğiz ve paylaşacağız. Biz Anadolu hareketiyiz. İnşallah, Türkiye'nin yarınları daha güzel olacak. Yolumuzun açılması için sizin oylarınızı, desteğini istiyoruz. Yarınlarda yine beraber olacağız. Birlikte hizmet edeceğiz" dedi.

DSP GENEL Başkanı Zeki Sezer, Türkiye'de yoksulluğun ve işsizliğin her geçen gün arttığını belirterek, "Bu problem çözülmeli" dedi. Kütahya'da konuşan Sezer, Başbakan Erdoğan'ın kayıkçı kavgası yaptığını, ekonomik krizi kimse-nin görmediğini ifade etti. İşsizlik probleminin mutlaka çözülmesini isteyen Sezer, "Milletin derdini unutup televizyonlarda gölge oyununu oynayanlardan bıkanlar, gücünü DSP'de birleştiriyor. Çünkü DSP güçlendikçe Türkiye'de güçlene-

cek" diye konuştu.

Pakistan'ın Belucistan eyaletin-de yer alan sahil kenti Gawadar'da 3 terörist, 5 yıldızlı Pearl Continental Hotel'e saldırı düzenledi. Güvenlik güçleri otelin etrafını sardı, bölgeden silah sesleri geliyor.

Pakistan'ın Belucistan eyaletin-de yer alan sahil kenti Gawadar'da 3 terörist, 5 yıldızlı Pearl Continental Hotel'e saldırı düzenledi. Güvenlik güçleri otelin etrafını sardı, bölgeden silah sesleri geliyor.

Belucistan eyaleti Bilgi Edin-me Bakanı Zahoor Buledi, otelde bulunan tüm yabancı ve Pakistanlı misafirlerin güvenli şekilde tahliye edildiğini aktardı.

Otelin misafirlerinin ağırlıklı olarak Çin uyruklu olduğu belirtiliyor. Gawadar kenti, Çin - Pakistan Ekonomi Koridoru Projesi kapsamındaki ana noktalardan biri olarak biliniyor.

Galatasaray Kulüp Başkanı Mustafa Cengiz, Divan Kurulu'nda yaşanan tartışmalar üzerine Çaykur Rizespor maçı öncesinde açıklamalarda bulundu. Cengiz, "Bizim siyasetimiz Galatasaray'dır" dedi.

Galatasaray Kulüp Başkanı Mustafa Cengiz, tepkilerin bilincinde olduklarını belirterek "Ben şunu söylemek istiyorum, lütfen bunu iyice not alın. Açık isim vererek söylüyorum, Ekrem İmamoğlu da, Binali Yıldırım da bizimdir. Yine açıkça söylüyorum, bizim siyasetimiz Galatasaray'dır. tariki-miz Galatasaray'dır, tarikatımız Galatasaray'dır. Bu bağlamda ilahiler de bizim, İzmir Marşı da bizim, Mehter de bizim, Semah da bizim. Biz Türkiye'yiz. Biz fıkri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir kültürden geliyoruz, Cumhuriyet ilke ve umdelerine bağlıyız. Kişisel olarak herkes farklı görüşlere sahip olabilir, biz buna biraz önce ifade ettiğimiz gibi tümüne sahip çıkarız ama bunlar Galatasaray kürsülerinden ifade yeri değildir. Bu bağlamda o arkadaşımız kendi görüşlerini dile getirmiştir asla Galatasaray'ın duruşunu, yürü-

yüşünü bağlamaz. Galatasaray bir bağlamda siyaset üstüdür, siyasetin dışındadır. Kimse Galatasaray'ı siyasetin çıkmaz labirentlerine sokmasın. Ben bunu bütün spor kulüpleri için diliyorum. Biz bir sivil toplum örgütüydük. Bütün Türkiye'yi temsil ediyoruz" diye konuştu.

Kendilerinin görevlerinin insanları bütünleştirmek olduğunu ifade eden Cengiz, "Biz bize oy verenlerin de vermeyenleri de temsil ediyoruz. Bu yüzden, böyle şeyler olduğuna ben ihtimal vermek istemiyorum. Bizim görevimiz, birleşmek ve bütünleştirmek. Ayırtırmak ve ötekileştirmek değil. Galatasaray kürsüsü çok ağır bir kürsüdür, çok değerli bir kürsüdür. Benim ricam üyelerin konuşurken çok dikkatli olmaları, toplumu ve Galatasaray'ı ayırtıcı sözlerden imtina etmelerini şiddetle rica ediyorum" şeklinde konuştu.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli başkanlığındaki Türk Heyeti, Japonya'da düzenlenen "G20 Tarım Bakanları Zirvesi"nde Hindistan, Çin, İngiltere, Hollanda, Japonya tarım bakanları ve AB Komiseri ile heyetler arası görüşmeler gerçekleştirdi.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli başkanlığındaki Türk Heyeti, Japonya'da gerçekleştirilen "G20 Tarım Bakanları Zirvesi"nde Hindistan, Çin, İngiltere, Hollanda, Japonya tarım bakanları ve AB Komiseri ile heyetler arası görüşmelerde bulundu.

Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre, Japonya'nın Niigato kentinde başlayan zirve kapsamında Pakdemirli ve beraberindeki Türk heyeti, ilk olarak Hindistan Devlet Bakanı Ulusal Dönüşüm Enstitü üyesi ve aynı zamanda FAO Başkan adayı Prof. Ramesh Chand ve heyetiyle bir araya geldi.

Örüşmede Hindistan ile Türkiye arasındaki ticaretin geliştirilmesi, iklim değişikliği ve gıda güvenliği konularında iki ülkenin sorunlarının aşılmasına ilişkin atılacak adımlar ele alındı.

Газинур Гафиятуллинның хатыны: “Бер хаты да килмәде”

TATAR

АЛДАН СӨЙЛӘШКӘНЧӨ, Әлмәттә мине “Таттелеком” оешмасы хезмәткәре Рөстәм Гомәров көтеп тора иде. Бөгелмәгә дә ул алып барды. Гыйльмурый әби янында бер-ничә тапкыр булган, инде гаилә дустанына әйләнгән. Юл уңаеннан Газинур Гафиятуллинның бүген исән бердәнбер баласы Әнвәр абыйны кереп алдык. Ул тач әтисе инде, суйган да каплаган. Газинур Гафиятуллинның бердәнбер фоторәсеме белән чагыштырып әйтү инде бу: шундый ук кие кара каш, озынча йөз, ныклы ияк...

– Советлар Союзы Героеның улы булып яшәү ничегрәк соң? – дим.

– Өчөбезнең беребез дә начар сүз белән кеше теленә кермәдек, әти үсепкә тап төшермәдек, – ди Әнвәр абый.

Апасы – Сәмига һәм абыйсы Мөдәррис инде вафат, шөкер, балалары, оныклары исән һәм бик ишле. Сөйләшә-сөйләшә, Гыйльмурый әби яшәгән йортка килеп життек. Ул икенче никахтан туган кызы Римма гаиләсендә яши икән. Капка төбәндә кияве Мөдәррис каршы алды. Ак кирпич йортны, үзе әйтмешли, “совет чорында ук” салган, әмма яңа гына төзелгән кебек, бар жир ыспай, чиста, төзек. Димәк, гаилә башлыгы чын хуҗа дигән сүз.

Зал ягына уздык. Гыйльмурый әби: “Әйдә, рәхим итегез!” – дип ике куллап күреште, аннан табын янына чакырды.

– Башта берәз сөйләшеп алыгыз әле, Гыйльмурый әби.

– И-и улым, нәрсә генә сөйләп бетерәсе икән инде...

Ниндиерәк сорау бирим икән дип аптырап калдым да: “Ничә яшь тулды инде?” – дигән булам. Юкса 102 нче яшь белән баруын беләм бит.

– Унжидедә генә әле мин, улым.

Минем гажәпләненеп калганны күргәч, көлеп жибәрде.

– Гыйльмурый әби, ирең Газинур, китапта язганча, сиңа

“гәләп чәчәгем” дип әйтә идеме?

– Әйтә иде, улым, яшьтән бик чәчәкчеле, усал, шуңа идем. Эшкә дә бик батыр булдым. Сайланып тормый идем, кая кушсалар – шунда чаба, ни кушсалар шуңа эшли идем.

Хезмәт юлы бик озын булган Гыйльмурый әбинең. Үзе төгәл хәтерләми, кызы Римма әйтүенчә, 70 яшькә житә язгып эштән туктаган. Сөйләшеп утырганда кызлары Роза белән Римма шаккатарлык бер сүз әйтеп куйды әле. Ашарга дөшкәч, кайчак әби өстәл янында уңайсызланып утыра, ди. “Берни эшләгән дә юк, эшләмичә ашау дәрәс микән соң?” – ди икән. “Берәр дымлы чүпрәк бирсәгез, тузаннарны булса да сөртеп чыгар идем”, – дип тә куйгалый ди.

Заман Гыйльмурыйлар буынын әнә шулай тәрбияләгән. Газинур да һәр эшкә атлыгып торган. Габдрахман Әпсәләмов “Газинур” романында егетнең һәр эшкә беренче булып тотына торган гадәтен төрле вакыйгалар аша сурәтләп биргән иде инде. Дәрәс булса, Газинурның һәлак булуы турында хәбәр ишеткәч, әтисе Гафиятулла да: “Шул һәркемнән уздырырга ашыгуы малайны харап итте инде”, – дип куйган ди.

Озату

Газинурны 1939 елда Кызыл Армия сафларына чакыралар. Бу вакытта ак финнар белән сугыш бара. Әмма Газинур алгы сызыкка килеп житкәнчә сугыш тәмамланып та куя һәм 1940 елда егетне кире кайтаралар. Тик, кем әйтмешли, бер дә тыныч кына торырга димәгән икән, 1941 елда Бөек Ватан сугышы башлана. 1940 нчы елны демобилизацияләнгән солдатларга рәсми фәрман буенча (предписание) шундый шарт куела: ул-бу килеп чыкса, алар чакыру көтмичә дә хәрби комиссариатка барырга тиеш булалар. Һәрвакыт беренче булырга омтылган

Газинур чакыру көтәме соң?!

Гыйльмурый әби ирен сугышка озаткан көнне хәтерли әле.

– Чишмә буенда хушлаштык. Ул чакта берсеннән-берсе кечкенә ике балам бар иде, өченчәсе бүксәмдә иде, – ди.

Алар 1934 елны өйләнешәләр һәм 1936 елда кызлары Сәмига, 1939 елда уллары Мөдәррис туа, үзе әйтмешли, “бүксәдәгесе” мин танышкан Әнвәр абый була инде. Ул әтисе сугышка киткәч, ягъни 1941 елның 1 июлендә дөньяга килә.

– Менә шул, улым, чишмә янына сугышка китүчеләрне озатырга халык жыелды. Шунда Газинур үзе жигеп йөргән айгырны алып килергә кушты. Аның белән дә сабуллашып инде, диде. Ул айгыр бик усал иде, Газинурдан башка аны берәү дә жигә алмады. Чишмә буена алып килделәр моны. Шуннан соң Газинур атның башыннан кочаклап алган гына иде, малкайның күзләреннән яшь ага башлады. Без дә елыйбыз, Газинур да, ат та елый...

– Әллә Газинурның бүтән кайтмасын сиздә микән?

– Кем белгән инде, улым, кем белгән... Адәм акыллары бар иде ул атта.

Хушлашуның шушы мизгелләре мәңгегә күңеленә уелып калган аның. Башка вакыйгаларны онытса да, чишмә буендагы хушлашуны гел искә төшерә. Газинурга үпкә дә белдереп куйды әбиебез. “Шул китүдән кош теле хәтле хат та язгып салмады бит ул”, – ди. “Газинур” романында хат алышулар телгә алына үзе, монысы, бәлки, язучы фантазиясе генәдер. Һәрхәлдә, гаиләгә фронттан бер генә хәбәр дә килми. Хәтта Газинурның һәлак булуы хакында да күпмедер вакыт узгач кына ишетә Гыйльмурый. Кайбер мәгълүматлар буенча, иң әүвәл Газинур хезмәт иткән частытан партия өлкә комитетына хат килеп төшә. Анда Татарстан

Böyük Turan televiziyasının mərkəzi Azərbaycan ola bilər

AZERI

ÖTƏN GÜN MEDIA və informasiya üzrə məsul nazirlərin *Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası*-nın toplantısı keçirilib. Tədbirdə çıxış edən Prezidentin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, professor Əli Həsənov bildirib ki, Azərbaycan Dövlət Televiziya-sı və İctimai Televiziyanın *Türk Şurasına* üzv dövlətlərdə yayımlanması məqsəduyğun olardı: “Eyni zamanda, həmin dövlətlərin də dövlət və ictimai televiziyları Azərbaycanda yayımlansın. Türk Şurasına üzv dövlətlərin aparıcı mətbuat orqanları, televiziylar bir-birilə əlaqələr qurublar. Lakin təəssüf ki, Azərbaycan televiziyları nə Qazaxıstanda, nə də Qırğızıstanda yayımlanır”. Ə. Həsənovun sözlərinə görə, 4 il öncə Astana görüşündə televiziya sahəsində vahid platformanın yaradılması və inkişaf etdirilməsi müzakirə olunub: “Təəssüf ki, bu, hələ də kağız üzərində qalır. Çünki vahid platforma əsasında yaradılacaq televiziyanın yerləşəcəyi yer və maliyyə məsələləri hələ də öz həllini tapmayıb”.

Prezidentin köməkçisi Türk Şurasına üzv dövlətlərin televiziyları vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərinin türk dünyasına çatdırılmasının vacib olduğunu söyləyib:

“Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ kimi problemi, 1 milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkünün var. Yaxşı olardı ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər də televiziya vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərini türk qardaşlarımıza çatdırsın. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi regionun və dünyanın ən çətin həll olunan münaqişələrindən biridir. Burada işğalçı və işğala məruz qalan tərəf var, hər şey aydındır. Bizim türkdilli dövlətlərin informasiya dəstəyinə ehtiyacımız var. Çünki zaman-zaman ermənilər öz təbliğatlarını həyata keçiriblər”. Ə. Həsənov vurğulayıb ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər arasında informasiya sahəsində integrasiyanın gücləndirilməsi labüddür: “Məsələn, 2016-cı ilin aprel

döyüşləri zamanı Azərbaycanın informasiya dəstəyinə ehtiyacı var idi. Ermənilərin tərribatları, onların bölgədə həyata keçirdiyi işğalçılıq siyasətləri, Azərbaycanın mədəni və dini obyektlərini dağıtmasının regionda və dünyada nümayiş etdirilməsinə ehtiyac yaranmışdı. Ona görə də hesab edirəm ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər belə məqamlarda bir-birinə dəstək verməlidir”.

Prezidentin köməkçisi Əli Həsənovun təklifini “Şərq”ə dəyərləndirən BDU-nun professoru Cahangir Məmmədli bildirib ki, əgər təklif irəli sürülərsə, deməli, bu yaxınlarda icra mexanizmlərinin hazırlanması mümkün olacaq. Professorun sözlərinə görə, türk dövlətlərində televiziylarımızın yayımlanmasını həyata keçirmək mütləqdir:

“5-6 il öncə Türkiyədəki “Türk Avaz” televiziya-sı ilə İctimai Televiziyanın əməkdaşlığı var idi. Hər iki televiziya birgə verilişlər təqdim edirdi. Həmin verilişlər türk dünyasına çıxırdı və buna görə də İctimai Televiziya fərqli formatdan istifadə edirdi. Lakin indi belə bir format yoxdur. Düzdür, hazırda İctimai Televiziyanın türk kanalları ilə əlaqələri var, amma münəttəm xarakter daşmır. Həqiqətən də Azərbaycan və İctimai Televiziya artıq yeni formatlara keçiblər. Onların proqram formatlarında yeni keyfiyyət müşahidə olunur. Azərbaycan Televiziya-sında studiya dizaynından tutmuş, aparıcı manerasına qədər hər hansı proqrama yeni yanaşma tərz, güclü tematika ortadadır. İctimai televiziya-da da eyni vəziyyət var. Ortaya maraqlı formatlar çıxıb, yeni analitik proqramlar mövcuddur. Yeni hər iki televiziyanın türk dünyası efrinə çıxması çox vacibdir. Bunları alqışlayıram. Hər iki televiziyanın Dağlıq Qarabağla bağlı maraqlı süljetləri, analitik proqramları yeni formatlarla ortaya çıxıb. Bunları türk dünyasına çatdırmaq vacibdir”.

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin baş redaktoru, millət vəkili Hikmət

Babaoğlu da “Şərq”ə bildirib ki, Türk Şurası türkdilli ölkələrin ümumi integrasiyasına, birliyinə və inkişafına dəstək vermək üçün yaradılmış siyasi birlikdir. Baş redaktoru sözlərinə görə, bu təşkilat xeyli sayda mühüm əhəmiyyətli struktur elementlərinə sahibdir:

“Hazırda olduqca mürəkkəb hesab edilən beynəlxalq şəraitdə Şuraya daxil olan dörd ölkənin ümumi maraqlarını təmin etməyin bir yolu da təşkilatın yaratdığı imkanlardan səmərəli istifadə etməkdən keçir. Bu kontekstdə global informasiya məkanında informasiya təhlükəsizliyinin qorunması və informasiyadan yumşaq güc kimi milli maraqların təmin olunması üçün istifadə edilməsi xeyli dərəcədə aktualdır. İnformasiya təhlükəsizliyi həm də milli təhlükəsizliyin əsas komponentlərindən birinə çevrilib. Ona görə də Türk Şurasına üzv dövlətlərin qarşılıqlı şəkildə və intensiv informasiya mübadiləsi etməsi ümumi məqsədlər baxımından əlverişlidir. Çünki belə mübadilə həm Şura daxilində mədəni, humanitar və siyasi-iqtisadi integrasiyanı sürətləndirəcək, həm də global informasiya təhdidlərinə qarşı effektiv immunitet yaradacaq. Bu mənada Azərbaycan Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, hörmətli Əli Həsənovun səsləndirdiyi fikirlər günün tələbi və çağırışıdır. Qarşılıqlı yayınlar vahid informasiya məkanı formalaşdırmaqla ümumi dil və mədəniyyət birliyinin möhkəmlənməsinə və sürətlənməsinə ciddi töhfələr verə bilər”.

“Axar.az” saytının baş redaktoru Anar Niftəliyev “Şərq”ə açıqlamasında vurğulayıb ki, bütün dövrlərdə Azərbaycan türk dünyasının ideoloji mərkəzi, düşünən beyni olub. Baş redaktoru sözlərinə görə, Prezidentin köməkçisi ortaq dil məsələsini də gündəmə gətirib:

“Hesab edirəm ki, ta-

Suw ýetmezçiligi

TURKMEN

SUW ÝETMEZÇILIGI – bu içimlik suw resurslarynyň azalmagyna we oňa bolan talabyň köpelmegine aýdylýar. Bu hadysa dünýäniň her bir künjegine özüniň oňyn täsirini ýetirýär. Bu 2015-nji ýylda esaslandyrylan Bütindünýä ykdysady forumy tarapyndan adamzat ýaşaýşynyň in uly meseleleriniň biri diýip kabul edildi. Bu forumda bellenip geçilişi ýaly, suw ýetmezçiligi geljekki birnäçe ýyllaryň dowamynda adamzat ýaşaýşyna özüniň global howpyny salýar. Dünýäniň birnäçe künjeklerinde içimlik suwyň ýetmezçilik etmegi, hil taýdan peselmegi we onuň mukadarynyň azalmagy, ulanyjylaryň arasyndaky dawalaryň ýüze çykmagy, ýerasty suwlaryň boşamagy muňa aýdyň şaýatlyk etýärler. Bu hadysalaryň ählisi daşky gurşawa özüniň negatiw täsirlerini ýetirýärler. Häzirki wagtda dünýäniň üçden bir bölek ilaty (2 milliarddan gowrak adam) suw ýetmezçilik şertlerinde ýaşaýarlar, ýagny olara her ýylyň bir aýyna suw ýetmeýär. Her ýylyň dowamynda ýarym milliarda golaý adam suw ýetmezçilik hadysasyna duçar bolýarlar. Häzirki wagtda dünýäniň ägirt uly şäherleriň ýarysy bu hadysany başdan geçirýär.

Dünýäädäki umumy suw resurslarynyň diňe 0,014% içimlik suwa ýaramly we elýeterli. Galan 97%-i şor, a 3%-den azyragy bolsa almasy kyn bolan suwlar. Maglumatlara görä, içimlik suw ýeterlik derejede bar. Emma, bar bolan suw resurslarynyň ýer ýüzünde birsydyrgyn paýlanmadygy, ýa-da klimatnyň üýtgemegi esasynda birnäçe geografiki regionlaryň aşa guraklaşmagy ýa-da suwlaryň agdyklyk etmegi netijesinde adamzat suw krizisina duçar bolýar. Mundan başgada soňky ýyllaryň dowamynda senagat önümçiligi güýçli depginler bilen ösýär. Bu bolsa ýer ýüzündäki suw resurslarynyň azalmagyna özüniň oňyn tasirini ýetirýär.

Hünärmenleriň aýtmagyna görä, eger-de häzirki tendensiýa dowam eden ýagdaýynda, 2030-njy ýyla çenli suwa bolan islegiň 40%-e golaý artmagy garaşylýar.

Häzirki wagtda suw ýetmezçiligine birnäçe faktorlar sebäp bolup durýarlar. Ilat sanynyň artmagy, adamlaryň ýaşaýş durmuşynyň kämilleşmegi, suw serişdeleriniň aşa peýdalanylmagy we suwarymly ekerançylyk ýerleriniň artmagy suw serişdelerine bolan talabyň köpelmegine esas bolup durýarlar. Klimatnyň we howa şertleriniň üýtgemegi (şol sanda gurakçylyk we suw joşgunlary), tokaýlaryň köpçilikleýin çapylmagy, daşky gurşawyň hapalanmagy, parnik gazlarynyň täsiri we suw serişdeleriniň bisarpa peýdalanylmagy hem muňa aýdyň mysal bolup durýarlar. Umuman alanynda, bütin dünýädaki ähli suw resurslaryny jemläniňde, adamlaryň häzirki talaplaryny ýerine ýetirip biljek derejede suw bar, emma dünýäniň her bir künjeginde, her bir wagtda suwa bolan talap üýtgeşik, ýagny bir kontinentde ilatnyň sany agdyklyk etýän bolsa, başga bir kontinentde örän az, ýa-da belli bir ýerde wagtyň geçmegi bilen ilat sany artyp biler, we hut şu ýagdaýlar suw ýetmezçilik meselesini gozgap bilerler. Suw ýetmezçiliginiň ähli sebäpleri adamlaryň suw dolanşygyna etýän täsiri bilen baglanyşyklydyr. Suw ýetmezçiligi wagtyň geçmegi bilen tebigatyň gidrologiki şertleriniň üýtgemegi netijesinde hem özgerip biler, ýöne ýurtlaryň suw serişdelerinden peýdalanyşy we dolandyryşy, ýagny ýurtlaryň ykdysady syýasaty muňa ýokary derejede özüniň täsirini ýetirýär. Geljekde ykdysadyýetiň güýçli depginler bilen ösmegi netijesinde suw ýetmezçiliginiň hasda artmagyna garaşylýar, emma sonun bilen birlikde, bu meseleler köpçilikleýin ara alyp maslahatlaşylan ýadgaýynda, onuň birnäçe sebäpleriniň önüni almak

bolar, hatda olaryň birnäçesine çözgüt tapsa bolar.

Birnäçe ýurtlar suw serişdeleriniň aşa peýdalanmagy ykdysady osüş bilen bagly dældigini subut etdiler. Meselem, Awstraliýada 2001–2009-njy ýyllaryň aralygynda suw serişdelerine bolan talap 40%-e çenli azaldy, oňa garamazdan şol möwsümde ýurdyň ekonomikasyny 30%-den gowrak ýokarlandy. BMG-niň tebigy resurslar boýunça Halkara toparynyň aýtmagyna görä, mähim bolşy ýaly, birnäçe döwletler praktiki taýdan ähmiýetsiz taslamalara ep-esli pul çykarýarlar. Bentler, kanallar, suw geçirijiler, turboprowodlar we suw howdanlary ýaly ägirt uly projektler muňa aýdyň mysal bolup bilerler we bu agzalyp geçilen taslamalar ekologiki taýdan durumsyz we ykdysady taýdan ähmiýetsiz hasaplanylýar. Hünärmenleriň pikirine görä, suw serişdelerinden tygşytly peýdalanylmagynyň ähmiýetli çözgüdi bu, haçanda hökümet suw resurslaryndan rejeli peýdalanmak barada bütewi meýilnama çykaran ýagdaýynda, ýagny doly derejede suw dolanşygyny nazara alyan: suwyň gözbaşyndan başlap ulanyjylara paýlanyşyna çenli, işläp taýýarlamasyny, suw dolanşygyny, ulanylan suwlary gaýtadan işlenmegini we olaryň daşky gurşawa akdyrylmagyny göz astynda saklan ýagdaýynda suw ýetmezçilik howpynyň önüni alsa bolar.

Suw resurslarynyň zapasy we oňa bolan talap

Planetamyzdaky almasy aňsat bolan içimlik suwlaryň, ýagny ýeriň ýüzündäki suwlaryň (derýalar we köller) we ýerasty suwlaryň umumy jemi 14.000 kub kilometre barabar. Şu bar bolan umumy möçberden adamalar diňe 5.000 kub kilometre golaýyny peýdalanylýarlar we gaýtadan işleýärler. Diýmek, görkezilen netijelere görä, ýer ýüzündäki häzirki ilat sanynyň, ýagny 7

Ўзбек разведкачиси қандай қилиб фашистларнинг “Учинчи фронт”

UZBEK

БАҲРОМ ИБРОҲИМОВ 1908 йил 5 май куни Самарқанд (ҳозирги Жиззах) вилоятининг Бахмал туманидаги Уснат қишлоғида таваллуд топган, ота-онасидан эрта етим қолиб, Отажон исмли буваси қўлида тарбия қўрган. Самарқанд шаҳридаги мактаб-интернатда таълим олган. Озарбайжоннинг Ганжа шаҳридаги педагогика билим юртида ўқийди. Усмонли турк ва немис тилларини пухта ўрганади, дўстлари билан ҳамкорликда “Ойдин” газетасини чиқара бошлайди. Ўқишни аъло баҳоларга тамомлаб келгач, Самарқандда нашр этиладиган “Аланга” газетасида масъул котиб лавозимида ишлайди. Йўқсил тахаллуси билан шеърлар ёзади. 24 ёшида ўзбек нолегал разведкаси сифатида ишга киришади.

Архив манбаларига қўра, унга “муҳожир” деган тўқима ёрлиқ ҳам ўйлаб топилган. У гўёки шоир, ёзувчи ва таржимон бўлиб, Шўро ҳокимиятининг “душмани” сифатида қувғинга учраган ва Бирлашган давлат сиёсий бошқармасининг (ОГПУ) тазйиқларидан қўрқиб, жонини сақлаш мақсадида хорижга кетишга мажбур бўлган. Унга марказ томонидан Эрон, Туркия ва Афғонистонда фаолият олиб бораётган туркистонлик муҳожирларнинг ишончини қозониш, имконият бўлган тақдирда, Европа мамлакатларидаги, жумладан, Франция, Германия ва АҚШ ҳудудларида истиқомат қилувчи муҳожирлар ташкилотлари билан муносабат ўрнатиш вазифаси юклатилган. 1932 йилда Баҳром Иброҳимов нолегал разведкачи сифатида мазкур мамлакатга чиқарилганда, унга топширилган муҳим вазифалардан бири муфтий Садриддинхўжа билан яқин муносабат ўрнатиш, ишончини қозониш белгиланган. Разведкачимиз ушбу

топшириқни аъло даражада бажариб, Садриддинхўжанинг ишончли одами, ўнг қўлига айланган. Ўша пайтларда муфтий Англия разведкасининг Машҳад шаҳридаги резиденти Хамбер Лянсело Георг билан яқин алоқада эди. Баҳром Иброҳимов муфтийнинг бевосита ёрдами туфайли инглиз разведкачиси билан ҳам ишончли *муносабатлар ўрнатишга муваффақ* бўлди. Бундан ташқари, у Садриддинхўжа эшоннинг раҳнамолигида ўша даврда бошқа муҳожирлар қаторида “Шарқ” (Туркистон миллий иттифоқ жамияти) номи билан аталган ташкилотнинг асосчиларидан бири бўлиб қолади. Натижада разведкачимиз мазкур жамият ҳамда унинг раҳбарлари муфтий Садриддинхўжа ва бошқалар мамлакатимизга қарши олиб борган фаолиятларини уларнинг ичида туриб кузатиш имкониятига эга бўлади, қўлга киритган муҳим маълумотлари ҳақида марказни ўз вақтида огоҳлантириб туради.

Баҳром Иброҳимовнинг 1932 йилда “Истиқлол” миллий озодлик ҳаракатининг “*Жанговар бешлиги*” таркибига киради, 1930 — 1940 йилларда немис ва япон махсус хизмат ходимлари билан яқин алоқа ўрнатади, Марказий Осиё республикаларига юборилаётган жосусларнинг ишларига чек қўяди.

Разведкачи нафақат “Учинчи фронт” тайёргарликларини назоратида тутган, балки мазкур фронтнинг жанговар ҳолатини мустаҳкамлаб туриш учун немис фашистлари ва бошқа Ғарб мамлакатларидан юборилган қурол-яроғлардан иборат карвонларнинг Эрон ва Афғонистон ҳудудларининг ўзидаёқ яқсон этиш операцияларига бошчилик қилган ва бу ишларни хуфийёна амалга оширишга муваффақ бўлган.

Фашистлар Германиясининг “Учинчи фронт” деб аталмиш қабиҳ режаси собиқ Совет Иттифоқининг жанубий чегаралари орқали мамлакатга бостириб кириш, Марказий Осиё республикаларида сиёсий ва иқтисодий вазиятни кескинлаштириш, мазкур минтақадаги қонуний ҳокимиятга қарши унсурлардан фойдаланиб давлатни заифлаштиришга қаратилган ғаразли ниятларни назарда тутган. Бунинг учун улар Эрон ва Афғонистон ҳудудларида муҳожирлар томонидан тузилган миллатчилик ташкилотларини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб, уларни етарли қурол-аслаҳалар билан таъминлаб, пировардида мамлакатимизга қарши урушга сафарбар этишни режалаштиришган ва мазкур операцияга “*Учинчи фронт*” деб ном беришган. Фашистларнинг бу режасини унинг иттифоқчилари разведка хизматлари қўллаб-қувватлаган ҳамда Эрон ва Афғонистон ҳудудларида фаолият кўрсатган резидентуралари орқали муҳожир миллатчилик ташкилотларига Марказий Осиё республикаларида қўпоровчилик ишларини амалга ошириш борасида ҳар томонлама ёрдам беришган.

“Учинчи фронт” режаларидан яқиндан хабардор бўлган машҳур разведкачи сифатида дунёга танилган доктор Рихард Зорге Баҳром Иброҳимовнинг фаолияти ҳақида “Бизнинг шарқий чегараларда ‘пўлат қўл’ ишляпти. Токи у бор экан, ‘Учинчи фронт’ ҳаргиз очилмагай”, дея ишонч билан ёзган.

Баҳром Иброҳимов ўзи учун тўқилган таржимаи ҳолидаги ролини шундай моҳирлик билан ижро этганки, ҳатто немис резидентурасининг раҳбари Расмус Ўрта Осиё муҳожирларининг Ватанни шўролардан озод

Индонез улс урлаг, дуу, бүтээлч байдлаараа авлигатай тэмцэнэ

MONGOLIAN

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН дарга Г. Занданшатар Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдрийн нээлтэд хэлсэн үгэндээ “Та бүхэндээ буян хураах энэ сайхан хуртай өдрийн мэндийг дэвшүүлье. Монгол хүн мод тарихыг амьдралдаа заавал хийх гурван том сайн үйлийн нэг гэдэг.

Намайг арван жилийн 77 дугаар сургуульд суралцаж байхад манай билогийн хичээл дээр мод үрслүүлдэг байсан. Бидний үед хүүхдүүдэд тэгж зааж, хүмүүжүүлдэг байлаа. *Одоо сургууль бүхэнд үүнийг хэвшүүлбэл хойч үе маань ойн талаар өндөр боловсролтой болно.* Ойгоос мод огтолж авчраад ургуулах биш, үрслүүлээд, үржүүлж тарьдаг болно. Энэ жил салбарын яамнаас уулнаас биш мод үржүүлгийн газраас үрсэлгээ авч, тарьж ургуулах гэж байна» хэмээсэн юм.

Тэрбээр мөн, мод болгоныг эзэнтэй болгож, зөвхөн тариад орхилгүй, арчилж ургуулдаг байхыг мод тарихаар цугласан аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдэд захиад «Тарьсан модондоо өөрийнхөө нэрийг зүүж, “Энэ миний мод” гэж арчилж тордож, сэтгэлээ шингээж ургуулаарай. Мод бүхэн амин сүнстэй. Модыг ургуулахад хүн та бидний сэтгэл хэрэгтэй. Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдрийг зөвхөн тарьдаг биш, арчилж ургуулдаг болгож шинэчлэн баяжуулъя. Өнөөдөр тарьсан мод нь ирэх жил ирэхэд цэцэглэсэн байхын өлзийтэй ерөөлийг дэвшүүлье» гэв.

Ердөө 2 долоо хоногийн өмнө Индонез улсад 190 гаруй сая хүнийг хамарсан хамгийн өргөн хүрээтэй үндэсний хэмжээний сонгууль болсон бол, энэ үеэр сонгогчдын сэтгэлийг зовоож байсан гол зүйл нь авлигын асуудал байлаа.

Учир нь сонгуульд өрсөлдөгчдийн санхүүжилт, улс төрчдийн зүгээс саналыг бэлэн мөнгө болон бэлгээр

“наймаалцах” явдал гээд намын болоод улс төрийн аль ч төвшинд авлига оршин тогтносоор байгаа юм.

Индонезийн түүхэнд харгис, хэрцгийгээр тэмдэглэгдэн үлдсэн цэргийн дарангуйллаас хойш яг 21 жилийн дараа тус улсын иргэд улсынхаа ардчилсан тогтолцоог “шалгаж”, ерөнхийлөгчийн, парламентийн, бүс нутгийн, нутгийн гээд дэлхий дээр өрнөж байсан хамгийн цогц сонгуулиудын нэгийг зохион байгуулсан нь энэ билээ.

Авлига зайлшгүй байх ёстой юу?

Хэдийгээр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдээр авлигын хэргийн талаар өдөр тутам мэдээлдэг ч, цөөнгүй тооны хүмүүс авлига гэдэг зүйлийг энгийн, байх ёстой үзэгдэл гэж хардагийг энд тэмдэглэх нь зүйтэй болов уу.

Маш олон Индонезичууд тогтмол авлига гэдэг зүйлтэй нүүр тулдаг ч, авлига хэрхэн бий болж, бий болсноор иргэдийн өдөр тутмын амьдралд ямар нөлөө үзүүлдэг, авлигаас хэрхэн урьдчилан сэргийлэх талаар ойлгоход тийм ч амаргүй.

Эмзэглүүштэй нь, авлигыг хэвийн үзэгдэл гэж харах хэсэг бүлэг бий. Тэгвэл энэ үзэгдлийг яагаад өөрчилж болохгүй гэж?

Авлигын төсөөлөл

Дэлхийн 180 орны улсын салбарт явуулсан хамгийн сүүлийн Авлигын төсөөллийн индекс (CPI)-ээр Индонез улс 100 онооноос 38 оноог авсан нь бүс нутгийн буюу Ази Номхон далайн орнуудын дундаж оноо болох 44-өөс доогуур үзүүлэлт юм. Харин уг судалгаагаар Зүүн өмнөд Азийн бүс нутгийн хамтын ажиллагааны нийгэмлэг ASEAN-т багтдаг орнуудаас Сингапур улс 85, Бруней Даруссалам улс 63, Малайз улс 47 оноог авсан байна.

Үүнээс гадна Ази Номхон далайн бүс нутгийн 16 орны 22,000 орчим иргэдийн дунд

явуулсан 2017 оны Дэлхийн авлигын барометрийн санал асуулгад 10 Индонез иргэд тутмын 6 нь тус улсад авлига улам газар авсан гэж хариулжээ.

Индонез улсын 12 хотын бизнес эрхлэгчдийн дунд явуулсан бас нэгэн үндэсний судалгаанд хамрагдсан дийлэнхи иргэд авлигыг тулгамдаад байгаа хамгийн чухал асуудал гэж үзээгүй ба авлига гэдэг зүйлийг ажлын хөлс, төлбөр гэж хариулсан хүмүүс ч байсныг дурджээ.

Олон нийтийн оролцоо

Гэсэн хэдий ч тус улсын урьдчилан сэргийлэх хууль болон стратеги нь авлигыг бүрэн арилгахад хангалтгүй байгаа юм. Тиймдээ ч олон нийтийг авлигатай тэмцэх үйл хэрэгт идэвхитэйгээр оролцуулах ёстой.

2011 оноос хойш Транспаренси Интернэшнл-Индонез нь авлигатай тэмцэх ажлыг олон нийтийг урлаг, кино, дуу хөгжим, театр зэргээр дамжуулан түгээсээр байгаа билээ. TI-Индонез нь уран бүтээлчидтэй хамтран авлигыг үл тэвчих үзэл санааг хамгийн энгийн, олон нийтэд хүртээмжтэй хэлбэрээр хүргэсээр байгаа юм.

Жишээ нь, TI-Индонез нь мэргэжлийн кино уран бүтээлчидтэй хамтран 7 киног бүтээж олон нийтийн хүртээл болгосны дотор баримтат кино дөрвийг хийж галт тэрэг, нисэх онгоцонд, нутгийн болон үндэсний хэмжээний телевизүүдээр түгээжээ.

Мөн тэд залуусын сонирхдог панк хамтлаг болох Маржиналаар дамжуулан авлигын асуудлыг хөнддөг байна. Маржиналийн хөгжим нь гол төлөв хүрээлэн буй орчны асуудал, хүний эрх, эрх чөлөө зэрэг нийгмийн асуудлуудыг хөнддөг байна.

TI-Индонез тус хамтлагтай олон төсөл дээр хамтран ажиллаж байгаа ба өнгөрөгч оны 12 дугаар сарын 09-нд тохиосон

Politiit takkukkamik takusinnaavaat angut inissiami ineqartoq kiinnamigut

GREENLANDIC

ANGUTIT INUUSUTTUT marluk 1976-imeersup 1987-imersullu angut inaani unatariallugu baajat karsiutaanik tilliffigaat.

Ilulissani politiit tallimannngormat unnukkut angut inimini unatarneqartoq baajat karsinillu tilliffigitittoq pillugu kalerrinneqarput.

– Politiit takkukkamik takusinnaavaat angut inissiami ineqartoq kiinnamigut timimigullu annertuumik annersarneqarsimasoq. Angutit inuusuttut taakku marluk inaanut *parnaaqqanngitsumut* isersimapput, angullu unatarlugu aallartissimallugu, kingornalu baajaataanik karsimik tilliffigalugu, taama Ilulissani politeeqarfimmi pisortaq Janus Eigaard oqaluttuarpoq.

Angut 1961-imi inunnorsimasoq inissiap iluani eqqakattaarineqarsimavoq arlaleriarluni tillunneqartarsimalluni *isimmittarneqartarsimallunilu*, tamatumalu kingunerisaanik timimigut kiinnamigullu ajoquserneqarsimalluni.

Inuusuttut marluk tallimannngormat unnukkut kingusinnerusukkut tiguserineqarput, arfininnngormallu ualikkut inatsisit tunngaviusut naapertorlugit *killisiorneqareerlutik* ulluni qulini tigummigallagassannngortinneqarlutik.

Taakku maanna sakkortuumik persuttaasimasutut tillinniarsimasutullu unnerluutigineqartussannngorput. Angut tillinniarfigitittoq sakkortuumik persuttarneqartoq ajoquserneqarnini pillugit napparsimmavimmut unitsinneqarpoq.

Atuakkiortup Julie Hardenbergip atuakkiaa taanikkaarinnermut tunngasoq »ABCT«
nunat tamat akornanni nersorniarneqarsimavoq, taamalu Münchenimi »Internationale Jugendbibliothek«-imit toqqagaalluni »2009 White

Ravens«-itut (tulugaq qaqortoq, aaqq.).

White Ravens-ip atuagaatai »International Jugendbibliothek«-imit ukiut tamaasa toqqarneqartarput, meeqqanut inuusuttunullu atuakkianut immikkut malunnaatilinnut assersuutitut. Atuakkat 249-t allat peqatigalugit »ABCT«
Italiami *illoqarfimmi* Bolognami nunat tamat meeqqanut atuakkianik nittarsaassineranni sapaatip akunnerani uani saqqummersinneqarpoq, taamalu atuakkanut White Ravens-inut ilanngunneqarluni.

Julie Hardenbergip atuakkiaa »ABCT«
kalaallinit inuusuttunit eqqumiitsuliortunit arfineq-pingasunit titartagartalersorneqarsimavoq, tassaasut Niels Motzfeldt, Bolatta Silis Høegh, Nuka Godtfredsen, Jette Brandt, Christian Rex, Juno Berthelsen, Inuk Silis Høegh aamma Julie Edel Hardenberg nammineq.

Avatangiisit kusanartut pineqaatissinneqarsimasut pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmut nutaamiittut piffissami qanittumi nuuffigisussannngussavaat. Aallaqqaammut nuuttussat siulliit 46-t juunip aallartilaaernerani nuunnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taakku tassaassallutik maanna Nuummi pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmiittut aamma tigummigallarneqartut Nuummeersut sinerissameersullu. Kingusinnerusukkut piffissami killiligaanngitsumi pineqaatissinneqarsimasunut *inissiisarfirmmiittussannngorlu git* pineqaatissinneqarsimasut maanna Herstedvester Fængselimi tigummineqartut amerlanngitsut Nuummi pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmut nuuttussaassapput.

Kiffaanngissusiaaneq pineqaatissiissutaasartoq

Atortorissaarutit nutaat pineqaatissinneqarsimasut atugassaat takugaanni aamma pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfiup pisortaata pineqaatissinneqarsimasut qanoq inuuneqarnissaannik oqaluttuai naapertorlugit, pineqaatissinneqarsimasut pillagaanissaat piinnarnagu, inissiisarfirmmiikkunnaarunilli qanoq inuuneqarnissaannut piareersarneqartassapput.

Tamatumani anguniagaavoq ajunnginnerpaamik pineqartutut misigisimanissaat aamma piginnaasaminnik *ineriartortitsinissaat*, taamaalillutik tamatuma kingornagut pissutsini nalinginnaasuni, inuiaqatigiinnilu nutaaliaasuni namminerminnut pingaarutilimmik suliaqarlutik inooqataasinnaalerniassammata. Pillaatissiissutigineqartutuaq tassaassaaq immikkoortortamut aamma init unnuaanerani parnaaqqasarnerat.

Init uffarfillit

Inissiisarfirmmut takuniaasitsinermi pingaarnerusumik takutinneqartut tassaapput immikkoortortami matoqqasumi atortorissaarutit, tassa tigummineqartunut aneersinnaatitaanngitsunut aamma illoqarfimmi suliffeqarsinnaanatillu ilinniagaqarsinnaanngitsunut. Matoqqasumi tigummisarineqartussat tamarmik qaamasunik angisuunik ineqassapput, tulluartunik iigalinnik, immikkut uffarfilinnik perusersartarfilinnillu. *Tamakku saniatigut nillataartitsiveqarlutillu qerititsiveqassapput, ffernsyeneqarlutik, allattarfimmik nerrieveqarlutik, arlalinnik sikaaveqarlutik nalaasaarfegarlutillu.* Inini tamani kalerriisarfeqarpoq ininut ajornartuulernermilu kalerriisoqarsinnaalluni. Init

Espainiako Auzitegi Gorenak ekainaren 21ean ebatziko du sanferminetako

BASQUE

ESPAINIAKO AUZITEGI Goreneko Bigarren salak ezarri du data: ekainaren 21ean ebatziko du 2016ko sanferminetan emakume batek jasan zuen talde erasoaren auziari buruz. Bederatzi urteko espetxe zigorra ezarri zien Nafarroako Lurralde Auzitegiak erasotzaileei, eta zigor hori berretsi zuen Nafarroako Auzitegi Nagusiak iazko abenduan. Epaiaaren kontrako helegiteak aurkeztu zituzten alde guztiek eta helegite horien gainean erabakiko du *Auzitegi Gorenak*, ekainaren 21ean.

Andres Martinez Arrieta izango da auzia aztertuko duen aretoko presidentea. Harez gain, *Francisco Monterde*, *Ana Ferrer*, *Vicente Magro* eta *Susana Polo* magistratuek parte hartuko dute ebazpenean.

Alde guztiek jarri dute zigor epaiaren kontrako helegitea. Bost akusatuei egotzitako delituen kalifikazioa aldatzeko eskatu du Fiskaltzak: sexu abusuengatik ez, baizik eta sexu erasoengatik zigortzea. Hemezortzi urteko espetxe zigorra eskatu du erasotzaile bakoitzarentzat. Aldiz, erasotzaileen defentsa abokatuek uste dute Nafarroako Probintzia Auzitegiak "presio mediatikoak" baldintzatuta eman zuela epaia.

Zigortutako bostak aske daude behin behinean. Epaia irmoa izan artean ez espetxeratze erabakia hartu zuen Nafarroako Lurralde Auzitegiak, fiskaltzaren, akusazio partikularraren eta herri akusazioen eskariak baztertuta.

Epaiketa, Bilbon

Bizkaiko Lurralde Auzitegiak epaiketa hasiko du, gaur, hiru gizonezko aurka, 18 urteko neska bati sexu eraso egitea egotzita. 2017ko urtarrilaren 14an, emakumeaz abusatzea, eraso sakelakoarekin grabatzea eta bideoa sare sozialetan zabaltzea leporatzen diete. Beren kontra eskatzen diren zigoren batura 80 eta 100 urte artekoa da. Akusatuetakoa bik 20 urte dituzte,

eta hirugarrenak 28 urte ditu.

Emakumezkoari Bilboko Santutxu auzoan egin zioten eraso, diskoteka batetik irteterakoan. Biktimak salaketa aurkeztu zuenean azaldu zuenez, ondoezik sentitu zen eta zorabiatu egin zen. Handik denbora batera, biluzik esnatu zen, eta alua minduta zuela. Basurtuko ospitalera joan zen, eta bertan baieztatu zioten bortxatu egin zutela.

Erasoa gertatu zen inguruan kokatutako segurtasun kamera bati esker identifikatu zituzten akusatuak.

Elgoibarko Giza Eskubideen parkean gertatu da. Goizaldeko seiak aldera eman dute abisua bizilagunek oihuak entzunda. Gizon bat aurkitu dute lurrian, hilda. Lehen informazioen arabera, labanaz hil dute. *Ertzaintzak 35 urteko beste gizonezko bat atxilotu du*, hilketarekin zerikusia duelakoan.

Segurtasun Sailak zabaldu duenez, 36 urteko gizonezkoa bikotekidearekin zegoen eraso egin diotenean. Emakumezkoa Mendaroko erietxera eraman dute zaurituta. Lekukoen arabera, erasotzaileak emakumearen aurka jo du lehenik eta hura defendatzen saiatu da 36 urteko gizonezkoa.

Ertzaintzak eta Udaltzaingok itxi egin du ingurua eta gertatutakoa ikertzen ari dira. Ertzaintzako polizia zientifikokoak laginak hartzen eta ingurua ikertzen ari dira eta lekukoei galderak egiten ere ari dira ertzainak.

Udalak gautzetsi egin du gertatutakoa eta elkarretaratzea deitu du astelehenerako, udaletxe aurrean. "Udal honek horrelako ekintzak arbuia eta ulertezintzat jotzen ditu. Halaber, biktimei, senitartekoei eta baita gertukoei ere, erabateko babesa helarazi nahi die".

Montserrat Bassa irakaslea da (Torroella de Montgri, Katalunia, 1965), eta, joan den apirilaren 28an, ERC *Esquerra Republicanako* diputatu hautatu zuten Espainiako

Kongresurako, Gironako barrutiko zerrendaburu independente gisa. Ahizpa du Dolors Bassa Generalitateko Lanaren, Familien eta Gai Sozialen Saileko kontseilari ohia, iazko martxoaren 23tik behin-behinean kartzelatur, zeina epaitzen ari baita Auzitegi Goren gaur egun, beste lider independentista katalan batzuekin batera.

Nola eragin dio zure *bizitzari ahizpa* kartzelan edukitzeak?

Argi dago goitik behera aldatu zaidala bizitza. Hainbat fase izan nituen, beste senide guztiek bezala. Lehenbizikoa dolu izugarri bat izan zen; ia ezin erreakzionaturik geratu nintzen, baina, zorionez, harremanetan egon nintzen asko lagundu zidan jende batekin eta jende oso aktibistarekin, eta hori mugarri bat izan zen niretzat. Handik hilabete gutxi batzuetara, kalera irteten eta jendearekin egoten hasi nintzen, aktibismoan, eta horrek asko indartu nau. Horregatik diot bizitza asko aldatu zaidala: ni irakaslea nintzen, eta, orain, berriz, kausari zuzenean emana bizi naiz ia erabat.

Zein da presoen senideen eginkizuna, eta zein uste duzu izan behar lukeela?

Presoei babes osoa ematea; horixe egiten dugu guk. Esaten dut norberaren burua engainatzea dela pixka bat, zeren, arazoren bat baldin badugu ere, haiek ikustera joan eta indartsu itxurak egiten ditugu, bai baitakigu haiek badituztela beren arazoak, eta, beraz, geurei garrantzia kentzen saiatzen gara. Gure eginkizuna da haiek ahalik eta gehien babestea, eta nik, babes emozionala emateaz gainera, kontatzen diet nola dagoen egoera politikoa, soziala... Mundua dagoen bezala egonda, denbora faltan ibiltzen gara!

Ingurukoak garrantzitsuak dira.

Ezin argiago dugu hori; osasun mentalagatik, ezin da